

Handwritten notes in the top right corner.

MONOGRAPHIA

LYGAEIDARUM HUNGARIAE

MAGYARORSZÁG

BODOBÁCSFÉLÉINEK MAGÁNRAJZA

A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA

HORVÁTH, GÉZA

ORVOS- ÉS SEBÉSZTUDOR, A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT, A BERLINI ÉS BRÜSSELI ROVARTANI EGYESÜLET, A BÉCSI CS. K. ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYTANI TÁRSULAT, A MAGYAR KÁRPÁTI EGYESÜLET, A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSULAT ÉS A FELSO-MAGYARORSZÁGI MUZEUM-EGYESÜLET RENDES TAGJA.

EGY SZÍNES NYOMÁSÚ TÁBLÁVAL.

BUDAPEST, 1875.

KIADJA A KIR. M. TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT.

GÉZ

MONOGRAPHIA

LYGAEIDARUM HUNGARICAE.

MAGYARORSZÁG

BODOBÁCSFÉLÉINEK MAGÁNRAJZA

A KIR. MAGYAR TERMESZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT MEGBIZÁSÁBÓL

IRTA

HORVÁTH GÉZA

ORVOS- ÉS SEBESZTUDOR, A KIR. MAGYAR TERMESZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT, A BELLINI ÉS BRÜSSELI ROVARTANI EGYESÜLTEK,
A BECSI CS. E. ÁLLAT- ÉS NÖVÉNYTANI TÁRSULAT, A MAGYAR KÁRPÁTI EGYESÜLET, A MAGYAR FÖLDRAJZI TÁRSULAT ÉS A FELSŐ-MAGYARORSZAGI
MUZEUM-EGYESÜLET RENDES TAGJA.

EGY SZÍNES NYOMÁSÚ TÁBLÁVAL.

BUDAPEST, 1875.

KIADJA A KIR. M. TERMESZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT.

1873 nyarán megbízta a k. m. természettudományi társulat Dr. HORVÁTH GÉZA urat a magyar fauna-területen előforduló *Lygacidae* monographiájának megírásával, ezen állatcsalád rendszeres természetrajzának kidolgozásával, a boncztan és élettan kellő figyelembevételével. Horváth úr 1873-ban és 1874-ben még újabb gyűjtések és kutatások útján gyarapította a már rendelkezésére álló anyagot és kész munkáját 1875-ik évi június hónapban nyújtotta be. A k. m. természettudományi társulat e munka költségeit a rendelkezésére álló országos segélyből fedezte s a kész művet ezennel átadja a nyilvánosságnak.

Budapest, 1875-ik évi december elején.

SZILY KÁLMÁN.

a kir. magyar természettudományi társulat
első titkára.

ELŐSZÓ.

Köztudomásu dolog, hogy a félröpü rovarok vagyis poloskák soha sem tartoztak a nagy közön-ség kedvenc állatai közé, sőt hogy azok még a szorosabb értelemben vett szakemberek részéről is folyvást meglehetősen elhanyagoltatásban részesültek. Míg a rovarok többi rendjei, különösen a bogarak és pillangók, számos szakavatott és lelkes művelőre találtak, a poloskák aránylag vajmi kevés szakember figyelmét voltak képesek lekötni, noha megismerésük, a tudás szempontjából véve, ép oly fontos mint amazoké.

De viszont az is igaz, hogy azon kevesek, a kik munkásságukat e lények tanulmányozásának szentelték, annál nagyobb buzgalmat fejtettek ki ez irányban; s ennek köszönhetjük, hogy Európa félröpü faunáját Lapplandtól Szieziliáig, Finnlandtól Andaluziáig, Angolországtól a Volgáig és a Kaukazu-sig jelenleg már meglehetősen ismerjük. Csak földrészünk délkeleti részén van egy nagy terület, mely a tudományos világ előtt hemipterológiai tekintetben még most is jóformán ismeretlen, — ismeretlenebb, mint péld. Algír vagy a Kaukazu-s vidékei. E terület magában foglalja a balkáni felszigetet éjszakra fel egészen a Kárpátokig, vagyis Török- s Görögországot és *házánkat*.

Ez utóbbi körülmény indított leginkább arra, hogy gyermekéveim óta folytatott állattani vizsgálódásaimat mindinkább a hazai félröpüekre irányozzam s pár év óta minden szabad időmet esaknem kizárólag azok tanulmányozására fordítsam. Ebbeli buvárlataimnak első nagyobb terméke a jelen magánrajz.

E magánrajz, mely főleg a kir. magy. természet-tudományi társulat korszerű intézkedésének köszönheti létrejöttét, a magyar fauna területén, azaz: Magyarországhon, Erdélyben és Horvát-Tótországban tenyésző félröpü rovarok egyik nevezetesebb családját, illetőleg annak rendszeres természetrajzát tárgyalja. Hogy memyiben sikerült dolgozatomban egy ily magánrajz kellékeinek megfelelnem, nem tudom; azt megítélni majd csak a szak-kritika lesz hivatva. Annyit azonban jó lélekkel állithatok, hogy feladatomnak megfelelni becsületesen törekedtem.

Azon elvek s azon irány, melyek munkám írásakor előttem lebegtek, a következőkben leltek némi magyarázatukat.

A mint már a megelőző sorokból kitünik, e magánrajz az általános tudás szempontjából lézagpótló akar lenni, a magyar állattan szempontjából kiinduló pontot akar képezni. Az utóbbi körülmény nem zárja ki lehetőségét annak, hogy a magyar elnevezések hiánya némely részről kifogás tárgyául fog szolgálni, s erre nézve eljárásomat jó eleve is indokolni akarom.

Mínthogy a rendnek csupán egy családját tűztem ki magánrajzom tárgyául, nem véltem elerkezettnek az időt arra, hogy egy gyakorlatilag jelentős, a szóalkotás, nyelvérzek és tárgy szempontjából egyaránt helyes magyar nomenclaturaalkotását megkísértem. Nekem meggyőződés, hogy ez csak az egész rendnek beható letárgyalása *után* a véglegesen megállapított tudományos nevek *etymológiája alapján* lesz időszerű.

Az eddigi ilyféle kísérletek ösvényére lépni nem is akarhattam, a minthogy ezek legjobb meggyőződésem szerint a gyakorlati értéket teljesen nélkülözik, sőt azonfelül még a magyar nyelvérzékét is sértik, néha meg épen a nyelvérzék ellen elkövetett merényletek sorába tehetők.

Ezen talán túlszigorúnak látszó ítéletem igazolására szolgáljon néhány Lygaeida-nem neve, a mint az némely magyar zoologus jegyzékében szerepel: *szemök, buftár, tepkeny, bódka, téufer, eselleg, rörelény, galádka*, a melyek, fülsértő voltak mellett, magyar kifejezői akarnak lenni annak, a mit az etymológia kezén a *Geocoris*, *Ophthalmicus*, *Rhyparochromus*, *Microtoma*, *Pachymerus*, *Gonianotus*, *Pyrhocoris* és *Phygadicus* mond! Jogosult Lygaeida név, nézetem szerint, most csak a *bodobács*, a melylyel némely dunántúli vidék nepe a *Pyrhocoris apterus* fajt illeti.

A rendszerre nézve csekély eltérésekkel korunk legkítünőbb hemipterológjának, a svéd STÅLNAK újabb keletű alapos munkálatait követtem; s az egyes nemek és fajok jellemzésénél is mindig azon példányszerű szabatosság lebegett előttem mintaképül, mely a svéd állattani irodalom termékeit már a nagy LINNÉ óta oly becsesekké és csáknem felülmulthatatlanokká teszi.

Az alakok természetes csoportosítása és lehetőleg hű és pontos leírása mellett azonban nem feledkeztem meg az *élő* természetéről sem; s számos kirándulásaim alkalmával különösen figyelmet fordítottam az állatok életmódjára és mindennemű életviszonyaira is. Mert a modern tudomány mai nap már többet kíván tőlünk, mint száraz catalogusokat és pusztá leírásokat. Azon irány, melyet a szerves lények tanában egy DARWIN hatalmas szelleme kijelölt, mai nap már joggal megköveteli, hogy ne csupán csak a gyűjteményeinkben felállított élettelen alakot, hanem magát az *élő* állatot az *élő* természetben vizsgáljuk. A biológiai viszonyok kutatása mai nap már ugyanazon fontossággal bír, mint akár a systematika vagy a boueztan művelése.

Vizsgálódásaimnak első és legbiztosabb kútforrása ennél fogva mindig a szabad természet volt. Csak az ott szerzett közvetlen észleletek segélyével reméltem némi eredményre juthatni.

Tárgyaimnak a természetben való megfigyelése érdekében számos kirándulást tettem az ország különböző vidékein, nevezetesen pedig Abauj, Bács, Borsod, Csongrád, Gömör, Pest, Szabolcs, Székes-Fehér, Szörény, Tolna, Torna, Torontál, Ung, Zala és Zemplén megyében.

Az ekként szerzett adatokon kívül átvizsgáltam még a magyar nemzeti muzeum és a bécsi es. kir. udvari terménytár gyűjteményeit, nem különben Dr. MAXR GUSZTÁV bécsi tanár magángyűjteményét, kinek, valamint az említett két intézet illető öreimek szíves előzékenységükért ezennel őszinte köszönetemet nyilvánítom.

Sokat köszönhet munkám azon szívélyes viszonyának is, melyben Európa elsőrangú hemipterológjaival — minők a svéd STÅL, a finn REUTER, a franciaia PUTON, az olasz FERRARI stb. — állok.

De nemesak a külföld szakfőriaimál találtam szíves támogatásra, hanem akadtak hazánkban is egyesek, kik az általuk gyűjtött fajokat meghatározás végett hozzám beküldvén, ez által adataim számát szaporították, munkámban elősegítettek, annak körét ágították. Az ilyszerű közreműködésért őszinte köszönetem illeti főleg GEYER GYULA szepes-iglói tanár, Dr. GYERGYAI ÁRPÁD kolozsvári orvos, PÁVEL JÁNOS magy. nemz. muzeumi gyűjtő, PUNGUR GYULA szilágy-nagyfalui ref. lelkész, SAJÓ KÁROLY pest-megyei birtokos és SCHUSZTER KÁROLY kolozsvári tanító urakat.

Különösen pedig hálás köszönetemet fejezem ki HERMAN OTTÓ tisztelt barátomnak, a ki nemesak az ország különféle vidékein szerzett több rendbeli adatait rendelkezésem alá bocsájtotta, hanem időt és fáradságot nem kímélve, még a munkámhoz esatolt táblát is elkészítette.

Végül fogadják mély köszönetemet egyfelől a kir. magyar természettudományi társulat az irántam tanúsított megtisztelő bizalomért — másfelől annak titkárai, a kik ügyemet jóakaró buzgalommal intézetek és minden tekintetben elősegíteni igyekeztek.

Forró (Abauj-rm.), 1875. december hónapban.

DE HORVÁTH GÉZA.

TARTALOMJEGYZÉK.

I. ÁLTALÁNOS RÉSZ.

	Lap
Külszervek	1— 2
Belsőzervek	3
Átalakulás	3— 5
Életmód	5— 6
Földrajzi elterjedés	6— 9
Irodalom és gyűjtemények	10— 11

II. SYSTEMATIKUS RÉSZ.

A Lygaeidák jellemzése és felosztása	13— 14
Első alesalád: <i>Lygaeina</i>	15— 24
Második alesalád: <i>Cymina</i>	25— 28
Harmadik alesalád: <i>Blissina</i>	28— 31
Negyedik alesalád: <i>Hemestarina</i>	31— 32
Ötödik alesalád: <i>Geocorina</i>	33— 37
Hatodik alesalád: <i>Artheneina</i>	37— 38
Hetedik alesalád: <i>Oryzaenina</i>	39— 46
Nyolczadik alesalád: <i>Mydolchina</i>	46— 95
Kilenczedik alesalád: <i>Pyrhocorina</i>	95— 98
Tizedik alesalád: <i>Heterogastrina</i>	94— 102

FÜGGELÉK.

A magyar-dalmát tengerparton észlelt Lygaeida-fajok névjegyzéke	103
---	-----

Index	105—109
-------------	---------

MAGYARORSZÁG

LYGAEIDÁJNAK MAGÁNRAJZA.

I. ÁLTALÁNOS RÉSZ.

A LYGAEIDÁK vagyis BODOBÁCSFÉLÉK a tökéletlen átalakulással bíró FÉLRÖPŰ ROVAROK (*Hemiptera*) egyik fajdus családját képezik, mely a FELEMÁS-RÖPŰEK (*Heteroptera*) al-rendjében foglal helyet, és melyet a fej oldalának alsó részén álló négyizütlékű esápok, a négyizütlékű szípesőr, a háromizütlékű kocsák és a potrohot legfőlebb félig fedő háromszögű pajzska jellemeznék.

KÜLSZERVEK.

A test idoma többé-kevésbé tojásidomu vagy hosszudad, egyes esetekben igen karesu és nyúlánk, de állománya mindig szilárd szarunemű.

A fej különböző nagyságu és rendszeren háromszögű, némelykor tetemesen szélesbült, szélein nem lemezes, hátul többnyire egészen a szemekig a torjba mélyesztett. Rajta vannak a szájszervek, esápok és szemek elhelyezve. A szemek között és előtt fekvő rész felül két előre futó barázda által három terűre van osztva, melyek közül a középső a legnagyobb és egy hosszabb vagy rövidebb nyúlványt képezvén, a fej csúcsát alkotja és *fejbütyök*-nek (*tylus*) neveztetik; a kisebb oldalterűk *járomlemez* (*jupon*) névvel jelöltetnek. Ez utóbbiak alatt fekszik már a fej alsó oldalán egy-egy *pafalemez* (*gena*), melynek alsó széléhez az *ajaklemez* (*bucculae*) járulnak és a szípesőr tövének védelmére szolgálnak. A fej alsó oldalán csak ritkán észlelhetni egy mély, egész hosszát elfoglaló barázdát a szípesőr első izütlékének befogadására; e barázda többnyire sekély s legfőlebb a fej közepéig terjed vagy egészen hiányzik.

A négyizütlékű *szípesőr* (*rostrum*) egy felső részén nyitott hengeres esőből áll, mely lényegében a rágó szájszervekkel bíró rovarok alajjának felel meg és felül tövénél a hegyes tőrödmu fölajk által van befedve. E zárt esőben négy vékony s a rágó rovarok rágonyai- és állkap-

esámak megfelelő serte van elhelyezve, melyek szorosan egymáshoz szorúlván, természetes szuró-eszközt képeznek. Az ekként alkotott szípesőr a fej csúcsának alsó oldalából ered s nyugalmi állapotban a test alsó oldalán hátrafelé visszahajtvá levén, majd csak kevéssel nyúlik a mellső csipőkön túl, majd a hátsó csipőket is túlhaladja. Egyes izütlékeinek hossza a különféle nemek szerint változik; a két középső izütlék azonban rendszeren a leghosszabb.

A négyizütlékű *esápok* (*antennae*) a testnél mindig rövidebbek, fonálidomnak, rendszeren kissé vastagodott utolsó izütlékkel; az első izütlék többnyire a legrövidebb, a negyedik pedig a leghosszabb vagy csak ritkán rövidebb a második- vagy harmadiknál. Elhelyezésüket illetőleg a fej oldalain a szemek előtt egy rövid, erős dudoron, a *esápdudor*-on (*tuberculum antenniferum*) állanak; tövük többnyire azon vonal alatt, ritkán azon vonalban fekszik, melyet magunknak a szemek közepétől a szípesőr tövéig húzva gondolunk.

A *szemek* (*oculi*) a fej oldalán állanak, többnyire gömbösek és középszerűek, csak a Geocorinák alesaládjánál nagyok és tojásdadok; rendszeren a torj elöszéléhez közledek vagy azt érintők. A *szemecek* (*ocelli*) kettesével a fejtetőn foglalnak helyet; a Pyrrhocorináknál hiányzanak.

A test második főrésze, mely a mozgási szerveket viseli, a *torj* (*thorax*) három részből áll, n. m.: az elő-, közép- és utó-torjból. Az előtorj, melyet rövidség okáért általában torjnak nevezünk, a fejfel és középtorjjal szabad izülés által függ össze; alsó oldalán az *előmellen* (*prostethium*) a mellső lábak izvápái (*acetabula*) léteznek. A középtorj felső oldalán van a potroh felén túl soha nem nyúló háromszögű pajzska (*scutellum*), és a röptyűk izülése; alsó fele a *középmell* (*mesostethium*) a középső lábakat viseli. Az utótorj felül a szárnyakat, alul az *utómellen* (*metastethium*) a hátsó lábakat s a bűzmirigy külső nyílását (*orificium odoriferum*) viseli. Az utótorj felső része s az utómell oldalvást egy-egy lemezke, az *utotarjak* (*metapleurae*), által vannak összekötve.

A repülőszerveket a röptyűk és szárnyak képviselik. A *röptyűk* (*hemelytra*), mint a többi félröptűeknél, úgy itt is vízszintesen fekszenek és két, különböző állomány részéből állanak. A nagyobbik bőrnemű részletet a háromszögű, esüésával előre fordított nagy *corium* s az ettől befelé a pajzska mellett fekvő keskeny *clavus* alkotja. A *corium* és *clavus* a röptyűk tövétől kiindul és részsüt befelé tartó egyenes varrányban érnek össze s egyes többé-kevésbé szembetűnő erek által vannak áthatva. A *corium* utószéléhez járul a röptyűk hártvás részlete, a *röphártya* (*membrana*). Ennek erezete többnyire 4—5 egyszerű hosszérből áll, melyek néha haránt fekvő erecskék által vannak összekötve és ez által egyes sejteket alkotnak. Csak a Pyrrhoerinák képeznek e tekintetben kivételt, a mennyiben náluk a röphártya tövén két-három sejt van, melyekből aztán több, néha egymás között összefolyó ér veszi eredetét. A két roptyű röphártvai különben nyugalmi állapotban rendszeren keresztezik egymást és egymáson fekszenek.

A vékony hártvás *szárnyak* (*alae*) a röptyűknél mindig rövidebbek; erezetük kevésbé van kifejlődve. A legnevezetesebb két ér, a *első főér* (*vena primaria*) és az *alsó főér* (*vena subtensa*), közepén túl egy haránt futó erecske, az *átfogó ér* (*vena connectens*) által van összekötve, mi által egy hosszukás sejt, a *szárnysejt* (*areola alarum*) képződik. A szárnysejt közepébe a legtöbb esetben egy rövid erecske nyúlik be, mely többnyire az alsó főérből, néha az átfogó érből ered és *szárnyhorog*nak (*hamus*) neveztetik.

A *lábak* (*pedes*) futók, rendszeren középszerűek és mint a többi rovaroknál, úgy itt is öt főrészből — a *esipő*,

touppor, *ezomb*, *lábszár* és *housa* — állanak. A *esipők*, az *Oxycaeninák* hátsó *esipőit* kivéve, egymáshoz közel fekszenek. A *ezombok*, nevezetesen a mellső *ezombok*, sok esetben tetemesen vastagodottak, duzzadtak és alsó párkányukon tüskékkel vagy fogaeskákkal fegyverezték. A hol a mellső *ezombok* ezen megvastagodása igen nagy fokban jelentkezik, ott rendszeren a megfelelő lábszárak is befelé görbülnek, sőt egyes esetekben belső homorú oldalon még fogaesoltak is. A *koesák* három izülekéből állanak; az első izülcik rendszeren leghosszabb; az utolsó izülcik két egyszerű *karnaesot* és két *tapaesot* (*arolium*) visel.

A felül lapos, alul többé-kevésbé domború *potroh* (*abdomen*) tövének egész szélességével az utótorjhoz van erősítve és hat szelvényből áll, melyeknek felső és alsó részletét oldalvást a *connexivum* köti össze. A *potroh* léglikái részint a *connexivumon*, részint a hasi szelvények oldalán vannak elhelyezve. A léglikák ezen elhelyezése az egyes alesaládok szerint változik és azok megkülönböztetésére igen biztos és határozott ismeretűt képez. — A negyedik és ötödik, vagy esupán csak az ötödik hasi szelvény utószéle a nőstényeknél közepén gyakran mélyen kimetszett; e kimetszés egyes esetekben oly mély, hogy az illető szelvény közepén az előtte fekvő szelvény alatt egészen eltűnik. A nőstények hatodik hasi szelvénye egészen az ivarszervek szolgálatába szegődik és közepén hosszában kettéhasítva levén, e hasadék a tojóeső elrejtésére szolgál.

Az *ivarszelvények* (*segmenta genitalia*) a *potroh* esüésán foglalnak helyét. A három ivarszelvény közül az első többnyire a hatodik *potroh*szelvény alá van rejtve és csak a két utolsó látható. Ez utóbbiak közül a hímeknél az első nyugalmi állapotban legfőlebb csak mint keskeny szegély jelentkezik, a második ellenben nagy, domboru lapot képez és az alfel nyílását alólról fedi. A nőstények első ivarszelvénye a tojóeső külső hüvelyét képezi, a második oldalvást fekvő háromszögű apró lemezkét képez, melyektől befelé a közepén kettéhasított harmadik ivarszelvény foglal helyet. E tekintetben csak a Pyrrhoerinák nőstényei mutatnak némi eltérést, a mennyiben náluk a ketté nem hasított hatodik *potroh*szelvény hátul egyenesen esonkítva levén, az első ivarszelvény nagy terjedelemben tűnik elő s a tojóesőnek a hosszában futó hasadékon át enged utat a szabadba.

† E dolgozat systematikus részében cunnélfogva könnyebbség okáért a második ivarszelvényt elsőnek, a harmadikat másodiknak nevezem.

BELSZERVEK.

A Lygaeidák központi idegrendszere a többi félröppű- kéhez hasonló és meglehetősen összpontosított, a meny- nyiben a potroh üregének kizárásával dűczokat csak a fejben és torjban képez. A fejben levő két dűcz közül az egyik, a felső agydűcz (*ganglion cerebrale superius*), a táp- eső fölött áll s a szemeket, szemecskéket és csápokat látja el idegekkel; a másik, az alsó agydűcz (*ganglion cerebrale inferius*), a tápeső alatt részben már a torjban foglal helyet s az előbbivel oldalvásti idegfonalak által levén ösz- szekötve, a tápesövet övező teljes garatgyűrűt képez. Az alsó agydűcz első sorban a szájszervek idegeit szolgál- tatja és többé-kevésbé a nagy torjdűczezzel van egybeol- vadva. A torjdűcz (*ganglion thoracicum*) tömegéből ered- nek főleg a röpszervek és lábak számos idegei s egy hát- rafelé vonuló vastagabb idegtörzs, mely aztán sokszoro- san elágazva a torj és potroh üregeiben levő szervek beidegzését teljesíti.

Az együttérzőideg-rendszer ügylátszik igen gyéngén van kifejlődve. Nekem csak a bolygóideg (*nervus vagus*) nyomait sikerült egyes esetekben a tápeső hosszában ész- revenni.

Az érzékek közül a látást a szemek és szemecsek, a szaglást a csápok, az izlelést talán a megnyúlt alajk köz- vetítik. A tapintás főleg a csápokban van kifejlődve. A hallásról és szervéről mit sem tudunk.

Az emésztő szervek a tápesőből és annak mirigy- es függelékeiből állanak. A tápeső körülbelül három-négy- szer hosszabb a testnél s e miatt a potrohban tekervé- nyesen van elhelyezve. Első része a bázis, mely nagyrészt begyidomu hártyás tömlővé van kitágulva. Erre következik egy pár vékony kaecsal, majd zaesková tágulva az emésztő-gyomor, mely aztán rövid vékony- béllal csakhamar a vastagbélbe megy át; ez utóbbi szin- tén zaeskot képez s a hasonlólag zaesko- vagy körte- idomu, de rendszeren nagyobb végbelen át az alfélet eléri. — A tápeső függelékei: a nyálmirigyek és a MALPIGHI- féle edények. A nyálmirigyek, melyek a bázis elejébe

nyílnak, sokszor tetemesen kifejlődve és néha igen esi- nos tömlőszerű idomokat mutatnak. A MALPIGHI-féle edé- nyek, melyek a húgyszerveket képviselik, négy hosszú, vé-kony, tekervényes esőből állanak s a vastagbélbe nyílnak.*

Mіндеzen, valamint a következő szervek a mindent kítőző zsírtestben vannak elhelyezve.

A bűzmirigy (*glandula odorifera*) már nem tartozik az emésztő szervekhez. Ezen rendszeren sárgás vagy vörhenyes, kettős mirigy a potroh tővé, illetőleg az utó- mell belső felületén foglal helyet és nyílásai is ez utóbbi- nak oldalain vannak. Noha a bűzmirigy e család vala- mennyi tagjánál feltalálható, eddig mégis csak alig egy párnál sikerült a kiválasztott illékony folyadék szagát észlelni, a mely azonban soha sem oly kellemetlen, mint a hűrbéht házi poloskánál: közelebről azonban nehezen jellemezhető.

A véredényrendszer a többi rovarokéval megegyezik s a test hosszán áthuzódó hátédényből áll.

A légzést jól kifejtett finom légesövek közvetítik, me- lyek mindig esővesek maradnak és soha sem tágulnak ki légtartó hólyagcsákká. A körléggel a potroh oldalain levő hat pár finom léglük (*spiraculum*) által közlekednek.

A nemző szervek a himnél két legyezőidomu heréből állanak, melyek a potroh két oldalán a tápeső alatt fek- szenek és rendszeren hét egymáshoz illesztett hosszukás tömlőskéből alkotvák. A vékony ondóvezeték rendszeren egy különféle alakú ondózaeskot képez: csak azután nyi- lik a rövid közös kilövellő ondóvezetékbe, mely az alfel alatt végződik s a hímveszővel összefügg. — A nőstény nemző szervei ehhez hasonlóak. A két petefészek mind- egyike szintén többnyire hét tömlőszerű, egy nyalibot képező esővesekéből áll; petevezetékeik szintén az alfel alatt a tojóesővel végződő közös hüvelybe nyílnak. Ez utóbbihoz még rendszeren egy pár függelékes mirigy is járul.

* A TRANSHOFFER (Magy. orv. és természetvizsz. XIII. a ny. nyúlésének mű- kélatai) által leírt kétféle MALPIGHI-edényeket, valamint már előbb más rovarok- nál, úgy ezen alkalommal is hasztalanul kerestem.

* * *

ÁTALAKULÁS.

A Lygaeidák tökéletlen átalakulással bíró rovarok lévén, a petékből kikelő álezák nem bábozódnak be, ha- nem mindig szabadon mozognak és tiplálkoznak s esu-

pán háromszori vedlés által érik el teljes kifejlődésüket. A fiatal álezák külsejükre nézve már némileg a kifejlett rovarokhoz hasonlítanak; csak a csápok, a szípeső és a

lábak zömökebbek, de a legfőbb és legállandóbb jelleg, mely azokat az ivarérett példányoktól megkülönbözteti, a szemecsek és különösen a rőpszervek hiányában áll. Minél inkább nő és fejlik, minél több vedlésen megy keresztül az áleza, annál inkább kezdenek leendő rőpszerveinek durványai is jelentkezni. E durványok az utolsóelőtti vedlés után már szembetünőkkel válnak és egy bőrnemű tokba rejtve (a mi által az álezák a tökéletesen kifejlett, de durványos rőpszervü alakoktól mindig könnyen megkülönböztethetők). Az utolsó vedlés meghozza végre a kifejlett ivarszervek mellett a kifejlett rőpszerveket és, a hol előfordulnak, a szemecsek is.

Vannak azonban a félröpűek között és így e családban is egyes fajok, melyeknél a rőpszervek a harmadik vedlés után vagyis a tökéletesen kifejlett és ivarérett állapotban sem érik el kifejlődésük legnagyobb fokát, hanem levette bár a bőrnemű tokokat, mindig durványosak maradnak. A durványosság kisebb vagy nagyobb mértékben szokott jelentkezni s e családnál rendszeren a röphártya és a szárnyak teljes vagy részleges hiányára szorítkozik. E hiány első pillanatra csekély jelentőségűnek látszik; de közelebbről vizsgálva meggyőződünk, miszerint a rovar egész külalakjára befolyással van. A rőpszervek durványos fejlődésével ugyanis a rőpszervek mozgására szolgáló s a torj üregében elhelyezett izmok is csekélyebb terjedelműekké s ezzel kapcsolatosan a középtorj, sőt részben az előtorj is szűkebbé és keskenyebbé lesznek; ez által pedig az egész testidom a tojásdadból hosszúnakosabbá, egyenközűbbé válik. Szépen tanulmányozhatjuk ezen változásokat különösen a *Plinthisus* és *Scolopostethus* nemeknél: a kifejlett röphártyás alakoknál a torj hátul mindig szélesebb mint elől, a kurtított röphártyásoknál ellenben vagy elől és hátul egyenlő széles vagy néha még elől szélesebb.

Faunaterületünkön eddig összesen 25 ily durványos rőpszervü fajt észleltem, melyeknek egy része nálunk más alakban még nem is találtatott. Ezek: *Blissus Doriae*, *Geocoris grylloides*, *dispar*, *Rhyparochromus antennatus*, *Plinthisus pusillus*, *longipennis*, *hungaricus*, *Acompus rufipes*, *Stygnocoris rusticus*, *Scolopostethus affinis*, *pilosus*. A többi 14 faj tökéletesen kifejlett rőpszervekkel is előfordul és pedig némelyeknél emez, másoknál amaz eset a gyakoribb. Ezen második csoportot a következő fajok képezik: *Lygacosoma reticulatum*, *Nysius Jacobae*, *Ischnodemus sabuleti*, *Geocoris albipennis*, *Tropistethus sabuleti*, *Rhyparochromus hirsutus*, *chiragra*, *Pterotmetus staphylinoides*, *Macrodemus varium*, *Lamprodema maurum*,

Ischnocoris hemipterus, *Scolopostethus decoratus*, *Pyrrhocoris apterus*, *marginatus*.

Itt vélek megemlítendőnek egyszersmind bizonyos fejlődési rendellenességet a csápok alkotásában, mely e családnál aránylag gyakran észlelhető, legalább sokkal gyakrabban, mint valamennyi többi félröpű családnál. Ezen rendellenesség abban áll, hogy az egyik csáp a rendesnél rövidebb s csak három izülek által képezetik. Az ily csápnál az első és utolsó izülek rendes hosszúságú, vagy az utolsó valamieskével rövidebb vagy hosszabb; a középső izülek azonban hosszabb, mint a rendes alkotású csápnak akár második, akár harmadik izüleke külön, de rövidebb mint ezek együttvéve. Az izülekek számának ezen fogyása akként jön létre, hogy a második és harmadik izülek egymással összeolvadnak. E jelenséget eddig a következő hazai fajoknál észleltem: *Metopoplar ditomoides*, *Icus angularis*, *Rhyparochromus hirsutus*, *Trapezomatus nebulosus*, *Microtoma carbonaria*, *Pachymerus Rolantri*, *Pini*, *Emblethis ciliatus*, *arenarius*, *Scolopostethus affinis*, *adjunctus*.

Ezen fejlődési eltérés az ivartól függetlenül hol a jobb, hol a bal, de mindig csak egy oldalon fordul elő. A legnagyobb ritkaságok közé tartozik ennél fogva egy gyűjteményemben levő *Diplonotus fracticollis* példány, melynek mindkét csápjja rendellenes fejlődést mutat és csak három izülekből áll, úgy hogy az ember benne első tekintetre talán egészen új és három izülekű csápjai által valamennyi Lygaeidától eltérő nem képviselőjét volna hajlandó sejtetni.*

Hogy vajjon az álezaállapot mely szakában veszi eredetét e rendellenesség és vajjon mely hatányok idézik azt elő, még nem tudjuk és felderítése további vizsgálatoknak van fentartva.

Vannak azonban esetek, midőn a csápok szabálytalan fejlődése kétségkívül azon erőművi sérüléseknek köszönő létrejöttét, melyeket azok a rovar álezaállapotában szenvedtek. Így például egy birtokomban levő *Lygacosoma reticulatum* rövid balesápjja csak három izülekből áll; a második izülek rendes hosszúságú, de vége felé tetemesen vastagodott s közvetlenül hozzá egy zömök idomtalan utolsó izülek csatlakozik. Egy *Nysius Senecionis* balesápjjának harmadik izüleke utófelén csaknem kétszer vastagabb mint rendszeren, rövidült negyedik izüleke pedig végén gömbösen feltűvödött. Egy *Pachymerus phoeniceus* szabályos alkotású balesápjjának utolsó izüleke a rendes-

* Ily tévedésbe esett valószínűleg COSTA is, midőn a rejtélyes *Tritomacera* nemet felállította, mely aligha lesz más mint egy ily minakét oldalán rendellenes fejlődésű csáppal bíró *Scolopostethus*.

nél felényivel rövidebb. Legujabban pedig egy *Rhypha-rochromus hirsutus* példányt láttam, melynek balesáája csak két izülekéből áll: a rendes vastagságú utóizülek

ugyanis közvetlenül a szabályos alkotásu első izülekhez esatlakozik s e mellett csak valamivel rövidebb, mint a jobb csáp harmadik és negyedik izülekke együttvéve.

ÉLETMÓD.

E család fajai mind szárazon tartózkodnak, és kevés kivétellel a száraz, kopár helyeket kedvelik. Egyedül csak az *Ischnodemus sabuleti*, *Geocoris dispar* és *Chilacis Typhae* fajok bírnak a vizenyösebb helyek iránt kiváló előszeretettel; a *Henestaris halophilus* pedig alföldi sótavaink szikes partjait látszik különösen szeretni. A többiek mind lehetőleg vizszegény helyeken, napsütött kopárokon, verőfényes lejteken, kövceses dombokon, gyepek legelőkön, sovány réteken, szegényes növényzetű pusztákon, száraz homoktalajon és ezekhez hasonló más lelhelyeken tanyáznak, hol egyenként, hol kisebb-nagyobb társaságokban. Különösen egyes fajok — mint péld. *Lygacus equestris*, de főleg *Pyrrhocoris apterus* — tavasszal, sőt nyáron át is nagy csapatokban szoktak összegyűlni, s fák és falak tövében sűtkérezve gyakran serogestől találhatók. *Platygaster Abietis* és *ferrugineus*, valamint *Taphropeltus contractus* fahéj alatt fordulnak elő.

Legtöbben azonban száraz növényhulladékok, lehullott falevelek, moh és kövek alatt, fű között és apróbb növények tövében tartózkodnak. A világosabb színezetű fajok, minők a *Nysius*-félék, továbbá a *Cymina*, *Arthenina*, *Orycaenina* és *Heterogastrina* alesaládok képviselői már különféle növények szárain és levelein élnek; míg az élénk tarka színekkel bíró *Lygacus*-fajok gyakran virágokon is találhatók. Itt is észlelhetjük tehát némileg az állatok színének a környezethez való alkalmazkodását.

E rovarok hegyen-völgyön mindenütt előfordulnak, a hol a tenyészésükhöz megkívántató feltételek megvannak. Hogy elterjedésük függélyes irányban nálunk mily magasra terjed, egész bizonyossággal nem tudhatjuk, mint hogy épen a határszéli magasabb hegyláncok tüzetes hemipterologiai átkutatásában még nem igen részeseültek. Eddigi észleleteim szerint legmagasabban mennek fel *Lygacus saratilis*, *Pachymerus phoeniceus* és *Pini*. Ezeket ugyanis a magyar orvosok és természetvizsgálók XVI. nagygyűlése alkalmával 1872. szeptember havában a melhádiai Herkulesfürdő felett tornyosuló Domog-

leten, közvetlenül annak esücsa alatt, tehát körülbelül 1500 méternyi magasságban gyűjtöttem. Nem sokkal esekélyebb magasságban élnek *Nysius Jacobae*, *Lygrococoris sylvestris* és *Heterogaster Urticae* Tátrafüred mellett, valamint *Cymus clavicolus* a máramarosi Pietrosz-havason.

A Lygacidák táplálékát részint növényi, részint állati anyagok, illetőleg azoknak nedvei képezik. Hogy mely táplálék a túlnyomó, az a fajok, de még inkább az évszak szerint változik. A növényi anyagok közül nemcsak a növénysszárakat és leveleket, hanem a lágyabb magvakat is szívogatják, a mint ezt *Pyrrhocoris apterus*-nál tapasztaltam. Az állati táplálék döglött rovarokból, apró bábokból és petékből áll. Élő állatot azonban soha sem támadnak meg, s azon pár író között, kik e tárgyról megemlékeznek, bizonyára legigazságtalanabb SERNOLA (Ess. Hém. p. 241—245), midőn e rovarok megvastagodott és sokszor tövisekkel fegyverzett mellő ezombjaiból azt következteti, hogy azok — legalább álezaállapotukban — eleven zsákmánnyal élnek, tehát ragadozók. Én, ki e tárgyat kirándulásaim alkalmával mindig figyelemmel kísértem, nem voltam tanúja egyetlen egy esetnek sem, mely ama theoretikus vélemény mellett szólna; de igenis láttam több esetben, hogy még álezák is növényi vagy az említett állati anyagok valamelyikén lakmároztak.

A párosodás időszaka különböző. Némely fajok tavasszal, mások a nyári hónapokban, sőt egyesek szeptemberben párosodnak. A közösülés mindig akként történik, hogy a him a nőstény hátára kapaszkodik, s mintán a nemzőszervek kellőleg összeragadtak, arról lefordul, és aztán az erősebb nőstény által a közösülés egész tartama alatt, néha egy-két napig, fejével ellenkező irányban idestova vonszoltatik.

A megtermékenyített nőstény hosszukás apró petét, a mennyire eddig tapasztalhattam, kisebb-nagyobb esomócskákban, levelek vagy fűszálak felületére rakja. Az álezák június előtt és októberen túl soha sem találhatók: a miből azt következtetem, hogy mindig még ugyan-

azon évben szoktak kikehni és teljesen kifejlődni, melyben a peték rakva voltak. Én legalább részemről azt hiszem, hogy valamennyi európai *Lygaeida* tökéletesen kifejlett állapotban telet át. E feltevésre jogosít azon

körülmény, hogy eddig a nálunk tenyésző fajoknak már csaknem felénél tényleg ezt a viszonyt találtam, és nem szenved kétséget, hogy további téli kirándulások a többi fajok áttelelését is határozottan ki fogják mutatni.

* * *

FÖLDRAJZI ELTERJEDÉS.

A magyar birodalom nemesak geographiai, hanem faunistikai tekintetben is határozottan jellemzett egységet képez, és mint ilyen külön MAGYAR FAUNATERÜLET nevezete alá foglalható. E terület magában foglalja Magyarországot, Erdélyt, és Horvát-Tótországot; nem számíthatjuk azonban hozzá a már határozottan dél-európai jellegű magyar-dalmát tengerpartot.*

A nagy európai fauna-birodalom** három területe ér hazánkban össze, és ez az, a mi faunánknak amnyi érdekét, amnyi változatosságot és gazdagságot kölcsönöz.

A *Lygaeidák* családja is szépen van képviselve, és híven tükrözi vissza az átmenetet Nyugat-, Dél- és Kelet-Európa faunái között. Az eddig észlelt fajoknak ugyanis mintegy $\frac{3}{5}$ része közösen él mind a három területen, $\frac{1}{5}$ része csak Nyugat- és Dél-Európában tenyészik; de vannak ismét fajok, melyek Európán kívül még Szibériában, Kis-Ázsiában és Éjszak-Afrikában is előfordulnak. Nem kevésbé jellemző az is, hogy néhány csaknem egész Európában elterjedt, nem ritka faj, mint *Macrodera micropterum*, *Psatus luniger*, nálunk eddig nem találtatt.

A nyugat-európai faunaterület képviselői gyanánt említhetők hazánkból: *Camptotelus costalis*, *Orycaenus modestus*, *Ithyparochromus pilicornis*, *Lasiosomus curvis*, *Trapezonotus dispar*, *Scelopostethus pilosus*, *Eremocoris icannensis*.

* Az ott észlelt *Lygaeidák*kat említhetve munkám végén külön függelékben soroltam fel.

** Állatföldrajzi ismereteink jelen állásánál tudjuk, miszerint szűkebb értelemben vett európai faunaterületről, mely t. i. egyedül csak kis földrésünkre lenne szorítkozva, ma már nem szólhatunk. Ily faunistikai egység a természetben nem létezik. Ma már általánosan el van fogadva, hogy azon faunistikai egység, melyhez Európa tartozik, azonkívül még Éjszak-Afrikát, Kis-Ázsiát és Szibériát is magában foglalja. Ezen tágabb értelemben vett egynevezett EURÓPAI FAUNA-BIRODALOM nézetem szerint a következő faunaterületekre oszlik: 1. Nyugat-Európa, földrésünk éjszaknyugati része délre az Alpokig, keletre Oroszországban azon vonalig, mely egyfelől a keleti és jeges tenger, másfelől a fekete és kaspi tenger vízváltatójának felel meg. 2. Dél-Európa, földrésünk három negy déli félszigete Dél-Franciaországgal és a földközi tenger szigetével. 3. Kelet-Európa, Európa többi része. 4. Szibéria. 5. Kis-Ázsia. 6. Éjszak-Afrika. — Sajnádom, hogy jelen magánrajz szűk kerete e tárgyat bővebben kifejtésem nem engedi.

Dél-Európából nyomulnak hozzánk: *Blissus Doriae*, *Plocoris erythrocephalus*, *Macroplex fasciatus*, *Plinthisus longipennis*. Közösen bírjuk Dél- és Kelet-Európával a következő fajok: *Crocoris siculus*, *Metopoplex ditomoides*, *Orycaenus collaris*, *Icus angularis*, *Beosus erythropterus*, *Pyrrhocoris marginatus*. Csaknem kizárólag kelet-európai faj a *Crocoris dispar*, míg a *Pachymerus validus* hazánkon kívül csak Kis-Ázsiában fordul elő.

Van azonban két általam leírt új faj, *Plinthisus hungaricus* és *Emblethis ciliatus*, melyek hazánkon kívül eddig még sehol sem találtattván, faunánk kizárólagos sajátosságait képezik, és különösen jellemző fajai közé tartoznak. Nevezetes ritkaságot bírnak az eddig csak Francia- és Olaszországból ismert *Dimorphopterus Spinolae* szép fajban is.

Az egész magyar faunaterület könnyebb áttekintés végett négy különböző tájra osztható, melyek egymástól nemesak állat- és növénytan, hanem topographiai és meteorológiai tekintetben is szembetűnőleg eltérnek. E négy természetes táj: az éjszaki felföld, a délkeleti felföld, a központi síkság és a délnyugati dombvidék.* Leggazdagabb ezek között úgy a fajok, mint az egyedek számára nézve a délnyugati dombvidék változatos talaja, nevezetesen pedig a budai hegyek kopár lejtői. Ezután következik a központi síkság, majd a délkeleti felföld; az éjszaki felföld azonban aránylag mégis legszegényebb.

Az egész magyar faunaterületen eddig összesen 100 *Lygaeidafaj* észleltetett. Ezek közül 30 faj mind a négy tájon előfordul; a többi hol csak egy, hol két vagy három tájon is találtatt.

Igy az ÉJSZAKI FELFÖLDÖN élő 50 faj közül a *Nysius Jacobae*, *Lygrocoris sylvestris* és *Stygrocoris pedestris* csakis itt fordulnak elő.

A DÉLKELETI FELFÖLDÖN 60 faj tenyészik, melyek közül a többi három tájon nem észleltettek még a követ-

* Itt lényegében azon felosztást követem, melyet munkálatomban a magy. kir. meteorológiai és földlejtésségi intézet is használni szokott.

kezők: *Chilacis Typhae*, *Oryzarcus modestus*, *Rhyparochromus pilicornis*, *dilatatus*, *Lasiosomus enervis*, *Stygnicoris rusticus*, *Dyrmus brunneus*, *Taphropeltus contractus*, *Platygaster ferrugineus*.

A KÖZPONTI SÍKSÁGON gyűjtött 64 faj közül ennek kizárólagos sajátjait képezik: *Geocoris siculus*, *Emblethis ciliatus*, *Scelopostellus pictus*, *pilosus*.

A DÉLNYUGATI DOMBVIDÉK 78 fajt táplál; ezek közül csakis itt tenyésznek: *Arocatus melanocephalus*, *Dimorphopterus Spinolae*, *Blissus Doriae*, *Camptotelus costalis*, *Microplae interruptus*, *Macroplae fasciatus*, *Icus angularis*,

Rhyparochromus antennatus, *Pliathisus bidentatus*, *longipennis*, *Pachymerus validus*, *Ischnocoris punctulatus*.

Mind ezen viszonyoknak könnyebb áttekintésére szolgál a következő táblázatos kimutatás, melyen, összehasonlítás végett, a nálunk tenyésző fajoknak földrajzi elterjedését nemesak a magyar faunaterület négy táján, hanem a tágabb értelemben vett európai fauna-birodalom valamennyi tartományában az eddig közzétett adatok nyomán pontosan összeállítani és hiven feltüntetni igyekeztem.

MAGYARORSZÁG LYGAEIDÁI FÖLDRAJZI ELTERJEDÉSÉNEK ÁTNÉZETE.

CONSPECTUS DISTRIBUTIONIS GEOGRAPHICAE LYGAEIDARUM HUNGARIAE.

	Hungaria				Anglia	Sinecia	Fennia	Lívia	Dania	Hollandia	Germania	Helvetia	Gallia	Hispania	Italia	Turcia	Rossia merid.	Caucasus	Asia minor	Siberia	Aegria
	septentr.	orient.	central.	occident.																	
<i>Melanospilus venustus</i> H.-SCH.	+	+	+	+	+	.	+	+	+	+	.	.	+
<i>Lygacus saratilis</i> SCOP.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	.	+
» <i>equestris</i> L.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
» <i>apuans</i> ROSSI	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	.	+
» <i>punctatoguttatus</i> FABR.	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	.	+
<i>Lygacosoma reticulatum</i> H.-SCH.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	.	.	+
<i>Arocatus melanocephalus</i> FABR.	+	+	+	+	.	+	.	+
<i>Nysius Jacobae</i> SCHILL.	+	+	+	+	.	.	+	+	+	.	+
» <i>Thymi</i> WOLF	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	.	+	.
» <i>Succionis</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	+
» <i>helveticus</i> H.-SCH.	+	+	+	+	.	+	+	+	+	.	.	.	+
» <i>punctipennis</i> H.-SCH.	+	+	+	+	.	+	+	+	.	.	+	+	+	.	+	.	+	.	.	+	.
<i>Cymus glandicolor</i> HAHN	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	+	.	.
» <i>melanocephalus</i> FIER.	+	+	+	+	+	+	+	.	+
» <i>clavicornis</i> FALL.	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	.	+
<i>Kleidocerus fuscus</i> PANZ.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	+	.
<i>Ischnodemus sabuleti</i> FALL.	+	+	+	+	+	+	.	.	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	.	.	+
<i>Dimorphopterus Spinolae</i> SIGN.	+	+	.	+
<i>Blissus Doriae</i> FERR.	+	+	.	+
<i>Hemestaris halophilus</i> BURM.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	.	.	+
<i>Piocoris erythrocephalus</i> ST. FARG. et SERV.	+	.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+
<i>Geocoris grylloides</i> L.	+	+	.	+	.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	.	+	.
» <i>dispar</i> WAGA	+	+	+	+	.	.	+	.
» <i>siculus</i> FIEB.	+	+	+	+	+	+	+	.	.	+
» <i>albipennis</i> FABR.	+	+	+	.	+	+	+	+	+

	Hungaria				Anglia	Suecía	Fennia	Livonia	Dania	Hollandia	Germania	Helvetia	Gallia	Hispania	Italia	Turcia	Rossia merid.	Caucasus	Asia minor	Siberia	Algeria
	septentr.	orient.	central.	occident.																	
<i>Chilacis Typhae</i> PERR.	+	.	.	+	+	+	.	.	.	+
<i>Campotectus lineolatus</i> SCHILL.	+	.	+	+	+	.	.	.	+	.	+
» <i>costalis</i> H.-SCH.	+	+
<i>Microplar interruptus</i> FIEB.	+	+	.	+	.	+	+	+	.	+	.	.
<i>Metopoplar ditomoides</i> COSTA	+	.	+	+	+	+	+	.	+	+	+	.	+
<i>Oxycaenus modestus</i> FALL.	+	+	+	.	+	+	+
» <i>collaris</i> MULS.	+	+	+	+	+	+	.	+
<i>Macroplar Preyssleri</i> FIEB.	+	.	+	.	+	.	+	.	.	+	.	+	.	+
» <i>fasciatus</i> H.-SCH.	+	+	+	+	+	+
<i>Diplonotus fracticollis</i> SCHILL.	+	+	.	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	+
<i>Ligyrocoris sylvestris</i> L.	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+
<i>Tropistethus sabuleti</i> HAHN	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+
<i>Icus angularis</i> FIEB.	+	+	.	+
<i>Ithyparochromus antennatus</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	+	.	+	.	.	.	+
» <i>hirsutus</i> FIEB.	+	.	+	+	+	+	+	.	+
» <i>pilicornis</i> MULS.	+	.	.	+	+	+	+
» <i>dilatatus</i> H.-SCH.	+	.	.	+	+	+	+	+	+
» <i>chiragra</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	+
» <i>praeeratus</i> H.-SCH.	+	+	+	+	+	+	.	.	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Pterotmetus staphylinoides</i> BURM.	+	+	.	+	.	+	.	+	+	.	+	+	+	.	+	.	+	.	.	.	+
<i>Macrodema varium</i> WOLFF	+	+	+	+	.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+
<i>Lamprodema maurum</i> FABR.	+	+	+	.	+	+	.	.	+
<i>Plinthis pusillus</i> SCHOLTZ	+	.	.	+	.	+	+	.	+	+	+	+	.	.	+
» <i>bidentulus</i> H.-SCH.	+	+	+	+	.	+	+	+	+
» <i>longipennis</i> FERR.	+	+
» <i>hungaricus</i> n. sp.	+	+
<i>Lasiozonus curris</i> H.-SCH.	+	.	.	+	.	.	.	+	.	+	+	+
<i>Acompus rufipes</i> WOLFF	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	+
<i>Stygnocoris rusticus</i> FALL.	+	.	.	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	+	+	.	.	.
» <i>pedestris</i> FALL.	+	.	.	.	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+
» <i>arenarius</i> HAHN	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	.	+	.	+	.	.	+	.	.	.	+
<i>Peritrechus nubilis</i> FALL.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	+	+	.	.	+
» <i>geniculatus</i> HAHN.	+	+	.	+	+	+	.	.	.	+	.	+	.	+	+
<i>Trapezonotus nebulosus</i> FALL.	+	.	+	.	.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	.	.	+	.	.	.	+
» <i>agrestis</i> FALL.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	.	.	+
» <i>dispar</i> STÅL.	+	+	+	+	+
» <i>Ulrichii</i> FIEB.	+	.	+	+	.	+	.	+	+
<i>Microtoma carbonaria</i> ROSSI	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	+	+

	Hungaria				Anglia	Suecia	Fennia	Livonia	Dania	Hollandia	Germania	Helvetia	Gallia	Hispania	Italia	Turcia	Rossia merid.	Caucasus	Asia minor	Siberia	Alicrin
	septentr.	orient.	central.	occident.																	
<i>Pachymerus Rolandri</i> L.	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	+	.	+	+	.	.	+
» <i>validus</i> n. sp.	+	+	.	.
» <i>lynceus</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	.	+	+	+	+	+	.	+	.	+
» <i>quadratus</i> FABR.	+	.	+	+	+	+	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+
» <i>phoeniceus</i> ROSSI	+	+	.	+	+	.	+	+	+	+	+	+	+
» <i>Pini</i> L.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	+	.
» <i>vulgaris</i> SCHILL.	+	+	+	+	.	+	+	+	+	+	+	.	+	+	+	.	.
» <i>pineti</i> H.-SCH.	+	+	+	+	+	+	+	+	+
» <i>caffer</i> THUNB.	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	+	+	+	+	+	.	+	+	.	.	+
<i>Beosus erythropterus</i> BRULL.	+	+	+	+	.	+	+	+	+	+	.	+
» <i>fuscus</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	.	+
<i>Emblethis Verbasci</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	+
» <i>ciliatus</i> n. sp.	+
» <i>arenarius</i> L.	+	.	+	+	+	+	.	+	+	.	+	.	+	.	+
<i>Gonianotus marginipunctatus</i> WOLFF	+	+	.	+	.	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	.	+
<i>Ischnocoris hemipterus</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	+	+	+	.	+	+	+	+	.	.	.
» <i>punctulatus</i> FIEB.	+	+	+	.	.	+
<i>Scolopostethus pictus</i> SCHILL.	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	+	.	.
» <i>affinis</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
» <i>adjectus</i> DOUGL. et SCOTT.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	+
» <i>decoratus</i> HAHN.	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	+	+	+	.	+	+
» <i>pilosus</i> REUT.	+	.	+	+	+	.	+
<i>Ereunocoris plebejus</i> FALL.	+	+	.	.	+	+	+	+	.	+	+	.	+	.	+	.	+	.	+	.	.
» <i>icaunensis</i> POPUL.	+	.	.	+	+
» <i>podagricus</i> FABR.	+	.	+	.	+	+	+	.	+	.	+	+	+	.	+	.	+	.	.	.	+
<i>Dryinus sylvaticus</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	.	+	.	.	+
» <i>brunneus</i> SAHLB.	+	.	.	+	+	+	+	+	.	+	+	+	.	+
<i>Taphropeltus contractus</i> H.-SCH.	+	.	.	+	+	.	.	.	+	+	+	+	.	+	+
<i>Platygaster Abietis</i> L.	+	+	.	.	+	+	.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	.
» <i>ferrugineus</i> L.	+	.	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	.
<i>Pyrhocoris apterus</i> L.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
» <i>marginatus</i> KOLEN.	+	+	+	+	.	.	.	+	.	+	+	.	+	.
<i>Heterogaster rufescens</i> H.-SCH.	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	.
» <i>affinis</i> H.-SCH.	+	+	+	+	.	+
» <i>Artemisiae</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	.	+	+	.	.	.
» <i>Urticae</i> FABR.	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+
<i>Platylar Salviae</i> SCHILL.	+	+	+	+	+	+	+	+	.	+	+	.	.	+

IRODALOM ÉS GYŰJTEMÉNYEK.

A magyar faunaterület Lygaeidáival eddig összesen 12 buvár foglalkozott irodalmilag, kik közül 9 belföldi és csak 3 külföldi; de ez utóbbiak is belföldi gyűjtőktől nyerték adataikat. A sort 1800-ban Koy Tóbiás budai kinestári tiszt nyitja meg és bezárja 1874-ben MÉRY ETEL győri tanár.

E 12 író észleletei 20 dolgozatban vannak letéve, melyeknek fele magyar nyelven jelent meg, 9 németül és 1 francziánul, és melyek időszaki sorrendben a következők:

* * *

- 1800 Koy Tóbiás rovargyűjteményének névjegyzékében hazánkból 7 Lygaeida-fajt sorol fel, melyeket egynek kivételével mind Buda körül gyűjtött. (Alphabetisches Verzeichniß meiner Insecten-Sammlung.) Ezen ritka munkáskában, mely Budán látott napvilágot, a *Lygacus*-nem alatt még több faj van felsorolva; ezek azonban részint a Capsidákhoz, részint a Coreidákhoz tartoznak, kettő pedig — *Bardanae Preyssl.* és *Ochromelas* — épen megfejtetlen.
- 1839 HERRICH-SCHÄFFER magyarországi példányok után, melyeket vele FRIVALDSZKY IMRE közölt, a következő 5 új faj leírását és ábráját adja: *Pachymerus decurtatus*, *Heterogaster punctipennis*, *H. reticulatus*, *Pachymerus fenestratus*, *P. nitidulus*. (Die wauzenartigen Insecten. IV.)
- 1844 FIEBER X. F. az *Ophthalmicus*-nem magánrajzában a Bánságból az *O. albipennis* és *Ulrichii* leírását és ábráját közli. (Entomolog. Monographien.)
- 1853 HERRICH-SCHÄFFER hazánkból a *Stenogaster pallens* és *ditomoides* fajokat írja és ábrázolja le. (Die wauzenartigen Insecten. IX.) A kötet végéhez esatolt Index a *Lygacus neri* = *Cucnocoris Neri* lelhelyeül tévesen Magyarországot említi.
- FUSS KÁROLY az általa Erdélyben gyűjtött félröpnök száraz névjegyzékét közli, mely 13 Lygaeidát tartalmaz. (Verhandl. und Mittheilungen des siebenbürg. Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt. IV.)
- MAYR GUSZTÁV a neki BIELZ ALBERT által meghatározás végett küldött erdélyi rovarok jegyzékében 9 az előbbi dolgozatban nem említett Lygaeida-fajt sorol fel. (U. o. IV.)
- 1855 FUSS KÁROLY egy általa Nagy-Csűr mellett talált *Ophthalmicus* leírását közli, mely, mint helyesen sejté, csakugyan *Salda erythrocephala* = *Piocoris erythrocephalus* volt. (U. o. VI.)
- 1861 FIEBER X. FERENCZ az európai félröpnökről szóló fontos munkája a Lygaeidák közül csak 3 fajnál említi Magyarországot, mint lelhelyet. (Die europäischen Hemiptera.)
- 1862 FUSS KÁROLY Erdély félröpnü faunáját ismertető szorgalmas értekezésében 29 Lygaeida-fajt közöl részletes lelhelyeivel és gyűjtési idejével együtt. (Verhandl. und Mittheilungen des siebenbürg. Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt. XIII.)
- 1865 FRIVALDSZKY IMRE Magyarország faunájának jellemzésére a többi között 3 Lygaeidát is felemlít. (Magyar tud. Akadémia Évkönyvei. XI.)
- 1870 HORVÁTH GÉZA a tornai hegység félröpnü faunáját ismertetvén, onnan 27 Lygaeida-fajt közöl a lelhelyek és időszak pontos megjelölésével. (Math. és természettud. Közlemények. VIII.) Ezem értekezésben, mely az első, magyar nyelven megjelent hemipterológiai dolgozat, a FIEBER által hibásan meghatározott *Nysius fuliginosus* alatt *N. helveticus* értendő.
- 1871 HERMAN OTTÓ az erdélyi Mezőségből a *Lygacus equestris* lelhelyét közli, Kolozsvár mellől pedig 5 Lygaeida-fajt sorol fel, melyeket ösztönzésére ifj. KNÖPFER KÁROLY gyűjtött össze. (Erdélyi Muzemegylet Évkönyvei. V.)
- 1872 Ugyanaz a Mezőség természetrajzi, jelesen állattani ismertetését folytatván, onnan 5 Lygaeida-fajt említi fel; legnevezetesebb ezek között a tévesen *Arthenis forcolata* névvel jelölt *Chilaxis Typhae*. (U. o. VI.)
- DR. TÖRÖK JÓZSEF Debreczen rovarfaunájának folytatólagos ismertetésében 11 Lygaeida névjegyzékét adja. (Magy. orv. és természetvizsg. XV. aradi nagygyűlésének Munkálatai.)
- FRIVALDSZKY JÁNOS Mehádia vidékéről 7 Lygaeida nevét közli. (MUNK MANÓ, Herkulesfürdő és környéke.)
- 1873 Ugyanaz Mehádia vidékének részletesebb állattani leírását adván, hazánk ama délkeleti szögletéből már 12 Lygaeida-fajt sorolt fel lelhelyeivel együtt. (Magy. orv. és természetvizsg. XVI. mehádiai nagygyűlésének Munkálatai.)

1873 MOCsÁRY SÁNDOR az 1872. év nyarán Bihar megye területén tett állattani utazásáról szóló jelentésében a megyéből 15 Lygaeida-fajt említ fel a lelhelyekkel együtt. (Math. és természettud. Közlemények, X.)

1874 DR. HORVÁTH GÉZA a *Pyrrhocoris apterus* magyar tájneveit állítja össze. (Természettudományi Közöny, VI.)

— Ugyanaz Buda mellől a *Megalomotus hungaricus* új fajt írja le. (Petites Nouvelles entomolog. No. 114.)

— MÉRY ETEL Győr megye állatvilágát ismertetvén, omán 3 közönséges Lygaeida-fajt említ meg. (FÉHÉR IPOLY, Győr megye és város egyetemes leírása.)

Íde számitandók még az 1851–70-iki időszakban hazánk különböző vidékein tett azon phaenologiai észleletek, melyeket a kir. magy. természettudományi társulat megbízásából STAVE MÓR állított össze, és melyek kéziratban jelenleg a nevezett társulat irattárában vannak letéve. E dolgozat egy pár közönségesebb Lygaeida-faj elterjedésére nézve is tartalmaz néhány használható adatot.

A mi a faunánk területén szerzett gyűjteményeket illeti, azok közül főleg négy nagyobb gyűjtemény érdemel említést. *

Első helyen áll a magy. nemz. muzeum magyarországi gyűjteménye, melynek példányai leginkább FRIVALDSZKY JÁNOS, MOCsÁRY SÁNDOR, PÁVEL JÁNOS és éntőlem

* A kolozsvári és zágrábi muzeumok gyűjteményeit nem ismerem.

származnak, és mely általam tüzetesen meghatározva és berendezve jelenleg 90 Lygaeida-fajt tartalmaz.

A második nyilvános gyűjtemény, melyben faunaterületünk félröpüi szintén szépen képviselvek, a bécsi es. k. udvari terménytár európai gyűjteménye. E gazdag gyűjteményt még FIEBER határozta meg s a benne levő magyar példányokat — közöttük 21 Lygaeidát — csaknem mind MASS JÓZSEF gyűjtötte 1859-ben Mehadia és 1866-ban az ogulini határövezet területén fekvő Josefsthal körül.

Dr. MAYR GUSZTÁV bécsi tanár szintén esimos félröpü-gyűjteménnyel bír, melynek magyarországi példányait az 1858–1861. évi időközben, mint pesti tanár, főleg Budapest vidékén gyűjtötte. Gyűjteményében, melyet a lelhelyek és a gyűjtési idő pontos megjelölése különösen becseső tesznek, hazánkból összesen 30 Lygaeida-fajt találtam.

Saját gyűjteményem, melynek gyarapításán már 8 év óta fáradozom, a szóban levő családból a magyar fauna területéről összesen 84 fajt tartalmaz. Hogy ezeknél a gyűjtés idejének, helyének és egyéb körülményeinek részletes megjelölése sehol sem hiányzik, feleslegesnek tartom különösen kiemelni.

Kiseb, általam meghatározott gyűjteményekkel bírnak még ezenkívül GEYER GYULA szepes-iglói tanár, PUNGUR GYULA szilágynagyfalui lelkész, SAJÓ KÁROLY pest-megyei birtokos és SCHUSTER KÁROLY kolozsvári tanító.

Hogy FÜSS KÁROLY nagybecsű erdélyi gyűjteménye megvan-e még és hová lett, nem tudom. TÖRÖK JÓZSEF debreczeni gyűjtései talán a debreczeni ref. collegium muzeumban meglesznek.

II. SYSTEMATIKUS RÉSZ.

LYGAEIDAE WESTW.

Caput nec clypeatum, nec ante ocellos constrictum; tuberculis antenniferis partem inferiorem laterum capitis occupantibus. Antennae quadriarticulatae. Ocelli saepissime adsunt. Rostrum quadriarticulatum. Scutellum parvum aut medioere, triangulare. Hemelytra saepissime completa, clavo, corio et membrana composita. Tarsi triarticulati.

A fej szélén nem lemezes, a szemecsek előtt nem szűkült; a csápdudorok a fej oldalainak alsó részét foglalják el. A csápok négy-izülekűek. A szemecsek csak igen ritkán hiányzanak. A szípesőr négy-izülekű. A pajzska aránylag kicsiny vagy középszerű, háromszögű. A röptyűk többnyire tökéletesen kifejlődve s clavus-, corium- és röphártyából állanak. A kocsák három-izülekűek.

* * *

Ezek képezik a Lygaeidák családjának közös jellegeit, melyek azt a többi rokon félröpi családtól megkülönböztetik. Ily értelemben s terjedelemben fogták fel e családot BURMEISTER, WESTWOOD, KOLENATI és legújabbban korunk legkötönyebb hemipterológja, STÅL.

E felfogás azonban nem mindig és nem mindenütt volt általánosan elismerve, minthogy egyes szerzők a család terjedelmének meghatározásában hol tágabb, hol szűkebb határokat vontak. Míg némelyek, mint SPINOLA, HERRICH-SCHÄFFER, FLOR, DOUGLAS és SCOTT, a Tingididák családjához tartozó Piesminákat is ide számítják, mások még a Pyrrhocorinák alesaládját is kizárják és külön családnak tekintik. Tagadhatlan, hogy a Piesminák kis csoportja több tekintetben közel áll az Oxycareninákhoz; de már maguk a kétizülekű kocsák sokkal eltérőbb jelleget képeznek, sem hogy őket a Lygaeidákhoz lehetne számítani. A mi pedig a Pyrrhocorinákat illeti, a szemecsek hiánya s a röphártya ereztetésének és a női ivarszerveknek kissé eltérő és a többi alesaládnál is változó alkotása, nézetem szerint, még nem

elegendők arra, hogy külön család felállítását szükségessé és indokolttá tegyék.

A Lygaeidák systematikus feldolgozása nem tartott mindig egyenlő lépést a fajok ismeretével; s míg az utóbbi évtizedekben a fajok száma folyvást szaporodott, hiányzott a rendező kéz, mely az összegyűlt anyagot tisztázva és rendszerezve a család kertőn belől szerves egészzé fűzte volna. A megjelent dolgozatok ezen irányt jóformán elhanyagolták és csak FIEBER tette e tekintetben az első nevezetesebb kísérletet.

Végre 1872-ben megjelent STÅL klasszikus értekezése az európai Lygaeida-nemekről és tökéletesen kipótolá az eddig érzett hiányt. Ezen minden tekintetben jeles dolgozat, mely a svéd kir. tudományos akadémia kiadványai-ban látott napvilágot, szerencsés és biztos kézzel jelöli ki a Lygaeidák tudományos rendszerének alapjait. E nyomon indultam és dolgoztam én is a jelen alkalommal.

STÅL az Európában tenyésző Lygaeidákat 11 alesaládra osztja, melyek egynek (*Teraerüna*) kivételével nálunk is mind képviselve vannak, s melyek a következő táblázat segélyével különböztethetők meg:

T Á B L Á Z A T

a Lygacidae 10 alesaládjának megkülönböztetésére.

<i>a)</i> A potroh valamennyi léglika a connexivumon van elhelyezve. <i>b)</i> A röptyűk, néha a torj és pajzska is, nem vagy legfeljebb csak enyészetesen pontozvák; a röphártya két belső ere (egyetlen eset, <i>Nysius Jacobae</i> kivételével) haránt futó erecske által van összekötve. — <i>Lygacina</i> STÅL. <i>bb)</i> A röptyűk, valamint a torj és pajzska szembetűnő pontozással; a röphártya két belső ere nincsen haránt futó ér által összekötve. — <i>Cymina</i> STÅL. <i>aa)</i> Legalább a hatodik potrohszelvény léglikái a hason vannak elhelyezve. <i>c)</i> A hatodik potrohszelvény léglikái a hason, a többié pedig a connexivumon helyezvék el. — <i>Blissina</i> STÅL. <i>cc)</i> Legalább a két utolsó potrohszelvény léglikái a hason láthatók. <i>d)</i> Csak az ötödik és hatodik potrohszelvény léglikái állanak a hason. — <i>Heustarina</i> STÅL. <i>dd)</i> Valamennyi vagy legalább a három utolsó potrohszelvény léglikái a hason láthatók. <i>e)</i> A fej igen széles, a nagy szemek előtt a csápudorok csúcsáig hirtelen igen erősen szűkült; a clavus hátrafelé keskenyebb. — <i>Geocorina</i> STÅL. <i>ee)</i> A fej nem feltűnőleg széles, a szemek előtt a csápudorok csúcsa felé alig vagy éppen nem szűkült; a clavus oldalszélei párhuzamosak vagy hátrafelé szélesedők.	<i>f)</i> A járomlemezek a fejbütyöknél alig rövidebbek s hosszan nyúlnak a csápudorok elé; a hátsókocsák első izülete rövidebb mint a két utolsó izület együttvéve. — <i>Arthencina</i> STÅL. <i>ff)</i> A járomlemezek a fejbütyöknél szembetűnőleg rövidebbek s nem sokkal nyúlnak a csápudorokon túl; a hátsókocsák első izülete ritkán rövidebb mint a két utolsó együtt véve. <i>g)</i> A szárnyhorog az alsó főérből ered vagy hiányzik; a röphártya tövén sejtek nélkül vagy, ha sejtekkel, akkor ezekből sok, gyakran összefolyó ér fut hátrafelé. <i>h)</i> A szemecsek tisztán kivehetők; a röphártya erezte négy vagy öt érből áll. <i>i)</i> A hátsó csipők egymástól elállók; a bűzmirigy nyílása külső szélén fogadomny fehères karély alakjában nyulik kifelé. — <i>Ocyrcarina</i> STÅL. <i>ii)</i> A hátsó csipők egymáshoz igen közel állanak vagy egymást érintik; a bűzmirigy nyílásai egyszerűek, karélyos nyulványok nélkül. — <i>Myodochina</i> STÅL. <i>hh)</i> A szemecsek hiányzanak; a röphártya tövén két vagy három sejttel, melyekből több, néha egymás közt összefolyó hosszér veszi eredetét. — <i>Pyrhocorina</i> STÅL. <i>gg)</i> A szárnyhorog az átfogó érből ered; a röphártya két belső ere elől egy haránt futó ér által van összekötve, a többi ér egy haránt futó érből vagy két alapsejtből ered. — <i>Heterogastrina</i> STÅL.

ELSŐ ALCSALÁD.

LYGAEINA STÁL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli distinctissimi. Thorax anterioris sulculis duobus transversis instructus, margine posteriore inter scutellum et angulos laterales plus minus distincte depresso vel impresso. Hemelytra haud vel obsolete punctata; membranae venis duabus interioribus anterioribus venula transversa obliqua plerumque conjunctis.* Hamus alarum e vena subtensa emissus. Abdomen spiraculis segmentorum omnium in connexivo positus; suturis ventralibus utrinque rectis.

* Excepto *Nysio Jacobae*.

* * *

Ezen alcsalád főleg a potroh léglikainak elhelyezése s a röphártya erezte által jellemeztek. A torj elő részén valamennyinél két haránt fekvő barázda van bevésve; egy részük élénk vörös színezet által tűnik ki. — Területünkön összesen 12 faj tenyészik; s ezek 5 nemből foglalnak helyet.

- 1(8). A corium utószéle egyenes, a clavus esése közelében nem öblös; a esápdudorok külvég szöglete tompa.
- 2(7). A fej a szemek mögött nem duzzadt; a szemek a torj előszélét érintik.
- 3(4). A torj hosszában egy az előszéltől kiinduló, hátrafelé enyészetes ormó emelkedik. — *Melanospilus* STÁL.

A fej háromszögu, nem feltunőleg szeles, a járomlemezek a fejbütyöknél szembetünőleg rövidebbek. A szemecsek tisztán kivethetők. A torj előfelén két haránt fekvő barázda van bevésve; utószéle a pajzska s az oldalszegletek között többé-kevésbé lenyomott vagy benyomott. A röptyük épen nem vagy legfőlebb csak igen enyésztesen pontozvák; a röphártya két belső ere (*Nysius Jacobae* kivételével) haránt futó erecske által van összekötve. A szárnyhorog az első főérből ered. A potroh valamennyi léglika a connexivumon van elhelyezve; a hasi varányok mindkét oldalon egyenesek.

- 4(3). A torj hosszomó nélkül, vagy, ha ilyen van, az nem indul ki az előszéltől.
- 5(6). Az utótarjak hátul egyenesen vagy kissé kerekítve esonkítottak; a bűzmirigy nyílásai feketék. — *Lygaeus* FABR.
- 6(5). Az utótarjak hátul rézsút esonkítottak; a bűzmirigy nyílásai vörhenyesek vagy sárgásak. — *Lygaeosoma* SPIN.
- 7(2). A fej a szemek mögött duzzadt, ez utóbbiak a torj előszélétől szembetünőleg távol állanak. — *Arocatus* SPIN.
- 8(1). A corium utószéle a clavus esése közelében öblös; a esápdudorok külvég szöglete kiálló, többé-kevésbé hegyes. — *Nysius* DALL.

MELANOSPILUS STÁL.

Hem. Fabr. I. p. 75. (1868); Öfr. Vet.-Ak. Förl. 1872. p. 40.

Corpus oblongum. Caput triangulare, convexum, pone oculos haud tumidum; tuberculis antenniferis extus haud

A test hosszadad. A fej háromszögü, domboru, a szemek mögött nem duzzadt; a esápdudorok külvég szöglete

prominulis. Oculi marginem anticum thoracis tangentes. Rostrum articulo quarto tertio longiore. Thorax earina longitudinali, marginem anticum attingente vel subattingente, postice evanescente, instructus, ante medium inter carinam et margines laterales tumescens convexiusculus; margine postico recto. Scutellum planum, carina longitudinali instructum. Hemelytra completa, margine apicali corii recto, prope apicem clavi hand sinuato. Metapleurae postice oblique truncatae, angulis posticis rectis vel obtusiusculis; orificiis distinctis. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

tompa. A szemek a torj előszélét érintik. A szípesőr negyedik izülete a harmadiknál hosszabb. A torj hosszában egy az előszéltől kiinduló, hátrafelé enyészetes ormó emelkedik; a torj előtt ezen ormó s a duzzadt oldalszélek között kissé domboru, utószélén egyes. A laposdad pajzska közepén hosszormó emelkedik. A röptyűk tökéletesen kifejlődöttek, a corium utószéle egyenes, a clavus esüése közelében nem öblös. Az utótarjak hátul részsít esonkítottak, utószögleteik épek vagy kissé tompák; a bűznirigy nyílásai tisztán kivethetők. A lábak közép-szerűek, a czombok fegyverzetlenek.

* * *

I. M. VENUSTUS H.-SCH.

Coccineus; capite, antennis, rostro, thoracis maculis duabus magnis trapezoidalibus, marginem posticum et angulos posticos attingentibus, scutello, clavo, basi excepta, macula subrotundata magna media corii, membrana, prostethii maculis lateralibus subquadratis magnis, mesostethio, metastethio, ventris maculis lateralibus fasciisque discoidalibus, ano pedibusque nigris; vertice macula basali pallida notato; bucculis, maculis pectoris ad coxas et orificiis coccineis; membranae angulo imo basali limboque angusto albidis. ♂. ♀. Long. 9—9½, Lat. 3½—3½ ^{mf}/_{mm}.

Cimex familiaris Rossi Faun. ent. II. p. 238. 1318. (1790). nec FABR.

Lygaeus familiaris PANZ. Faun. Germ. 79. tab. 20.; LATR. Hist. nat. XII. p. 213. 4. (1804); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 42. 4. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 130. 5. (1840); KOLEN. Mel. ent. II. p. 71. 34. (1845); FLOR Rhynch. Livl. I. p. 221. 1. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 165. 4. (1861).

Lygaeus venustus H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); WANZ. Ins. IX. p. 197. (1853).

*

Biborvörös; feje, csápjai és szípesőre, torján két nagy egészen az utószélig s az utószögletekig érő folt, továbbá pajzskája, röptyűin a clavus (töve kivételével), a corium közepe táján egy nagy kerekded folt, előmellének oldalain egy-egy nagy négyszögű folt, közép- és utómelle, valamint hasának közepén és oldalain több folt alfelével és lábaival együtt feketék; fejtetője tövén egy sárgás foltoskával van jelölve; ajaklemezei és mellén a esípők mellett levő foltok s a bűznirigy nyílásai biborvörösek; röphártyájának alapszöglete és szélei keskeny fehérek.

E szép faj, mely Európa közép és déli tartományai-ban s Algírban él és keletre egészen a Volgáig és Kaukaszusig terjed, sokáig a Kelet-Indiában tenyésző *Lygaeus familiaris* FABR. fajjal zavartatott össze; csak néhány év előtt sikerült STÅL-nak a régi FABRICIUS-féle gyűjtemények áttanulmányozása alkalmával ezen általánosan elterjedt tévedést észrevenni és helyreigazítani.

Nálunk igen ritka s eddig csak Biharmegyében, továbbá Kolozsvár mellett és Temesmegyében Ulma körül észleltetett néhány példányban.

LYGAEUS FABR.

Ent. syst. IV. p. 133. (1794.)

Corpus oblongum vel subelongatum. Caput triangulare, convexum, pone oculos hand tumidum; tuberculis antenniferis extus hand prominulis. Oculi marginem anticum thoracis tangentes vel subtangentes. Rostrum articulo quarto tertio brevius vel longitudine subaequali.

A test hosszudak vagy kissé hosszukás. A fej háromszögű, domboru, a szemek mögött nem duzzadt; a csáp-úndorok külvégszöglete tompa. A szemek a torj előszélét érintik. A szípesőr negyedik izülete a harmadiknál rövidebb vagy ezzel körülbelül egyenlő hosszú. A torj hossz-

Thorax carina longitudināli nulla vel carina marginem anticum haud attingente instructus; margine postico recto. Scutellum planum, carina longitudināli instructum. Hemelytra saepissime completa, margine apicali corii recto, prope apicem clavi haud sinuato. Metapleurae postice recte truncatae vel subrotundato-truncatae, margine postico haud obliquo; orificiis nigris. Pedes medioeres, femoribus raro spinosis.

ormó nélkül, vagy, ha ilyen van, az nem indul ki az előszéltől; utószélén egyenes. A laposdad pajzska közepén hosszormó emelkedik. A röptyűk többnyire tökéletesen kifejlődvek; a corium utószéle egyenes, a clavus esüese közelében nem öblös. Az utótarjak hátul egyenesen vagy kissé kerekítve esonkítottak, utószéleiken nem rézsútosak; a bűznirigy nyílásai feketék. A lábak középszerűek, a czombok ritkán tövisesek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (4). A fejtető vörös foltal.

2 (3). A corium köröskörül fekete szegélyvel, a röphártya egyszínű sötétbarna. — *L. saratilis* Scop.

3 (2). A corium fekete szegély nélkül; a röphártya közepén egy kerek fehér foltal. — *L. equestris* L.

4 (1). A fejtető egyszínű fekete.

5 (6). A torj előszéle fekete; a röphártya csak egy fehér foltal közepén. — *L. apuans* Rossi.

6 (5). A torj elől fekete szegély nélkül; a röphártya a középső fehér foltal kívül még egy esüesán levő hasonszínű foltal. — *L. punctatoputtatus* FABR.

I. *L. SARATILIS* SCOP.

Coccineus, levissime pruinosus; antennis, rostro, capitis lobo medio lateribusque, thoracis vittis duabus irregularibus, antice confluentibus, marginem antice et postice attingentibus, scutello, parte apicali clavi, corii macula irregulari media et limbo toto, pectoris maculis tribus lateralibus magnis, ventris maculis lateralibus fasciisque discoidalibus, interdum cum maculis illis confluentibus, ano pedibusque nigris; membrana fusca, margine basali medio nigro. ♂. ♀. Long. 10½—11. Lat. 3½^m/_m.

♂. Femoribus subtus spinosis; tibiis subtus remote denticulatis.

Cinex saratilis Scop. Ent. carn. p. 128. 371. (1763); LIN. Syst. nat. Ed. 12. 1. 2. p. 727. 81. (1767); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 214. 81. (1778); SCURANK En. ins. Austr. p. 279. 538. (1781); FABR. Mant. ins. II. p. 298. 188. (1787); GMEI. Syst. nat. I. 4. p. 2175. 81. (1788); ROSSI Faun. etr. II. p. 238. 1317. (1790).

Lygacus saratilis FABR. Ent. syst. IV. p. 148. 46. (1794); WOLFF Ic. cim. I. p. 26. fig. 26. (1800); PANZ. Faun. Germ. 79. tab. 22; FABR. Syst. Rhyn. p. 218. 62. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 212. 2. (1804); SCHUL. Beitr. zur Ent. I. p. 59. 2. (1829); BRULL. Exp. scient. Mor. III. p. 74. 26. (1832); HAUEN Wanz. Ins. II. p. 6. fig. 119. (1834); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); BURM. Handb. II. 1. p. 298. 4. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 41. 3. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 130. 4. (1840); RAMB. Faun. And. II. p. 156. 4. (1842);

KOLEN. Mel. ent. II. p. 72. 35. (1845); H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 197. (1853); FIEB. Eur. Hem. p. 165. I. (1861).

*

Biborvörös, kissé deres; csápjai és szípesőre, fejének oldalai és középső karélya, torján két szabálytalan idomu, elől összefolyó s az elő- és utószélt érintő sáv, további pajzskája, röptyűm a clavus utórésze, a corium szélei, valamint közepén egy szabálytalan idomú folt, mellének oldalain három nagy folt, hasának közepén és oldalain több, néha oldalvást egymással összefolyó folt alfélével és lábival együtt feketék; röphártyája sötétbarna, tövén feketés. — A him czombjai alól tüskések, lábszárai pedig fogacsoltak.

Európa közép és déli részein a Kaukazon túl egészen Perzsia határáig, valamint Éjszak-Afrikában mindenféle növényeken és bokrokon hegyen-völgyön néha nagyobb társaságokban is gyakran található. E fajnak van talán valamennyi Lygacida között a legnagyobb függélyes elterjedése: a mennyiben én a meliáiai Herkulesfürdő felett emelkedő Domogletnek 1500 méternyi esüese körül gyűjtöttem, Tyrolban 1900, sőt FLOR szerint a Kaukaszban még 3800 méternyi magasságban is észlelték.

Hazánkban tökéletesen kifejlett állapotban telvén át, egész éven keresztül található. Álezáival július második felében találkoztam. Lelhelyei: Budapest, Kis-Szent-Miklós (Pest vm.), Pécs, Győr, Újfalu (Sopron

vm.), Besztercebánya, Miskolcz, Nagyvárad, Belényes (Bihar vm.), Szilágy-Nagyfalu (Kraszna vm.), Szükerék (Belső-Szolnok vm.), Kend (Doboka vm.), Kolozsvár, Apahida (Kolozs vm.), Mező-Záh (Torda vm.), Segesvár, Kerezesóra üvegyár (Fogarás vidék), Nagy-Csűr (Szebenszék), Melhádia, Orsova, Josefthal Horvátországban.

2. L. *EQUESTRIS* LIN.

(Fig. 1—4 et 6—7.)

Niger, supra ruber; capitis apice et lateribus, thoracis parte anteriore, postice bilobulata, fasciaque basali medio subinterrupta, scutello, macula clavi, fascia irregulari media corii, membrana, ventris maculis marginalibus fasciisque discoidalibus medio interruptis nigris; membrana albido-limbata et macula media rotunda maculisque duabus basalibus albidis ornata. ♂. ♀. Long. 10—12. Lat. 3—3½ m/m .

Cimex equestris LIN. Faun. Succ. Ed. 2. p. 253. 946. (1761); Mus. Lud. Ulr. p. 177. (1764); Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 726. 77. (1767); DE GEER Mém. III. p. 276. 19. (1773); FABR. Syst. ent. p. 718. 104. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 212. 77. (1778); SCHRANK Ed. ins. Austr. p. 280. 540. (1781); FABR. Spec. ins. II. p. 362. 142. (1781); Mant. ins. II. p. 298. 185. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2172. 77. (1788); ROSSI Faun. etr. II. p. 239. 1319. (1790).

Cimex speciosus PODA Ins. Mus. Gracc. p. 59. 21. (1761); Scop. Ent. carn. p. 127. 369. (1763).

Lyganequestris FABR. Ent. syst. IV. p. 147. 43. (1794); WOLFF Ic. cim. 1. p. 24. fig. 24. (1800); SCHELLENBERG Helv. Wanz. tab. 2 fig. 1. (1800); PANZ. Faun. Germ. 79. tab. 19; FABR. Syst. Rhyng. p. 217. 57. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 211. 1. (1804); Règne an. Ins. p. 390. (1817); FALL. Hem. Succ. Cim. p. 48. 1. (1829); SCHILL. Beitr. zur Ent. 1. p. 58. 1. tab. 5. fig. 4. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 21. fig. 12. (1831); CURT. Brit. Ent. X. tab. 481. (1832); BRULL. Exp. scient. Mor. III. p. 74. 24. (1832); BURM. Handb. II. 1. p. 298. 3. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. 1. p. 41. 2. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 130. 2. (1840); KOLEN. Mel. ent. II. p. 74. 38. (1845); SAHLB. Mon. Geoe. Fenn. p. 53. 1. (1848); H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 196. (1853); FLOR Rhyng. Lív. 1. p. 222. 2. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 166. 5. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 212. 1; DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. IV. p. 2. 1. (1867); VOLL. Tijdsch.

voor Ent. Ser. 2. IV. tab. 2. fig. 9. (1869) et V. p. 266. (1870); THOM. Opusc. ent. II. p. 481. 1. (1870).

Ligues equestris WALCK. Faun. Paris. II. p. 345. 1. (1802).

Corcus equestris FALL. Mon. cim. Succ. p. 61. 10. (1807).

Fekete, felül vörös; feje csúcsán és oldalain fekete, torjának előfelén egy hátul két-karélyos folt, utószélén pedig egy közepén megszakasztott szalag, pajzskája, a clavuson egy folt, a corium közepén egy szabálytalan idomn szalag, továbbá röphártyája s a hasának oldalain és közepén levő foltok feketék; fehér szegélyű röphártyája közepén egy gömbölyű fehér foltal s tövén két kisebb fehér foltoeskával van díszítve.

A legelterjedtebb fajok egyike, mely nemcsak egész Európában közönséges, hanem Ázsiában Szibéria belsejéig, Kis-Ázsiában Bagdadig és Palesztináig nyomul, sőt még Éjszak-Afrikában Algírban is előfordul. Részint kövek alatt vagy fák tövében, részint különféle virágzó növényeken tartózkodik; kora tavasszal verőfényes helyeken csoportosan szokott sütkérezni.

Nálunk is közönséges és tökéletesen kifejlett állapotban tölti a telet; álezája július közepétől szeptember közepéig található. Lelhelyei: Budapest, Kis-Szent-Miklós (Pest vm.), Alsó-Göböljárás (Székes-Fehér vm.), Simontornya (Tolna vm.), Pécs, Zágráb, Győr, Pozsony, Besztercebánya, Lőcse, Rozsnyó, Torna, Szádellő és Komjáti (Torna vm.), Kassa, Hidas-Némethi, Garadna, Szolnok, Forró, Rásony és Szikszó (Abauj vm.), Miskolcz; Bogdánháza (Kraszna vm.), Kolozsvár, Gyeke (Doboka vm.), Mező-Záh (Torda vm.), Felgyógy (Alsó-Fehér vm.), Nagy-Csűr és Kis-Disznód (Szebenszék); Melhádia; Bél (Bihar vm.), Nagyvárad, Debreczen, Békés-Csaba, Szeged, Derékegyháza (Csongrád vm.) és a paltyi fürdő (Bács vm.).

3. L. *APUANS* ROSSI.

Coccineus; capite, antennis, rostro, thoracis limbo antico maculisque duabus angulato-arcuatis, marginem posticum attingentibus, anterius convergentibus, scutello, apice imo excepto, clavo toto, macula parva corii discoidalis, membrana, pectore, angulo antico prostethii excepto, ventris basi et segmento apicalis, maculis connexivi, ano pedibusque nigris; membrana albido-limbata et macula media rotunda maculisque duabus basalibus ornata. ♂. ♀. Long. 7½—8. Lat. 2½ m/m .

Cimer apuans ROSSI Mant. ins. II. p. 54. 507. (1792).

Lygaeus punctum FABR. Ent. syst. IV. p. 157. 75. (1794); COQUEB. Illustr. ins. I. p. 41. tab. 10. fig. 14. (1799); WOLFF Ic. cim. II. p. 73. fig. 70. (1801); FABR. Syst. Rhyng. p. 224. 94. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 214. 6. (1804); PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 11; BRULL. Exp. scient. Mor. III. p. 74. 27. (1832); BURM. Handb. II. 1. p. 294. 5. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 130. 7. (1840); RAMB. Faun. And. II. p. 155. 2. (1842); KOLEN. Mel. ent. II. p. 75. 40. (1845); H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 198. (1853).

Lygaeus ventralis KOLEN. Mel. ent. II. p. 75. 39. tab. 9. fig. 13. (1845).

Lygaeus apmans FIEB. Eur. Hem. p. 165. 2. (1861).

*

Biborvörös; feje, esájpjai és szipesőre, valamint torján az előszél és két könyök-idomúlag görbült, az utószél nem érintő, elől pedig convergáló folt, továbbá pajzskája (esúsának kivételével), röptyűn a clavus egészen, a corium közepén pedig egy kis petty, azonkívül röphártyója, melle (az előmell előszögleteinek kivételével), hasának töve és utolsó szelvénye s a connexivum foltjai alfélével és lábaival együtt feketék; keskeny fehér szegélyű röphártyójának közepén egy gömbölyű fehér folt, tövén két kisebb fehér foltoeska foglalnak helyet.

Verőfényes kopár helyeken Európa melegebb tájain keletre a Volgáig és Kaukazusig előfordul, sőt Algírban is tenyészik.

Fannaterületünkön nagyobb mennyiségben csak a miskolezi szőlőhegyeken fordul elő, hol 1875. szeptember első felében száraz fatörzseken sütkérezve úgy kifejlett, mint áleza állapotban észleltem. Azonkívül még csak a budai hegyeken, Nagyvárad vidékén s Temes megye homoktalajú pusztáin Grebenácz körül találtatott — májustól kezdve — egyes példányokban.

4. L. PUNCTATOGUTTATUS FABR.

Niger; thorace, hemelytris, apice imo scutelli, limbo antico prostethii, segmentis quarto et quinto ventralibus

connexivoque rubris; thoracis parte posteriore, medio interrupta, macula parviuscula oblonga pone medium clavi, macula rotundata media prope marginem costalem corii, nec non maculis connexivi nigris; membrana nigra, angulo basali interno, disco apiceque albido-maculata. ♂. ♀. Long. $\frac{1}{2}$ —5. Lat. $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{2}{3}$ $\frac{m}{m}$.

Variat segmentis ventralibus concoloribus.

Cimer punctatoguttatus FABR. Spec. ins. II. p. 365. 161. (1781); Mant. ins. II. p. 300. 210. (1787); ROSSI Faun. etr. II. p. 242. 1324. (1790).

Lygaeus punctatoguttatus FABR. Ent. syst. IV. p. 158. 77. (1794); Syst. Rhyng. p. 224. 97. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 214. 8. (1804); PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 8; BURM. Handb. II. 1. p. 299. 6. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 42. 5. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 131. 8. (1840); KOLEN. Mel. ent. II. p. 76. 41. (1845); H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 199. (1853).

Lygaeus Schumacheri SCHMIDT Beitr. zur Ent. I. p. 60. 3. tab. 2. fig. 4. (1829); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); Wanz. Ins. IX. p. 199. fig. 985. (1853).

Lygaeus guttatus RAMB. Faun. And. II. p. 155. 3. (1842).

Lygaeosoma punctatoguttata FIEB. Eur. Hem. p. 167. 1. (1861).

*

Fekete; torja, röptyűi, pajzskájának esúsa, előmellének előszöle, hasának negyedik és ötödik szelvénye s connexivuma vörösek; a torj utórésze, a clavuson egy hosszukás foltoeska, a corium külső széle közelében pedig egy gömbölyű folt, valamint a connexivum foltjai feketék; a fekete röphártya belső alapszögletén, közepén és esúsán egy-egy fehér foltal van jelölve.

Hasi szelvényei egyes esetekben egészen egyszínűek, feketék.

Tenyészési térköre Európa déli és keleti részére, továbbá Algírra, sőt még Teneriffa szigetére is kiterjed.

Hazánkban áprilistól októberig a budai Sashegyen a gyéresebb fajokhoz tartozik; ezenkívül még csak Meliádiánál észleltetett.

LYGAEOSOMA SPIN.

Ess. Hém. p. 254. (1840).

APTEROLA MULS. Ann. Soc. Lin. Lyon. 1866. p. 368.

Corpus oblongum. Caput triangulare, convexum, pone oculos laud tumidum; tuberculis antenniferis extus ob-

A test hosszudad. A fej háromszögű, domborn, a szemek mögött nem duzzadt; a esájpudorok külvégyszöglete

tusis. Oculi marginem anticum thoracis tangentes vel subtangentes. Rostrum articulo quarto tertio brevior. Thorax carina longitudinali, marginem anticum attingente destitutus; margine postico recto. Scutellum planum, carina longitudinali instructum. Hemelytra saepissime completa, margine apicali corii recto, prope apicem clavi haud sinuato. Metapleurae postice oblique truncatae; orificiis rufis. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

tompa. A szemek a torj előszélét érintik. A szípcsőr negyedik izülete a harmadiknál rövidebb. A torj közepén az előszéltől kiinduló hosszormó nélkül, utószélén egyenes. A laposdad pajzska közepén hosszormó emelkedik. A röptyűk többnyire tökéletesen kifejlődvők, a corium utószéle egyenes, a elavus csúcsa közelében nem öblös. Az utótarjak hátul részút csönkítettak; a bűzmirigy nyílásai vörhenyesek. A lábak középszerűek, a ezombok fegyverzetlenek.

* * *

1. L. RETICULATUM H.-SCH.

Niger, griseo-puberulus; thorace impresso-punctato; capitis parte anteooculari maxime declivi; linea longitudinali, angulis posticis, plerumque etiam margine antico angustissimo thoracis, apice scutelli, maculis comexivi, femorum apice, tibiis tarsisque rufis; maculis pectoris ad coxas, limbo postico metastethii et prostethii, hujus etiam limbo antico griseo-flavescentibus; hemelytris valde abbreviatis, incompletis, vel saepissime completis, basi plus minus rufescentibus, venis griseo-pilosis; membrana nigra, utrinque albedo-humulata et intus basin versus albo-limbata. ♂. ♀. Long. 4. Lat. $1\frac{1}{4}$ ^{mm}.

Variat colore rufescenti magis vel minus extenso.

Heterogaster reticulatus H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 77. fig. 405. (1839).

Lygaeosoma sardea SPIN. Ess. Hém. p. 256. (1840).

Pachymerus variabilis RAMB. Fann. And. II. p. 152. 12. (1842).

Lygaeus sardous LUCAS Exp. scient. Alger. Ins. III. p. 68. 67. tab. 2. fig. 4. (1849).

Cypnus reticulatus H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 204. (1853).

Lygaeosoma reticulata FIEB. Eur. Hem. p. 168. 2. (1861).

*

Fekete, szürkésen pelyhedző; torja erősen pontozott; fejének szemek előtt fekvő része tetemesen lejtős; torján a középvonal, az utószögletek és többnyire egyszersmind a keskeny előszél, továbbá pajzskájának csúcsa, connexivumának foltjai és ezombjainak csúcsa lábszárai- és kocsáival együtt rőtsárgák vagy vörhenyesek; mellén a csipők közelében levő foltok, az elő- és utómell utószélei s az előmell előszéle sárgásak; röptyűi vagy tetemesen megrövidültek, durványosak, vagy pedig többnyire tökéletesen kifejlődvők, tövükön többé-kevésbé vörhenyesek, szürke szőrös erezettel; fekete rőphártyája mindkét oldalán egy-egy félhold-alaku fehér foltocskáival van diszitve s azonkívül belől töve felé fehérén szegélyezve.

A vörhenyes színezet terjedelme változékony s hol kisebb, hol nagyobb mérvben szokott jelentkezni.

Vöröfényes köveesek lejteken földrészüink délibb tájain, Spanyolországtól egészen Astrachanig, és Algirban él.

Nálunk a budai hegyeken gyakori és tökéletesen kifejlett állapotban telet át. Május elején párosodik; álezáival július elején találkoztam. Egy ízben már a pesti Rákos homoktalaján a rákos-palotai erdő közelében is gyűjtetett.

AROCATUS SPIN.

Ess. Hém. p. 257. (1840).

TETRALACCUS FIEB. Eur. Hem. p. 44 et 164. (1861).

Corpus oblongum. Caput triangulare, convexum, pone oculos tumescens, his a margine antico thoracis distincte distantibus; tuberculis antenniferis apice extus haud prominulis. Antennae articulis secundo et quarto fere aequae longis, vel hoc illo paullo brevior. Thorax distincte punctatus, anterius pone marginem anticum cal-

A test hosszudad. A fej háromszögű, domborn, a szemek mögött duzzadt; ez utóbbiak a torj előszélétől szembetünőleg távol állanak; a csápudorok külvégszöglete tompa. A csápok második és negyedik izülete egyenlő hosszú vagy ez utóbbi amannál valamivel rövidebb. A torj szembetünőleg pontozott, elől az előszél közelében hava-

losus, pone callum carina longitudinali instructus et anterius plus minus distincte bimpressus. Scutellum planum, carina longitudinali instructum. Hemelytra completa, margine apicali corii recto, prope apicem clavi haud sinuato. Metapleurae postice recte truncatae, angulis posticis rectis; orificiis rufis vel pallidis. Pedes medioeres, femoribus inermibus.

dályos, e mögött egy hosszormó és két többé-kevésbé szembetűnő benyomás látható. A laposdad pajzska közepén hosszormó emelkedik. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők, a corium utószéle egyenes, a clavus esúsa közelében nem öllős. Az utótarjak hátul egyenesen esonkítottak, utószögleteik épek; a bűzmirigy nyílásai vörhenyesek vagy sárgásak. A lábak középszerűek, a ezombok fegyverzetlenek.

* *

I. A. MELANOCEPHALUS FABR.

Ruber; capite, antennarum articulo primo toto, secundo basi apiceque, thoracis fascia media transversa, utrinque versus angulum posticum extensa, margines laterales et posticum haud attingente, scutello, margine costali parteque posteriore corii, pectore, maculis connexivi et lateralibus ventris, annulo apicali lato femorum, basi tiliarum tarsorumque articulo ultimo nigris; bucculis, maculis pectoris ad coxas, limbo postico segmentorum pectoris limbisque antico et lateralibus prostethii rubris; membrana fusca aenescente; articulis secundo et quarto antennarum fere aequae longis. ♂. Long. 6. Lat. $1\frac{3}{4}$ m .

Lycacus melanocephalus FABR. Ent. syst. Suppl. p. 540. 75. (1798); COQUEB. Illustr. ins. I. p. 37. tab. 9. fig. 11. (1799); FABR. Syst. Rhynch. p. 224. 95. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 214. 7. (1804); SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 61. 5. (1829); BURM. Handb. II. I. p. 299. 7. (1835); II.-SCH. Nom. ent. I. p. 43. (1835); PANZ. Faun. Germ. 127. tab. 9; BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 131. 9. (1840); II.-SCH. Wandz. Ins. IX. p. 198. (1853).

Arocatus melanocephalus SPIN. Ess. Hém. p. 257. (1840); FIEB. Eur. Hem. p. 167. (1861).

Vörös; feje, első esápipüzléke egészen, a másodiknak töve és esúsa, valamint torjának közepén egy oldalvást az utószögletek felé megnyúlt, de az oldal- és utószégeket nem érintő haránt sáv, pajzskája, coriumának oldalszéle és utórésze, melle, connexivum-foltjai, a hasának oldalain levő pettyek, valamint ezombjainak vége felé egy széles gyűrű, lábszárainak töve s kocsáinak utolsó izüzléke feketék; ajaklemezei, mellén a esípők mellett levő foltok s az egyes szelvények utószélei, azonkívül az előmell elő- és oldalszélei vörösek; barna röphártyája érczes fényt mutat; esáppjainak második és negyedik izüzléke körülbelül egyenlő hosszú.

E fajt, mely Európa melegebb vidékein keletre Sareptáig van elterjedve, a m. n. muzeum magyarországi gyűjteményében egy ismeretlen leheltyről származó himpéldány képviseli. A bécsi es. és k. udvari terménytár Budáról kapott egy példányt.

NYSIUS DALL.

List of Hem. II. p. 551. (1852).

Corpus ovatum vel oblongum. Caput triangulare, convexum, pone oculos haud tumidum; angulo apicali tuberculorum antenniferorum prominulo, acuto vel acutiusculo. Oculi marginem anticum thoracis tangentes vel subtangentes. Rostrum pone coxas posticas haud vel vix extensum. Thorax cum capite scutelloque distincte punctatus. Scutellum prope basin plus minus distincte transversim elevatum vel basi plus minus antorsum depressum, dein posteriora versus ruga obtusa longitudinali instructum. Hemelytra saepe sine completa, margine apicali corii prope apicem clavi sinuato. Pedes medioeres, femoribus inermibus. Segmentum genitale marium foveolatum.

A test tojásidomú vagy hosszudad. A fej háromszögű, domboru, a szemek mögött nem duzzadt; a esápdudorok külvégyszöglete kiálló, többé-kevésbé hegyes. A szemek a torj előszélét érintik. A szípesőr épen nem vagy esik alig nyúlik a hátsó esípőkön túl. A torj a fejfelé és pajzskáival együtt szembetűnőleg pontozott. A pajzska töve mögött többé-kevésbé szembetűnő haránt emelkedést visel vagy pedig tövén többé-kevésbé lenyomott, s aztán onnan kezdve hátrafelé tompa hosszormó huzódik. A röptyűk többnyire tökéletesen kifejlődvők, a corium utószéle a clavus esúsa közelében öllős. A lábak középszerűek, a ezombok fegyverzetlenek. A hímek ivarszelvénye gödröcskés.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (6). A corium külszéle közepén kiszélesedett.
 2 (3). A röptyűk tetemesen rövidültek vagy tökéletesen kifejlődvék, ez utóbbi esetben a röphártya két belső ere ninesen haránt futó ér által összekötve; a pajzska hosszormója fehér. — *N. Jacobae* SCHILL.
 3 (2). A röptyűk tökéletesen kifejlődvék s a röphártya két belső ere egy haránt futó ér által van összekötve.
 4 (5). Fénytelen; a pajzska, csúcsát kivéve, egészen feke-

tés; a röptyűk nem áttetszők. — *N. Thymi* WOLFF.

- 5 (4). Kissé fénylő; a pajzska hosszormója fehér; a röptyűk áttetszők. — *N. Scucionis* SCHILL.
 6 (1). A corium külszéle egyenes.
 7 (8). A test felülete nem szőrös; a röphártya a potroh végén túl nyúlik. — *N. helveticus* H.-SCH.
 8 (7). A test felülete rövid felálló szőrözettel; a röphártya nem nyúlik a potroh végén túl. — *N. punctipennis* H.-SCH.

* * *

1. N. JACOBÆ SCHILL.

Ovatus vel suboblongo-ovatus, pallide flavescens-griseus, fusco-punctatus, subtus cum femoribus anticis basin versus nigricans, maculis ad coxas albidis; ventris limbo griseo-flavescens, nigro-maculato; antennis totis nigris vel articulis secundo et tertio dilute ferrugineis, basi apiceque nigris; ruga longitudinali scutelli albida; hemelytris saepissime valde abbreviatis, incompletis, vel completis, medio leviter ampliatis, corii margine apicali fusco-lineolato; membrana sordide hyalina, venis duabus interioribus vena transversa haud conjunctis ♂. ♀. Long. $4\frac{2}{3}$ — $5\frac{1}{2}$. Lat. $1\frac{1}{3}$ — $2\frac{m}{m}$.

♂. Ventris maculis duabus posterioribus griseo-flavescens.

♀. Ventris disco posteriore griseo-flavescens.

Heterogaster Jacobae SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 87. 6. tab. 8. fig. 2. (1829.)

Pachymerus Fragariae BOH. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 52. 4.

Cynus (Arthencis) Jacobae FLOR Rhynch. Livl. I. p. 290. 1. (1860).

Nysius Jacobae FIEB. Eur. Hem. p. 168. 1. (1861); STÅL Öfv. Vet. Ak. Förh. 1862. p. 212. 1. et 1872. p. 43.

Lygacus Jacobae THOMS. Opusc. ent. II. p. 183. 5. (1870).

Tojásidomu vagy hossztojásdad, sárgás-szürke, barnásan pontozott, alúl a mellső ezombok tövével együtt feketés, mellén a csápok mellett fehér foltokkal; basának széle sárgás, fekete foltokkal tarkázva; csápjai egészen feketék vagy azoknak második és harmadik izüldéke szemyes rótsárga, csak tövén és csúcsán fekete; pajszakáján fehéres hosszormó emelkedik; röptyűi legtöbb-

nyire tetemesen rövidültek, durványosak, vagy pedig tökéletesen kifejlődvék, közepükön kiszélesedvék, a corium utószélén fekete vonalakkal; röphártyája szemyesen áttetsző, két belső ere ninesen haránt futó ér által összekötve.

A him hasának utófelén két sárgás folt foglal helyet; a nőstény hasának közepe pedig egészen sárgás.

Ezen éjszaki faj, mely röphártyájának eltérő erezete által ezen alcsalád valamennyi többi fajától különbözik, földrészünk hidegebb s hegyesebb tájain tenyészik és hazánkban eddig csak az éjszaki felföldön fedeztetett fel négy példányban. Az egyik tökéletesen kifejlett röphártyával bíró példány Sztránszke trencsémmegei falu, egy másik durványos röpszervú pedig Tátrafüred mellől származik; ez utóbbihoz hasonló két példány került újabbán a m. n. muzeum gyűjteményébe Máramarosmegeyéből Kőrösmező határából.

2. N. THYMI WOLFF.

Oblongo-ovatus, subopacus, pallide flavescens-griseus, fusco-punctatus, subtus nigricans, maculis ad coxas albidis; antennis nigris, articulis secundo et tertio interdum fusco-testaceis; scutello, apice imo excepto, nigro; hemelytris completis, medio distincte ampliatis, venis interdum fusco-lineolatis, margine apicali corii fusco; membrana sordide hyalina vel infuscata, interstitiis venarum obscurioribus vel fuscis. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{4}$. Lat. 1 — $1\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

♂. Segmentis tribus posterioribus ventris medio limboque griseo-flavescens.

♀. Ventre griseo-flavescens, utrinque nigro-vittato.

Lygacus Thymi WOLFF Ic. cim. IV. p. 149. fig. 143. (1804); THOMS. Opusc. ent. II. p. 182. 3. (1870).

Heterogaster ericae SCHILL. Beitr. zur Ent. 1. p. 86. 4. tab. 7. fig. 10. (1829); H.-SCH. PANZ. Faun. Germ. 135. tab. 15; Nom. ent. 1. p. 46. (1835).

Cynus Erica BURM. Handb. II. 1. p. 292. 2. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 294. 2. tab. 12. fig. 4. (1870).

Heterogaster Thymi CURT. Brit. Ent. XIII. p. 597. 1. (1836); SABL. Mon. Geoc. Fem. p. 52. 2. (1848).

Cynus (Arthenis) Erica FLOR. Rhynch. Livl. 1. p. 292. 2. (1860).

Nysius thymi FIEB. Eur. Hem. p. 169. 3. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 213. 3; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 226. 1. tab. 8. fig. 4. (1865).

Nysius gracilis SCOTT Ent. Zeit. XXXI. p. 98. (1870).

*

Hossztojásdad, fénytelen, sárgás-szürke, barnásan pontozott, alúl feketés, mellén a csipők mellett fehéres foltokkal; fekete csápjainak második és harmadik izüleke néha sárgás-barna; pajzskája, csúcsát kivéve, egészen feketés; tökéletesen kifejldött röptyűi közepükön szembetünöleg kiszélesedvők, erezetük itt-ott, valamint a corium utószéle barna; röphártyája szennyesen áttetsző vagy barnás, az erezet közötti térsék sötétebb színezetűek.

A hímnél a has oldalszélei és három utolsó szelvénye sárgás; a nőstény hasa egészen sárgás, oldalvást egy-egy fekete csikkal.

A legelterjedtebb fajok egyike, mely nemcsak egész Európában, hanem Szibériában egészen Irkueskig és az Amur-vidékig előfordul.

Nálunk júniustól szeptemberig mindenféle növényeken tanyázik s ez utóbbi hónap elején párosodik. Lelhelyei: Budapest, Pécs, Parnó (Zemplén vm.), Nagyvárad, Szeged, Szatymaz (Csongrád vm.), Új-Szeged (Torontál vm.), Paláty (Bács vm.), Grebenác (Temes vm.)

3. N. SENECTIONIS SCHILL.

Oblongo-ovatus, parum laevigatus, pallide flavescens-griseus, fusco-punctatus, subtus nigricans, maculis pectoris ad coxas albidis; ventris disco postice limboque cum ano griseo-flavescens; antennis pallidis, articulis secundo et tertio, interdum etiam quarto basi, articulo primo apicem versus nigris, articulo quarto plerumque infuscato; scutello basi nigro, ruga longitudinali albida instructo; hemelytris completis, pellucidis, medio distincte ampliatis, venis pallidis, margine suturali clavi et margine apicali corii fuscis; membrana decolorata, disco

interdum guttula fusca notata. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ —4. Lat. $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

Heterogaster senecionis SCHILL. Beitr. zur Ent. 1. p. 87. 5. tab. 8. fig. 4. (1829); H.-SCH. PANZ. Faun. Germ. 135. tab. 14; Nom. ent. 1. p. 46. (1835).

Arthenis cynoides SPIN. Ess. Hém. p. 252. 1. (1840).

Corizus Erica KOLEX. Mel. ent. II. p. 60. 21. (1845).

Nysius senecionis FIEB. Eur. Hem. p. 169. 6. (1861).

Hossztojásdad, kissé fénylő, sárgás-szürke, barnásan pontozott, alúl feketés, mellén a csipők mellett fehéres foltokkal; hasa közepén és szélein álléval együtt sárgás; sárgás csápjainak második és harmadik, néha még negyedik izüleke is tövén, első izüleke pedig esésa felé fekete, a negyedik izülek többnyire barnás; fekete tövű pajzskáján fehéres hosszornó emelkedik; tökéletesen kifejldött röptyűi áttetszők, közepükön szembetünöleg kiszélesedvők, erezetők sárgás, a clavus varrányszéle s a corium utószéle barna; röphártyája szintelen, néha azonban közepén egy barna foltoeska látható.

Európa mérsékelt tájaitól Algíríg és a Kaukazusig van elterjedve.

Faunaterületünkön száraz, gyepes helyeken igen gyakori; tökéletesen kifejlett állapotban telet át s június és augusztus elején párosodik. Lelhelyei: Budapest; Komjáti és Szádelő (Torna vm.), Kassa, Forró, Csécs és Somodi (Abauj vm.), Homonna és Parnó (Zemplén vm.), Sztrajnyán (Ung vm.), Oros (Szaboles vm.), Nagyvárad, Bél és Rév (Bihar vm.), Tövis és Felgyógy (Alsó-Fehér vm.); Meládia, Orsova; Oravicza, Franzdorf (Krassó vm.), Baziás, Grebenác (Temes vm.), Szőreg és Új-Szeged (Torontál vm.), Szeged, Szentcs, Csongrád, Horgos (Csongrád vm.), Üszög (Baranya vm.).

4. N. HELVETICUS H.-SCH.

Oblongus, obsolete pubescens, pallide flavescens-griseus, fusco-punctatus, subtus nigro-variegatus, limbo postico metastethii maculisque pectoris ad coxas, nec non orificiis extrorsum auriculato-prominulis, albidis; antennis nigro-fuscis, plerumque ad partem fusco-testaceis; ruga longitudinali scutelli albida; hemelytris completis, haud fusco-punctatis, medio haud ampliatis, venis fusco-lineolatis, margine apicali corii fusco; membrana abdominis apicem distinctissime superante, decolorata, interstitiis venarum disco saepissime infuscatis. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{3}$ — $5\frac{1}{2}$. Lat. $1\frac{1}{3}$ — $1\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Heterogaster thymi H.-SCH. PANZ. Faun. Germ. 135. tab. 13; Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Heterogaster ericæ BOH. Vet.-Ak. Handl. 1849. p. 245.

Cynus helveticus H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 203. (1853).

Nysius obsoletus FIEB. Eur. Hem. p. 170. 9. (1861).

*

Hosszudad, alig észrevehetőleg pelyhedző, világos-sárgás, barnásan pontozott, alul feketével tarkázott, mellén a csipők mellett fehéres foltokkal, az utómell utószéle s a bűzmirigynek kifelé megnyult nyílásai szintén fehéresek; csápjai sötétbarnák, többnyire részben sárgásak; pajzskáján fehéres hosszormó emelkedik; röptyű tökéletesen kifejlődék, barna pontozás nélkül, egyes külsővel, barna vonalos erezettel és ugyan ily színű corium-utószéllel; röphártyája a potroh végén szembetünőleg túl nyúlik, szintelen, csak közepe táján az erzet közötti téresék barnásak.

Ezen érdekes faj, melyet sokan a következővel téveszenek össze, s mely csak Francia-, Svéd-, Orosz- és Németországból és a Svájczból volt ismeretes, hazánkban is meglehetősen, noha gyéren van elterjedve. Én június elejétől szeptember közepéig gyűjtöttem a budai hegyeken, a pesti Rákoson, továbbá Górgó és Komjáti mellett Tormamegyében, valamint Miskolcz mellett és Orsovánál.

A sequente corpore pallidior, haud piloso, thorace antrosum fortius angustato, scutello convexiore, hemelytris haud fusco-punctatis, membrana abdomine semper longiore bene distinctus.

5. N. PUNCTIPENNIS H.-SCH.

Oblongus, breviter pilosus, sordide flavescens-griseus, fusco-punctatus, subtus nigro-variegatus, limbo postico metastethii, maculis pectoris ad coxas orificiisque extrorsum auriculato-prominulis, albidis; antennis nigro-fuscis totis vel ad partem fusco-testaceis; ruga longitudinali scutelli albida; hemelytris completis, medio haud ampliatibus, parce fusco-conspersis, margine apicali fusco; mem-

brana abdominis apicem nunquam superante, decolore, interstitiis venarum vittis interruptis fusciscentibus notatis. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ –6. Lat. $1\frac{1}{3}$ – $1\frac{1}{5}$ $\frac{m}{m}$.

Lygacus thymi FALL. Mon. cim. Succ. p. 63. 3. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 469. 2. (1828); FALL. Hem. Succ. Cim. p. 49. 3. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 262. 2. (1840).

Heterogaster thymi SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 85. 3. tab. 7. fig. 9. (1829).

Heterogaster punctipennis H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 75. fig. 403. (1839).

Cynus (Arthencis) thymi FLOR Rhynch. Livl. I. p. 293. 3. (1860).

Nysius punctipennis FIEB. Eur. Hem. p. 170. 8. (1861); STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 213. 2. et 1872. p. 43.

Nysius pubescens SAHLB. Not. Skpts pro Faun. et Flor. Fenn. Förh. IX. p. 170. (1868).

Lygacus punctipennis THOMS. Opusc. ent. II. p. 182. 4. (1870).

*

Hosszudad, felülete rövid felálló szőrözettel, szenyves szürke, barnásan pontozott, alul feketével tarkázva, mellén a csipők mellett fehéres foltokkal, az utómell utószéle s a bűzmirigynek kifelé megnyult nyílásai szintén fehéresek; csápjai vagy egészen feketésbarnák vagy részben sárgás-barnák; pajzskáján fehéres hosszormó emelkedik; tökéletesen kifejlődött röptyű barnán pontozottak, a corium utószéle barna; szintelen röphártyája soha sem nyúlik a potroh végén túl, az erzet közötti téreséket barnás pettyek foglalják el.

Tenyészési térköre a legkiterjedtebb, a mennyiben nemcsak Európa legtöbb tartományában, hanem Szibériában egészen Kamesatkáig előfordul, sőt még az Éjszak-Amerikához tartozó Sitka-szigeten is észleltetett.

Hazánkban június elejétől szeptember végeig található; júliusban párosodik; álcája szeptember első felében jelenik meg. Lelhelyei: Budapest, Szeged, Nagyvárad, Felgyógy (Alsó-Fehér vm.); Miskolcz; Forró (Abauj vm.), Komjáti és Derenk (Torna vm.).

MÁSODIK ALCSALÁD.

CYMINA STÅL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli adsunt. Thorax postice convexo-declivis. Hemelytra cum thorace scutelloque distinctissime punctata; venis interioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Hamus alarum nullus vel e vena subtensa emissus. Abdomen spiraculis segmentorum omnium in connexivo positus; suturis ventralibus omnibus margines attinentibus et utrinque rectis.

E kis alcsalád, melyből faunánk területén csak 4 faj él, az előbbtől főleg a röplártya erezete és a röptyűk szembetűnő pontozása által tér el. A nálunk előforduló 2 nem a következő jellegek által különbözik egymástól:

1 (2). A torj előrésze haránt fekvő barázdák nélkül; a

A fej háromszögű, nem feltűnőleg széles; a járomlemezek a fejbütyöknel szembetűnőleg rövidebbek. A szemecsek tisztán kivethetők. A torj utószélén domborúan lejtős. A röptyűk valamint a torj és pajzska szembetűnő pontozással, a röplártya két belső ere nincsen haránt futó ér által összekötve. A szárnyhorog hiányzik vagy az alsó főerből ered. A potroh valamennyi leglika a connexivumon van elhelyezve; a hasi varrányok mindkét oldalon egyenesek s az oldalszelekig ernek.

hátrafelé szélesbült clavus varrányszéle a pajzskánál hosszabb. — *Cymus* HAHN.

2 (1). A torj előrészen két haránt fekvő barázda van bevésve; a mindenütt egyenlő szélességű clavus varrányszéle a pajzskánál rövidebb. — *Kleidocerus* WESTW.

CYMUS HAHN.

Wanz. Ins. I. p. 76. (1831).

Corpus oblongum. Caput subtransversum, utrinque sulco longitudinali instructum; tuberculis antenniferis apice extus introrsum acutiuscule prominulis; bucculis brevibus, sat elevatis; gula haud sulcata. Rostrum pone coxas posticas haud extensum. Antennae corpore breviores, articulo primo incrassato, brevi, apicem capitis haud attingente, articulo quarto tertio brevior. Thorax ante medium ruga longitudinali laevigata instructus, sulculis transversis anticis destitutus, basi truncatus. Scutellum transversum. Hemelytra completa, dense fortiterque irregulariter punctata, clavo retrorsum ampliato, commissura scutello longiore. Alarum areola hamo destituta. Pectus inter coxas sulco percurrente instructum. Pedes breves, femoribus insertibus.

A test hosszadal. A fej kissé harántos, mindkét oldalán egy hossz-barázdával; a csápdudorok külvégszöglete hegyesen kinyúló; az ajaklemezek rövidek, meglehetősen emelkedettek; a torok barázda nélkül. A szípesőr nem nyúlik a hátsó esípőkön túl. A csápok a testnél rövidebbek, az első izülek vastagodott, rövid, a fej esúcsáig nem ér, a negyedik izülek rövidebb a harmadiknál. A torj közepe előtt sima hossz-ormó foglal helyet, előrészen haránt fekvő barázdák nélkül, utószélén esonkított. A pajzska harántos. A röptyűk tökéletesen kifejlődtek, sűrű, erős és rendetlen pontozással, a hátrafelé szélesbült clavus varrányszéle a pajzskánál hosszabb. A szárnyhorog hiányzik. A mell közepén a esípők között egy barázda vonul végig. A lábak rövidek, a czombok fegyverzetlenek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A pajzska közepén világos színezetű sima hossz-ormóval; a második csápipülek a harmadikkal

egyenlő hosszú vagy kissé hosszabb. — *C. glandicolor* HAHN.

- 2 (1). A pajzska sima hosszormó nélkül, mindenütt erősen pontozott.
- 3 (4). A pajzska, valamint a potroh háta fekete; a második csápizülék csak valamivel rövidebb

- a harmadiknál. — *C. melanocephalus* FIEB.
- 4 (3). A potroh háta és a pajzska sárgásak; a második csápizülék a harmadiknál sokkal rövidebb. — *C. clavculus* FALL.

1. *C. GLANDICOLOR* HAHN.

Flavo-vel testaceo-grisescens, distincte punctatus, hemelytris, vitta longitudinali excepta, pallidioribus; subtus nigro-fuscus, pectoris lateribus et maculis ad coxas nec non apice limboque abdominis testaceis; articulis antennarum secundo et tertio subaequalibus, ultimo fusco; carina ante medium thoracis nec non scutelli distinctiore, pallida, laevi. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ –5. Lat. $1\frac{1}{4}$ – $1\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

Cymus glandicolor HAHN WANZ. Ins. I. p. 79. fig. 45. (1831); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 131. 2. (1840); FIEB. Eur. Hem. p. 203. 1. (1861); STRÁL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 223. 1; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 236. 2. (1865); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 295. 4. tab. 12. fig. 6. (1870).

Heterogaster glandicolor MEYER Ent. Zeit. II. p. 89. 10. (1841).

Cymus (Cymus) glandicolor FLOR Rhynch. Lvl. I. p. 299. 5. (1860).

Lygaeus glandicolor THOMS. Opusc. ent. II. p. 183. 7. (1870).

Barnás- vagy szürkés-sárga, szembetűnőleg pontozott, röptyűi, egy hosszában elnyúló csik kivételével, világosabbak; alúl sötétbarna, melle oldalvast s a csipők mellett, valamint hasának esüesa és szélői sárgásak; a második és harmadik csápizülék körülbelül egyenlő hosszú, az utolsó csápizülék barna; a torjának előfelén, valamint a pajzskáján emelkedő hosszormók szembetűnőek, világos színezetűek és simák.

Ezen egész Európában tenyésző faj, mely egészen a Volgáig és Kis-Ázsiáig van elterjedve, faunaterületünkön nem gyakran fordul elő. MANN Josefthal mellett gyűjtötte Horvátországban; én pedig 1873. június 12-én egy példányt találtam a rákos-palotái erdőben. Nagyobb mennyiségben fedezte fel PÁVEL JÁNOS m. n. muzeumi gyűjtő 1875. július havában Kőrösmező körül Máramaros-megyében.

2. *C. MELANOCEPHALUS* FIEB.

Luteus, distinctissime punctatus, hemelytris pallidioribus, subtus eum capite et apicibus corii clavique

nigro-fuscus; articulis antennarum secundo et tertio subaequalibus, ultimo infuscato; scutello hand carinato et abdominis dorso nigris, connexivo luteo; femoribus apice flavescentibus. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ – $3\frac{3}{4}$. Lat. 1 – $1\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

Cymus melanocephalus FIEB. Eur. Hem. p. 203. 2. (1861); SAUNDERS Entom. monthl. Mag. XI. pag. 62. (1874).

*

Agyagsárga, erősen pontozott, röptyűi világosabb színezetűek, alúl fejével s a corium és a clavus esüesával együtt sötétbarna; a második és harmadik csápizülék körülbelül egyenlő hosszú, az utolsó csápizülék barnás; pajzskája hosszormó nélkül s a potroh hátával együtt fekete, a connexivum sárgás; ezombjainak esüesa sárgás.

Tenyészesi térköre Európa központi részére és Angolországra szorítkozik.

Hazánk déli részein május közepétől júliusig találtott a következő helyeken: Pilisi hegység (Pest vm.), Harkány (Baranya vm.), Baziás és Grebenác (Temes vm.), Nagyvárad, Nagy-Szeben, Nagy-Csűr és Fenyőfalva (Szabenszék).

3. *C. CLAVICULUS* FALL.

Flavescenti-griseus, distincte punctatus, hemelytris et abdomine pallidioribus; articulo secundo antennarum tertio brevior, articulo ultimo nec non capite subtus pectoreque nigro-fuscis; apice corii leviter infuscato; limbo ventris late incarnato; scutello hand carinato. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$. Lat. 1 $\frac{m}{m}$.

Lygaeus clavculus FALL. Mon. cim. Succ. p. 64. 4. (1807); GERM. Faun. ins. Eur. 10. tab. 12.; THOMS. Opusc. ent. II. p. 183. 6. (1870).

Lygaeus Caricis ZETT. Faun. lapp. I. p. 473. 11. (1828); FALL. Hem. Succ. Cim. p. 51. 5. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 264. 14. (1840).

Heterogaster clavculus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 90. tab. 8. fig. 6. (1829); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835); MEYER Ent. Zeit. II. p. 89. 10. (1841).

Cymus clavculus HAHN WANZ. Ins. I. p. 77. fig. 44. (1831); BURM. Handb. II. 1. p. 292. 3. (1835); BLANCH.

Hist. des Ins. III. p. 131. 3. (1840); AM. et SERV. Hist. des Hémi. p. 259. 1. (1843); COSTA Cim. Neap. cent. II. p. 32. 3. (1843); KOLEN. Mel. ent. II. p. 91. 63. (1845); SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 72. 2. (1848); FIEB. Eur. Hem. p. 204. 3. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 223. 2; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 235. 1. tab. 8. fig. 8. (1865); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 294. 3. tab. 12. fig. 5. (1870).

Cymus (Cymus) clavicularis FLOR Rhynch. Livl. I. p. 300. 6. (1860).

Cymus aridellus REUT. Ann. Soc. ent. Ser. 5. IV. p. 560. 5. (1874).

Sárgás-szürke, szembetűnőleg pontozott, röptyűi és potroha világosabb színezetűek; a második esápipizülek rövidebb a harmadiknál, az utolsó esápipizülek valamint feje alúl és melle sötétbarna; a corium esúcsa kissé barnás; hasa széles vörhenyes szegélyzettel; pajzskája hossz-ormó nélkül.

Egész Európában keletre a Volgáig és Kaukaszsig, valamint Algírban honos.

Nálunk április végétől augusztusig száraz gyepes helyeken néha gyakran található. Lelhelyei: Budapest, Pécs, Paloty (Bács vm.), Uj-Szeged (Torontál vm.); Homonna (Zemplén vm.), Szobráncz (Ung vm.) és a máramarosi Pictrosz-havas.

KLEIDOCERUS WESTW.

Introd. Mol. Classif. II. p. 122. (1840).

ISCHNORHYNCHUS FIEB. Eur. Hem. p. 51 et 199. (1861).

Corpus oblongo-ovatum. Caput triangulare, sulcis longitudinalibus destitutum; tuberculis antenniferis apice haud prominulis; bucculis percurrentibus, pone medium humilibus. Rostrum coxas posticas multo superans. Antennae corpore breviores, articulo primo apicem capitis superante, articulo quarto tertio longiore. Thorax sulculis duobus transversis anterius instructus, basi rotundatus, margine posteriore utrinque anguste depressus. Scutellum aequilaterum. Hemelytra completa, hyalina, seriebus nonnullis punctorum instructa, lateribus clavi parallelis, commissura scutello brevior. Alarum areola hamo e vena subtensa emissio instructa. Orificia extrorsum longe extensis et apice dentato-productis. Pedes mediocres, femoribus incrumbus.

A test hossztojasdad. A fej háromszögű, hosszbarázdák nélkül; a esápdudorok külvégszöglete nem nyúlik ki előre; az ajaklemezek a fej alsó részén egészen végig vonulnak, közepük mögött alacsonyak. A szípesőr sokkal nyúlik a hátsó esápfőkön túl. A esápok a testnél rövidebbek, az első izülek a fej esúcsán túl nyúlik, a negyedik izülek hosszabb a harmadiknál. A torj, melynek elő részén két haránt fekvő harázda van bevésve, utószékén kerekített s ugyanott oldalvást keskenyen lenyomott. A pajzaska egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejlődvek, áttetszők s néhány pontsört viselnek; a mindenütt egyenlő szélességű clavus varrányszéle a pajzskánál rövidebb. A szárnyhorog az alsó főérből ered. A bűzmirigy nyílása külső székén fogidomú karély alakjában hosszan nyúlik kifelé. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek.

*

I. K. RESEDAE PANZ.

Sordide testaceo-flavescens, supra cum pectore distincte punctatus, subtus cum sulculis transversis thoracis, basi scutelli antennisque niger, harum articulis secundo et tertio basi apiceque exceptis, luteis; capite scutelloque rufo-ferrugineis; hemelytris griseo-flavescentibus, maculis corii duabus minutis mediis et quatuor marginis apicalis nigris vel nigro-fuscis; limbo postico et maculis pectoris ad coxas albidis; apice abdominis pedibusque

flavo-ferrugineis, articulo ultimo tarsorum nigro. ♂. ♀. Long. 3 $\frac{3}{4}$ —4 $\frac{1}{2}$, Lat. 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{m}{pm}$.

Variat antennis luteis, articulis primo et secundo basi, quarto toto nigris.

Lygaeus Resedae PANZ. Faun. Germ. 40. tab. 20; THOMS. Opusc. ent. II. p. 184. 8. (1870).

Lygaeus didymus ZETT. Vet.-Ak. Handl. 1819. p. 71. 20; FALL. Suppl. cim. Succ. p. 7. (1826); Hem. Succ. Cim. p. 50. 4. (1829).

Phitocoris puncticollis FALL. Hem. Succ. Cim. p. 95. 37. (1829).

Heterogaster resedae SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 80. tab. 8. fig. 5. (1829); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Cymus Resedae BURM. Handb. II. 1. p. 292. 1. (1835); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 131. 1. (1840); COSTA Cim. Neap. cent. II. p. 31. 1. (1843); KOLEN Mel. ent. II. p. 92. 64. (1845); SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 71. 1. (1848); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 292. 1. tab. 12. fig. 3. (1870).

Cymus (Lyctus) Resedae FLOR Rhyneh. Livl. I. p. 296. 4. (1860).

Ischnorhynchus didymus FIEB. Eur. Hem. p. 199. 1. (1861).

Ischnorhynchus Resedae STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 213. 1; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 233. 1. tab. 8. fig. 7. (1865); Ent. monthl. Mag. II. p. 217. (1866).

*

Szemyes sárga, felül valamint mellén szembetűnőleg pontozott, alúl a torján levő haránt barázdákkal, pajzskájának tövével és csápjaival együtt fekete, a második és harmadik csápizülék, tövének és csúcsának kivételével, sárga; feje és pajzskája vörhenyes; röptyűi szürkés-sárgák, a corium közepén két, utószélén pedig négy apró fekete vagy sötétbarna petty foglal helyet; melle fehér utószéllel s a csipők mellett fehér foltokkal; potrohának csúcsa és lábai rótsárgák, csak a kocsák utolsó izülete fekete.

A csápok néha világosabb színezetűek, úgy hogy a mindig feketén maradó utolsó izüleken kívül csak az első és második csápizülék töve fekete.

Földrészünk csaknem valamennyi tartományán kívül még Szibériában egészen Irkucsikig és Kis-Ázsiában él.

Hazánkban májusban észleltetett a következő helyeken: Budapest, Visegrád, Rozsnyó, Szeged, Derék-egyháza (Csongrád vm.), Nagyvárad, Mehádia, Nagy-Csűr (Szabenzék). Mindenütt csak egyenként.

HARMADIK ALCSALÁD.

BLISSINA STÅL.

Caput parvum, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli adsunt. Thorax sulculis transversis anticis destitutus, postice laud convexo-declivis. Membrana venis quinque simplicibus instructa, areola basali destituta. Hamus alarum e vena subtensa emissus. Abdomen spiraculis segmenti sexti in ventre, segmentorum reliquorum in connexivo positus; suturis ventralibus omnibus margines laterales attingentibus et utrinque rectis.

*

A potrohszelvények léglikáinak elhelyezésén kívül főleg azon sajáttság jellemzi e családú csekély terjedelmű alcsaládot, miszerint több neménél a mellső csipők izvápai nem mint a többi alcsaládnál az előmell utószélén, hanem annak korongján állanak, az előmell utószélét tehát nem érintik. Az Európában tenyésző 3 nem nálunk is előfordul és egy-egy fajjal van képviselve.

1 (4). A mellső csipők izvápai az előmell korongján helyezvék el s az előmell utószélét nem érintik; a mellső ezombok fegyverzetlenek.

A fej aránylag kicsiny, nem feltűnőleg széles; a járómlemezek a fejbütyöknél szembetűnőleg rövidebbek. A szemecsek tisztán kivethetők. A torj előfelén haránt fekvő barázdák nélkül, utószélén nem domborúan lejtős. A röplártya erezete öt egyszerű érből áll, alapsejt nélkül. A szárnyhorog az alsó főérből ered. A hatodik potrohszelvény léglikái a hason, a többié pedig a connexivumon helyezvék el; a hasi varrányok az oldalszéleket eléri s mindkét oldalon egyenesek.

*

2 (3). A csápok hosszabbak, mint a fej és torj együtt véve, a szípesőr második és harmadik izülete egyenlő hosszú. — *Ischnodemus* FIEB.

3 (2). A csápok körülbelül oly hosszúak, mint a fej és torj együtt véve; a szípesőr harmadik izülete a másodiknál rövidebb. — *Dimorphopterus* STÅL.

4 (1). A mellső csipők izvápai az előmell utószélét érintik és itt nyitottak; a mellső ezombok alól egy kis fogaeskával fegyverezvék. — *Blissus* BURM.

ISCHNODEMUS FIEB.

WEITENW. *Beitr. I. p. 337. (1836).*MICROPUS SPIN. *Ess. Hém. p. 218. (1840).*

Corpus elongatum, depressum. Caput parvum, ante oculos prominulos breviter productum; bucculis minutissimis. Antennae capite thoraceque simul sumtis longiores, articulo primo brevi, capituli apicem haud vel parum superante. Rostrum articulis secundo et tertio aequae longis, articulo quarto tertio paullo brevior. Thorax lateribus obtusis, antice angustatus. Scutellum rectangulum, in exemplis brachypteris leviter obtusangulum. Hemelytra parallela, margine apicali corii recto, interdum valde abbreviata, scutello saltem triplo longiore, membrana brevissima. Acetabula antica postice oclusa. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

A test nyulánk, lapos. A fej kiesiny, a kissé kiálló szemek előtt röviden megnyújtott; az ajaklemezek igen aprók. A csápok hosszabbak, mint a fej és torj együtt véve; az első izület rövid s a fej végén épen nem vagy csak kevésse nyúlik túl. A szívesőr második és harmadik izületke egyenlő hosszú, a negyedik izületke valamivel rövidebb a harmadiknál. A torj oldalszélein tompa, elől szűkül. A pajzska épszögű, a kurtított röptyűs példányoknál kissé tompaszögű. A röptyűk párhuzamosak, a corium utószéle egyenes; a röptyűk néha tetemesen megrövidültek, a pajzskánál legalább háromszor hosszabbak s röphártyájuk igen rövid. A mellső csipők izvápai az előmell utószéle felé nem nyitottak. A lábak középszerűek, a ezombok fegyverzetlenek.

* * *

I. I. SABULETI FALL.

Niger, opacens, griseo-sericeus; marginē postico thoracis, limbo imo abdominis pedibusque dilate testaceo-flavis, femoribus medio plus minus late nigro-fuscis; hemelytris griseo-flavescentibus, fusco-venosis, saepissime valde abbreviatis, incompletis, membrana minutissima, fuscescente, late albo-limbata, vel completis, membrana fuscescente, fusco-venosa, macula basali externa limboque interiore sordide albidis. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ —6. Lat. $\frac{1}{5}$ — $1\frac{1}{6}$ $\frac{m}{m}$.

♀. Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti haud attingente.

Lygaeus sabuleti FALL. Suppl. Cim. Succ. p. 9. (1826); Hem. Succ. Cim. p. 62, 23. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 182, 2. (1870).

Ischnodemus quadratus FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 338, 15, tab. 2, fig. 11. (1836).

Pachymerus decurtatus H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 10, fig. 355. (1839) et IX. p. 208. (1853); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2, V. p. 278, 11, tab. 10, fig. 9. (1870).

Pachymerus parallelus COSTA Ann. Soc. ent. Sér. 1, X. p. 290, 7, tab. 6, fig. 5. (1844); Cim. Neap. cent. II. p. 35, 12. (1843).

Pachymerus brachypterus RAMB. Faun. And. II. p. 153, 13. (1842).

Micropus sabuleti SIGN. Ann. Soc. ent. Sér. 3, V. p. 29, 8, tab. 2, fig. 7 et 8. (1857).

Ischnodemus sabuleti FIEB. ENR. Hem. p. 163, 2. (1861);

STÁL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 212, 1.; DORGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 220, 1, tab. 8, fig. 2. (1865).

Pekete, fénytelen, szürke-selymes; torjának utószéle, potrohának szegélye és lábai sárgásak, ezombjai középkön kisebb-nagyobb szélességben sötétbarnák; röptyűi szennyes-sárgák, barna erezzel, legtöbbször tetemesen megrövidültek, durványosak, fehér szegélyű, barnás kis röphártyával, vagy tökéletesen kifejlődve, sötétebb ereztű barnás röphártyával, melynek külső alapszöglete és belső szegélye szennyes fehérek. — A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén mélyen kimetszett, e kimetszes azonban nem ér egészen az illető szelvény tövéig.

Európa legtöbb tartományában, valamint Algírban tenyészik.

Nálunk tökéletesen kifejlett állapotban telel át; én eddig márezius végétől július végéig vizenyős helyeken észleltem. Nevezetesen 1874. május 8-án Szentesenél a megáradt Tisza dús növényzetű partjain a vízben álló sás levelein tömegesen összegyűlve találtam; némelyek épen akkor párosodtak. Megjegyzendő, hogy az ott gyűjtött több száz példány között csak egyetlen egy tökéletesen kifejlett röphártyával bíró példányra akadhattam. A kifejlett röphártyás példányok nálunk általában ritkábbak. — Az említett lelhelyen kívül előfordul még e faj a budai Farkasvölgyben, továbbá Komjáti (Torna vm.), S.-A.-Ujhely (Zemplén vm.), Uj-Szeged (Torontál vm.) és Orsova mellett.

DIMORPHOPTERUS STÁL.

Öfe. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 44.

Corpus elongatum, depressum. Caput parvum, ante oculos prominulos breviter productum; bucculis minutissimis. Antennae capiti thoracique simul sunt longitudine subaequales, articulo primo brevi, apicem capitis parum superante. Rostrum articulo tertio articulis secundo et quarto brevior. Thorax lateribus obtusis, antice angustatus. Scutellum obtusangulum. Hemelytra parallela, margine apicali corii recto, in exemplis brachypteris (mihi ignotis) brevissima, sentello vix plus quam duplo longiora, triangularia, membrana brevissima. Acetabula antica postice oclusa. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

A test nyulánk, lapos. A fej kiesény, a kissé kiálló szemek előtt röviden megnyúlt; az ajaklemezek igen aprók. A csápok körülbelül oly hosszúak, mint a fej és torj együttvéve; az első izület rövid s a fej végén kissé túl nyúlik. A szípesőr harmadik izülete rövidebb, mint akár a második, akár a negyedik izület. A torj oldalszélein tompa, elől szűkült. A pajzska tompaszögű. A röptyűk párhuzamosak, a corium utószéle egyenes; a kurtított röptyűs példányok röptyűi igen rövidek, a pajzskánál alig több, mint kétszer hosszabbak, háromszögűek s igen rövid röphártyákat tüntetnek elő. A mellső csipők izvápai az előmell utószéle felé nem nyitottak. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek.

* * *

I. D. SPINOLAE SIGN.

(Fig. 8.)

Niger, pubescens; capite thoraceque distincte punctatis, laevigatis, hujus margine postico dilute picco; articulis tribus basalibus antemarum, rostro, pectoris limbo postico maculisque ad coxas, orificiis pedibusque dilute picco-flavescentibus; hemelytris completis, abdomine paullo brevioribus, flavo-testaceis, basi apiceque infuscatis, membrana subhyalina, fusco-venosa. ♀. Long. 4½. Lat. 1 $\frac{m}{\mu}$.

♀. Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti haud attingente.

Micropus Spinolae SIGX. Ann. Soc. ent. Sér. 3. V. p. 30. tab. 2. fig. 10. (1857).

Ichnodemus Spinolae FIEB. Emr. Hem. p. 164. 4. (1861).

*

Fekete, pelyhedző; feje és torja szembetűnőleg pontozott, fénylő, ez utóbbinak utószéle barnás; az első há-

rom csápizület, a szípesőr, a mell utószéle s a csipők mellett levő foltok, valamint a bűzmirigy nyílásai és a lábak barnássárgák; röptyűi tökéletesen kifejlődvek, a potrohmal valamivel rövidebbek, sárgák, tövükön és végükön barnásak, áttetsző röphártyájának erezete barna. — A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén mélyen kimetszett, e kimetszés azonban nem terjed egészen az illető szelvény tövéig.

E kitünő fajt, melyet SIGNORET legelőször éjszaki Franciaországból írt le, és mely GARBIGLIETTI szerint éjszaki Olaszországban is tenyészik, FRIVALDSZKY JÁNOS fedezte fel 1852. május 20-án a budai Sashegy táján egy nőstény példányban.

*

Obs. *Micropus Signoreti* KUSCHAK. Horae S. E. Ross. I. p. 69. tab. 1. fig. 4. (1861), a Dom. STÁL l. c. p. 45 genere *Dimorphoptero* adjectus, an forma brachyptera hujus speciei?

BLISSUS BURM.

Handb. II. I. p. 290. (1835).

Corpus anguste ovale vel oblongum, minus depressum. Caput parvum, ante oculos prominulos breviter productum, bucculis minutissimis. Antennae capite thoraceque simul sunt longiores, articulo primo brevi,

A test hossztojásdad vagy hosszukás, kevésbé lapos. A fej kiesény, a kissé kiálló szemek előtt röviden megnyúlt; az ajaklemezek igen aprók. A csápok alig hosszabbak, mint a fej és torj együtt véve; az első izület rövid s

apicem capitis haud superante. Rostrum articulo secundo articulis tertio et quarto longiore. Thorax lateribus obtusis, antice angustatus. Scutellum obtusangulum, transversum. Hemelytra brevissima, scutello paullo longiora, triangularia, membrana deficiente: margine apicali corii in exemplis macropteris (mili ignotis) prope apicem clavi sinuato. Acetabula antica postice aperta. Pedes medioeres, femoribus anticis subtus spinula armatis.

I. B. DORLAE FERR.

(Fig. 9.)

Niger, subnitidus, breviter flavido-pilosus; capite, thorace pectoreque distincte punctatis, abdominis dorso transversim ruguloso; antennis, rostro, maculis pectoris ad coxas, orificiis, pedibus nec non margine postico thoracis dilute flavo-piceis; antennarum articulo ultimo, basi excepta, nigricante; rudimento hemelytrorum castaneo. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{3}$ — $2\frac{1}{2}$. Lat. $\frac{3}{5}$ — $\frac{3}{4}$ *mm*.

♀ Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti attingente.

Blissus Doriae FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 150. (1874).

*

Fekete, kissé fénylő, mindenütt rövid sárgás szőrözettel borított; feje, torja és melle szembetűnőleg pontozottak,

a fej csücsén túl nem nyúlik. A szípesőr második izülete hosszabb, mint akár a harmadik, akár a negyedik izület. A torj oldalszélein tompa, elől szűkült. A pajzska tompaszögű, harántos. A röptyűk igen rövidek, a pajzsakánál kevéssel hosszabbak, háromszögűek, a röphártya hiányzik; kifejlett röptyűs példányoknál a corium utószéle a clavus esücsé közelében öblös. A mellső esipők izvápai az előmell utószélén nyitottak. A lábak középszerűek, a mellső ezombok alól egy kis fogaeskával felszereltek.

potrohának háta finoman haránt-redoeskézett; csápjai, szípesőre, mellén a esipők mellett levő foltok, a bűzmirigy nyílásai, lábai, valamint torjának utószéle sárgás-barnák; az utolsó csápizület, tovét kivéve, feketés; röptyű-darványai gesztenye-színűek. — A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén mélyen kimetszett, e kimetszés az illető szelvénynek egészen tövéig terjed.

Ezen külsejére nézve álczaidomu kis faj, mely csak néhány hónap előtt lett a tudományos világnak, mint Felső-Olaszország lakója bemutatva, és mely állítólag Dél-Franciaországban is előfordul, hazánkban a budai Gellérthegy déli lejtőjén tenyészik s ott kora tavasszal növényhulladékok és kövek alatt már több ízben találtatott. A magyarországi példányok a gyűjteményemben levő s a leíró szerzőtől magától kapott olaszországi példányokkal tökéletesen megegyeznek.

NEGYEDIK ALCSALÁD.

HENESTARINA STÅL.

Caput latissimum, ante oculos stylatos usque ad apicem tuberculorum antenniferorum subito maxime angustatum. Ocelli distinctissimi. Thorax margine posteriore convexo-declivi, versus angulos laterales subdepresso. Membrana venis quinque instructa, areola basali destituta. Hamus alarum e vena subtensa emissus. Abdomen spiraculis segmentorum quinti et sexti in ventre positus; suturis ventralibus totis rectis et margines laterales attingentibus.

A fej igen széles, a kidüledt szemek előtt a csápudorok esücséig hirtelen igen tetemesen szűkült. A szemecsek lisztán kivethetők. A torj utószélén domborúan lejtős, az oldalszegletek felé kissé lenyomott. A röphártya erezete öt egyszerű érből áll, alapsejt nélkül. A szárnyhorog az alsó főérből ered. Az ötödik és hatodik potrohszelvény léglikai a hason állanak; a hasi varrányok egészen egyenesek s az oldalszélekig érnek.

*

*

*

E kis alcsaládot, mely széles nagy feje által már a

következőhöz közeledik, a magyar fauna területén 1 nem és 1 faj képviseli.

HENESTARIS SPIN.

Ess. Hém. p. 228. (1840).

Corpus oblongum. Caput cum oculis thorace latius, breviter triangulariter prominens; bucculis retrorsum sensim altitudine decrecentibus, pone insertionem antennarum extensis. Antennae corpore breviores, articulo primo apicem capitis dimidio superante, articulo secundo tertio longiore. Rostrum coxas medias attingens. Thorax trapezoides, sutulis duobus transversis anterius instructus. Scutellum aequilaterum. Hemelytra completa, abdominis apicem haud superantia, marginibus laterilibus clavi parallelis. Pedes medioeres, femoribus inermibus, articulo primo tarsorum posteriorum articulis duobus ultimis simul sumtis longiore.

A test hosszudak. A fej a szemekkel együtt a torznál szélesebb, rövid háromszög alakjában előrenyúlt; az ajaklemezek hátrafelé egyenletesen alacsonyabbak s a csápok töve mögé nyúlnak. A csápok a testnél rövidebbek, az első izület felényivel nyúlik a fej végén túl, a második izület a harmadiknál hosszabb. A torj ferdényded, előrészén két haránt fekvő barázdával. A pajzska egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejlődtek s a potroh végén túl nem nyúlnak, a elavus oldalszélei párhuzamosak. A lábak középszerűek, a ezombok fegyverzetlenek, a hátsó kocsiak első izülete hosszabb mint a két utolsó izület együttvéve.

I. H. HALOPHILUS BURM.

Sordide griseo-flavescens, puberulus, supra cum petore remote nigro-punctatus; vertice et thoracis parte anteriore utrinque, clavo pone medium et margine apicali corii introrsum macula parva nigra notatis; scutello, antennis pedibusque plus minus nigro-conspersis, illarum articulo basali nec non femoribus posterioribus supra nigris; membrana sordide hyalina, fusco-venosa, interstitiis venarum fusco-conspersis, angulo basali interno albida; abdominis dorso et ventris basi nigris. ♂. ♀. Long. 5—6. Lat. $1\frac{1}{3}$ — $1\frac{2}{3}$ $\frac{m}{m}$.

Variat colore nigro magis extenso.

Cymus halophilus BURM. Handb. II. 1. p. 292. 4. (1835).

Heterogaster laticeps CURT. Brit. Ent. XIII. p. 597. fig. 597. (1836).

Henestaris Genci SPIN. Ess. Hém. p. 230. (1840).

Henestaris Spinolae COSTA Ann. Soc. ent. Sér. 1. X. p. 304. (1841); Cim. Neap. cont. II. p. 30. 1. (1843); Am. et SERV. Hist. des Hém. p. 250. 1. (1843); FIEB. Eur. Hem. p. 174. (1861).

Henestaris hispanus RAMB. Faun. And. II. p. 145. (1842).

Cymus laticeps H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 203. (1853).

Henestaris laticeps DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 229. 1. tab. 8. fig. 5. (1865).

*

Szennyes szürkés-sárga, kissé pelyhedző, felül valamint mellén szétszórt fekete pontozással; fejtetőjén s torjának előrészén oldalvást, valamint a elavus közepe mögött s a corium utószélén befelé egy-egy kis fekete foltoeska foglal helyet; pajzskája, csápjai és lábai kisebb-nagyobb mértékben feketén pettyezettek, a csápok első izülete valamint a hátsó ezombok felül feketék; szennyesen áttetsző röphártyájának erezte barna, az erek között fekvő téresék barnásan pettyezettek, a belső alapszöglet fehéres; potrohának háta s hasának töve feketék.

A sötét színezet néha erősebben van kifejlődve.

Angolországtól délre Algír, Spanyolországtól keletre a Volgáig elterjedt faj, mely színezetének változékonysága miatt a legkülönbözőbb nevek alatt iratott le.

Hazánkban július közepétől szeptember végéig főleg Chenopodium-félék körül található. Áleza-állapotban augusztus elején észleltem a szegedi Fehértó szikes partjain tenyésző sós növények (*Schoberia salsa*) tövében. Lelhelyei: a budai kincstári erdő, a pesti Rákos, a szegedi Fehértó és Szatymaz (Csongrád vm.), a palityi sóstó partjai (Bács vm.), Oros (Szabolcs vm.), Kolozsvár, Tóvis (Alsó-Fehér vm.) és az erdélyi Mezőség.

ÖTÖDIK ALCSALÁD.

GEOCORINA STÁL.

Caput latissimum, ante oculos recurvos usque ad apicem tuberculorum antenniferorum subito maxime angustatum, his haud prominulis; lylo sulco, saepe in lineam impressam subtilissimam retrorsum per verticem continuato, instructo. Ocelli adsunt. Thorax anterior sulculis duobus transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Prostethium parte apicali transversim subcallosum. Hemelytrorum clavus retrorsum angustatus, commissura nulla. Hamus alarum e vena subtensa emissus. Spiracula segmentorum trium apicalium abdominis in ventre posita.

A fej igen széles, a kidulett nagy szemek előtt a esápdudorok tompa esúesáig hirtelen igen erősen szűkült; a fejbütyök egy barázdával, mely gyakran hátrafele a fejtetőn egy finoman benyomott vonal alakjában folytatódik. A szemecsek tisztán kivethetők. A torj előfelen két haránt fekvő barázda nélkül, utószelen nem domboruan lejtős. Az előmell előrészen kissé havadályos. A röptyüknel a clavus hátrafele keskenyebb, varány nélkül. A szárnyhorog az alsó főérből ered. A három utolsó potrohszelvény leglikai a hason láthatók.

* * *

A rövid zömök testidom, széles fej és hátrafelé keskenyebb clavus ezen érdekes kis alesaládot valamennyi többitől már első tekintetre feltűnőleg megkülönböztetik. Azért már az öreg FABRICIUS is, a ki pedig valamennyi Lygaeidát az egyetlen Lygaeus-nemben foglalt össze, az előtte ismeretes fajokat nem ehhez, hanem a Salda-nemhez sorozta. Nálunk eddig 5 faj találtatott, melyek 2 nemben foglalnak helyet.

1 (2.) A pajzska szembetűnőleg hosszabb, mint szélesebb, oldalszélei esúesa felé kissé kiszélesedvék s a röphártya által födötnek; a szípesőr második izüldke a harmadiknál valamivel hosszabb. — *Piocoris* STÁL.
2 (1). A pajzska egyenoldalu, egészen esúesáig egyenletesen szűkült; a szípesőr második izüldke a harmadiknál rövidebb. — *Geocoris* FALL.

PIOCORIS STÁL.

Öjr. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 45.

Corpus ovale, subquadrangulare, depressum, nudum. Caput obtusissimum, thoraci latitudine aequale, apice inter antennis levissime prominulum; bucculis minutis. Oculi magni, retrorsum sat producti, antrorsum convergentes. Rostrum ad coxas posticas extensum, articulo primo basin capitis vix attingente, articulo secundo articulis primo et tertio paullo longiore. Antennae corpore multo breviores, articulo primo brevissimo. Thorax transversus, quadrangularis, antrorsum leviter angustatus. Scutellum distincte longius quam latius, apice latiuscule productum, marginibus lateralibus partis apicalis subexplanatis, membrana tectis. Hemelytra completa. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

A test tojásdad, csaknem négyszögü, lapos és esúasz. A fej igen tompa, oly széles mint a torj, esúesán a esápok között igen kevésé előrenyúló; az ajaklemezek aprók. A nagy szemek hátrafelé megnyúltak, elől convergáló. A szípesőr a hátsó esúpökig nyúlik, az első izüldke a fej esúesáig alig ér, a második izüldke valamivel hosszabb, mint akár az első, akár a harmadik izüldke. A esápok a testnél sokkal rövidebbek, az első izüldke a legrövidebb. A torj harántos, négyszögü, elől kissé szűkült. A pajzska szembetűnőleg hosszabb mint szélesebb, esúesán kissé szélesen megnyúlt, oldalszélein esúesa felé kissé kiszélesedett s a röphártya által födötik. A röptyük tökéletesen kifejlödvék. A lábak középszerűek, a ezombok fegyverzetlenek.

I. P. ERYTHROCEPHALUS ST. FARG. ET SERV.

Niger; thorace, scutello, parte apicali corii et pectore crebre impresso-punctatis; clavo punctorum serie una, corio ad suturam clavi seriebus duabus retrorsum sensim divergentibus, ad marginem costalem serie una pone medium abbreviata, instructis; capite, rostro pedibusque miniatis, rostro medio plus minus nigricante; antennarum articulo primo supra, articulo quarto plerumque toto, articulis duobus mediis apice, nec non apice imo scutelli, margine anteo pectoris, maculis ad coxas orificisque flavo-albidis; membrana hyalina. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ –4. Lat. $1\frac{1}{2}$ – $1\frac{2}{3}$ *mf.*

Variat femoribus posticis, basi apiceque exceptis, nigricantibus.

Salda erythrocephala ST. FARG. et SERV. Enc. méth. X. p. 321. 1. (1825).

Ophthalmicus erythrocephalus COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 40. 2. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 135. 2. (1840); COSTA Ann. Acad. Aspir. Natur. I. p. 304. 2. (1843); FIEB. Ent. Mon. p. 115. 2. tab. 9. fig. 24. (1844); Eur. Hem. p. 174. 1. (1861).

Ophthalmicus frontalis H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 23. (1839).

Geocoris frontalis H.-SCH. Wanz. Ins. IV. fig. 371. (1839).

Ophthalmicus erythrocephala AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 261. 1. (1843).

*

Fekete; torja, pajzskája, valamint coriumának utó-része és melle erősen pontozott; a clavus egy pontsort, a corium a clavus-varrány mentében két, hátrafelé divergáló, külszéle mellett pedig egy csak közepe tájáig terjedő pontsort visel; feje, szípesőre és lábai sárgásak vagy ezinóbervörösek, a szípesőr közepe táján többé-kevésbé feketés; az első csápizülék felül, a negyedik többnyire egészen, a két középső pedig csúcsán, valamint a pajzska csúcsa és mellén az előszél, a csipők mellett levő foltok s a bűzmirigy nyílásai sárgás-fehérek; röphártyája áttetsző.

A hátsó czombok néha feketék, csak tövük és csúcsuk marad világos színezetű.

Ezen dél-európai faj, mely földrészünkön kívül még Algírban és Kis-Ázsiában egész az Euphrat folyóig teyészik, hazánk délnyugati és délkeleti dombvidékeit is lakja s júniustól szeptemberig itt-ott gyéren található. Álczáját ez utóbbi hónapban észleltem.

Lelhelyei: a budai Zugliget, a Pécs melletti Tetye-hegy, Nagyvárad, Felgyógy (Alsó-Fehér vm.), Nagy-Csűr (Szebenszék); Melhádia; Oravicza és Krassova (Krassó vm.), valamint Baziás és az ogulini határőrezred területén fekvő Josefthal.

GEOCORIS FALL.

Nor. meth. Hem. disp. p. 10. (1814).

OPHTHALMICUS SCHILL. *Beitr. zur Ent. I. p. 37. (1829).*

Corpus ovatum, depressum, nudum. Caput basi thoracis latitudine aequale vel latius, apice inter antennis leviter vel levissime prominulum; bucculis minutis. Oculi magni, antrosum convergentes, retrorsum fortius producti. Rostrum coxas posticas attingens, articulo primo ad basin capitis extenso, articulo secundo tertio brevior. Antennae corpore multo breviores, articulo primo brevissimo. Thorax transversus, quadrangularis, antrosum leviter angustatus. Scutellum aequilaterum, usque ad apicem sensim acuminatum. Hemelytra incompleta, clavo et corio connatis, vel completa, clavo et corio haud connatis. Pedes mediocres, femoribus inermibus.

A test tojásidomn, lapos és esupas. A fej oly széles vagy szélesebb mint a torj töve, csúcsán a csápok között kevésbé előrenyúló; az ajaklemezek aprók. A nagy szemek elől convergálók, hátrafelé erősebben megnyúltak. A szípesőr a hátsó csipőkhöz ér, az első izülék a fej tövéig nyúlik, a második izülék a harmadiknál rövidebb. A csápok a testnél sokkal rövidebbek, az első izülék legrövidebb. A torj harántos, négyszögű, elől kissé szűkült. A pajzska egyenoldalu, egészen csúcsáig egyenletesen szűkült. A röptyűk durvánnyosak, összenőtt clavus- és coriummal, vagy tökéletesen kifejlődve, össze nem nőtt clavus- és coriummal. A lábak középszerűek, a czombok fegyverzetlenek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (4). A röptyűk hiányosan fejlődve, az összenőtt clavus és corium határ nélkül összefolynak; a röphár-

tya vagy teljesen hiányzik vagy legfőlegb mint alig észrevehető keskeny szegély van jelen.

- 2 (3). A torj és röptyűk valanemnyi széle széles sárga szegélyzettel. — *G. grylloides* L.
- 3 (2). Csak a torj elő- és oldalszélei s a röptyűk külszéle vannak keskeny sárgán szegélyezve. — *G. dispar* WAGA.
- 4 (1). A röptyűk tökéletesen kifejlődvők, a corium és clavus varránya tisztán kivethető; a róphártya

többszire egészen kifejlett, legfőlebb kissé rövidült.

- 5 (6). A torj előrésze feketés, sárga hosszvonal nélkül; a röptyűk egyszínűek. — *G. siculus* FIEB.
- 6 (5). Az egész torj fekete, közepén sárga hosszvonallal; a röptyűk belső, néha külső széle is fekete. — *G. albipennis* FABR.

1. G. GRYLLOIDES LIX.

Niger, thorace, scutello et pectore crebre, hemelytris remote impresso-punctatis; marginibus omnibus thoracis, interno et externo hemelytrorum, lineola apicali scutelli, pectoris limbo antico, maculis ad coxas angulisque posticis nec non orificiis, limbo ventris pedibusque stramineis; hemelytris abbreviatis, clavo et corio connatis, membrana subdeficiente. ♂. ♀. Long. 4—5. Lat. $1\frac{1}{2}$ —2 $\frac{m}{m}$.

♂. Capitis apice stramineo, tylo nigro.

♀. Capitis apice nigro vel fusco-testaceo, tylo nigro.

Cimex grylloides LIX. Faun. succ. Ed. 2. p. 246. 910. (1761); Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 717. 13. (1767); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2124. 13. (1788).

Acanthia grylloides FABR. Ent. syst. IV. p. 69. 6. (1794); WOLFF Ic. cim. II. p. 44. fig. 41. (1801); WALCK. Faun. Paris. II. p. 339. 8. (1802).

Salda grylloides FABR. Syst. Rhyng. pag. 115. 7. (1803).

Lygaeus grylloides LATR. Hist. nat. XII. p. 219. 27. (1804); FALL. Mon. cim. Succ. p. 63. 1. (1807).

Geocoris grylloides ZETT. Faun. lapp. I. p. 476. 1. (1828); FALL. Hem. Succ. Cim. p. 70. 1. (1829); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 47. (1835); ZETT. Ins. lapp. I. p. 266. 1. (1840); STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 224. 1.

Ophthalmicus grylloides SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 62. 1. tab. 8. fig. 7. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 86. fig. 48. (1831); BURM. Handb. II. I. p. 291. 1. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 39. 1. (1838); Ann. Accad. Aspir. Natur. I. p. 300. 1. (1843); FIEB. Ent. Mon. p. 123. 17. tab. 10. fig. 7. (1844); FLOR Rhyneh. Livl. I. p. 306. 1. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 175. 3. (1861); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 296. 1. tab. 12. fig. 7. (1870).

*

Fekete; torja, pajzskája és melle sűrű, röptyűi ritka, de szintén erős pontozással; torja és röptyűi köröskörül

sárgásan szegélyezve, pajzskájának csúcsán egy rövid vonal, mellén az előszél, a csipők mellett levő foltok s a bűzmirigy nyílásai, valamint hasának szélei lábaival együtt hasonlóan sárgásak; röptyűi megrövidültek, a corium és clavus összenőttek, a róphártya csak alig észrevehető keskeny szegélyt képez. — A fej vége a himnél sárgás, a nősténynél fekete vagy barnás; a fejbütyök mindkét ivarnál fekete.

Csaknem egész Európában és Szibériában honos. Területünkön meglehetősen ritka s eddig egyedül csak Budapest körül, nevezetesen a Rákos homoktalaján és a Gellérthegyén április végétől augusztusig nem sok példányban észleltetett.

2. G. DISPAR WAGA.

Niger, thorace, scutello et pectore crebre, hemelytris remote impresso-punctatis; capitis apice, rostro, marginibus antico et lateralibus thoracis, externo hemelytrorum, apice scutelli, pectoris margine antico maculisque ad coxas, nec non orificiis, limbo ventris pedibusque sordide stramineis; hemelytris abbreviatis, incompletis, clavo et corio connatis, membrana nulla ♀. Long. 5. Lat. 2. $\frac{m}{m}$.

Ophthalmicus dispar WAGA Ann. Soc. ent. Sér. 1. VIII. p. 523. tab. 1. fig. 2. (1839); COSTA Ann. Accad. Aspir. Natur. I. p. 314. 6. (1843); H.-SCH. Wanz. Ins. VII. p. 16. fig. 696 et 697. (1844); FIEB. Ent. Mon. p. 124. 19. tab. 10. fig. 8 et 9. (1844). ♥

Ophthalmicus Ulrichii FIEB. Ent. Mon. p. 122. 16. tab. 10. fig. 6. (1844); Eur. Hem. p. 175. 4. (1861).

Fekete; torja, pajzskája és melle sűrű, röptyűi ritka, de mindkét esetben erős pontozással; fejének vége, szipcsőre, torjának elő- és oldalszélei, röptyűinek külszéle, pajzskájának csúcsa, mellén az előszél, a csipők mellett levő foltok s a bűzmirigy nyílásai, továbbá hasának szélei és lábai szennyes sárgák; röptyűi megrövidültek.

durványosak, a clavus és corium összenőtték, a röphártya teljesen hiányzik.

Ezen ritka kelet-európai faj, melynek tenyészési térköre Németország keleti határaitól a Volgán túl Szibériában egész Irkneskig terjed, és mely WAGA szerint Lengyelországban főleg vízenyős helyeken él, nálunk egy nőstény példányban találtattott a pestmegyei peszéri pusztán; észleltetett azonkívül a Bánságban és a horvátországi Josefthalban is.

3. G. SICULUS FIEB.

Niger; thorace, scutello hemelytrisqne remote, pectore crebre impresso-punctatis, thoracis limbo postico impunctato; clavo punctorum serie una, corio ad suturam clavi seriebus duabus retrorsum sensim divergentibus, ad marginem costalem serie una pone medium abbreviata, instructis; rostro et antennis flavo-testaceis, harum articulis tribus basilibus basi nigris, articulo primo extus lineola nigra notato; limbo antico angusto parte posteriore thoracis, apice scutelli, hemelytris, pectoris margine antico, angulisqne posticis, maculis ad coxas, orificiis, nec non ventris limbo pallide griseo-stramineis; rostro pedibusqne flavo-testaceis, femoribus fusco-punctatis; hemelytris subhyalinis, completis, membrana decolora. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{2}$ –4. Lat. $1\frac{1}{3}$ – $1\frac{1}{2}$ m/m .

♂. Capite flavo-albido, vertice basi anguste nigro.

♀. Capite nigro, hujus parte inferiore maculisqne ad oculos flavo-albidis.

Variat margine apicali corii medio leviter infuscato.

Ophthalmicus albipennis COSTA Ann. Accad. Aspir. Natur. 1. p. 107. 3. (1843); Cim. Neap. cent. II. p. 28. 3. (1843).

Ophthalmicus pallidipennis AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 261. 3. (1843).

Ophthalmicus siculus FIEB. Ent. Mon. p. 117. 7. tab. 9. fig. 27. (1844); Eur. Hem. p. 176. 8. (1861); FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 154. (1874).

Cecoris angularis KOLEN. Mel. ent. II. p. 94. 66. tab. 10. fig. 23. (1845).

Fekete; torja, pajzskája és röptyűi ritka, melle sűrű erős pontozással, torjának utószéle azonban nem pontozott; a clavus egy pontsört, a corium a clavus-varrány mentében két, hátrafelé divergáló, külszéle mellett pedig egy csak közepe tájáig terjedő pontsört visel; szípesőre és csápjai sárgásak, a három első csápizülék tövén fekete, az első csápizülék külső oldalán fekete esikoeska vonul

végig; torjának keskeny előszéle s egész utófele, pajzskájának esúcsa, egész röptyűi, mellén az előszél, az utószögletek, a bűzmirigy nyílásai s a csápok mellett levő foltok, hasának széleivel együtt halványsárgák vagy fehéresek; szípesőre és lábai agyagsárgák, czomlójai barnán pontozottak; tökéletesen kifejtett röptyűi némileg áttetszők és szintelen röphártyákkal vannak ellátva. — A him feje sárgás-fehér, a fejtető tövén keskenyen fekete; a nőstényé fekete, a szemek mellett levő foltok s alsó része halványsárga.

A corium utószéle közepe táján néha kissé barnás.

Dél- és Kelet-Európa jellemző faja, mely Spanyolországtól és Algirtól a Kaukázsig és a Volgáig van elterjedve, és mely 1874-ik évi legszebb rovarászati felfedezéseim egyikét képezi. Csongrádmegyének Horgos községe volt azon hely, melynek futóhomokján az említett év április végén e szép fajjal legelőször találkoztam. Augusztus elején ismételve meglátogatván ama vidéket, nemcsak Horgos mellett, hanem még a Bács megyében fekvő palityi fürdő körül is nagyobb mennyiségben voltam szerencsés gyűjthetni; sőt egy hónappal később, szeptember 8-án a pesti Rákos futóhomokján is találtam egy példányt. Álezáit augusztus elején észleltem.

Hazai példányaink a gyűjteményemben levő délfranciaországi és szicíliai példányoktól torjak világosabb színezete által némileg eltérnek.

Obs. *Cecoris pallidipennis* COSTA (*angularis* FIEB.), Italiae meridionalis et Siciliae incolae, specie nostra minor, thorace minus fortiter, sed crebrius et usque ad marginem posticum aequaliter punctato, corio angulo interno fusco-maculato bene distinctus.

4. G. ALBIPENNIS FABR.

Niger; thorace, scutello et pectore crebre, hemelytris remote impresso-punctatis; antennarum articulis duobus mediis apice, articulo ultimo toto, lineola longitudinali media thoracis, hemelytris, pectoris margine antico et maculis ad coxas, orificiis, rostro pedibusqne flavo-vel albido-testaceis; femoribus posticis, basi apiceqne exceptis, nigris; hemelytris completis, membrana sordide hyalina, abdominis apicem interdum haud attingente, parviuscula. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{4}$ –4. Lat. $\frac{5}{6}$ – $1\frac{1}{4}$ m/m .

Var. a. — Margine suturali hemelytrorum late nigro.

Saldia albipennis FABR. Syst. Rhynch. p. 114. 5. (1803).

Lygaeus albipennis LATR. Hist. nat. XII. p. 219. 26. (1804).

Cecoris albipennis H.-SCH. Nom. ent. I. pag. 47. (1835).

Ophthalmicus albipennis BURM. Handb. II. 1. p. 291. 3. (1835); II.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 22. fig. 370. (1839); AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 261. 4. (1843); FIEB. Ent. Mon. p. 120. 11. tab. 10. fig. 4. (1844); EUR. Hém. p. 177. 11. (1861); FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 155. (1874).

Var. *b.* — Margine suturali hemelytorum late nigro, margine costali vitta pone medium haud extensa nigra, notato; femoribus etiam anterioribus, basi apiceque exceptis, nigris.

Ophthalmicus albipennis var. *humeralis* FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 155 et 156. (1874).

Var. *c.* — Hemelytrorum marginibus costali et suturali late nigris.

Salda Stenii ST. FARG. et SERV. Enc. méth. X. p. 321. 2. (1825).

Ophthalmicus Stenii AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 261. 2. (1843); FIEB. Ent. Mon. p. 122. 14. (1844).

Ophthalmicus albipennis var. *Stenii* FIEB. EUR. Hém. p. 177. 11. (1861); FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 155 et 156. (1874).

Ophthalmicus albipennis var. *costalis* FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 155 et 156. (1874).

Fekete; torja, pajzskája és melle sűrű, röptűi ritka erős pontozással; a két középső csápizülek csúcsán, az utolsó egészen, torjának közepén egy hosszvonal, röptűi, mellén az előszél, a bűzmirigy nyílásai s a csipők mellett levő foltok, szívesőre és lábai sárgák vagy sárgásfehérek; hátsó ezombjai, csúcsuk s tövük kivételével, feketék; tökéletesen kifejlett röptűinek kissé szennyes színű röphártyája néha megrövidült s a potrohnál valamivel rövidebb.

A röptűük széleiken rendszeren feketék s ezen fekete színezet hol kisebb, hol nagyobb mértékben van kifejlődve.

Európa délibb tájait lakja; s mint a felsorolt váltajokból is kivethető, színezetére nézve igen változékony. A torj közepén levő világos hosszvonal néha csaknem egészen elenyészik; az ily példányokra aztán FABRICIUS leírása teljesen alkalmazható. Van gyűjteményemben egy példány (var. *a.*), melynek utóezombjai is egészen világos színezetűek.

Hazánk homokos talaju vidékein nem ritka és tökéletesen kifejlett állapotban telelven át, egész éven keresztül található. Álezait szeptember elején észleltem. — Lelhelyei: a budai Sashegy, a pesti Rákos, Tápió-Szele (Pest vm.), Debreczen, Hódmező-Vásárhely, Szatymaz és Horgos (Csongrád vm.), Grebenác (Temes vm.).

HATODIK ALCSALÁD.

ARTHENEINA STÁL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo vix vel paullo brevioribus, longe ante tubercula antennifera extensis. Ocelli adsunt. Thorax antice sulculis duobus transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Membrana venis quatuor vel quinque instructa, areola basali destituta. Hamus alarum e vena subtensa emissus. Abdomen spiraculis omnibus in ventre positus; suturis ventralibus utrinque rectis et marginibus laterales attingentibus. Tarsorum posteriorum articulus primus apicalibus duobus ad unum brevior.

A fej háromszögű, nem feltűnőleg széles; a járomlemezek a fejbütyöknél alig vagy csak kissé rövidebbek s hosszan nyulnak a csápudorok elé. A szemecsek tisztán kivethetők. A torj előfelén haránt fekvő barázdák nélkül, utószélen nem domborúan lejtős. A röphártya erezete négy vagy öt érből áll, alapsejt nélkül. A szárnyhorog az alsó főérből ered. A potroh valamennyi léglíka a hason van elhelyezve; a hasi varrányok mindkét oldalon egyenesek s az oldalszelekig érnek. A hátsó kocsák első izülete rövidebb, mint a két utolsó izület együttve.

Hazánk területén I nem és I faj képviseli e kis alcsaládot, melynek legszenbetünőbb jellegét a fej-

bütyökkel körülbelül egyenlő hosszúságú járomlemezek képezik.

CHILACIS FIEB.

Wien. Ent. Monatschr. VIII. p. 72. (1864).

Corpus oblongum, depressum. Caput triangulare; jugis tylo paullo brevioribus; bucculis subtilissimis, antice paullo altioribus. Oculi majusculi. Antennae capite et thorace simul sumtis breviores, articulo primo capite multo brevior, jugorum apicem haud attingente. Rostrum gracile, coxas intermedias subattingens, articulo primo capitis basin attingente. Thorax trapezoideus, ante medium transversim subcallosus, sulco longitudinali destitutus. Scutellum aequilaterum. Membrana venis quatuor instructa. Prosternum haud sulcatum. Pedes mediocres, femoribus incernibus.

A test hosszudak, lapos. A fej háromszögű; a járomlemezek a fejbütyöknél csak kissé rövidebbek; az ajaklemezek parányiak, elől kissé magasabbak. A szemek meglehetősen nagyok. A csápok rövidebbek, mint a fej és torj együttvéve, az első izület a fejnél sokkal rövidebb s a járomlemezek csücséig sem ér. A szípesőr karesu, a középső csipőket csaknem eléri, az első izület a fej tövéig nyúlik. A torj ferde nyúlad, előfelén barántosan kissé havadályos; hosszában húzódo barázda nélkül. A pajzska egyenoldalu. A röphártya erezte négy érből áll. Az előmell barázda nélkül. A lábak középszerűek, a ezombok fegyverzetlenek.

* * *

I. C. TYPHAE PEER.

Pallide griseo-testaceus, supra eum pectore remote impresso-punctatus; antennis et rostro fusco-testaceis; capitis lineola antice et postice bifurcata maculisque ad oculos, thoracis punctis antierius plerumque confluentibus et scutello nigris, hujus elevatione laterali intramarginali utrinque callosa apiceque flavescens; subtus niger, maculis ad coxas, limbo postico segmentorum pectoris limbisque antico et lateribus prosterni albidis; abdominis limbo et apice nec non pedibus flavo-testaceis; maculis connexivi, femoribus, basi apiceque exceptis, et articulo ultimo tarsorum pieis; corii margine costali venisque pallidioribus impunctatis; membrana hyalina, disco levissime infuscata. ♀. Long. 4½. Lat. 1½ mm.

Heterogaster typhae PERRIS Ann. Soc. Lin. Lyon. 1857. p. 159.

Chilacis Typhae FIEB. Wien. Ent. Monatschr. VIII. p. 73. tab. I. fig. 5. (1864); DOUGL. et SCOTT Brit. Hen. I. p. 231. 1. tab. 8. fig. 6. (1865).

*

Sárgás-szürke, felül valamint mellén ritkán, de erősen pontozott; csápjai és szípesőre barnásak; fején egy elő- és hátrafele villás vonal s a szemek mellett egy-egy folt, valamint torjának elől többnyire összefolyó pontjai és

pajzskája feketék, ez utóbbinak csücsa s az oldalszélein belől levő havadályos duzzadás sárgásak; alúl fekete, mellén az egyes szelvények utószéle, ezenkívül az előmell elő- és oldalszélei s a bűzmirigy nyílásai fehéresek; potrohának csücsa és szélei lábaival együtt sárgák; a connexivum foltjai, a ezombok, tövük és csücsük kivételével, s a kocsák utolsó izületke sötétbarnák; a corium külszéle és erezte halványabb, sáma; a röphártya áttetsző, közepén alig észrevehetőleg barnás.

Ezen ritka fajt, mely eddig csak Angol-, Francia- és Oroszországban s a Svájcban a gyékény (*Typha latifolia*) fűzerein észleltetett, nálunk HERMAN OTTÓ fedezte fel az erdélyi Mezőségben. Az illető nőstény példány jelenleg az erdélyi múzeum tulajdonát képezi és ott eredetileg *Artheneis foreolata* SPIN. névvel volt jelölve. Ugyanezen név alatt közlé azt felfedezője a Mezőség természetrajzi ismertetésében. A meghatározás tévességéről azonban, mely DIETRICH GÁSPÁR zürichi múzeumőről származik, közvetlenül meggyőződtem, minthogy tisztelt barátom, Dr. ENTZ GÉZA kolozsvári egyetemi tanár kérésre szives volt e ritkaságot megtekintés és tüzetes megvizsgálás végett hozzám átküldeni; a miért is neki ezennel őszinte köszönetemet kifejezni kedves kötelességemnek ismerem.

HETEDIK ALCSALÁD.

OXYCARENINA STÁL.

Caput triangulare, porrectum, ante tubercula antennifera sat productum; jugis tylo multo brevioribus. Ocelli distincti. Thorax antice sulcis transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Membrana plerumque venis quatuor vel raro venis quinque instructa. Alae hanno areolari destitutae. Orificia odorifera apice extrorsum distinctissime lobata vel dentato-producta, alba vel pallida. Abdomen spiraculis segmentorum omnium in ventre distinguendis; suturis ventralibus totis rectis et margines laterales attingentibus. Pedes posteriores distincte distantes.

A fej háromszögű, kiálló, a csápududorokon jóval túlnyúló; a járomlemezek a fejbütyöknél sokkal rövidebbek. A szemecsek tisztán kivethetők. A torj előfelén haránt fekvő barázdák nélkül, utószélén nem domborúan lejtős. A röplhártya erezete többnyire négy, ritkán öt érből áll. A szárnyhorog hiányzik. A bűzmirigy nyílása külső szélén fogidomu feléres vagy sárgás karély alakjában nyúlik kifelé. Valamennyi potrohszélvény léglikái a hason láthatók; a hasi varrányok egészen egyenesek s az oldalszélekig érnek. A hátsó lábak egymástól szemebetünőleg elállók.

* *

E csinos alesaládot többnyire apró, de annál szebb és finomabb alkotású alakok képezik, melyek főleg melegbb tájakon tenyésznek. Hazánkban összesen 5 nem és 8 faj fordul elő.

- 1 (4). Az ajaklemezek igen rövidek és csak a fej első felén szemebetünőleg emelkedettek; a mellső czombok alól legfőlebb egy tövissel fegyverezvők, e tövis mögött igen ritkán áll még egy alig észrevehető parányi töviseeske.
- 2 (3). A clavus nem pontozott; az egyik röplhártya alig vagy csak igen kevéssé fedi be a másikat. — *Campotelus* FIEB.
- 3 (2). A clavus oldalszélein pontosorral; a nagy röplhártyák szélesen fedik egymást. — *Microplar* FIEB.

4 (1). A hosszú ajaklemezek szemebetünően és határozottan emelkedettek s egészen a fej tövéig érnek; a mellső czombok fegyverzete alól legalább két tövishől áll.

5 (6). A csápududorok kifelé hajlott nagy fogidomu karélyokat képeznek. — *Metopoplar* FIEB.

6 (5). A csápududorok nem képeznek fogidomu karélyokat.

7 (8). A mindenütt egyenlő szélességű clavus szabályos pontsorokkal, melyek közül a két külső sor a varrányhoz közeledett. — *Oxycaenus* FIEB.

8 (7). A hátrafelé szélesedő clavus egész terüje szabálytalanul elhelyezett mély pontozással. — *Macroplar* FIEB.

CAMPTOTELUS FIEB.

Eur. Hem. p. 53 et 204. (1861).

Corpus oblongum, depressum, pilosulum. Caput basi thoracis distincte angustius; tuberculis antenniferis extus obtusis et parum prominulis; bucculis brevissimis, tantum in apicali parte capitis distincte elevatis, gula leviter sulcata, ad sulcum leviter tumescente. Antennae articulo primo apicem capitis haud superante. Rostrum vix vel paullo pone coxas anticas extensum, articulo primo

A test hosszadal, lapos, szőros. A fej szemebetünőleg keskenyebb a torjnál; a csápududorok külvégyszoglete tompa és csak kevéssé kinyúló; az ajaklemezek igen rövidek s csak a fej első felén szemebetünőleg emelkedettek, a torok gyöngé barázdával, mely mellett kissé duzzadt. A csápok első izüdelke a fej végén túl nem nyúlik. A szípesőr alig vagy csak valamivel nyúlik a mellső csápok

capite plus dimidio brevior, pone insertionem antennarum haud vel paullo extenso, articulo secundo basin capituli distincte superante. Thorax transversim levissime convexus, depressiusculus, antrosum sensim distincte angustatus, lateribus in medio subsinuatis. Scutellum vix transversum, subaequilaterum. Hemelytra completa; clavo impunctato, lateribus parallelis instructo; membrana vix vel levissime valvante, intus haud vel levissime ampliata, venis quinque instructa. Pedes medioeres; femoribus anticis subtus inermibus vel subinermibus.

mögé; az első ízület több mint felényivel rövidebb a fejnél s a csápok töve mögé épen nem vagy csak kissé ér, a második ízület a fej tövén szembetűnőleg túl nyúlik. A torj haránt irányban igen gyöngén domboru, némileg lapított, elől egyenletesen szűkült, oldalszéleinck közepe táján kissé öblös. A pajzska alig harántos, csaknem egyenoldalu. A röptyűk kifejlődvek; a nem pontozott clavusoldalszélei párhuzamosak; az egyik röphártya alig vagy csak igen kevésbé fedl be a másikat, erezete öt érből áll. A lábak középszerűek; a mellső ezombok alól épen nem vagy legfőlebb csak enyésztes fogaeskával fegyverezvek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). Az első esápipizület a fej végénél rövidebb; a fej esúésán lemezidomu szélesedéssel; a röptyűk vékony erezettel. — *C. lineolatus* SCHILL.

2 (1). Az első esápipizület a fej végével egyenlő hosszú; ez utóbbi esúésáig egyenletesen szűkült; a röptyűk erezete vastag. — *C. costalis* H.-SCH.

1. *C. LINEOLATUS* SCHILL.

Nigricans; thorace posterius plerumque etiam antice in ferrugineum vergente; capitis parte apicali producta a supero visa antierius subampliata; antennarum articulo primo apicem capitis haud attingente, articulo secundo toto vel basi apiceque exceptis, flavo-ferrugineo; hemelytris sordide griseo-flavescentibus, fusco-venosis, marginé imo apicali corii fusco, membrana angustissime valvante, abdominis apicem superante, sordide hyalina, venis exterioribus duabus saepe venula transversa conjunctis; limbo postico segmentorum pectoris limboque antice prostethii, maculis pectoris ad coxas, orificiis et tibiis flavo-albidis, apice femorum cum basi apiceque tibiarum tarsisque fusciscentibus; femoribus anticis subtus spinula obsoleta armatis. ♂. ♀. Long. 3—3½. Lat. ½—1¼ ^{mm}.

Heterogaster lineolatus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 89. tab. 8. fig. 4. (1829).

Oxygarenus lineolatus FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 344. 22. tab. 2. fig. 18. (1836); Rhynchotogr. p. 42. 12. (1851).

Heterogaster costatus H.-SCH. Wanz. Ins. VI. p. 34. fig. 592. (1842).

Stenogaster costatus H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 215. (1853).

Campitoclus lineolatus FIEB. Eur. Hem. p. 205. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 48.

*

Feketés; torja utószélén, sőt többnyire előszélén is rozsdasárga; feje esúésán lemezidomu szélesedéssel; az első esápipizület a fej végénél rövidebb, a második ízület egészen vagy, tövét és esúésát kivéve, rozsdasárgás; röptyűi szennyes sárgák, barna-eresek, a corium utószélén keskenyen barnák, a röphártyák csak igen keskenyen fedik egymást s a potroh végén túl nyúlnak, szennyesen áttetszők, két külső erük gyakran egy haránt futó erecske által van összekötve; mellén az egyes szelvények utószéle, valamint az előmell előszéle, a csipők mellett levő foltok s a bűzmirigy nyílásai a lábszárakkal együtt sárgásfehérek, ezombjainak esúésa, lábszáraimnak töve és esúésa s a kocsák barnásak; mellső ezombjai alól enyésztes fogaeskával fegyverezvek.

Ezen kevésbé elterjedt faj, melyet külföldről csak Német-, Olasz- és Dél-Oroszországból ismerék, nálunk sem gyakori és a budai Sashegyen és Farkasvölgyön kívül, hol májusban él, még Nagyvárad és Grebenácz (Temes vm.) mellett találtatott. Legújában pedig Abauj-megyében Forrón is felfedeztem egy gypces domboldalon kakukfű (*Thymus*) tövében.

2. *C. COSTALIS* H.-SCH.

Nigricans; parte apicali producta capitis sensim angustata; antennarum articulo primo apicem capitis aequante, articulis secundo et tertio flavescentibus; hemelytris, limbo postico prostethii et metastethii, prostethii

etiam limbo antico, maculis pectoris ad coxas et orificiis flavo-albidis; venis et margine apicali corii late fuscis, membrana vix valvante, abdominis apicem subsuperante, late fusco-venosa; apice femorum inermium, tibiis tarsisque flavescens. ♂. ♀. Long. 2. Lat. $\frac{3}{4}$ $\frac{mf}{m}$.

Stenogaster costalis H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 216. (1853).

Camptotelus costalis STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 49.

Præcedenti simillimus, minor, parte apicali producta capitis minus longa, antèrius haud ampliata, articulo primo antennarum apicem capitis æquante, venis hemelytrorum validioribus, membrana parviuscula bene distinctus.

Feketés; feje a csücsáig egyenletesen szűkült; az első

csápizulék a fej végével egyenlő hosszú, a második és harmadik izület sárgás; röptyűi, valamint mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle, a csápok mellett levő foltok s a bűzmirigy nyílásai sárgásfehérek; röptyűm a corium erezte és utószéle szélesen sötétbarna, a röphártyák alig észrevehetőleg fedik egymást, a potrohhal körülbelül egyenlő hosszúak és szintén vastag sötétbarna erezetük van; fegyverzetlen ezombjainak esüese a lábszárak- és kocsákkal együtt sárgás.

A legritkább fajok egyike, melyet sok szerző, így maga FIEBER sem ismert, és mely hazánkban kívül eddig még csak Németországban észleltetett. Nálunk PÁVEL JÁNOS m. n. múzeumi gyűjtő akadémiára 1875. május 5-én a budai Sashegyen két példányban.

MICROPLAX FIEB.

Eur. Hem. p. 53 et 207. (1861).

Corpus oblongum, depressum, pilosulum. Caput basi thoracis distincte angustius; tuberculis antenniferis apice extus obtusis et haud prominulis; bucculis brevissimis, tantum in apicali parte capitis distincte elevatis, gula leviter sulcata, ad sulcum leviter tumescente. Antennae articulo primo apicem capitis haud attingente. Rostrum articulo primo distincte pone medium capitis et pone insertionem antennarum extenso, articulo secundo longe pone basin capitis, interdum fere ad coxas anticas producto. Thorax transversim levissime convexus, depressusculus, antrorsum sensim distincte angustatus, lateribus subsinuat. Scutellum subtransversum. Hemelytra completa; clavo ad margines laterales parallelas seriatis punctato; membrana magna, late valvante, venis quatuor simplicibus instructa. Pedes medioeres; femoribus anticis spina sat magna et pone hanc raro spinula obsoleta armatis.

I. M. INTERRUPTUS FIEB.

Niger; hemelytris pallide griseo-flavescens, sutura clavi nec non venis duabus interioribus corii posteriori margineque imo apicali fuscis, membrana hyalina, levissime infuscata, fusco-venosa; pectoris maculis ad coxas orificiisque albidis; antennarum articulo secundo, basi et apice exceptis, geniculis imis, tibiis late albo-annulatis,

A test hosszudak, lapos, kissé szőrös. A fej szemben-tünőleg keskenyebb, mint a torj; a csápudorok külvég-szöglete tompa és csak kevésbé kinyúló; az ajaklemezek igen rövidek s csak a fej első felén szemben-tünőleg emelkedettek, a torok gyöngé barázdával, mely mellett kissé duzzadt. A csápok első izülete nem ér a fej esücsáig. A szípesőr első izülete szemben-tünőleg a fej közepe s a csápok töve mögé nyúlik, második izülete pedig jóval a fej töve mögé, néha csaknem a mellső csápokig van megnyúlva. A torj haránt irányban igen gyöngén domborn, némileg lenyomott, előfelén egyenletesen szűkült, oldal-szélein kissé öblös. A pajzska csaknem harántos. A röptyűk tökéletesen kifejlődtek; a clavus párhuzamos oldal-szélein pontsorokkal; a nagy röphártyák szélesen fedik be egymást, erezetük négy egyszerű érből áll. A lábak közép-szerűek; a mellső ezombok alól jó nagy tövissel s e mögött ritkán még egy enyészetes tövisecskével fegyvereztek.

tarsorumque articulis duobus basalibus flavo-ferrugineis. ♂. Long. $3\frac{1}{2}$. Lat. $\frac{3}{4}$ $\frac{mf}{m}$.

Heterogaster lineolatus H.-SCH., Pflanz. Faun. Germ. 121. tab. 8; Nom. ent. 1. p. 46. (1835).

Orygareus interruptus FIEB. in WERTENW. Beitr. I. p. 345. 23. tab. 2. fig. 19. (1836); Rhynchotogr. p. 43. (1851).

Stenogaster lineolatus H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 214. (1853).

Microplax interruptus FIEB. Eur. Hem. p. 208. 2. (1861).

*

Fekete; röptyűi halvány sárgásszürkék, a clavus varránya, valamint a corium utószéle és két belső ere utófelén keskenyen barna, a röphártya áttetsző, alig észrevehetőleg barnás, barna-eres; mellén a esipők mellett levő foltok és a büzmirigy nyílásai fehéresek; a második

esipizülék, tövét és esúcsát kivéve, a czombok esúcsa, a széles fehér gyűrűvel díszített lábszárak s a két első kocsai-izülék rozsdasárgák.

Tenyészési térköre Német-, Francia- és Olaszországtól Dél-Oroszorszáig s Kis-Ázsiáig terjed, sőt FIEBER szerint Egyiptomban is előfordul. — Az egész magyar faunaterületről eddig egyetlen egy hím példány ismeretes, melyet 1874. június 18-án a budai Gellérthegy déli lejtőjén találtam.

METOPOPLAX FIEB.

Eur. Hem. p. 53 et 207. (1861).

Corpus oblongum, depressum, puberulum. Caput basi thoracis distincte angustius; tuberculis antenniferis extus in lobum dentiformem curvatum, extrorsum prominulum, productis: tylo maris prope apicem processu lamiformi porrecto instructo; bucculis longissimis, totis acute et sat alte elevatis, basin capitis attingentibus vel subattingentibus. Antennae articulo primo apicem capitis haud attingente. Rostrum mesostethii medium attingens, articulo primo longe pone medium capitis extenso, articulo secundo coxas anticas attingente. Thorax transversim levissime convexus, depressiusculus, antrorsum sensim distincte angustatus, lateribus in medio haud sinuatis. Scutellum subtransversum. Hemelytra completa, elavo lateribus parallelis instructo, seriatim punctato, seriebus duabus exterioribus ad suturam appropinquatis; membrana magna, late valvante, venis quatuor simplicibus instructa. Pedes mediocres; femoribus anticis subtus spinis duabus armatis, spina anteriore majore.

A test hosszudak, lapos, kissé szőrös. A fej szembetünőleg keskenyebb mint a torj; a csápudorok kifelé hajlott nagy fogídomu karélyokat képeznek; a fejbütyök a himmél esúcsán lemezidomu szélesedéssel; a hosszú ajaklemezek szembetünőleg és határozottan emelkedettek s egészen a fej tövéig érnek. A csápok első izüldke nem ér a fej esúcsáig. A szipesőr a közép mell közepéig ér, első izüldke jóval a fej közepe mögé nyúlik, második izüldke pedig a mellső esipőkig ér. A torj haránt irányban igen gyöngén domború, kissé lenyomott, előfelén egyenletesen szűkült, oldalszélein nem öblös. A pajzska csaknem harántos.

A röptyűk tökéletesen kifejlődvék; a párhuzamos oldalszélekkel bíró clavus pontsorokkal, melyek közül a két külső sor a varrányhoz közeledett; a nagy röphártyák szélesen fedik egymást, erezetük négy egyszerű érből áll. A lábak középszerűek; a mellső czombok alól két tövissel fegyverezvék.

I. M. DITOMOIDES COSTA.

Niger; hemelytris pallide griseo-flavescentibus, venis duabus interioribus corii posterioris margineque imo apicali nigro-fuscis, membrana hyalina, fusco-venosa; antennarum articulo secundo, basi apiceque exceptis, flavo-ferrugineo; pectoris maculis ad coxas, orificiis tibiisque albidis; fuleris et geniculis imis nec non basi apiceque tiliarum tarsorumque articulis duobus basalibus fuscis. ♂. ♀. Long. 3—3½. Lat. ¾—¾ ^{mf}/_m.

Pachymerus ditomoides COSTA Cim. Neap. cent. II. p. 36. 13. tab. 3. fig. 8. (1843).

Cynus Origani KOLEN. Mel. ent. II. p. 90. 61. tab. 10. fig. 19. (1845).

Stenogaster ditomoides H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 216. fig. 964. (1853).

Metopoplar ditomoides FIEB. Eur. Hem. p. 207. (1861).

*

Fekete; röptyűi halvány sárgás-szürkék, a corium utószéle és két belső ere utófelén barnás-feketék, a röphártya áttetsző, barna-eres; a második esipizülék, tövét és esúcsát kivéve, rozsdasárga; mellén a esipők mellett

levő foltok s a húzmirigy nyílásai a lábszárakkal együtt felhérések; a czombok és lábszárak tövei és esúcsai s a kocsák két első izülete barnák.

Ezen Dél- és Kelet-Európában, sőt Kis-Ázsiában és Algírban elterjedt faj első tekintetre az előbbihez hasonlít s azzal gyakran tévesztetik össze. Így egy ízben még FIEBER is ily tévedésbe esett, a midőn neki hemipterologiai tanulmányaim kezdetén e fajt meghatározás végett beküldtem; azért van e faj az általam a tornai hegység

félröptüiről közzétett értekezésben hibásan *Microplax interruptus* névvel jelölve.

Hazánkban tökéletesen kifejelett állapotban tölti a telet; július végén párosodik, és a hol előfordul, ott gyakori. Lelhelyei: Budapest, Miskolcz, Komjáti (Torna vm.), Parnó (Zemplén vm.), Oros (Szabolcs vm.), Csongrád, Szentes, Derékegyháza, Algyő, Szeged és Szatymaz (Csongrád vm.), Uj-Szeged (Torontál vm.), Grebenicz (Temes vm.).

OXYCARENUS FIEB.

WEITENW. *Beitr. I. p. 339. (1836).*

STENOGASTER HAHN *Wanz. Ins. III. p. 15. (1835).*

Corpus oblongum, depressum, puberulum. Caput basi thoracis multo angustius; tuberculis antenniferis obtusis et parum prominulis; tylo sexuum conformi, bucculis longissimis, totis acute et sat alte elevatis, basin capitatis attingentibus. Antennae articulo primo apicem capitis subaequantur vel subsuperantes. Rostrum longe pone basin abdominis productum, articulo primo longe pone medium capitis extenso, articulo secundo coxas anticatas attingente. Thorax transversim levissime convexus, marginibus lateralibus haud vel levissime sinuatis. Scutellum subtransversum. Hemelytra completa, clavo retrorsum haud ampliato, seriatim punctato, seriebus duabus exterioribus ad suturam appropinquatis; membrana magna, late valvante, venis quatuor simplicibus instructa. Pedes mediocres; femoribus anticis subspinis pluribus, saltem duabus inter has magnis armatis.

A test hosszudak, lapos, kissé szőrös. A fej sokkal keskenyebb, mint a torj; a esápdudorok külvégszöglete tompa és csak kevésbé kinyúló; a fejbütyök mindkét ivarnál egyforma; a hosszú ajaklemezek szembetűnőleg és határozottan emelkedettek s egészen a fej tövéig érnek. A esápok első izülete a fej esúcsáig ér vagy azon még kissé túl is nyúlik. A szípesőr jóval a potroh töve mögé van megnyúlva, első izülete is jóval a fej közepe mögé nyúlik, második izülete pedig a mellső esipőkig ér. A torj haránt irányban igen gyöngén domboru, oldalszélein épen nem vagy legfőlebb csak alig észrevehetőleg öblös. A pajzska esaknem harántos. A röptüük tökéletesen kifejlődvők; a hátrafelé nem szélesedett clavus szabályos pontsorokkal, melyek közül a két külső sor a varrányhoz közeledett; a nagy röphártyák szélesen fedik egymást, erezetük négy egyszerű érből áll. A lábak középszerűek; a mellső czombok alól több tövissel fegyverezvők, melyek közül legalább kettő mindig jókora magyságu.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). Rozsdabarna: a corium utószéle egyenes. — *O. modestus* FALL.

2 (1). Világos sárga: a corium utószéle ívelt. — *O. collaris* Muls.

1. *O. MODESTUS* FALL.

Dilute fusco-ferrugineus, subtus cum scutello niger; antennarum articulo secundo, basi et apice exceptis, flavo-ferrugineo; hemelytris basi late pallidis, margine apicali corii recto, membrana subhyalina, infuscata, fascia basali lata albida; maculis pectoris ad coxas limbo-

que postico metastethii albidis; orificiis sanguineis; pedibus fusco-ferrugineis, femoribus obscurioribus. — Long. 3. Lat. $\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Lygaeus modestus FALL. *Hem. Suec. Cim.* p. 57. 14. (1829).

Heterogaster basalis H.-SCH., *Panz. Faun. Germ.* t. 35. tab. 18.; *Nom. ent.* 1. p. 46. (1835).

Oxygareus Spitzyi FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 340. 16. tab. 2. fig. 12. (1836); Rhynchotogr. p. 40. 6. (1851).

Heterogaster Schillingii SCHOLTZ Arb. und Veränd. 1846. p. 142.

Stenogaster Fallenii SAHLB. Mon. Geoc. Penn. p. 69. 1. (1848).

Pachymerus quinque-maculatus MULS. Ann. Soc. Lin. Lyon. 1850—52. p. 100. (1852); Opusc. ent. I. p. 119.

Stenogaster basalis H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 215. (1853).

Oxygareus modestus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 285. 2. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 206. 4. (1861).

*

Rozsdabarna, alúl valamint pajzskája fekete; a második csápizülcék, tövét és csúcsát kivéve, sárgás; röptyűi tövükön világosabbak, a corium utószéle egyenes, a röp-hártya barnásan áttetsző, csak tövén fehéres; mellén a csipők mellett levő foltok s az utómell utószéle fehéresek, a bűzmirigy nyílásai vörösesek; lábai rozsdabarnák, a ezombok sötétebb színűek.

Nyugat-Európa kizárólagos sajátja és annak több tartományában honos. — Nálunk eddig csak FUSZ KÁROLY gyűjtötte egy ízben április közepén az Uj-Egyházszékben fekvő Holeczmány helység mellett tölgyfahéj alatt. Leírását ausztriai példány után készítettem.

2. O. COLLARIS MULS.

Pallide flavescens; antennis, rostro, capite, thoracis fascia transversa, basi sentelli pectoreque nigris; limbis antico et postico prostethii, maculis pectoris ad coxas limboque postico metastethii albidis; antennarum articulo secundo, plerumque basi articuli tertii, orificiis, abdomine

pedibusque luteis, basi abdominis annuloque lato femorum nigris; margine apicali corii arenato, membrana decolore. ♂. ♀. Long. 3—4. Lat. 1—1¼ $\frac{m}{m}$.

Variat fascia transversa thoracis et femoribus, interdum etiam capite et antennarum articulis tribus basilibus flavo-ferrugineis.

Stenogaster collaris MULS. Ann. Soc. Lin. Lyon. 1850—52. p. 102. (1852); Opusc. ent. I. p. 121.

Stenogaster pallens H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 215. fig. 963. (1853).

Oxygareus pallens FIEB. Eur. Hem. p. 206. 2. (1861).

*

Világos-sárga; csápjai, szípesőre, feje, torján egy haránt sáv, valamint pajzskájának töve és melle feketék; ez utóbbin az előmell elő- és utószéle, a csipők mellett levő foltok s az utómell utószéle fehéresek; a második csápizülcék egészen, többnyire egyszersmind a harmadiknak töve, s a bűzmirigy nyílásai potroha- és lábaival együtt szemyes sárgák, a potroh töve és a ezombok közepe fekete; röptyűm a corium utószéle ívelt, a röp-hártya szintelen.

A torján levő haránt sáv s ezombjainak közepe, sőt feje s a három első csápizülcék is néha világos barnák.

Nálunk nem ritka faj, mely Spanyolországtól kezdve Franciaország déli részén és Olaszországon keresztül Dél-Oroszorszáig van elterjedve.

Hazánkban április végétől október közepéig különféle növényeken nagyobb társaságokban él; párzási ideje augusztus első felére esik, álezája ez után egy hónappal jelenik meg. Lelhelyei: Budapest, Miskolcz, Czegléd, Csongrád, Szeged, Szatymaz (Csongrád vm.), Paloty (Bács vm.), Uj-Szeged (Torontál vm.), Baziás és Grebenác (Temes vm.), Oravicza (Krassó vm.), Benedek (Alsó-Fehér vm.).

MACROPLAX FIEB.

Eur. Hem. p. 53 et 206. (1861).

Corpus oblongum, depressum, pilosulum. Caput basi thoracis distincte angustius; tuberculis antenniferis angulo apicali exteriore obtusis et haur prominulis; tylo sexuum conformi; bucculis longissimis, totis acute et distinctissime elevatis, basin capitis attingentibus. Antennae articulo primo apicem capitis distinctissime superantes. Rostrum coxas posticas attingens, articulo primo capite dimidio brevior, articulo secundo pone basin capi-

A test hosszudak, kissé lapos és gyöngén szőrös. A fej szembetünőleg keskenyebb, mint a torj töve; a csápudorok külvégszöglete tompa és kifelé nem nyúlik; a fejbütyök mindkét ivarnál egyforma; a hosszú ajaklemezek szembetünőleg és határozottan emelkedettek s egészen a fej tövéig érnek. A csápok első izülcéke a fej csúcsán jóval túl nyúlik. A szípesőr a hátsó csipőkhöz ér, első izülcéke felényivel rövidebb a fejnél, második izülcéke a fej töve

tis extenso. Thorax transversim leviter convexus, medio plus minus distincte coarctatus. Scutellum transversum. Hemelytra completa; clavo retrorsum ampliato, irregulariter profunde impresso-punctato; membrana medioerü, late valvante, venis quatuor apice arcuatum connexis instructa. Pedes medioeres; femoribus anticis subtus spina magna et ante hanc spinulis duabus vel tribus armatis.

mögé van megnyúlva. A torj haránt irányban gyöngén domborn, közepe táján többé-kevésbbé szembetűnőleg szűkült. A pajzska harántos. A röptyűk tökéletesen kifejldvék; a hátrafelé szélesedő clavus egész terüje szabálytalanul elhelyezett erős pontozást visel; a középszerü röphártyák szélesen fedik egymást, erezetüket végükön ívesen összefolyó négy ér képezi. A lábak középszerüek; a mellő ezombok alól egy nagy tövissel s ezenkívül még két vagy három kisebb tüskével felszereltek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A röptyűk személyes félérek; a corium és röphártya barna erekkel és közbe szórt apró barnás foltoeskákkal. — *M. Preysleri* FIEB.

2 (1). A röptyűk tejfélérek; a corium erezete csak

középen fekete, a sötét erezet között hasonló színű apró foltoeskákkal; a röphártya sötétbarna, három fehér foltal. — *M. fasciatus* H.-SCH.

1. *M. PREYSSLERI* FIEB.

Nigricans; thorace medio vix coarctato, posterius plerumque in ferrugineum vergente; antennarum articulo secundo, basi apiceque exceptis, ferrugineo; hemelytris albidis, levissime infuscatis, clavo fusco-punctato, corio membranisque venis et maculis minutis interstitiorum venarum fuscis, parte basali corii nec non membranae parviusculae macula pone apicem corii, albidis; maculis pectoris ad coxas, orificiis, limbo postico metastethii tibiisque albidis; fuleris, geniculis, basi apiceque tiliarum et tarsorum articulis duobus basalibus dilute lutescentibus. ♂ ♀. Long. 3—4. Lat. 1—1½ ^{mm}.

Orycaenus Preysleri FIEB. in WEITENW. Beiträge I. p. 343. 21. tab. 2. fig. 17. (1836); Rhynchotogr. p. 43. 14. (1851).

Stenogaster fusco-venosus DAHLB. Vet.-Ak. Handl. 1850. p. 221.

Orycaenus lineolatus FLOR. Rhynch. Livl. 1. p. 283. 1. (1860).

Macroplex Preysleri FIEB. Eur. Hem. p. 207. 1. (1861).

Orycaenus fusco-venosus STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förlh. 1862. p. 224. 1.

Lygaeus Preysleri THOMS. Opusc. ent. II. p. 184. 9. (1870).

Feketés; torja közepe táján alig észrevehetőleg szűkült, utószélén többnyire rozsdabarnás; a második csípizülék, tövét és csúcsát kivéve, rozsdasárga; röptyűi személyes félérek, a clavus barna pontozással, a corium

és röphártya barna erezettel és közbe szórt apró barnás foltoeskákkal, a corium töve s a röphártya külső alapszöglete világosabbak; mellén a csípők mellett levő foltok, a bűzmirigy nyílásai s az utómell utószéle a lábszárakkal együtt fehéressek; a ezombok és lábszárak tövei és csúcsai s a koesák két tö-izüléke szennyes-sárgák.

Tenyészési térköre földrészünkre szoritkozik és Svédországtól Sziciliáig, Livlandtól Franciaországig terjed. Kelet-Európában hiányzik.

Egyetlen biztos lelhelye hazánkban a Pécs melletti Meesekhegy, melyen PÁVEL JÁNOS m. n. muzeumi gyűjtő az 1872-ik év nyarán több példányban gyűjtötte. Friss Erdélyből szintén megemlíti, de lelhelyét nem közli.

2. *M. FASCIATUS* H.-SCH.

Niger; thorace medio distincte coarctato, antice et postice plerumque ferrugineo-limbato; antennarum articulo secundo, basi apiceque exceptis, ferrugineo; clavo albido-flavescente, corio lacteo, basi marginisque imo apicali, nec non venis maculisque nonnullis interstitiorum venarum medio, nigris; membrana nigro-fusca, anguly basali interno maculisque duabus apicalibus magnis, una ad marginem externum, una ad marginem internum, lacteis; maculis pectoris ad coxas, orificiis, limbo postico metastethii et tibiis albidis; fuleris, geniculis, basi apiceque tiliarum tarsorumque articulis duobus basalibus flavescenti-ferrugineis. ♂ ♀. Long. 3½—4. Lat. ½—1½ ^{mm}.

Heterogaster fasciatus H.-SCH. PANZ. FAUN. GERM. 135. tab. 19.

Heterogaster guttula H.-SCH. NOM. ENT. I. p. 46. (1835).

Ocycaenus Helferii FIEB. in WEITENW. BEITR. I. p. 343. 20. tab. 2. fig. 16. (1836); RHYNCHOTOPH. p. 39. 4. (1851).

Aphanus insignis COSTA CIL. NEAP. CENT. I. p. 45. 7. fig. 7. (1838).

Stenogaster fasciatus H.-SCH. WANZ. INS. IX. p. 215. (1853).

Macropis Helferii FIEB. EUR. HEM. p. 207. 2. (1861).

*

Fekete; torja közepe táján szembetűnőleg szűkül, elő- és utószélén többnyire rozsdasárga; a második esápi-izület, tövét és esúcsát kivéve, ugyanily színű; röptyűin

a clavus sárgásfehér, a corium tejfehér, ez utóbbinak csak töve és utószéle keskenyen, valamint erezte közepe táján fekete, a fekete erzet között fekvő téreséken hasonló színezetű apró foltocskák foglalnak helyet; a röplártya főszíne sötétbarna, belső alapszögletén azonban egy, végén pedig két tejfehér folttal van díszítve; mellén a esipők mellett levő foltok, a bűzmirigy nyílásai s az utómell utószéle a lábszárakkal együtt fehérek; a ezombok és lábszárak tövei és esúcsai s a két első kocsai-izület rozsdasárgák.

E gyöngyörű faj, mely Dél-Európán kívül még Kis-Ázsiában és Algírban is előfordul, nálunk egyedül csak a budai hegyeken tenyészik s ott, nevezetesen a Sas-hegyen és a Farkasvölgyben, valamint a Gellérthegyől délre fekvő réteken májustól augusztus közepéig egyenként található.

NYOLCZADIK ALCSALÁD.

MYODOCHINA STÁL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli adsunt. Thorax anterior sulculis duobus transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Membrana venis quatuor vel quinque instructa. Hamus alarum e vena subtensa emissus. Orificia odorifera apice haud lobato-producta. Abdomen spiraculis segmentorum omnium vel saltem trium apicalium in ventre positis; sutura ventrali tertia utrinque plerumque antrorsum sinuato-curvata et marginem haud attingente. Coxae posticae contiguae vel levissime distantes.

* *

A Lygaeidák családjának főtömégét ezen alcsalád képezi, mely hazánkban 59 fajjal van képviselve, a mi az összes hazai fajoknak több mint felét teszi. Az 59 faj 25 nemhez tartozik. Ez utóbbiak a következő táblázat segítségével különböztethetők meg:

1 (38). A negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett.

A fej háromszögű, nem feltűnőleg széles; a járomlemezek a fejbütyöknél szembetűnőleg rövidebbek. A szemecsek tisztán kivehetők. A torj előfelén két haránt fekvő barázda nélkül, utószélén nem dombruan lejtős. A röplártya erezte négy vagy öt érből áll. A szárnyhorog az alsó főérből ered. A bűzmirigy nyílásai egyszerűek, karélyos nyúlványok nélkül. Valamennyi vagy legalább a három utolsó potroh-szelvény léglikái a hason vannak elhelyezve; a harmadik hasi varrány mindkét oldalon többnyire öblösen előre hajlik s az oldalszélét nem éri el. A hátsó esipők egymást érintik vagy egymáshoz igen közel állanak.

2 (5). A torj közepe táján szembetűnőleg szűkül s a szűkülés által képezett oldalvási bemetszés szembetűnőleg szögletes; a torj oldalai tompák, nem párkányoltak; elől tisztán kivehető gyűrűidomu nyakörvvel.

3 (4). A második és harmadik hasi szelvény finoman rovátkolt sávok nélkül; a hátsó kocsák első izülete legfőlebb csak felényivel hosszabb, mint

- a két utolsó izület együttvéve. — *Diplonotus* STÅL.
- 4 (3). A második és harmadik hasi szelvény közepén két igen finoman és sűrűen haránt-rovátkolt csupasz sáv látható; a hátsó kocsák első izülete kétszer oly hosszú, mint a két utolsó izület együttvéve. — *Ligyrocoris* STÅL.
- 5 (2). A torj közepe táján vagy éppen nem vagy csak igen kevésbé szűkült, ez utóbbi esetben oldalszélei legfőlebb csak tompán öblösek s az öblök feneke nem szögletes, hanem ívelt; nyakörv hiányzik vagy enyészetes.
- 6 (27). A torj oldalszélei nem párkányoltak vagy ormósak, éppen nem vagy csak igen esekély mértékben lemezidomulag szélesedvők.
- 7 (20). A torj első felének oldalszélei egyenesek, előszögleteim azonban szembetűnőleg, többnyire hirtelen és néha tetemesen kerekítettek; a fej a torj első felénél soha sem szélesebb, sőt gyakran keskenyebb.
- 8 (19). A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik.
- 9 (14). A mellső czombok alól több apró tövissel vagy fogaeskával fegyverezvők.
- 10 (11). A mellső czombok fogaeskái egyenlő nagyságnak; a szípesőr második izülete a harmadiknál sokkal hosszabb. — *Tropistethus* FIEB.
- 11 (10). A mellső czombok az apró fogaeskákon kívül még egy nagyobb tövissel fegyverezvők.
- 12 (13). A szípesőr második izülete a harmadiknál sokkal hosszabb. — *Icus* FIEB.
- 13 (12). A szípesőr második és harmadik izülete körülbelül egyenlő hosszú. — *Rhyparochrous* CURT.
- 14 (9). A mellső czombok alól fegyverzetlenek vagy legfőlebb egy észrevehető foggal, néha két enyészetes dudoresával.
- 15 (18). A torj utófele kissé lenyomott és szembetűnőben pontozott, oldalszélei tompán öblösek.
- 16 (17). A test idoma nyúlánk, karesu; a torj hosszabb, mint szélesebb. — *Pterotmetus* AM. et SERV.
- 17 (16). A test idoma zömökebb, hosszudad vagy tojásdad; a torj harántos. — *Macrodema* FIEB.
- 18 (15). A torj utófelén le nem nyomott, erősen harántos, oldalszélein nem öblös; a mellső czombok alól egy szembetűnő tövissel fegyverezvők. — *Lamprodema* FIEB.
- 19 (8). A harmadik hasi varrány egészen egyenes. — *Plinthisus* WESTW.
- 20 (7). A torj első felének oldalszélei egész terjedelmükben egyenesek, még előszögleteim sem kerekítettek; a fej a torj első részénél szembetűnőleg szélesebb.
- 21 (26). A mellső czombok fegyverzetlenek, legfőlebb néhány, sertét hordozó enyészetes dudoresával.
- 22 (23). A torj első fele, valamint a corium oldalszegélye s középső része sima és fényes. — *Lusiosonius* FIEB.
- 23 (22). A torj és röptyúk egészen pontozottak.
- 24 (25). A harmadik hasi varrány egészen egyenes; a clavus három pontsorral. — *Acompus* FIEB.
- 25 (24). A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a clavus négy pontsorral, a második sor néha rövidült. — *Stygnocoris* DOUGL. et SCOTT.
- 26 (21). A mellső czombok alól két vagy három tövissel fegyverezvők. — *Peritrechus* FIEB.
- 27 (6). A torj oldalszélei egész kiterjedésükben lemezidomulag szélesedvők.
- 28 (35). A csápok meztelenek vagy csak ritkán rövid pelyhedzéssel; az első csápizület ritkán visel néhány rövid sertét.
- 29 (30). A csápdudorok, oldalvást nézve, a szemek előszéle alatt függélyesen lefelé hajlanak; a hátsó kocsák első izülete sohasem kétszer oly hosszú, mint a más két izület együtt véve. — *Trapezotus* FIEB.
- 30 (29). A csápdudorok, oldalvást nézve, előfelé részűt lehajlók, néha csaknem kiállók; a hátsó kocsák első izülete csaknem vagy legalább kétszer oly hosszú, mint a két utolsó izület együtt véve.
- 31 (34). A fej a torj első felénél keskenyebb vagy azzal körülbelül egyenlő széles; a csápok első izülete alig nyúlik negyed- vagy legfőlebb harmadrészevel a fej esésén túl.
- 32 (33). A torj előszéle szembetűnőleg öblös; a szípesőr második és harmadik izülete körülbelül egyenlő hosszú. — *Microtoma* LAP.
- 33 (32). A torj előszéle egyenes vagy legfőlebb gyengén öblös; a szípesőr második izülete szembetűnőleg hosszabb a harmadiknál. — *Pachymerus* ST. FARG. et SERV.
- 34 (31). A fej a torj előszélénél szélesebb; az első csápizület több mint felénnyel nyúlik a fej esésén túl. — *Beosus* AM. et SERV.
- 35 (28). A csápok első három izülete mereven felálló sertékkal.

- 36(37). A csápudorok külvégszöglete tompa; a torj előszéle szembetűnőleg öblös, oldalszélei elől kerekítettek. — *Emblethis* FIEB.
- 37(36). A csápudorok külvégszöglete hegyesen kiálló; a torj elő- és oldalszélei csaknem egészen egyenesek, előszögletei kissé kiállók. — *Goniatotus* FIEB.
- 38 (1). A negyedik hasiszelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folt közelében fekszik.
- 39(40). A szemek nagyok; a fejtetőnek szemek között fekvő része a szemeknél körülbelül kétszer szélesebb; a torj elől nyakörv nélkül. — *Ischnocoris* FIEB.
- 40(39). A fejtetőnek szemek között fekvő része körülbelül négyszer oly széles, mint az középszerű vagy apró szemek; a torj előszélén keskeny, lenyomott, közepén néha enyészetes nyakörvvel.
- 41(48). A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a test kevésbé széles, nem lapított.
- 42(47). A fej egészen a szemekig van a torjban besüllyedve; a pajzska laposdad, utófelén hosszormó nélkül.
- 43(46). A test idoma hosszukás, felül finoman pontozott; a fej a torj előfelével együtt sima, legfőlegben igen enyészetesen pontozott.
- 44(45). A szemek és csápok közötti távolság a szemek átmérőjénél rövidebb, a sűrűn fogacsolt mellső ezombok egy nagyobb tövist viselnek. — *Scolopostethus* FIEB.
- 45(44). A szemek és csápok közötti távolság körülbelül oly hosszú, mint a szemek átmérője; az alól fogacsolt mellső ezombok két nagyobb tövissel fegyverezvők. — *Eremocoris* FIEB.
- 46(43). A test idoma tojásdad; a fej, torj, pajzska és mell sűrű s szembetűnő pontozással. — *Dryinus* FIEB.
- 47(42). A fej a torjból kinyúlik s a szemek mögött, melyek a torj előszélét nem érintik, észrevehetőleg szűkült; a pajzska közepén erős benyomással, utófelén szembetűnő hosszormóval. — *Taphropeltus* STÅL.
- 48(41). A harmadik hasi varrány mindkét oldalon egyenes; a test igen lapított. — *Platygaster* SCHILL.

DIPLONOTUS STÅL.

Öfr. *Vet.-Ak. Förh.* 1872. p. 51.

Corpus oblongum. Caput triangulare; tuberculis autem-niferis obtusis. Rostrum articulo tertio articulo apicali vix vel paulo longiore. Antennae pilosulae, articulo primo apicem capitis superante. Thorax apice collari angusto instructus, medio vel pone medium distincte constrictus, emarginatura laterali a strictura formata distincte angulata, lateribus teretibus, obtuse convexis, immarginatis. Scutellum triangulare. Hemelytra completa, parallela. Prosternum intra margines laterales impressione lineari destitutum. Venter segmentis secundo et tertio vittis duabus stridulatoriis, transversim dense strigosis, destitutis; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis inerassatis, subtus spinis duabus vel tribus majoribus et nonnullis minutissimis armatis; articulo primo tarsorum posteriorum apicalibus duobus ad unum dimidio vel paulo longiore.

A test hosszudad. A fej háromszögű; a csápudorok tompák. A szípesőr harmadik izülete alig vagy csak kevéssel hosszabb, mint a negyedik izülete. A csápok kissé szőrösök, első izületük a fej esücsán túl nyúlik. A torj elől keskeny nyakörvvel van ellátva, közepe táján szembetűnőleg szűkült s a szűkülés által képezett oldalvásti bemetszés szembetűnőleg szögletes; oldalszélei tompák, nem párkányoltak. A pajzska háromszögű. A röptyúk tökéletesen kifejlődvők és párhuzamosak. Az előmell oldalszélein belül vonalidomu barázda nélkül. A második és harmadik hasi szelvény finoman rovátkolt sávok nélkül; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alól két vagy három nagyobb és több kisebb tövissel fegyverezvők; a hátsó kocsák első izülete legfőlegben csak felényivel hosszabb, mint a két utolsó izületek együtt vége.

I. D. *FRACTICOLLIS* SCHILL.

Nigricans; antennarum articulis secundo et tertio, apice excepto, fusco-testaceis; margine angusto anticeo loboque postico fusco-maculato thoracis, apice maculisque duabus minutis mediis scutelli, limbis posticis pro- et metastethii, limbo angustissimo abdominis, nec non pedibus ferrugineo-flavescentibus; femoribus anticis subtus spinis duabus maioribus et spinulis nonnullis minutissimis armatis, tibiis anticis rectis; hemelytris sordide flavo-albidis, fusco-punctatis, margine costali maculaque apicali prope angulum internum corii laevibus, pallidis; membrana infuscata, pallido-venosa. ♂. ♀. Long. 5—5½. Lat. 1½—1½ ^{mp}.

Pachymerus fracticollis SCHILL. Beiträge zur Ent. I. p. 82. 27. tab. 7. fig. 6. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 66. fig. 40. (1831); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835).

Plociomerus fracticollis SAHLB. Mon. Geoc. Fem. p. 70. 1. (1848); FIEB. Eur. Hem. p. 172. 3. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 170. 1. tab. 6. fig. 5. (1865).

Pachymerus insectus BON. Vet.-Ak. Handl. 1849. p. 250.

Pachymerus (Plociomerus) fracticollis FLOR Rhynch. Lvl. I. p. 229. 2. (1860).

Plociomerus fracticollis STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förl. 1862. p. 214. 2.

Lygacus fracticollis TUOMS. Opusc. ent. II. p. 194. 33. (1870).

Diplonotus fracticollis STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förl. 1872. p. 51.

Feketés; esápjainak második és harmadik izüldke, tövét kivéve, sárgásbarna; torjának keskeny előszéle és barnafoltos utófele, pajzskájának esúsa és közepén két apró foltoeska, további elő- és utómellének utószéle s hasának keskeny szegélye lábaival együtt rozsdasárgák; mellső czombjai alól két nagyobb tövissel és több igen apró tüskével fegyverezvék, mellső lábszárai egyenesek; röptyűi szennyes világos-sárgák, barnán pontozottak, a corium külszélén és belső szöglete mellett azonban simák és világosabb színezetűek; barnás röphártyája világosabb erezettel.

Európa legtöbb tartományában, különösen éjszak felé tenyészik. — Nálunk ritkább mint másfelé és eddig csak Budapest, Pusztá-Peszér (Pest vm.) és Tövis (Alsó-Fehér vm.) körül találtatott egyes példányokban.

LIGYROCORIS STÅL.

Öfv. Vet.-Ak. Förl. 1872. p. 51.

Corpus oblongum. Caput triangulare; tuberculis antenniferis obtusis. Rostrum articulo tertio quarto multo longiore. Antennae haud pilosae, articulo primo apicem capitis vix superante. Thorax apice collari annuliformi angusto instructus, medio vel pone medium distincte constrictus, emarginatura laterali a strictura formata, distincte angulata, lateribus teretibus, obtuse convexis, immarginatis. Scutellum triangulare. Hemelytra completa, parallela. Prostethium intra margines laterales impressione lineari destitutum. Venter segmentis secundo et tertio disco utrinque pone acetabula vitta transversim dense subtilissimeque strigosa denudata instructis; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus antice spinis duabus vel tribus maioribus et nonnullis minutissimis armatis; tarsis posticis articulo primo articulis duobus apicalibus simul sumtis duplo longiore.

A test hosszudak. A fej háromszögű; a esápdudorok tompák. A szípesőr harmadik izüldke a negyediknél sokkal hosszabb. A esápok nem szöröseek, első izüldkük alig nyúlik a fej végén túl. A torj elől gyűrűidomu keskeny nyakörvvel van ellátva, közepe táján szembetűnőleg szűkülést s a szűkülés által képezett oldalvásti bemetszés szembetűnőleg szögletes; oldalszélei tompák, nem párhányoltak. A pajzaska háromszögű. A röptyűk tökéletesen kifejlődvék és párhuzamosak. Az előmell oldalszélein belül vonalidomu barázda nélkül. A második és harmadik hasi szelvény közepén két igen finoman és sűnően haránt-rovátkolt csupasv sáv látható; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőől s a szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól két vagy három nagyobb és több apróbb tövissel felszereltek; a hátsó kocsák első izüldke kétszer oly hosszú, mint a második és harmadik izüldke együttvéve.

I. L. SYLVESTRIS LIN.

Nigricans; antennarum articulo primo apice, secundo toto, nec non basi articuli tertii, maculis pectoris ad coxas, limbo postico metastethii pedibusque flavo-testaceis, femoribus posterioribus apicem versus, anticis fere totis nigris, his subtus spinis duabus majoribus et nonnullis minoribus armatis; hemelytris testaceo-albidis, pone medium nigris, macula costali prope apicem pallida, corii disco ante medium infuscato; membrana fuscescente, venis maculaque apicali albidis; thoracis lobo postico maculis quatuor, mediis duabus elongatis ferrugineis ornato. ♀. Long. 5½. Lat. 1½ ^{mm}.

Cimex sylvestris LIN. Fam. Succ. Ed. 2. p. 256. 965. (1761); Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 731. 111. (1767).

Acanthia sylvestris FABR. Mant. ins. II. p. 279. 23. (1787); Ent. syst. IV. p. 76. 37. (1794); Syst. Rhynch. p. 116. 17. (1803).

Lygaeus sylvestris FALL. Mon. cinn. Succ. p. 69. 15. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 473. 10. (1828); Ins. lapp. I. p. 264. 12. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 194. 34. (1870).

Lygaeus silvestris FALL. Hem. Succ. Cinn. p. 61. 22. (1829).

Plociomerus silvestris SAHLB. Mon. Geoc. Fem. p. 70. 2. (1848); FIEB. Eur. Hem. p. 171. 4. (1861).

Pachymerus sylvestris H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 209. (1853).

Plociomerus Luchsi BÄRENSPR. Berl. Ent. Zeitschr. III. p. 330. tab. 6. fig. 2. (1859).

Pachymerus (Plociomerus) silvestris FLOR. Rhynch. Livl. I. p. 231. 3. (1860).

Plociomerus sylvestris STRÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 213. 1.

*

Feketés; csápjainak első izülete csúcsán, a második egészen, a harmadik izület pedig tövén, valamint mellén a csápok mellett levő foltok s az utómell utószéle lábaitól együtt sárgásak; hátsó czombjainak csúcsa, a mellső czombok pedig egészen feketék, ez utóbbiak alól két nagyobb és több kisebb tovissel fegyverezvék; röptyűi sárgás fehérek, utófelükön feketék, a corium utószöglete mellett egy világos foltal, közepe táján barnás mázohattal; barnás röphártyájának erezete, valamint egy csúcsán levő folt fehéres; torja utófelén négy rozsdabarna foltal van diszitve.

Földrésziünk közép és éjszaki tájain kívül Szibériában egészen Irkueszig előfordul és nem ritka. Hazánkból azonban eddig csak egy nőstény példány ismeretes, melyre FRIVALDSZKY JÁNOS 1872-ben Tátrafűred mellett akadt.

TROPISTETHUS FIEB.

Eur. Hem. p. 48 et 184. (1861).

Corpus oblongum. Caput triangulare, parte subapicali thoracis angustius; oculus medioeribus. Rostrum coxas intermedias attingens, articulo secundo tertio multo longiore. Antennae articulo primo apicem capitis superante. Thorax longior quam latior, pone medium transversim leviter impressus, ante impressionem levissime convexus, lateribus immarginatis, convexis, pone medium subsinuatis, apice rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa, parallela, venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus spinulis compluribus armatis, spina unica ceteris majore destitutis, apud

A test hosszudak. A fej háromszögű s a torj előfelénél keskenyebb; a szemek középszerűek. A szívesőr a középső csápókéig ér, második izülete a harmadiknál sokkal hosszabb. A csápok első izülete a fej csúcsán túl nyúlik. A torj hosszabb mint szélesebb, közepe mögött kissé benyomott s ezen benyomás előtt igen gyöngén domboru; oldalszélei nem párkányoltak, domborúak, közepük mögött alig észrevehetőleg öblösek, elől pedig kerekítettek. A pajzská hosszabb mint szélesebb. A tökéletesen kifejlett röptyűk párhuzamosak; a röphártya külső erci nimesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen-előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól több apró és mind

mares subtus rotundato-subangulatis, ante medium compressis; tibiis anticis curvatis.

egyenlő nagyságu fogaeskával fogyverezték; a mellső lábszárak görbültek.

I. T. SABULETI HAHN.

Niger, opacus, parce pubescens; rostro, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis, femoribus medio piccis; hemelytris cum apice imo scutelli pallide cinnamomeis, fusco-punctatis, corio apice infuscato, angulo interno, interdum etiam ad suturam clavi nigromaculato; membrana obscura, raro abbreviata. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{2}$ – $2\frac{3}{4}$. Lat. $\frac{3}{4}$ – $1\frac{m}{m}$.

Variat antennis plus minus flavo-testaceis.

Pachymerus sabuleti HAHN Wanz. Ins. II. p. 120. fig. 201. (1834); H. Sen. Nomencl. entomol. I. p. 45. (1835).

Pachymerus holosericeus SCHOLTZ Arb. und Veränd. 1845. p. 19. 2.

Pachymerus spinigerellus Bon. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 57. 11.

Tropistethus ochropterus FIEB. Eur. Hem. p. 184. (1861).

Tropistethus holosericeus STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 217. 1; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 200. 1. tab. 7.

fig. 5. (1865); FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova VI. p. 161. (1874).

Scolopostethus obscurus GARB. Bull. Soc. ent. Ital. I. p. 117. (1869).

Lygaeus holosericeus THOMS. Opusc. ent. II. p. 189. 21. (1870).

Fekete, fénytelen, kissé pelyhedző; szípesőre, mellén a csipők mellett levő foltok és lábai sárgásak, ezombjai közepükön barnás-feketék; röptyűi a pajzska végső esücséjével együtt barnák, sötétebb pontozással, a corium esücséjén sötétbarnás, belső szögletén, sőt néha a clavus-varrány mellett is néhány fekete petty foglal helyet; röphártyája feketés és csak ritkán durványos.

Csápjai néha többé-kevésbé világos színezetűek.

E esimos kis faj, mely főleg Európa nyugati felén van elterjedve, rendszeren apróbb farsaságokban él és nálunk tökéletesen kifejlett állapotban telet át. Lelhelyei: Budapest, Pécs, Temesvár, Veresmart (Szekenszék). Miskolcz, Forró (Abauj vm.), Komjáti (Torna vm.).

ICUS FIEB.

Eur. Hem. p. 16 et 173. (1861)

Corpus anguste oblongo-ovatum. Caput triangulare, longius quam latius, parte subapicali thoracis angustius. Rostrum coxas intermedias haud attingens, articulo secundo tertio distinctissime longiore. Antennae articulo primo apicem capitis superante. Thorax antrorsum angustatus, longior quam latior, pone medium transversim leviter impressus, lateribus immarginatis, haud laminatis, pone medium obtuse sinuatis, apice rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque antrorsum emvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis valde incrassatis, subtus spinis pluribus, una majore, armatis; tibiis anticis curvatis.

A test keskeny hossztojásdad. A fej háromszögű, hosszabb mint szélesebb s a torj előfelénél keskenyebb. A szípesőr a középső csipőket nem éri el, második izürléke sokkal hosszabb a harmadiknál. A csápok első izürléke a fej végén túl nyúlik. A torj hosszabb mint szélesebb, elől keskenyedett, közepe mögött kissé benyomott; oldalszélei nem párkányoltak és lemezidomulag nem szélesedvők, közepük mögött tompán öblösek, elől pedig kerekítettek. A pajzska hosszabb, mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó erecske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a tetemesen vastagodott mellső ezombok alól több tövis-sel felszereltek, melyek közül egyik nagyobb a többinél.

I. I. ANGULARIS FIEB. VAR. HUNGARICUS HORT.

(Fig. 10.)

Niger, opacus, glabriculus; antennarum articulo secundo, apice excepto, rostro, angulis posticis et limbo postico, interdum etiam margine antico angustissimo thoracis, limbo postico metastethii et prostethii, hujus etiam limbo antico, maculis pectoris ad coxas nec non pedibus flavo-testaceis; hemelytris griseo-flavescentibus, sat fortiter seriatim fusco-punctatis, corio margine apicali et angulo interno late nigro, interstitiis venarum obscurioribus; membrana fuscescente, macula parva pone apicem corii venisque albidis. ♂. ♀. Long. 4—4½. Lat. 1—1¼ $\frac{m}{m}$.

♂. Antennarum articulo primo, apice excepto, flavo-testaceo.

Icus angularis FIEB. Eur. Hem. p. 173. (1861).

Megalonotus hungaricus HORT. Pet. Nouv. Ent. 1874. p. 455.

Varietas insignis speciei Fieberianae, a qua colore pedum praesertim differt.

*

Fekete, fénytelen, csaknem egészen esupas; csápjai-

nak második izülete (esúását kivéve), szípesőre, torjának utószögletei és utószéle, néha egyszersmind igen keskeny előszéle, valamint mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok lábaival együtt sárgák; röptyűi szürkés-sárgák, erős barna pontsorokkal, a corium utószélén és belső szögletén szélesen fekete, az erezet közötti téresék a röptyűk alapszínénél sötétebbek; barnás röphártyája fehéres ereszettel van áthatva s azonkívül külső alapszögletén egy kis fehér pettyeskével jelölve. — A him első esápizülete, esúását kivéve, sárga.

Az Olasz- és Déloroszországban tenyésző törzslajnak kitünő válfaja, melyet főleg az egészen világos színezetű lábak jellemeznek. A FIEBER által adott leirással nem egyezvén, külön fajnak tartottam s mint ilyet le is írtam; csak mintán a törzsfajt magát természetben megkaptam, győződtem meg a valódi tényállásról.

Nálunk a budai hegyeken igen ritkán található, hol 1874. június 10-én a Gellérthegyén, augusztus 20-án a Svábhegyen fedeztem fel néhány példányban. A következő évben pedig PÁVEL JÁNOS gyűjtötte ugyanott április közepén a Gellért-, május elején a Sashegyen.

RHYPAROCHROMUS CURT.

Brit. Ent. XIII. p. 612. (1836).

MEGALONOTUS FIEB. Eur. Hem. p. 17 et 181. (1861).

Corpus oblongum vel oblongo-ovatum. Caput triangulare, subtransversum, parte subapicali thoracis angustius; oculis mediocribus. Rostrum coxas intermedias attingens, artienlis secundo et tertio longitudine subaequalibus. Antennae articulo primo capitis apicem plus minus longe superante. Thorax longior quam latior, pone medium transversim levissime impressus, ante impressionem leviter convexus, marginibus lateralibus carinatis, haud vel minime laminato-explanatis, pone medium subsinatis, apice rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa vel raro incompleta, parallela; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrosum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus spina majore et spinulis pluribus armatis; tibiis anticis basin versus curvatis.

A test hosszudak vagy hossztojásdad. A fej háromszögű, csaknem harántos s a torj előfelénél keskenyebb; a szemek középszerűek. A szípesőr a középső csipőkhöz ér, második és harmadik izülete körülbelül egyenlő hosszú. A csipők első izülete a fej esúásán többé-kevésbé túl nyúlik. A torj hosszabb mint szélesebb és közepe mögött kissé benyomott, ezen benyomás előtt gyöngén domboru; oldalszélei ornósak, de épen nem vagy igen csekély mértékben lemezidomulag szélesedvék, közepük mögött alig észrevehetőleg öblösek, elől pedig kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk párhuzamosak és rendszeren tökéletesen kifejlődvék, ritkán durványosak; a röphártya külső erei minesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alól egy nagyobb és több kisebb tövissel fegyverezvék; a lábszárak tövük felé görbültek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (6). A lábak egyszínű sárgák.
 2 (5). Az egész test felülete szőrös; a torj egyszínű fekete.
 3 (4). A csápok első izüldke esúcsán, a második izüldk egészen sárga. — *R. antennatus* SCHILL.
 4 (3). A csápok két fő-izüldke egészen sárga. — *R. hirsutus* FIEB.
 5 (2). Csupán a lábak és csápok hosszú szőrözettel, a test csupasz; a torj utó-harnada és keskeny oldal-párkányai rozsdabarnák. — *R. pilicornis* MULS.

1. *R. ANTENNATUS* SCHILL.

Anguste oblongo-ovatus, niger, subnitidus, parce pubescens; antennarum articulo primo apice, secundo toto, rostro, maculis pectoris ad coxas, orificiis pedibusque flavo-testaceis; hemelytris obscure fusco-testaceis, membrana abbreviata, fuscescente. ♂. Long. 4 $\frac{2}{3}$. Lat. 1 $\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus antennatus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 76. 18. tab. 8. fig. 10. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 58. fig. 35. (1831); Bon. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 55. 9.

Ilyparochromus antennatus SAHLB. Mon. Geoc. Femm. p. 64. 16. (1848); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 206. 5. (1865).

Pachymerus (Pachymerus) antennatus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 252. 13. (1860).

Megalonotus antennatus FIEB. Eur. Hem. p. 181. 1. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 216. 2.

Lygacus antennatus THOMS. Opusc. ent. 11. p. 190. 24. (1870).

Keskeny hossztojásdad, fekete, kissé fénylő és gyöngén szőrös; csápjainak első izüldke esúcsán, második izüldke egészen, valamint szípesőre, mellén a csápok mellett levő foltok s a búzaurigy nyílásai lábáival együtt sárgák; röptyűi sötétbarnák, durványos sötétes röphártyával.

Angolországtól a Volgáig, Fimországtól Algirig elterjedt faj, mely faunaterületünkön a legritkébbak közé tartozik. Az egyetlen eddig talált magyarországi példányról, mely jelenleg a magy. nemz. muzeum gyűjteményében őriztetik, még a közelebbi lelhelyet sem tudjuk; de valószínű, hogy a budai hegyekről származik.

- 6 (1). Legalább a mellső ezombok feketék.
 7 (10). Valamennyi ezomb fekete.
 8 (9). A csápok és lábak egyszínű feketék. — *R. dilatatus* H.-SCH.
 9 (8). Legalább a második csápizüldk s a mellső láb-szárak részben sárgák. — *R. chiragra* FABR.
 10 (7). A mellső ezombok feketék, a többiek a lábszárak és kocsákkal együtt sárgák. — *R. praetertatus* H.-SCH.

2. *R. HIRSUTUS* FIEB.

Oblongo-ovatus, niger, subopacus, longe pilosulus; antennarum articulis duobus basalibus totis, rostro, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis; hemelytris fusco-testaceis, clavo margine scutellari anguste nigro-limbato, corio margine apicali et angulo interno latissime nigro, fusco-variegato, membrana completa vel abbreviata, fuscescente, angulis basalibus albidis. ♀. Long. 5. Lat. 1 $\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus antennatus H.-SCH. PANZ. Faun. Germ. 120. tab. 7; Nom. ent. I. p. 44. (1835).

Megalonotus hirsutus FIEB. Eur. Hem. p. 181. 2. (1861).

*

Hossztojásdad, fekete, esaknem fénytelen, felülete hosszú szőrözettel borított; csápjainak első két izüldke egészen, továbbá szípesőre és mellén a csápok mellett levő foltok lábáival együtt sárgák; röptyűi barnák; a clavus pajzs-varrányán keskeny, a corium utószélén és belső szögletén széles fekete szegélylyel, ez utóbbin a fekete színezet barnával tarkázott; röphártyája tökéletesen kifejtett vagy pedig durványos, sötétes színezetű és csak alapszögletein kissé fehéres.

Ezen ritka s az előbbihez hasonló faj tenyésztési térköre Német-, Francia- és Olaszországra s a Svájcra szorítkozik. Első magyar példányát 1874. május 31-én a budai kincstári erdőben fedeztem fel. Azóta Temesmegyében Grebenácz, Máramarosmegyében Kőrösmező mellett szintén találtatott egy-egy példány.

3. *R. PILICORNIS* MULS.

Oblongus, niger, opacus, glaber; antennis pedibusque longe pilosis; antennarum articulis primo toto, secundo dimidio basali, tylo, rostro, marginibus lateralibus angus-

tissimis parteque depressa posteriore thoracis, hemelytris, abdominis apice nec non pedibus ferrugineis; marginibus angustissimis costali et apicali corii pallidioribus; membrana fuscescente, pallido-venosa, angulis basalibus utrinque flavo-maculatis. ♂ Long. 5. Lat. $1\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus pilicornis MULS. Ann. Soc. Lin. Lyon. 1850—52. p. 99. (1852); Opusc. ent. I. p. 118.

Rhyparochromus pilicornis DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 202. 1. (1865).

*

Hosszudad, fekete, fénytelen és csupasz, csak esápjai és lábai vannak hosszú szőrözettel borítva; esápjainak első izüldke egészen, második izüldke tő-felén, fejbütyöke, szívesőre, torjának keskeny oldalpárkányai és lenyomott utófele, röptüi, potrohának esúsa és lábai rozsdabarnák; a corium utó- és oldalszélei igen keskenyen világosabb színezetűek; sötét röphártyája világosabb erezettel és alapszögletén egy-egy sárgás petytyel.

Nyugat-Európa egyes tartományaiban igen ritka s eddig még csak kevés számmal példányokban ismeretes. Hazánkban is ép ily gyéren fordul elő, a mennyiben eddig csak FRIVALDSZKY JÁNOSNAK sikerült a mehádiai Herkulesfürdő környékén egy himet találni, mely jelenleg a magy. nemz. muzeum gyűjteményében látható.

I. R. DILATATUS H.-SCH.

Oblongo-ovatus, niger, subnitidus, parce pubescens; hemelytris nigro-fuscis, corio limbo costali et ad suturam clavi pallidiore, membrana obscura, macula pone apicem corii venisque basi albidis; fulcris, geniculis imis tarsorumque articulis basalibus subtus testaceo-ferrugineis.— Long. 5—5½. Lat. $1\frac{2}{3}$ —2 $\frac{m}{m}$.

Pachymerus dilatatus H.-SCH. Wanz. Ins. VI. p. 33. fig. 591. (1842).

Pachymerus obscurus MULS. Ann. Soc. Lin. Lyon. 1850—52. p. 97. (1852); Opusc. ent. I. p. 116.

Megalonotus dilatatus FIEB. Eur. Hem. p. 182. 6. (1861).

Rhyparochromus dilatatus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 204. 3. tab. 7. fig. 6. (1865).

*

Hossztojásdad, fekete, kissé fénylő, gyöngén pelyhedző; röptüi barnásfeketék, a corium oldalszélén és clavus-varrányán világosabbak; sötét röphártyája tövén fehéres erezettel, külső alapszögletén pedig egy fehéres foltocskával; temporai, ezombjainak végső esúsa és kocsának tő-izüldkei alól sárgás rozsdabarnák.

E fajt, mely egész Közép- és Dél-Európában nem ritkán tenyészik, nálunk eddig csak FUSS KÁROLY észlelte Nagy-Csűr (Székeszék) mellett. Hazai példányokat nem ismervén, a fennebbi leírást is csak franciaországiak után készítettem.

5. R. CHIRAGRA FABR.

Oblongo-ovatus, niger, opacus, pilosulus; antennarum articulo secundo, fulcris, basi femorum posteriorum, geniculis imis, tibiis tarsorumque articulis duobus basalibus testaceis; hemelytris fusco-testaceis, fusco-punctatis, clavo margine scutellari anguste nigro-limbato, corio margine apicali et angulo interno nigro, maculis duabus fusco-testaceis notato, membrana completa vel raro abbreviata, fuscescente, macula pone apicem corii venisque albidis. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ — $6\frac{1}{4}$. Lat. $1\frac{1}{2}$ —2 $\frac{m}{m}$.

Var. *a.* — Antennarum articulo secundo tibiisque saltem anticis apice nigricantibus, illarum articulo primo apice interdum testaceo.

Var. *b.* — Antennarum articulis secundo et tertio testaceis, hujus basi apiceque cum apice tibiarum anticarum nigricantibus.

Var. *c.* — Antennarum articulo secundo nigro, medio testaceo-annulato; tibiis nigris, anticis dimidio basali testaceis; hemelytris obscurioribus.

Lygacus chiragra FABR. Ent. syst. IV. p. 168. 113. (1794); Syst. Rhyng. p. 233. 144. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 218. 23. (1804); FALL. Mon. cim. Succ. p. 66. 9. (1807); Hem. Succ. Cim. p. 58. 16. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 10. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 190. 22. (1870).

Pachymerus chiragra SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 75. 16. tab. 6. fig. 9. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 56. fig. 34. (1831); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 122. tab. 8.; Nom. ent. I. p. 45. (1835); BURM. Handb. II. 1. p. 294. 2. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. II. p. 34. 9. (1843); KOLEN. Mel. ent. II. p. 82. 51. (1845); VOLL. Tijdschr. voor Ent. Ser. 2. V. p. 276. 9. tab. 12. fig. 1. (1870).

Pachymerus tibialis HAHN Wanz. Ins. I. p. 23. fig. 14. (1831).

Aphanus chiragra BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 133. 8. (1840).

Rhyparochromus Chiragra SAHLB. Mon. Geoc. Fem. p. 63. 15. (1848); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 203. 2. (1865).

Pachymerus (Pachymerus) chiragra FLOR Rhyng. Livl. I. p. 254. 14. (1860).

Megalonotus chiragra FIEB. Eur. Hem. p. 182. 7. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 216. 1.

*

Hossztojásdad, fekete, fénytelen, szőrös; második csápizüldéke, tomporai, hátsó ezonbjának töve, valamennyi ezonbjának végső csúca, valamint lábszárai s kocsák két fő-izüldéke sárgák; röptyűi barnás-sárgák barna pontozással, a clavus pajzs-varrányán keskeny feketén szegélyezve, a corium utószélén és belső szögletén fekete s nyugott két barnás-sárga foltal tarkázva; a röphártya tökéletesen kifejlett, csak ritkán megrövidült, színezete sötétes, erezte és külső alapszöglete valamivel világosabb.

Nagyságára és színezetére nézve igen változékony faj, mely egész Európában keletre a Volgáig és a Kaukázusig előfordul, sőt földrészünkön kívül még Algírban is él.

Hazánkban mindenfelé igen gyakori s egész éven keresztül, még tél közepén is található. Lelhelyei: Budapest, Pécs; Rozsnyó, Jólész (Gömör vm.), Komjátí, Derenk és Szádellő (Torna vm.), Forró (Abauj vm.), Nagy-Mihály és Homonna-Bresztó (Zemplén várm.), Szilajnyán (Ung vm.), Szilágy-Nagyfalu (Kraszna vm.), Szükerék (Belső-Szolnok vm.), Nagy-Szeben, Nagy-Csűr (Szebenszék), Oravicza (Krassó vm.), Baziás és Grebenáz (Temes vm.), Szeged, Horgos (Csongrád vm.), Hódmező-Vásárhely, Szentes, Nagyvárad, Debreczen.

6. R. PRAETEXTATUS H.-SCH.

Oblongus, niger, glaber, nitidus; apice articulum primi et secundi antennarum, pedibus hemelytrisque

testaceo-flavis, his apice latissime nigro-limbatis; membrana sordida, disco obscuriore, fascia basali nigra; femoribus anticis nigris, fulcris et geniculis imis flavescens. ♂, ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ –5. Lat. $1\frac{1}{2}$ – $1\frac{3}{4}$ mm.

Pachymerus praetextatus H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); Wanz. Ins. IV. p. 12. fig. 357. (1839); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 284. 17. tab. 11. fig. 9. (1870).

Rhyparochromus maculipennis CURT. Brit. Ent. XIII. p. 612. fig. 612. (1836).

Pachymerus femoralis BON. Vet.-Ak. Handl. 1849. p. 249.

Megalonotus praetextatus FIEB. Eur. Hem. p. 181. 3. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 217. 3.

Rhyparochromus praetextatus DOUGL. et SCOTT. Brit. Hem. I. p. 205. 4. (1865).

Lygaeus praetextatus THOMS. Opusc. ent. II. p. 190. 25. (1870).

Hosszudad, fekete, csupasz és fényes; első és második csápizüldéke csúcsán, valamint lábai és röptyűi világos-sárgák, ez utóbbiak utószélükön széles fekete szegélyzettel; szennyes színű röphártyája közepén sötétebb, tővén pedig egészen fekete; mellső ezonbjai feketék, végső csúcsukon a tomporokkal együtt sárgásak.

E csinos faj földrészünk legtöbb tartományában, sőt Algírban is előfordul. Nálunk tökéletesen kifejlett állapotban telet át és Budapest környékén kívül Tornamegyében Komjátí, Temesmegyében Baziás mellett gyűjtött nem igen sok példányban.

PTEROMETUS AM. ET SERV.

Hist. des Hém. p. 256. (1843).

Corpus elongatum. Caput longius quam latius, parte subapicali thoracis haud latius; oculis majusculis, marginem anticum thoracis haud attingentibus. Rostrum coxas intermediis attingens, articulis secundo tertioque longitudine subaequalibus. Antennae articulo primo apicem capituli superante. Thorax multo longior quam latior, postice subdepressus, ante depressionem leviter convexus, marginibus lateralibus carinatis, haud laminato-explanatis, pone medium obtuse sinuatis, apice fere angulato-rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa vel incompleta, parallela; venis

A test kerek, nyúlók. A fej hosszabb mint szélesebb, a torj előfelénél nem szélesebb; a meglehetősen nagy szemek a torj előszélét nem érintik. A szívesőr a középső csápóig ér, második és harmadik izüldéke körülbelül egyenlő hosszú. A csápok első izüldéke a fej csúcsán túl nyúlik. A torj sokkal hosszabb mint szélesebb s atórészén kissé lenyomott, ezen lenyomás előtt gyöngén domború; oldalszélei ormósak, de lemezidomulag nem szélesedvők, közéjük mögött tompán öblösek, elől pedig csaknem szögletesen kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk párhuzamosak és

exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrosum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis inerassatis, subtus denticulis duobus minutissimis vel spinula plus minus distincta armatis; tibiis anticis rectis.

Specimina femoribus anticis inerassis haud vidi.

I. P. STAPHYLINOIDES BURM.

Niger, nitidus, glaber; hemelytris dilute rufescenti-ferrugineis, saepissime valde abbreviatis, membrana albida, rudimentaria, vel completis, membrana magna, nigro-fusca, angustissime albido-limbata, basi intus late albido-fasciata, angulo basali interno fusco; fulcris testaceis. ♂. ♀. Long. 5—5½. Lat. 1—1¼ ^m/_m.

Pachymerus staphyliniformis SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 77. 19. tab. 3. fig. 4. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 226. fig. 118. (1831); H.-SCHL., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 4.; Nom. ent. I. p. 45. (1835).

Pachymerus staphylinoides BURM. Handb. II. 1. p. 294. 3. (1835).

Pterotmetus staphyliniformis AM. et SERV. Hist. des Hémi. p. 256. I. (1843); KUSCHAK in MORSCH. Études ent. II. p. 22. I. (1853).

Plociomerus brachypterus BOH. Vet.-Ak. Handl. 1859. p. 105.

Pachymerus (Pachymerus) staphylinoides FLOR RHynch. Livl. I. p. 259. 17. (1860).

tökéletesen kifejlődvek vagy durványosak; a röphártya külső erei ninesenek haránt futó erecske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alól két enyészetes fogacs-kával vagy egy többé-kevésbbé szembetűnő tövissel fegyverezvők; a mellső lábszárak egyenesek.

*

*

Pterotmetus staphylinoides FIEB. Eur. Hem. p. 183. 2. (1861); STRÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 215. 1.

Lygaeus Staphylinoides THOMS. Opusc. ent. II. p. 187. 14. (1870).

*

Fekete, fényes, csupasz; röptyűi rozsdasárgák, legtöbnyire tetemesen kurtítottak, feléres röphártya-durványnyal vagy pedig tökéletesen kifejlődvek, nagy barnás-fekete röphártyával, mely keskeny fehér szegélyzetén kívül belső szélén töve felé egy széles fehér sávval van díszítve, belső alapszögletén pedig barna; tomporai sárgások.

E szép karesu faj tenyészési térköre Európa esaknem valamennyi tartományán kívül keletre Szibériában egészen Irkueskig terjed. — Faunaterületünkön tökéletesen kifejlett állapotban tölti a telet; s Buda, Turony (Baranya vm.), Nagyvárad, Orsova és a mehádiai Herkules-füredő körül gyéren fordul elő. Ellenben Tornamegyében, hol azt a komjátí szőlőkben, a tornaí réteken s a derenki erdők tisztásain gyűjtöttem, gyakrabban található. A tökéletesen kifejlett röphártyákkal bíró példányok nálunk ritkábbak.

MACRODEMA FIEB.

Eur. Hem. p. 47 et 180. (1861).

PRONOSOMUS FIEB. Eur. Hem. p. 48 et 185. (1861).

Corpus oblongum vel ovale. Caput triangulare, parte subapicali thoracis angustius; oculis medioeribus. Rostrum coxas intermedias attingens, articulis secundo et tertio aequae longis. Antennae articulo primo apicem capitis haud superante. Thorax transversus, postice eviter depressus, ante depressionem convexus, margini-

A test hosszadal vagy tojásdad. A fej háromszögű s a torj előtélénél keskenyebb; a szemek középszerűek. A szípesőr a középső esipőkig ér, második és harmadik izüldke egyenlő hosszú. A csápok első izüldke a fej esú-esán túl nem nyúlik. A torj harántos és utórészén kissé lenyomott, a lenyomás előtt domboru; oldalszélei ormó-

bus lateralibus carinatis, haud laminato-explanatis, pone medium subsinuatis, apice angulato-rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa vel incompleta; venis exterioribus membranae venula transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrosum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus inermibus.

I. M. VARIUM WOLFF.

Ovale, nigrum, pilosum; antennarum articulo secundo, apice excepto, articulo tertio medio, pectoris limbo antico maculisque ad coxas, limbo postico metastethii, fulcris, apice imo femorum, tibiis, tarsis nec non maculis duabus posticis thoracis testaceis, his fusco-punctatis; hemelytris sordide albidis, fusco-punctatis, corii maculis tribus, una ad clavum prope basin, una costali pone medium unaque apicali nigro-fuscis; membrana nigro-fusca, basi intus et extus albido-maculata, plerumque parvinsenla, albido-marginata, vel magna, infra marginem maculis albidis nonnullis ornata. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{2}$ —3. Lat. $1-1\frac{1}{4}$ $\frac{mf}{m}$.

Lygaeus varius WOLFF Ic. cim. IV. p. 148. fig. 142. (1804); THOMs. Opusc. ent. II. p. 187. 16. (1870).

Lygaeus bimaculatus ZETT. Vet.-Ak. Handl. 1819. p. 73. 23; FALL. Suppl. cim. Succ. p. 10. (1826); Hem. Succ. Cim. p. 58. 15. (1829).

Pachymerus varius SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 78. 21. tab. 6. fig. 12. (1829); HANS WENZ. Ins. I. p. 69. fig. 42. (1831); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); VOUL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 277. 10. tab. 10. fig. 6. (1870).

Pachymerus (Pachymerus) varius FLOR Rhyneh. Livl. I. p. 256. 15. (1860).

sak, de lemezidomulag nem szélesedvék, közepük mögött alig észrevehetőleg öblösek, elől pedig szögletesen kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődvek vagy durványosak; a róphártya külső erei ninesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól fegyverzetlenek.

Pionosomus varius FIEB. Eur. Hem. p. 185. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 195. 1. tab. 7. fig. 3. (1865).

Pterotmetus varius STAL. Öfv. Vet.-Ak. Forh. 1862. p. 216. 4.

Tojásdad, fekete, szőrös; második esápipizüléke (esúsát kivéve), harmadik esápipizüléke közepén, mellén az előszél, a csipők mellett levő foltok és az utómell utószéle, továbbá tomporai, ezonbjainak végső esúsa, lábszárai és kocsái, valamint torjának utófelén két barnásan pontozott petty sárgák; röptyűi személyes fehérek, barnásan pontozottak, a coriumon három barnásfekete folt foglal helyet, melyek közül az első tövén a clavus mellett, a második közepe mögött az oldalszáron, a harmadik pedig esúsán áll; barnásfekete róphártyája alapszögletein fehér pettyes, többnyire kissé megrövidült és fehéren szegélyezett vagy pedig tökéletesen kifejlett, a mely esetben szélein belől néhány fehéres foltoeskával van tarkázva.

Egész Európában elterjedt esimos kis faj, mely április végétől augusztus elejéig honokos talajtól rónáinkon Pest-megyében Pest és Puszta-Peszér, Csongrádmegyében pedig Horgos mellett tanyázik. Egy ízben a budai Gellérthegy déli lejtőjén is észleltem.

LAMPRODEMA FIEB.

Eur. Hem. p. 18 et 184. (1861).

Corpus ovale. Caput triangulare, transversum, parte subapicali thoracis angustius; oculis parvis. Rostrum coxas intermedias attingens, articulo secundo tertio sublongiore. Antennae articulo primo apicem capitis aequante. Thorax fortiter transversus, postice haud de-

A test tojásdad. A fej háromszögi, harántos s a torj előfelénél keskenyebb; a szemek kiesinyek. A szípesőr a középső csipőkhöz nyúlik, második izüldéke valamieskével hosszabb a harmadiknál. A esápok első izüldéke a fej esúsásával egyenlő hosszú. A torj erősen harántos és utó-

pressus, marginibus lateralibus carinatis, haud laminato-explanatis, haud sinuatis, antrorsum levissime rotundatis, apice distincte angulato-rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa vel incompleta; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres, femoribus anticis incrassatis, subtus apicem versus spinula distinctissima armatis.

félén le nem nyomott; oldalszélei ormósak, de lemezidomulag nem szélesedvék és nem öblösek, előfelé igen gyöngén, az előszögleteken pedig szembetűnőleg szögletesen kerékítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődvék vagy durványosak; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó erecske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőttől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alól egy szembetűnő töviskével felszereltek.

* * *

I. L. MAURUM FABR.

Nigrum, nitidum; capite, thorace scutelloque aeneo-scentibus; angulis posticis, saepissime limbo postico angustissimo thoracis nec non hemelytris fusco-ferrugineis, corio intus obscuriore, membrana completa, sordide hyalina, macula discoidali fusca notata, vel abbreviata, infuscata; maculis pectoris ad coxas, fuleris, geniculis imis, tibiis anterioribus totis, posticis apice tarsorumque articulis duobus basalibus testaceo-ferrugineis. ♂. ♀. Long. 4—4½. Lat. 1½—1⅔ $\frac{mm}{m}$.

Variat corpore, clavo et corio concoloribus, aeneis, membrana abbreviata nigricante.

Lygaeus maris FABR. Syst. Rhyng. p. 238. 180. (1803).

Pachymerus nitidulus H.-SCH. Wanz. Ins. IV. p. 96. (1839).

Pachymerus nitidus H.-SCH. Wanz. Ins. IV. fig. 439. (1839).

Lamprodema maura FIEB. Eur. Hem. p. 185. 1. (1861).

*

Fekete, fényes; feje, torja és pajzskája érzéfényű; torjának utószögletei, gyakran egyszersmind igen keskeny utószéle, röptyűivel együtt rozsdabarnák; a corium belső része sötétebb; röphártyája vagy tökéletesen kifejlett, szennyesen áttetsző és közepén barnás-fekete foltal jegyezett, vagy pedig megrövidült és szürkésfekete; mellén a esípők mellett levő foltok, tomporai, ezombjainak végső esútsa, mellső lábszárai egészen, a hátsók csupán csak esútsukon, valamint kocsáinak két tö-izüldke rozsdasárgák.

Színezete néha egészen egyenletes érzéfényű, mely esetben a röphártya feketés és reudesen durványos szokott lenni.

Tenyészési térköre korlátozott, a mennyiben nyugaton csak Német-, Francia és Spanyolországban, keleten pedig a Volga tájain él. Ott ritkább, itt gyakoribb.

Hazánkban Budapest vidékén, nevezetesen a pesti Rákoson s a budai Sas- és Gellérthegyén nem ritka, és tökéletesen kifejlett állapotban tölti a telet. Dalmátországban is előfordul.

PLINTHISUS WESTW.

Introd. Mod. Classif. II. p. 122. (1840).

Corpus oblongum vel oblongo-ovatum, depressum. Caput triangulare, transversum, parte subapicali thoracis angustius; oculis parvis. Rostrum coxas intermedias attingens, articulo secundo tertio paullo longiore. Antennae articulo primo apicem capitis superante. Thorax transversus vel longior quam latior, pone medium transversim levissime depressus, ante depressionem plus minus convexus, marginibus lateralibus obsolete carinatis, haud laminato-explanatis, pone medium sub-

A test hosszadal vagy hossztojásdad, lenyomott. A fej háromszögű, harántos és a torj előfelénél keskenyebb; a szemek kicsinyek. A szípesőr a középső esípőig ér, második izüldke valamivel hosszabb a harmadiknál. A esápok első izüldke a fej esútsán túl nyúlik. A torj harántos vagy pedig hosszabb mint szélesebb és közepe mögött haránt irányban kissé lenyomott, ezen lenyomás előtt többé-kevésbbé domboru; oldalszélei igen tompán ormósak és lemezidomulag nem szélesedvék, közéjük

sinuatis, apice angulato-rotundatis. Scutellum subaequilaterum vel subtransversum. Hemelytra saepissime incompleta, clavo et corio connatis, vel completa, clavo et corio haud connatis; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia tota recta vel subrecta; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres, femoribus anticis incrassatis, subtus spinis duabus distinctis, interdum etiam nonnullis minutissimis, vel spinula unica armatis.

mögött némileg öblösek, elől pedig szögletesen kerekítettek. A pajzska egyenoldalu vagy csaknem harántos. A röptyűk legtöbbször durványosak, összenőtt clavussal és coriummal, vagy pedig tökéletesen kifejlődvők, mely utóbbi esetben a clavus és corium ninesenek mereven összenőve; a röphártya külső erei ninesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány egészen egyenes; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagolott mellső ezombok alól vagy két szembetűnő tövissel, néha még azonkívül néhány apróbal is, vagy csak egyetlen egy tuskével fegyverezvők.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (2). A harántos torj egyenletes durva pontozással; a mellső lábszárak egyenesek. — *P. pusillus* SCHOLTZ.
 2 (1). A rendszeren valamivel hosszabb mint szélesebb torj első két harmadán sima vagy legfőlebb csak igen enyészetesen pontozott; a mellső lábszárak görbültek.
 3 (4). A röptyűk tökéletesen kifejlődvők, a corium és clavus ninesenek mereven összenőve; a röphártya tökéletesen kifejlett. — *P. bidentatus* H.-SEN.
 4. (3). A röptyűk durványosak, kurtítottak, a corium és clavus egymással mereven összenőttek; a röp-

hártya vagy egészen hiányzik, vagy legfőlebb mint alig észrevehető keskeny szegély van jelen.

- 5 (6). A test felülete egészen csupasz; a hátul résznél esonkított röptyűk csak a két utolsó potrohszelvényt hagyják födetlenül; a durványos röphártya keskeny szegély alakjában tűnik elő. — *P. longipennis* FERR.
 6 (5). A test felülete finom aranysárga pelyhedzéssel; a hátul egyenesen esonkított röptyűk három potrohszelvényt hagynak födetlenül; a röphártya teljesen hiányzik. — *P. hungaricus* n. sp.

1. *P. PUSILLUS* SCHOLTZ.

Oblongo-ovatus, nigro-piceus, nitidus, fortiter punctatus, glaber; thorace distincte transverso, lateribus subparallelis; antenarum articulis duobus basalibus, rostro, maculis pectoris ad coxas pedibusque testaceo-ferrugineis; hemelytris incompletis, abdominis segmentum dorsale ultimum et segmenti penultimi dimidium haud tegentibus, postice oblique rotundato-truncatis, clavo et corio connatis, membrana subdeficiente; femoribus anticis spinula distincta armatis, tibiis anticis rectis. ♂. ♀. Long. $1\frac{3}{4}$ —2. Lat. $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus pusillus SCHOLTZ Arb. und Veränd. 1846. p. 145. 20; VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 288. 22. tab. 11. fig. 11. (1870).

Rhyparochromus coleoptratus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 60. 10. (1848).

Pachymerus coleoptratus BON. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 55. 8.

Plinthisus pusillus FRIE. Emr. Hem. p. 178. 1. (1861); STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 217. 1.

Lygaeus pusillus THOMS. Opusc. ent. II. p. 186. 12. (1870).

Hossztojásdad, sötétbarna, fénylő, csupasz és erősen pontozott; torja észrevehetőleg harántos, oldalszélei csaknem párhuzamosak; esájpainak első két izülete, szípesőre, mellén a esipők mellett levő foltok és lábai rozsdasárgák; durványos röptyűi az utolsó potrohszelvényt s az utolsó előttinek felét födetlenül hagyják, utószélükön résznél kerekítve esonkítottak, a clavus és corium egymással mereven összenőttek, a röphártya csaknem egészen hiányzik; mellső ezombjai alól egy észrevehető tuskével fegyverezvők, mellső lábszárak egyenesek.

Nyugat-Európában honos parányi faj, mely nálunk tökéletesen kifejlett állapotban tel el. Eddig a budai Gellért- és Sashegyen kívül Abaujmegyében Porrón,

Tornanegyében Komjáti mellett gyűjtöttem egyes példányokban.

2. *P. BIDENTULUS* H.-SCH.

Oblongo-ovatus, niger, nitidus, punctatus, glaber; thorace latitudinē sublongiore, levissime convexo, posterioris sensim latiore; antennis piecis, articulis apice dilutionibus; rostro, maculis pectoris ad coxas, fuleris, geniculis imis, tibiis tarsisque nec non hemelytris completis fusco-testaceis, corii disco et sutura clavi dilutionibus, membrana flavescēte, abdominis apicem subsuperante; femoribus anticis spinis duabus armatis, tibiis anticis curvatis. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ – $3\frac{3}{4}$. Lat. 1 – $1\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus bidentulus H.-SCH. Wanz. Ins. VI. p. 31. fig. 588. (1842); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 287. 20. tab. 11. fig. 10. (1870).

Plinthisus bidentulus FIEB. Eur. Hem. p. 178. 2. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. pag. 212. 2. (1865).

Lygaeus bidentulus THOMS. Opusc. ent. II. p. 186. 13. (1870).

Hossztojásdad, fekete, fényes, csupasz és pontozott; torja valamivel hosszabb mint szélesebb, igen gyöngén domborn, hátrafelé lassankint szélesebb; csápjai sötétbarnák, az egyes izülékek csúcsai világosabbak; szípcsőre, mellén a csipők mellett levő foltok, csipői, temporai, ezombjainak végső csúcsa, lábszárjai és kocsái, valamint tökéletesen kifejlett röptyűi sárgás-barnák; a corium közepe s a clavus varránya világosabb színezetűek, a röphártya sárgás és a potroh végén valamieskével túl nyúlik; mellső ezombjai két tövissel felszereltek, mellső lábszárjai görbültek.

Ezen tökéletesen kifejlett röphártyái által valamennyi többi rokonától eltérő fajt, mely Európa közép és déli részein s Algírban nem ritkán szokott előfordulni, eddig csak egyetlen egyszer sikerült a budai kincstári erdőben 1874. május 31-én számos példányban felfedeznem.

3. *P. LONGIPENNIS* FERR.

(Fig. 11.)

Oblongus, nigro-picens, nitidus, punctatus, glaber; antenarum articulis duobus basalibus, rostro, maculis pectoris ad coxas, fuleris, apice femorum, tibiis tarsisque dilutionibus; thorace latitudinē fere aequilongo, posterioris

sensim vix angustato, lobo antico levissime convexo; hemelytris incompletis, disco leviter punctatis, duo ultima segmenta dorsalia abdominis haud tegentibus, postice oblique truncatis, clavo et corio connatis, membrana subdeficiente, femoribus anticis spinis duabus majoribus et nonnullis minoribus armatis, tibiis anticis curvatis. ♂. ♀. Long. 3 – $3\frac{1}{2}$. Lat. $\frac{3}{4}$ – $\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Plinthisus longipennis FERRARI Ann. Mus. civ. di Genova. VI. p. 157. (1874).

*

Hosszudad, sötétbarna, fénylő, csupasz és pontozott; csápjainak két tö-izüléke, szípcsőre, mellén a csipők mellett levő foltok, temporai, ezombjainak csúcsa, lábszárjai és kocsái világosabb színezetűek; torja körülbelül oly hosszú mint széles, hátrafelé alig észrevehetőleg szűkült, előfelé igen gyöngén domborn; röptyűi durványosak, közéjükön gyöngén pontozottak, hátul rézsút esonkítottak s a két utolsó potrohszelvényt födetlenül hagyják, a clavus és corium egymással mereven összenőttek, a röphártya csak keskeny székely alakjában tűnik elő; mellső ezombjai két nagyobb tövisen kívül még néhány apróbb tüskével fegyverezvék, mellső lábszárjai görbültek.

FERRARI leírása tökéletesen reá illik azon két példányra, melyet 1874. május és augusztus végén a budai kincstári erdőben gyűjtöttem. A nagy. nemz. muzeum gyűjteményében is van azonkívül egy világosabb színezetű példány, melyet állítólag magában a muzeumi kertben fogtak.

4. *P. HUNGARICUS* N. SP.

(Fig. 12.)

Oblongus, nigro-picens, nitidus, punctatus, distinctissime aurato-pubescentis; antenarum articulis apice, rostro, maculis pectoris ad coxas, fuleris, geniculis imis, tibiis tarsisque dilutionibus; thorace latitudinē sublongiore, posterioris sensim angustato, lobo antico modice convexo; hemelytris incompletis, fortiter punctatis, abdominis tria ultima segmenta dorsalia haud tegentibus, postice recte truncatis, clavo et corio connatis, angulo postico externo corii recto, membrana nulla; femoribus anticis spinis pluribus, duabus inter has magnis armatis, tibiis anticis curvatis. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ – $3\frac{3}{4}$. Lat. $\frac{1}{2}$ – 1 $\frac{m}{m}$.

Variat antenarum articulis duobus basalibus pedibusque totis testaceo-ferrugineis.

P. pubescenti FERR. affinis, pube distinctiore, lobo antico thoracis minus dilatato et minus convexo, heme-

lytris fortius punctatis, postice recte truncatis, angulo postico externo corii recto bene distinctus.

*

Hosszudad, sötétlarna, fényes, pontozott, felületén finom aranysárga pelyhedzéssel; esápipizüldéinek esúsa, szípesőre, mellén a esípök mellett levő foltok, tomporai, ezombjainak esúsa, lábszárai és kocsái világosabb színűek; torja valamivel hosszabb mint szélesebb, hátrafelé lassankint szűkül, előfelén mérsékeltén domborn; röptyűi durványosak, erősen pontozottak, hátul egyenesen esonkítottak és három potrolszelvényt hagynak fődetlenül, a clavus és corium egymással mereven összenőttek, ez utóbbinak külső utószöglete épszögü, a röphártya teljesen hiányzik; mellső ezombjai több apró tüskén kívül két nagyobb tövissel felszereltek, mellső ezombjai görbültek.

Csáppjainak két fő-izüldéke néha lábaival együtt egészen rozsdasárga.

Ezen új faj felállítása sok fejtörésembe került, a mi

nem esoda, ha elgondoljuk, hogy e nem fajairól az eddigi szerzők kevés kivétellel mily gyarló leírásokat adtak. Nevezetesen több dél-európai és észak-afrikai fajt kellett emélfogva a természetben összehasonlitanom, míg végre kénytelen voltam beismerni, hogy valóban új fajjal van dolgom. — Gyűjteményeinkben e faj eddig többnyire *P. brevipennis* LATR. név alatt szerepelt, melytől pedig már aranysárga pelyhedzése által is jellemzetesen különbözik. E jelleg különbözteti meg egyszersmind valamennyi többi fajrokonától; egyedül csak a *P. pubescens* FERR. az, mely szintén pelyhedző, de ettől ismét a leíró szerzőtől magától kapott olaszországi példányok után ítélve már a torj és a röptyűk alkotása által is szembe-tünőleg eltér.

Tenyészesi térköre kizárólag hazánkra szoritkozik; a telet tökéletesen kifejtett állapotban tölti. Eddig Budapest vidékén kívül, hol a budai oldalon a Gellérthegy déli lejtőjén, a pestin pedig a régi vácsi temetőben s a rákos-palotai erdőben tanyázik, még csak Csongrád városának szőlői között találkoztam vele.

LASIOSOMUS FIEB.

Eur. Hem. p. 18 et 185. (1861).

Corpus oblongo-ovatum, longe pilosum. Caput triangulare, parte apicali thoracis distinctissime latius; oculis ultra latera apicis thoracis prominulis. Rostrum pone coxas intermedias productum, articulo secundo tertio multo longiore. Antennae articulo primo apicem capitis longe superante. Thorax trapezoides, lobo antico fere toto laevigato, marginibus lateralibus obsolete carinatis, haud laminato-explanatis, antrorsum sensim leviter, apice haud fortius rotundatis. Scutellum subaequilaterum. Hemelytra completa; limbo costali vittaque antrorsum angustata corii laevigatis; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis leviter incrassatis, inermibus.

L. L. ENERVIS H.-SCH.

Niger, nitidus; antennis, articulo apicali excepto, rostro pedibusque testaceo-flavescentibus; thorace posteriorius nec non hemelytris dilute fusco-testaceis, mem-

A test hossztojásdad, szőrös. A fej háromszögü s a torj előfelénél szembe-tünőleg szélesebb; a szemek a torj előszögletein túl kiállók. A szípesőr a középső esípökön túl nyúlik, második izüldéke sokkal hosszabb a harmadiknál. A esápok első izüldéke a fej esúsaín jóval túl nyúlik. A torj ferdényded, csaknem egész előfelén síma és fényes; oldalszélei igen tompán ormósak és lemezidomulag nem szélesedvők, előfelé gyöngén és egyenesen, az előszögleteken sem erősebben kerekítettek. A pajzska egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők s a corium oldal-szegélyén és középső részén simák; a röphártya külső erei mincesnek haránt futó erecske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőttől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a kissé vastagodott mellső ezombok alól fegyverzetlenek.

*

brana flavescens; tylo, pectoris limbo antico angustissimo maculisque ad coxas et abdominis apice testaceo-ferrugineis. ♀. Long. l. Lat. $1\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Aphanus enervis H.-SCH. Nom. ent. l. p. 46. (1835).

Pachymerus enervis H.-SCH. Wauz. Ins. VI. p. 57. fig. 618. (1842).

Lasiosomus enervis FIEB. Eur. Hem. p. 186. (1861); DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. VIII. p. 26. 1. (1871).

Fekete, fényes; csípjai, az utolsó izüldket kivéve, szípesőre és lábai sárgák; torjának utófele röptyűvel együtt sárgás-barnák, röphártyája sárgás; fejbütyöke,

valamint mellén a keskeny előszél s a csipők mellett levő foltok és a potroh vége rozsdasárgák.

Igen ritka faj, mely eddig Angol-, Dán- és Franciaországban, Ausztriában és a Svájcban, de mindenütt csak egyes példányokban észleltetett. Hazánkból is csak egy nőtényt ismernek, melyet FRIVALDSZKY JÁNOS 1853-ban a mehádiai Herkulesfürdőnél gyűjtött, és mely jelenleg a nagy. nemz. muzeum gyűjteményében őriztetik.

ACOMPUS FIEB.

Eur. Hem. p. 48 et 186. (1861).

Corpus oblongo-ovatum. Caput transversum, parte apicali thoracis distinctissime latius; oculis magnis, ultra latera apicis thoracis valde prominulis. Rostrum coxas intermedias attingens, articularis tribus apicalibus longitudine subaequalibus. Antennae articulo basali capituli apicem vix superante. Thorax trapezoidens, punctatus, marginibus lateralibus carinatis, haud dilatatis, antrorsum sensim levissime, apice haud fortius rotundatis. Scutellum aequilaterum. Hemelytra completa vel abbreviata, tota punctata; clavo triseriatim punctato; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia tota subrecta; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis leviter inersatis, inermibus.

A test hossztojásdad. A fej harántos s a torj előfelénél szembetünőleg szélesebb; a nagy szemek a torj előszögletein túl tetemesen kiállók. A szípesőr a középső csipőig ér, három utolsó izüldke körülbelül egyenlő hosszú. A csápok tő-izüldke a fej csúcsán alig nyúlik túl. A torj ferdényded, pontozott; oldalszélei ormósak, nem szélesedettek, előfelé egyenletesen és igen gyöngén, az előszögleteken sem erősebben kerekítettek. A pajzska egyenoldalú. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők vagy pedig durványosak, egészen pontozottak; a clavus három pontsört visel; a röphártya külső erei nimesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány egészen egyenes; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerrűek; a kissé vastagodott mellső czombok fegyverzetlenek.

* * *

I. A. RUFIPES WOLFF.

Niger, subnitidus, vix puberulus, fortiter punctatus; antennarum articularis secundo et tertio pedibusque, interdum etiam ano, flavo-testaceis; rostro et tarsorum articulo apicali nigro-fuscis; hemelytris testaceo-albidis, fusco-punctatis, posterius fusco-maculatis, abbreviatis, membrana rudimentaria. ♂. ♀. Long. 3 $\frac{3}{4}$ –4 $\frac{1}{4}$. Lat. 1–1 $\frac{1}{2}$ $\frac{mf}{\mu}$.

Variat femoribus anticis vel omnibus, basi apiceque exceptis, nigris.

Lygacus rufipes WOLFF Ic. cim. IV. p. 151. fig. 145. (1804); THOMS. Opusc. ent. II. p. 185. 11. (1870).

Ophthalmicus loniceræ SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 63. 3. tab. 2. fig. 3. (1829).

Pachymerus pallipes H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 2.

Aphanus pallipes H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Geocoris loniceræ H.-SCH. Nom. ent. I. p. 47. (1835).

Pachym. dubius RAMB. Faun. And. II. p. 152. 11. (1842).

Beosus clavatus SAHLB. Mon. Geoc. Fem. p. 67. 4. (1848).

Pachym. bisignatus BON. Vet.-Ak. Handl. 1859. p. 104.

Pachymerus (Pachymerus) clavatus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 244. 8. (1860).

Acompus rufipes FIEB. Eur. Hem. p. 186. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 218. 1. tab. 8. fig. 1. (1865).

Ophthalmicus rufipes STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 214. 1.

Pachymerus rufipes VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 275. 7. tab. 11. fig. 7. (1870).

*

Fekete, gyöngén fénylő, alig észrevehetőleg szőros, de erősen pontozott; csápjainak második és harmadik izüldéke, valamint lábai, sőt néha potrohának vége is sárgák; szípesőre kocsáinak utolsó izüldékével együtt feketés-barna; röptyűi sárgás-fehérek, barnán pontozottak, utófelükön pedig néhány barna folttal jelöltek; rőphártyája durványos.

Mellső ezombjai vagy valamennyi ezombja néha feketék, legfőlebb csak tövükön és esüesukon sárgásak.

Nyugat- és Dél-Európában elterjedt faj, mely nálunk tökéletesen kifejlett állapotban telet át, és mely eddig a budai hegyeken, a pesti Rákoson, továbbá Szeged mellett, valamint Gömörmegyében Putnok körül esekély száma példányokban gyűjtetett.

STYGNOCORIS DOUGL. ET SCOTT.

Brit. Hem. I. p. 213. (1865).

STYGNUS FIEB. *Eur. Hem. p. 49 et 186. (1861).*

STETHOTROPIS FIEB. *Verh. zool. bot. Ges. Wien. XX. p. 215. (1870).*

Corpus ovatum vel oblongo-ovatum. Caput triangulare, parte apicali thoracis distinctissime latius; oculis majusculis, ultra latera apicis thoracis valde prominulis. Rostrum pone coxas intermedias productum, articulo secundo tertio longiore. Antennae articulo primo apicem capitis dimidio superante. Thorax trapezoides, totus punctatus, marginibus lateralibus obsolete carinatis, haud dilatatis, antrorsum sensim leviter, apice haud fortius rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa vel incompleta, tota punctata; clavo quadriseriatis punctato, serie secunda interdum abbreviata; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque antrorsum sinuata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, tuberculis nonnullis obsolete setigeris praeditis.

A testtojásidomu vagy hossztojásdad. A fej háromszögű s a torj előfelénél szembetűnőleg szélesebb; a meglehetősen nagy szemek a torj előszögletein túl tetemesen kiállók. A szípesőr a középső csipők mögé nyúlik, második izüldéke hosszabb a harmadiknál. A csipők első izüldéke a fej esüesán felényivel túl nyúlik. A torj ferdényded és egészen pontozott; oldalszélei igen tompán ormósak és nem szélesedettek, előfelé egyenletesen és gyöngén, az előszögleteken sem erősebben kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejldövék vagy durványosak, egészen pontozottak; a clavus négy pontsorrall, melyek közül a második sor néha rövidült; a rőphártya külső erei nincsenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon áblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőttől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszelvények; a vastagodott mellső ezombok alól néhány, sertét hordozó enyészetes dndoresával felszereltek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1(2). A torj és a röptyűk egyszínű feketék, csak az utóbbiak oldalszéle igen keskenyen és alig észrevehetőleg barnás; a rőphártya mindig durványos. — *S. rusticus* FALL.

2(1). A torj utófele s a röptyűk barnák; a rőphártya tökéletesen kifejlett, csak a legritkább esetekben durványos.

3(4). A test felülete rövid szőrozzettel, kissé fénylő; az első három csápizüldék s a lábak egészen sárgák. — *S. pedestris* FALL.

4(3). A test felülete fénytelen, pelyhedző; legalább az első és negyedik csápizüldék fekete; a ezombok rendszeren barnásfeketék. — *S. arvensis* HAUX.

1. S. RUSTICUS FALL.

Niger, opacus, puberulus, crebre fortiterque punctatus; rostro, antennis pedibusque piccis, illarum articulis primo et quarto, nec non femoribus cum articulo tarsorum ultimo obscurioribus; hemelytris abbreviatis, margine costali obsolete fusco-piceo; membrana brevissima, albida. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ — $4\frac{1}{3}$. Lat. $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{2}{3}$ mm .

Lygacus rusticus FALL. Mon. cim. Succ. p. 70. 17. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 470. 3. (1828); FALL. Hem. Succ. Cim. p. 64. 25. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 262. 4. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 188. 17. (1870).

Pachymerus rusticus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 81. 26. tab. 7. fig. 5. (1829); HAHN WANZ. Ins. I. p. 223. fig. 116. (1831); KOLEN. Mel. ent. II. p. 83. 53. (1845); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 272. 3. tab. 10. fig. 3. (1870).

Aphanus rusticus H.-SCH. Nom. entom. I. p. 46. (1835).

Beosus rusticus SAHLB. Mon. Geoc. Femm. p. 67. 3. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) rusticus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 241. 6. (1860).

Stygnus rusticus FIEB. Europ. Hemipt. p. 186. 1. (1861).

Ophthalmicus rusticus STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 214. 2.

Stygnocoris rusticus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 214. 1. tab. 7. fig. 9. (1865).

Stethotropis incana FIEB. Verh. zool. bot. Ges. Wien. XX. p. 245. tab. 5. fig. 3. (1870); DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. VI. p. 242. 1. (1870) = *Forma macropt.*

*

Fekete, fénytelen, kissé pelyhedző, sűrűn és erősen pontozott; szívesőre esájpjai és lábai feketés-barnák, az első és negyedik esájpizülek, valamint ezombjai s a kocsák utolsó izüleke még sötétebb színezetűek; röptyűi durványosak, oldalszélük alig észrevehetőleg barnás; röphártyája igen rövid és fehér.

Egész Európában Lapponiától Olaszorszáig, Angliától a Kaukázusig tenyészik; és száraz helyeken egész éven keresztül egyenkint található. Faunaterületünkön azonban eddig még csak Dr. GYERGYAI ÁRPÁD kedves barátom gyűjtötte néhány példányban 1874. szeptember havában Kolozsmegyében Apahida, Alsó-Fehérmegyében Tövis körül; ez utóbbi helyen szeptember 24-én egyszerűs mind párosodva találta.

2. S. PEDESTRISS FALL.

Niger, nitidulus, breviter pilosus, crebre et sat fortiter punctatus; antennis, rostro, maculis pectoris ad coxas, orificiis, limbo postico angustissimo prostethii et metastethii, abdominis apice pedibusque testaceo-flavescentibus; antennarum articulo apicali nigro; thorace posteriori nec non hemelytris dilute fusco-testaceis, membrana completa, leviter infuscata, pallido-venosa. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{3}$. Lat. $1\frac{1}{3}$ mm .

Lygacus pedestris FALL. Mon. cim. Succ. p. 71. 18. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 470. 4. (1828); FALL. Hem. Succ. Cim. p. 64. 26. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 5. (1840).

Pachymerus sabulosus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 81. 25. (1829); HAHN WANZ. Ins. I. p. 224. fig. 117. (1831); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 274. 6. tab. 10. fig. 4. (1870).

Aphanus sabulosus H.-SCH. Nom. entom. I. p. 46. (1835).

Rhyparochromus pubescens CURT. Brit. Ent. XIII. p. 612. 24. (1836).

Rhyparochromus sabulosus SAHLB. Mon. Geoc. Femm. p. 58. 7. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) sabulosus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 243. 7. (1860).

Stygnus sabulosus FIEB. Eur. Hem. p. 187. 2. (1861).

Ophthalmicus sabulosus STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 215. 4.

Stygnocoris sabulosus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 215. 2. (1865).

Peritrechus rufipes GARR. Bull. Soc. ent. Ital. t. p. 115. (1869).

Lygacus sabulosus THOMS. Opusc. ent. II. p. 189. 20. (1870).

Fekete, kissé fénylő, felülete rövid szőrözettel és sűrű és meglehetősen erős pontozással; esájpjai, szívesőre, mellén a esípők mellett levő foltok, az elő- és utómell igen keskeny utószéle s a bűzmirigy nyílásai, valamint potrohának vége lábával együtt sárgák; esájpjainak utolsó izüleke fekete; torjának utófele röptyűivel együtt sárgás-barna; röphártyája tökéletesen kifejlett, kissé sötétes színezetű, erezte világosabb.

E faj Nyugat- és Dél-Európának csaknem valamennyi tartományában nem ritka; nálunk ellenben nagy ritkaság és eddig tudtommal csak PÁVEL JÁNOS m. n. muzeumi gyűjtő talált belőle több példányt 1875. július havában Máramarosmegyében Kőrösmező mellett.

3. S. *ARENARIUS* HAHN.

Niger, opacens, puberulus, crebre punctatus; thorace posterius hemelytrisque fusco-testaceis, his posterius fusco-maculatis; membrana infuscata, pallido-venosa; antennarum articulis secundo et tertio, rostro, maculis pectoris ad coxas pedibusque sordide flavo-testaceis, femoribus fusco-piceis vel nigris. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{2}$ – $3\frac{1}{4}$. Lat. $1-1\frac{1}{4}$ ^{mf}/_{pm}.

Var. *a.* — Antennarum articulis duobus mediis interdum levissime infuscatis.

Var. *b.* — Femoribus, interdum etiam antennarum articulo basali rufo-testaceis.

Var. *c.* — Thorace toto, antennis pedibusque nigris, illarum articulo tertio dimidio apicali, nec non fuleris, geniculis imis, apice tibiarum et articulis duobus basalibus tarsorum flavo-testaceis.

Pachymerus arenarius HAHN Wanz. Ins. I. p. 43. fig. 27. (1831).

Rhyparochromus obtusus CURT. Brit. Ent. XIII. p. 612. 23. (1836).

Rhyparochromus arenarius SAHLB. Mon. Geoc. Fem. p. 59. S. (1848).

Stygus arenarius FIEB. Eur. Hem. p. 187. 3. (1861).

Ophthalmicus arenarius STAL. Öfv. Vet.-Ak. Forh. 1862. p. 215. 3.

Stygocoris arenarius DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 216. 3. (1865).

Lygacus arenarius THOMS. Opusc. ent. II. p. 188. 18. (1870).

Fekete, fénytelen, kissé pelyhedző, sűrűen pontozott; torjának utófele és röptyűi sárgásbarnák, ez utóbbiak utófelükön barna foltokkal tarkázottak; sötétes röphártyájának erezete világosabb színezetű; második és harmadik csápizüldéke, továbbá szípesőre, mellén a csipők mellett levő foltok és lábai szennyes sárgák, ezombjai barnás-feketék vagy feketék.

Ézen nagyságára és színezetére nézve meglehetősen változékony faj egész Európában el van terjedve; még a Kaukaszban, sőt Algírban is előfordul. Hazánkban sem ritka s a pesti Rákoson még tél közepén is gyűjthető. Észleltetett a Rákos több pontján kívül a budai Gellért- és Sashegyen, valamint Komjátti (Torna vm.), Oros (Szabolcs vm.) és Franzdorf (Krassó vm.) helységek mellett.

PERITRECHUS FIEB.

Eur. Hem. p. 48 et 183. (1861).

Corpus oblongum vel oblongo-ovatum, opacum, haud villosum. Caput triangulare, ante oculos versus antenas haud angustatum, parte apicali thoracis distinctissime latius; oculis majusculis, ultra latera apicis thoracis prominulis. Rostrum coxas posticas attingens, articulo secundo tertio longiore. Antennae articulo primo apicem capitis superante. Thorax trapezoidens, lateribus distincte marginatis, saltem anterieus haud laminato-explanatis, antrorsum sensim leviter, apice haud fortius rotundatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa; clavo seriebus punctorum pereurrentibus tribus et praeterea inter series duas interiores serie abbreviata distincta instructo; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis inersatis, subtus spinis duabus vel tribus armatis, praeterea nomisi obsolete denticulatis.

A test hosszadad vagy hossztojásdad, fénytelen és nem hollyhos. A fej háromszögű, a szemek előtt a csápok felé nem szűkül s a torj előfelénél szembetűnőleg szélesebb; a meglehetősen nagy szemek a torj előszögletén túl kiállók. A szípesőr a hátsó csipőkhöz ér, második izüldéke hosszabb a harmadiknál. A csápok első izüldéke a fej esésén túl nyúlik. A torj ferdényded; oldalszélei szembetűnőleg párkányoltak és legalább elől lemezidomdag nem szélesedvők, előfelé egyenletesen és gyöngén, az előszögleteken sem erősebben kerekítettek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők; a clavus három egész pontsört és azonkívül a két belső sor között még egy rövidült sort visel; a röphártya külső erei nincsenek haránt futó ereske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alól két vagy három tövissel fegyverezvők s azonkívül alig észrevehetőleg fogaesoltak.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A fejtető finom sűrű pontozással; a csápok karcsuak. — *P. nubilus* FALL.

2 (1). A fejtető durva erős pontozással; a csápok zömökebbek. — *P. geniculatus* HAHN.

* * *

1. *P. NUBILUS* FALL.

Oblongus, niger; capite dense subtiliterque punctato; antennis gracilibus; thoracis parte posteriore hemelytris-que flavescenti-griseis, fusco punctatis; membrana albida, fusco-varia; scutello posteriori litura subeordata vel ut littera V formata flavo-testacea, ornato; fulcris, geniculis imis, tibiis anticis totis, prosterioribus apice articuloque primo tarsorum flavo-testaceis. ♂. ♀. Long. 5—5 $\frac{3}{4}$. Lat. 1 $\frac{3}{4}$ —2 $\frac{m}{m}$.

Variat tibiis intermediis fere totis flavo-testaceis (♂).

Lygacus nubilus FALL. Mon. cim. Suec. p. 65. 6. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 471. 7. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 54. 10. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 8. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 193. 30. (1870).

Pachymerus nubilus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 68. 7. tab. 7. fig. 2. (1829); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 5.; Nom. ent. I. p. 45. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 272. 4. tab. 11. fig. 6. (1870).

Rhyparochromus irroratus CURT. Brit. Ent. XIII. p. 612. 22. (1836).

Beosus nubilus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 65. 1. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) nubilus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 246. 9. (1860).

Peritrechus nubilus FIEB. Eur. Hem. p. 184. 2. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förlh. 1862. p. 218. 2; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 189. 2. (1865). DOUGL. Ent. monthl. Mag. XI. p. 267. (1875).

*

Hosszudad, fekete; feje finom sűrű pontozással; csápjai karcsuak; torjának utófele és röptyűi sárgás-szürkék, barnásan pontozottak; röphártyája fehéres, barnával tarkázva; pajzskája utófelén egy V alakú sárgás rajzolattal díszített; tomporai, ezombjainak végső esúsa, mellső lábszárai egészen, a hátsók csak esúson kocsáinak első izülekével együtt sárgák.

A hímek középő lábszárai néha esaknem egészen sárgák.

Közönséges faj, mely nemesak egész Európában keletre a Volgáig, hanem még a Kaukazon túl Perzsia

határán, nemkülönbén Algírban is tenyészik. — Hegyenvölgyön mindentelé előfordul s a telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti. Lelhelyei: Budapest, Szeged, Hódmező-Vásárhely, Algyő (Csongrád vm.); Miskolcz; Komjáti (Torna vm.), Forró (Abauj vm.), Homonna (Zemplén vm.); Temesvár, Baziás és Grebenác (Temes vm.).

2. *P. GENICULATUS* HAHN.

Oblongus, niger; capite parce, sed fortiter punctato; antennis validiusculis; thorace posteriori hemelytris-que flavescenti-griseis, fusco-punctatis; membrana albida, fusco-varia; scutello posteriori litura subeordata vel ut littera V formata flavo-testacea, ornato; fulcris, apice imo femorum, tibiis anticis totis, posterioribus apice, nec non articulo tarsorum basali flavo-testaceis. ♂. ♀. Long. 5—6. Lat. 1 $\frac{3}{4}$ —2 $\frac{m}{m}$.

Pachymerus geniculatus HAHN Wanz. Ins. I. p. 68. fig. 41. (1831).

Lygacus puncticeps THOMS. Opusc. ent. II. p. 193. 31. (1870). DOUGL. Ent. monthl. Mag. XI. p. 267. (1875).

Praecedenti simillimus, sed antennis paullo validioribus, oculis magis exsertis, capite fortius punctato, thorace paullo longiore bene distinctus.

†

Hosszudad, fekete; feje gyérelb, de durva erős pontozással; csápjai valamivel zömökebbek; torjának utófele röptyűivel együtt sárgás-szürke, barnásan pontozott; röphártyája fehéres, barnával tarkázva; pajzskája utófelén V alakú sárgás foltoeskával díszített; tomporai, ezombjainak végső esúsa, lábszárai közül a mellsők egészen, a hátsók csak esúson kocsáinak tő-izülekével együtt sárgák.

E faj, mely valószínűleg földrészüink valamennyi tartományában tenyészik s azonkívül még Algírban is előfordul, a legujabb időkig az előbbivel azonosnak tartatott. Csak Thomson éles szemének sikerült eltérő jellegét felfedezni és fajbeli önállóságát határozottan megállapítani. Minthogy azonban HAHN idézett ábrája a svéd buvár által adott leírással tökéletesen megegyezik, e fajt tehát már

HAIN is ismerte, az újabb THOMSON-féle elnevezés a prioritás törvényeinél fogva a régibb névnek kell, hogy helyet engedjen.

Nálunk az előbbinél valamivel ritkább s eddig Orso-

vánál és Nagyvárád körül, továbbá Krassó megyében Franzdorf, Zemplén megyében Jeszenő mellett s a budai és pilisi hegyeken észleltetett. Én augusztus közepén a budai Csillagvölgyben kövek alatt gyűjtöttem.

TRAPEZONOTUS FIEB.

Eur. Hem. p. 50 et 190. (1861).

Corpus oblongo-ovatum vel ovale. Caput triangulare, transversum, apice thoracis haud vel vix latius; tuberculis antenniferis a latere visis infra marginem anticum oculorum perpendiculariter declivibus. Rostrum coxas intermedias attingens. Antennae parvae pilosulae, articulo primo apicem capituli paullo superante. Thorax trapezoides, transversus, antrorsum leviter angustatus, marginibus lateralibus totis anguste laminato-explanatis, haud sinuatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa; clavo normaliter quadriseriatim punctato, seriebus duabus intermediis interdum plus minus confusis, secunda saepe antice abbreviata vel eum tertia in unam conjuncta; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, subtus spina distinctissima et plerumque spinulis pluribus armatis; articulo primo tarsorum posteriorum articulis duobus apicalibus simul sumtis nunquam distincte duplo longiore.

A test hossztojásdad vagy tojásdad. A fej háromszögű, harántos s a torj előfelénél épen nem vagy csak alig szélesebb; a esápludorok oldalvást nézve, a szemek előszéle alatt függőlegesen lefelé hajlanak. A szípesőr a középső esípőkhöz ér. A esápok gyér rövid szőrözettel. első izüldük csak kevésnyülük a fej esúcsán túl. A torj ferdényded, harántos, elől gyöngén szűkül; oldalszélei egész terjedelmükben keskenyen lemezidomulag szélesedvük és nem öblösek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyük tökéletesen kifejldvük; a clavus rendszeren négy pontsorrall, melyek közöl a két középső sor néha többé-kevésbbé szabálytalanul összefolyik, a második sor gyakran rövidült vagy a harmadik sorrall egybeolvad; a röphártya külső erei ninesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közöl a hátsó igen távol áll az elsőttől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alól egy szembetünő nagyobb tövissel és többnyire még néhány apróbb tüskével felszereltek; a hátsó kocsák első izüldke soha sem kétszer oly hosszú, mint a más két izüldék együtt véve.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (2). A torj oldalszélein merev serték állanak; a pajzska utófelén két sárga ékidomu foltoeska látható. — *T. nebulosus* FALL.
- 2 (1). A torj oldalszélei merev serték nélkül; a pajzska világos foltok nélkül, egyszínű fekete.
- 3 (6). A második és harmadik esápipüldék fekete; a hátsó kocsák első izüldke körülbelül oly hosszú, mint a két utolsó izüldék együtt véve.

- 4 (5). A középső és hátsó lábszárak feketék. — *T. agrestis* FALL.
- 5 (4). Valamennyi lábszár sárga, legfőlebb csak tövén feketés. — *T. dispar* STÅL.
- 6 (3). A második és harmadik esápipüldék sárga; a hátsó kocsák első izüldke legalább felényivel hosszabb mint a két utolsó izüldék együttvéve. — *T. Ulrichii* FIEB.

1. *T. NEBULOSUS* FALL.

Oblongo-ovatus, niger; thoracis marginibus lateralibus serie setarum instructis, hujus marginibus et parte

posteriore, scutelli vittis duabus posticis, hemelytris, fideris, geniculis tibisque flavescens-griseis; thorace posteriori hemelytris que fusco-punctatis, his fusco-mac-

latis; membrana albido fuscoque variegata; maculis ad coxas, limbo postico segmentorum pectoris limboque antico prostethii sordide albidis; articulo primo tarsorum posticorum articulis duobus apicalibus simul sumtis vix longiore. ♂. ♀. Long. $4\frac{1}{2}$ —5. Lat. $1\frac{2}{3}$ — $1\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

Variat antennarum articulis secundo et tertio sordide rufo-testaceis.

Lygacus nebulosus FALL. Mon. cim. Suec. p. 65. 7. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 471. 6. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 54. 11. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 7. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 197. 42. (1870).

Pachymerus nebulosus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 69. 8. tab. 6. fig. 5. (1829); HAHN, WANZ. Ins. I. p. 46. fig. 29. (1831); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 7; Nom. ent. I. p. 45. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 289. (1870).

Rhyparochromus nebulosus SAHLB. Mon. Geoc. Fem. p. 56. 3. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) nebulosus FLOR Rhyuch. Livl. I. p. 268. 22. (1860).

Trapezonotus nebulosus FIEB. Eur. Hem. p. 190. 1. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 220. 1 et 1872. p. 55.

Hossztojásdad, fekete; torjának oldalszélein merev serték állanak; torjának oldalszélei és utófele, pajzskájának utófelén két ékídomu foltoeska, röptyűi, tomporai, ezonhájának végső esúsa és lábszárai sárgás-szürkék; torjának utófele röptyűivel együtt barnán pontozott, ez utóbbiak azonkívül még barna foltokkal tarkáztak; röphártyája fehér, sötétbarnával tarkázva; mellén az egyes szelvények utószéle, az előmell előszéle s a esipők mellett levő foltok szemyes fehérék; hátsó kocsának első izüldéke csak valamikéve hosszalib, mint a két utolsó izüldék együtt véve.

A második és harmadik esüzipüldék néha szemyes rótsárga.

Éjszaki faj, mely főleg Európa hidegebb tájain és Szibériában egészen Irkueskig honos. Hazánkban nem gyakori s én eddig csak az éjszaki felföldön észleltem. Nevezetesen az 1869-ik év márczius havában találtam néhány példányt Tormamegyében a komjáti szőlőkben, Gömörme gyében pedig Rozsnyó mellett lehullott száraz falevelek alatt és fák tövében; hasonló körülmények között gyűjtöttem legújában 1875. október 22-én Abauj-megyében a forrói szőlőkben és pedig nagy mennyiségben. Mavv egy ízben június közepén Pest mellett a kerpesi temető közelében akadt rá.

2. T. AGRESTIS FALL.

Ovalis, niger; thoracis marginibus lateralibus et parte posteriore, hemelytris, limbis antico et postico angustissimis prostethii, limbo postico metastethii maculisque pectoris ad coxas flavo-griseis; scutello immaenlato; thorace posteriori hemelytrisque fusco-punctatis, his posterioribus fusco-maculatis; membrana fusca, pallidovenosa; articulo primo tarsorum posticorum articulis duobus ultimis simul sumtis longitudine subaequali. ♂. ♀. Long. 4—5. Lat. $1\frac{2}{3}$ —2 $\frac{m}{m}$.

♂. Antennarum articulo basali, articulis duobus basalibus rostri pedibusque flavescens; macula pone médium femorum anteriorum, annulo subapicali lato femorum posteriorum, tibiis posterioribus tarsisque nigris.

♀. Apice imo femorum, interdum etiam tibiis anticis flavo-testaceis vel fusco-testaceis.

Lygacus sylvaticus PANZ. Faun. Germ. 93. tab. 16.

Lygacus agrestis FALL. Mon. cim. Suec. p. 66. 8. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 471. 8. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 55. 12. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 9. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 198. 44. (1870).

Pachymerus agrestis SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 70. 9. tab. 6. fig. 6. (1829); HAHN WANZ. Ins. I. p. 25. fig. 15. (1831); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. II. p. 34. 10. (1843); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 283. 16. tab. 10. fig. 10. (1870).

Rhyparochromus agrestis SAHLB. Mon. Geoc. Fem. p. 56. 4. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) agrestis FLOR Rhyuch. Livl. I. p. 265. 20. (1860).

Trapezonotus agrestis FIEB. Eur. Hem. p. 191. 3. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 220. 2; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 192. 2. tab. 7. fig. 2. (1865); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 56; LETHMERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 2. p. 21. (1874).

Trapezonotus psammobius GARR. Bull. Soc. ent. Ital. I. p. 117. (1869).

*

Tojásdad, fekete; torjának oldalszélei és utófele, röptyűi, mellén az előmell igen keskeny elő- és utószéle, az utómell utószéle s a esipők mellett levő foltok sárgás-szürkék; pajzskája egyszínű; torjának utófele, valamint röptyűi barna pontozással, ez utóbbiak azonkívül utófelükön sötétbarna foltokkal; barna röphártyájának erezete világos színezetű; hátsó kocsának tő-izüldéke körülbelül oly hosszú, mint a második és harmadik izüldék együtt véve.

A hím csápjainak első, szípesőrének első és második izüldke lábaival együtt sárga; a mellső ezombok közepe mögött egy folt, a középsők és hátsók esüsa felé egy-egy széles gyűrű, valamint a középső és hátsó lábszárak és a koesák feketék. — A nőstény ezombjainak végső esüsa s azonkívül néha még mellső lábszárai is sárgások.

Tenyészési térköre igen tág és földrészünkön kivül Ázsiában Szibérián keresztül egészen Kamesatkáig, Afrikában Algir déli részéig terjed. — Hazánkban is a gyakoribb fajokhoz tartozik és tökéletesen kifejlett állapotban tölti a telet. Lelhelyei: Budapest, Nagyvárad, Szász-Ujfalu (Szebenszék); Homonna (Zemplén vm.), Forró (Abauj vm.), Komjátú (Torna vm.) és Miskolcz.

3. T. *DISPAR* STÅL.

Ovalis, niger; thoracis marginibus et parte posteriore, hemelytris, limbo postico angustissimo metastethii et prostethii, hujus etiam limbo antico, maculisque pectoris ad coxas flavo-griseis; scutello impicto; thorace posteriori hemelytrisque fusco-punctatis, his posteriori fusco-maculatis; membrana fusca, albido-venosa: articulo basali tarsorum posteriorum articulis duobus apicalibus simul sumtis longitudine subaequali. ♂. ♀. Long. $4\frac{2}{3}$ — $5\frac{1}{2}$ Lat. $1\frac{3}{4}$ — $2\frac{1}{4}$ $\frac{m}{m}$.

♂. Articulo antennarum primo, rostro pedibusque flavescens; annulo subapicali femorum posteriorum apiceque tarsorum, rarissime macula pone medium femorum anteriorum nigricantibus.

♀. Fuleris, geniculis, tibiis tarsisque flavescens; tibiis posterioribus basin versus plerumque infuscatis.

Trapezonotus dispar STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 56; LETHERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 2. p. 21. (1874).

Tojásdad, fekete; torjának szélei és utófele röptyűvel együtt, továbbá mellén az előmell igen keskeny elő- és utószéle, az utómell utószéle s a esípök mellett levő foltok sárgás-szürkek; pajzskája egyszínű; torjának utófele és röptyű barnán pontozottak, ez utóbbiak azonkívül utófelükön barna foltokkal jelölvek; sötétes röphártyúja fehérerezettel; hátsó koesáinak első izüldke körülbelül oly hosszú, mint a második és harmadik izüldke együttvéve.

A hím első esápipüldke, szípesőre és lábai sárgák; a a középső és hátsó ezombok esüsa felé egy-egy gyűrű, valamint a koesák esüsa, igen ritkán még a mellső ezombok közepe mögött egy folt, feketék. — A nőstény tomporai, ezombjainak végső esüsa, lábszárai és koesái

sárgák; a középső és hátsó lábszárak tövükön többnyire feketés-barnák.

E faj eddig legtöbbnyire az előbbivel zavartatott össze és csak pár év előtt sikerült STÅL svéd buvárnak dél-franciaországi példányok után önálló fajként megállapítani. Bizonyára egész Európában el van terjedve, noha külföldön tudtommal eddig csupán Franciaországban találták.

Hazánk területén nem ritka, és június közepétől szeptember végéig észleltetett. Lelhelyei: a pesti Rákos és a pilisi helység (Pest vm.), Pécs, Villány (Baranya vm.); a tapolezai fürdő Miskolcz mellett; Kőrösmező (Máramaros vm.), Tóvis (Alsó-Fehér vm.), Oravicza és Franzdorf (Krassó vm.), Baziás (Temes vm.). Ez utóbbi helyen igen gyakori.

4. T. *ULLICHI* FIEB.

Ovalis, niger; antennarum articulis secundo et tertio flavescens; thoracis marginibus et parte posteriore, hemelytris, limbo antico et postico angustissimo prostethii, limbo postico metastethii maculisque pectoris ad coxas flavo-griseis; scutello immaculato; thorace posteriori hemelytrisque fusco-punctatis, his posteriori fusco-maculatis; membrana levissime infuscata, albido-venosa: articulo primo tarsorum posteriorum articulis duobus apicalibus simul sumtis saltem dimidio longiore. ♂. ♀. Long. $5\frac{1}{2}$ — $5\frac{2}{3}$ Lat. 2 — $2\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

♂. Antennarum articulo primo, rostro pedibusque flavescens; macula pone medium femorum anteriorum, annulo subapicali femorum posteriorum apiceque tarsorum nigricantibus.

♀. Apice articuli primi antennarum, fuleris, geniculis, basi femorum posteriorum, tibiis et tarsis flavescens.

Pachymerus Ulrichi FIEB. in WEITENW. Beitr. 1. p. 347. 27. tab. 2. fig. 23. (1836).

Trapezonotus Ulrichi FIEB. Eur. Hem. p. 191. 4. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 56; LETHERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 2. p. 21. (1874).

Tojásdad, fekete; második és harmadik esápipüldke sárga; torjának szélei és utófele, valamint röptyű és mellén az előmell igen keskeny elő- és utószéle, az utómell utószéle s a esípök mellett levő foltok sárgás-szürkek; pajzskája egyszínű; torjának utófele röptyűvel együtt barnán pontozottak, ez utóbbiaknak utófelén azonkívül még sötétbarna foltok állanak; kissé sötétes röphártyúja fehérerezett; hátsó koesáinak 10-izüldke

legalább felényivel hosszabb, mint a két utolsó izülek együtt véve.

A him első csápizüleke, szípesőre és lábai sárgák; a mellső czombok közepe mögött egy folt, a középsők és hátsók esúsa felé egy-egy gyűrű, valamint a kocsák esúsa fekete. — A nőstény első csápizüleke esúsan, továbbá tomporai, czombjainak végső esúsa, a középső és hátsó czombok töve, lábszárai és kocsái sárgák.

Német-, Olasz- és Franciaországban s azonkívül Algírban tevések. Valamint mindenütt, ugy nálunk is ritka. Első három példányát MANN gyűjtötte Josefthalnál Horvátországban. Ujabban FRIVALDSZKY JÁNOS hozott Oraviczáról egy nőstényt, mely jelenleg a magy. nemz. muzeum gyűjteményében foglal helyet. E gyűjteményben különben már előbb is volt egy ismeretlen lelhelyről származó magyarországi himpéldány.

MICROTOMA LAP.

Ess. Hém. p. 33. (1832).

POLYACANTHUS LAP. *Ess. Hém. p. 83. (1832).*

Corpus ovale. Caput triangulare, subaequilaterum, thoracis anteo angustius; tuberculis antenniferis a latere visis antrorsum oblique declivibus. Rostrum pone coxas anticas productum, articulo primo capite brevior, articulis secundo et tertio longitudine subaequalibus. Antennae fere nuda, articulo basali vix tertia parte apicem capitis superante. Thorax trapezoides, apice distinctissime sinuatus, marginibus lateralibus totis late laminato-explanatis, haud sinuatis, apice subito subrotundato-angulatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa: disco clavi per totam longitudinem vage punctato; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus spinis pluribus, una majore, armatis; tarsis posticis articulo primo articulis apicalibus duobus ad unum fere duplo longiore.

A test tojásdad. A fej háromszögű, csaknem egyenoldalu s a torj előszélénél keskenyebb; a csápudorok, oldalvást nézve, előfelé részút lehajlók. A szípesőr a mellső esipők mögé nyúlik, első izüleke a fejnél rövidebb, második és harmadik izüleke körülbelül egyenlő hosszú. A csápok csaknem egészen csupaszok, első izülekük alig nyúlik egy harmadrészevel a fej esúsan túl. A torj ferde nyúded, előszélén szembetünöleg öblös; oldalszélei egész kiterjedésükben szélesen lemezidomulag párkányoltak, nem öblösek, elől hirtelen kerekítve szögletesek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejldvék; a clavus rendetlenül pontozott; a röphártya külső erei ninesenek haránt futó ereeske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak közep-szerűek; a vastagodott mellső czombok alól több kisebb s azonkívül még egy nagyobb tövissel fegyverezvék; a hátsó kocsák tö-izüleke csaknem kétszer oly hosszú, mint a második és harmadik izülek együttvéve.

* * *

I. M. CARBONARIA ROSSI.

Nigra, opaca, sat dense distincteque punctata; thorace plano, lateribus explanatis leviter elevatis, disco antico obsolete punctato; acetabulis anterioribus carinula obscuro-ferruginea instructis. ♂. ♀. Long. $7\frac{1}{2}$ — $8\frac{1}{2}$. Lat. $3\frac{1}{2}$ — $3\frac{3}{4}$ m/m .

Cimex carbonarius Rossi Faun. ctr. II. p. 244. 1330. tab. 7. fig. 7. (1790).

Lygaeus aterrimus FABR. Ent. syst. Suppl. p. 541. 96. (1798); COQUEB. Illustr. Ins. I. p. 37. tab. 9. fig. 10. (1799); FABR. Syst. Rhyng. p. 229. 124. (1803); WOLFF le. cím. V. p. 198. fig. 192. (1811).

Lygaeus Echii PANZ. Faun. Germ. 72. tab. 22.; FABR. Syst. Rhyng. p. 235. 160. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 215. 12. (1804).

Lygaeus ater THUNB. Hem. rostr. cap. IV. p. 3. (1822).

Pachymerus echii SCHILL. Beitr. zur. Ent. I. p. 73. 13. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 137. fig. 70. (1831); BURM. Handb. II. t. p. 297. 10. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835).

Aphanus echii COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 43. 1. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 132. 1. (1840).

Pachymerus aterrimus RAMB. Faun. And. II. p. 148. 2. (1842).

Polyacanthus echii AM. et SERV. Hist. des Hémi. p. 252. 1. tab. 5. fig. 10. (1843).

Pachymerus carbonarius KOLEN. Mel. ent. II. p. 77. 43. (1845).

Microtoma carbonaria FIEB. Eur. Hem. p. 193. (1861).

*

PACHYMERUS ST. FARG. ET SERV.

Enc. méth. X. p. 322. (1825).

APHANUS LAP. *Ess. Hémi. p. 35. (1832).*

CALYPTONOTUS DOUGL. et SCOTT *Brit. Hem. I. p. 171. (1865).*

Corpus oblongum vel ovale. Caput triangulare, subaequilaterum, thoracis antice angustius vel latitudine subaequale; tuberculis antenniferis a latere visis antrorsum oblique declivibus. Rostrum pone coxas anticvas productum, articulo secundo tertio distincte longiore. Antennae nudae vel fere nudae, articulo primo capitis apicem quarta vel vix tertia parte superante. Thorax trapezoidens, apice truncatus vel levissime subsinuatus, marginibus lateralibus totis foliaceo-explanatis, hanc sinuatis, apice subito maxime rotundatis vel subrotundato-angulatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa; clavo disco vage punctato vel plus minus distincte et regulariter seriatim punctato; venis exterioribus membranae vena transversa hanc conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curveda; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus spinis pluribus, plerumque una majore, armatis; tarsi postici articulo primo articulis duobus apicalibus simul sunt duplo vel plus duplo longiore.

Fekete, fénytelen, elég sűrűen és szembetűnően pontozott; torja laposdad, szélesedett oldalszélein gyöngén felhajlott, előfelének közepe táján pedig igen enyészetesen pontozott; mellső és középső izvápián egy-egy rozsdabarna ormóeska foglal helyet.

Földrészünk mérsékelt és melegebb tájait lakja; azonkívül Szibériában és Algírban is él. — Az éjszaki félöld kivételével hazánkban is mindenütt előfordul és tökéletesen kifejlett állapotban telel át. Álezáját szeptember elején észleltem. Lelhelyei: Budapest és Kiszent-Miklós (Pest vm.), Balaton-Füred, Hódmező-Vásárhely, Nagyvárad, Debreczen, Kolozsvár és a horvátországi Josefthal.

A test hosszadalmas vagy tojásdad. A fej háromszögű, csaknem egyenoldalu s a torj előszélénél keskenyebb vagy azzal egyenlő széles; a csápudorok, oldalvást nézve, előfelé rézsút lehajlók. A szívesőr a mellső csipők mögé nyúlik, második izüldke szembetűnőleg hosszabb a harmadiknál. A csápok egészen vagy csaknem egészen eszupaszok, első izüldékük csak negyed vagy legfőlebb harmadrészével nyúlik a fej esúcsán túl. A torj ferdényded, előszélén egyenes vagy kissé öblös; oldalszélei egész terjedelmükben lemezidomnulat tetemesen szélesedvők, nem öblösek, elől hirtelen erősen kerekítettek vagy kissé kerekítve szögletesek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejldvők; a clavus vagy rendetlen vagy soros pontozással; a röphártya külső erei ninesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alól több kisebb s azonkívül többnyire még egy nagyobb tövissel felszereltek; a hátsó kocsák első izüldke legalább kétszer oly hosszú, mint a két utolsó izüldke együtt véve.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A torj egyszínű fekete; a clavus rendetlen pontozással. — *P. Islandri* L.

2 (1). A torj utófele világos színezetű; a clavus legalább két szabályos pontsorról.

- 3 (8). A torj lemezidomu oldalszélei egész hosszúságukban szélesen sárgák.
- 4 (7). A pajzska utófelén két ékídomu sárgás foltocskával; a röphártya sötétes.
- 5 (6). A torj lemezidomu sárgás oldalszélei fekete pontokkal borítvák. — *P. validus* n. sp.
- 6 (5). A torj oldalszélei egyszínűek, sötét pontozás nélkül. — *P. lynceus* FABR.
- 7 (4). A pajzska egyszínű fekete; a röphártya fehéres, közepén fekete foltal. — *P. quadratus* FABR.
- 8 (3). A torj lemezes oldalszéleinek előfele egészen fekete, legfőlebb szélső párkányán igen keskenyen világos színezetű.
- 9 (16). A corium utófelén levő nagy fekete folt annak belső szögleténél foglal helyet; a czombok mind feketék.
- 10 (13). A csápok egészen feketék; a röphártya csúcsán szembetűnő fehér folt nélkül.
- 11 (12). A torj oldalszéleinek előfele a lábakkal együtt egészen fekete. *P. phoeniceus* ROSSI.
- 12 (11). A torj oldalpárkánya elől igen keskenyen sárga; a mellső lábszárak töve sárgás. — *P. Pini* L.
- 13 (10). A csápok részben sárgák; a röphártya csúcsán egy világos fehér folt látható.
- 14 (15). A második csápizütlék töve, valamint a mellső és középső lábszárak sárgák. — *P. vulgaris* SCHILL.
- 15 (14). Az utolsó három csápizütlék töve és valamennyi lábszár sárgás. — *P. pincti* H.-SCH.
- 16 (9). A corium nagy fekete foltja annak belső szögletétől távol áll s a külszélhez közeledett; a hátsó czombok csaknem egészen sárgák. — *P. caffer* THUNB.

1. *P. ROLANDRI* LIN.

Oblongus, niger, opaeus; clavi disco per totam longitudinem vage punctato; limbo antico angustissimo pectoris nec non macula membranae basali magna flavo-testaceis; femoribus anticis spina distincta armatis. ♂. ♀. Long. 7—7½. Lat. 2½—2¾ ^{m/m}.

Cimex Rolandri LIN. Faun. suec. Ed. 2. p. 255. 957. (1761); Poda Ins. Mus. Graec. p. 59. 24. (1761); LIN. Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 729. 98. (1767); FABR. Syst. Ent. p. 722. 126. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 219. 98. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 367. 175. (1781); Mant. ins. II. p. 302. 229. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2177. 97. (1788).

Cimex fulvomaculatus DE GEER MÉM. III. p. 294. 33. (1773).

Lycgacus maroccanus FABR. Ent. syst. IV. p. p. 163. 96. (1794); Syst. Rhyng. p. 229. 123. (1803).

Lycgacus Rolandri FABR. Ent. syst. IV. p. 164. 99. (1794); Syst. Rhyng. p. 230. 127. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 217. 15. (1804); FALL. Mon. cim. Succ. p. 68. 13. (1807); WOLFF Ic. cim. V. p. 199. fig. 193. (1811); FALL. Hem. Succ. Cim. p. 60. 20. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 195. 39. (1870).

Lycgacus Rolandri WALCK. Faun. Paris. II. p. 346. 5. (1802).

Pachymerus Rolandri SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 72. 12. (1829); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 3; Nom. ent. I. p. 44. (1835); RAMB. Faun. And. II. p. 149. 4. (1842); KOLEN. Mel. ent. II. p. 79. 45. (1845).

Aphanus Rolandri COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 43. 2. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 133. 5. (1840).

Rhyparochromus Rolandri AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 253. 1. (1843); FIEB. Eur. Hem. p. 194. 2. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 220. 1.

Calyptonotus Rolandri DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 172. 1. (1865).

*

Hosszudac, fekete, fénytelen; a clavus rendetlenül pontozott; mellének igen keskeny előszéle, valamint röphártyájának tövén egy nagy folt rozsdásárگا; mellső ezombjai egy szembetűnő tövissel fegyverezvék.

Angolországtól Algirig, Spanyolországtól a Volgáig és a Kaukaszsig elterjedt faj, mely azonfelül Madeira szigetén is előfordul. Nálunk meglehetősen ritkaság és április közepétől október közepéig észleltetett a budai Gellért- és Sváblhegyen, Pécs, Nagyvárad, Debreczen és Miskolcz vidékén s az erdélyi Mezőségben, valamint legujabban Abaujmegyében Forrón és Pestmegyében Kis-Szent-Miklós mellett.

2. *P. VALIDUS* N. SP.

(Fig. 13.)

Ovalis, niger; marginibus latis lateralibus parteque posteriore thoracis, lineolis duabus subdistinctis scutelli, hemelytris, limbo postico angusto prostethii, maculis pectoris ad coxas parviusculis basique tibiarnum antica-rum sordide griseo-flavescentibus; lateribus explanatis

parteqne posteriore thoracis nec non hemelytris dense nigro-punctatis, clavo seriebus duabus punctorum exterioribus parallelis, appropinquatis, instructo, disco crebre punctato, corio intus pone medium macula nigra subrotundata, obsoletissime albido-limbata, notato; membrana fuscescente, apice interdum albido-maculata; femoribus anticis spina unica magna armatis et praeterea obsolete tuberculatis. ♂. ♀. Long. $9\frac{1}{2}$ –10. Lat. $3\frac{3}{4}$ – $3\frac{1}{2}$ $m'm$.

P. lynceo affinis, major, obscurior, lateribus explanatis thoracis nigro-punctatis, thorace posteriori hemelytrisque crebrius punctatis, macula subapicali albida pone maculam nigram corii subdeficiente, vittis sentelli maculisque pectoris ad coxas subdistinctis divergit.

*

Tojásdad, fekete; torjának széles oldalszélei és utófele, pajzskáján két ékidomú foltoeska, röptyűi, továbbá mellén az előmell keskeny előszéle s a csipők mellett levő meglehetősen apró foltok mellső lábszárainak tövével együtt szemyes szürkés-sárgák; torjának lemezidomú oldalszélei és utófele, valamint röptyűi sűrű fekete pontozással, e pontok a clavus külső felén két egymáshoz közeledett, párhuzamos sort képeznek; a corium belső szögleténél egy igen enyészetes fehér szegélylyel körülvett, nagy fekete kerek folt foglal helyet; sötétes röphártyája néha esüésán egy pár feléres pettyeeskét visel; mellső ezombjai egy nagy tövisen kívül még enyészetes dudoresákkal felszereltek.

Ezen kitünő új faj felfedezését PÁVEL JÁNOS magy. nemz. muzeumi gyűjtőnek köszönhetjük, ki 1872. febr. 1-én a budai kinstári erdőben egy nőstényre, utóbb 1875. június 30-án ugyanott ismét egy másodikra akadt. Ezen ügyes és szerencés kutató már előbb 1870-ben gyűjtött belőle két példányt Brussa körül Kis-Ázsiában.

3. P. LYNCEUS FABR.

Anguste ovalis, niger; marginibus latis lateralibus impunctatis parteque posteriore thoracis, lineolis duabus distinctis sentelli, hemelytris, limbo postico angustissimo prostethii et metastethii, maculis pectoris ad coxas basique tibiarum anticarum griseo-flavescens; thorace posteriori hemelytrisque nigro-punctatis, clavo seriebus duabus punctorum exterioribus parallelis, appropinquatis, instructo, disco sparsim punctato, corio pone medium prope angulum internum macula rhombea nigra, pone hanc macula subapicali albida notato; membrana fuscescente, apice maculis pluribus albidis signata; femoribus anticis spina unica distinctissima armatis et

praeterea obsoletissime subtuberculatis. ♂. ♀. Long. 7–8. Lat. $2\frac{3}{4}$ –3 $m'm$.

Cince lynceus FABR. Syst. Ent. p. 722. 127. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 258. 26. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 368. 179. (1781); MANT. ins. II. p. 302. 235. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2178. 426. (1788).

Lygaeus lynceus FABR. Ent. Syst. IV. p. 166. 107. (1794); Syst. Rhyng. p. 231. 137. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 217. 18. (1804); FALL. Hem. Succ. Cim. p. 52. 7. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 196. 42. (1870).

Pachymerus lynceus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 66. 3. tab. 5. fig. 7. (1829); HANS WANZ. Ins. I. p. 44 fig. 28. (1831); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 10; Nom. ent. I. p. 45. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 281. 14. tab. 11. fig. 3. (1870).

Pachymerus (Pachymerus) lynceus FLOR. Rhyneh. Lvl. I. p. 273. 24. (1860).

Rhyparochromus lynceus FIEB. Eur. Hem. 194. 6. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 221. 3.

Calyptonotus lynceus DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. IV. p. 239. 2*. (1868).

*

Tojásdad, fekete; torjának nem pontozott széles oldalszélei utófelével együtt, valamint pajzskáján két szembetűnő ékidomú foltoeska, röptyűi, mellén az elő- és utómell igen keskeny utószéle s a csipők mellett levő nagy foltok és mellső lábszárainak töve szürkés-sárgák; torjának utófele röptyűivel együtt feketén pontozott, a clavus külső felén két egymáshoz közel álló párhuzamos pontsorrall; a corium belső szögleténél egy dülényded fekete folttal van jelölve, melytől hátrafelé még egy feléres foltoeska látható; sötétes röphártyája esüésán több fehérres pettyet visel; mellső ezombjai alól egy nagy tövissel fegyverzetek s azonkívül még alig észrevehetőleg dudorkásak.

Tenyészési térköre Európára szorítkozik, de itt mindenütt előfordul. — Nálunk tökéletesen kifejlett állapotban tölti a telet és egyenként egész éven keresztül található. Lelhelyei: a budai hegyek és Kis-Szt-Miklós (Pest vm.), Komjáti (Torna vm.), Debreczen, Nagyvárad, Bél és Rév (Bihar vm.), Kolozsvár, Nagy-Csűr (Szeben-szék), Melhádia és Baziás.

1. P. QUADRATUS FABR.

Oblongus, niger; thoracis maculis tribus marginis anticis, marginibus latis lateralibus parteque posteriore, hemelytris, limbis angustissimis segmentorum pectoris

maculisque ad coxas dilute griseo-flavescentibus; thorace posterius hemelytris remota fusco-punctatis, clavo seriebus tribus punctorum, duabus exterioribus parallelis, instructo, margine scutellari nigro-limbato, corio pone medium, prope angulum internum macula rhombea nigra; membrana albida, venis maculaque oblonga media fusciscentibus; antemiarum articulo secundo, tibiis nec non articulo tarsorum basali sordide flavo-testaceis, basibus et apicibus exceptis; femoribus anticis spina unica distinctissima armatis, praeterea obsolete sub tuberculatis. ♂. ♀. Long. $5\frac{1}{2}$ –6. Lat. $1\frac{3}{4}$ –2 $\frac{m}{m}$.

Variat antemiarum articulis primo apice, tertio medio flavo-testaceis.

Lygacus quadratus FABR. Ent. syst. Suppl. p. 541. t. 10. (1798); COQUEB. Illustr. ins. I. p. 37. tab. 9. fig. 12. (1799); FABR. Syst. Rhyng. p. 232. 141. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 218. 21. (1804); THOMS. Opusc. ent. II. p. 197. 41. (1870).

Pachymerus quadratus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 66. 4. tab. 5. fig. 6. (1829); HAHN WANZ. Ins. I. p. 50. fig. 31. (1831); H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 9; Nom. ent. I. p. 45. (1835); FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 346. 26. tab. 2. fig. 22. (1836); RAMB. Faun. And. II. p. 149. 5. (1842); BOH. Vet.-Ak. Handl. 1849. p. 246; VOLL. Tijdsch. voor Ent. Scr. 2. V. p. 280. 13. tab. 11. fig. 2. (1870).

Rhyparochromus quadratus SAHLB. Mon. Geoc. Femm. p. 55. 2. (1848); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 221. 4.

Beosus quadratus FIEB. Europ. Hem. pag. 196. 2. (1861).

Calyptonotus quadratus DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. IV. p. 241. 2^{***}. (1868).

*

Hosszudad, fekete; torjának előszélén három kis petty, valamint széles oldalszélei és utófele, azonkívül röptyűi és mellén az egyes szelvények igen keskeny szélei s a esipők mellett levő foltok szürkés-sárgák; torjának utófele és röptyűi szétszórt barna pontozással; a pajzs-szélén fekete szegélyű clavus három pontsorról, melyek közül a két külső sor egymással párhuzamos; a corium belső szögleténél egy dülényded fekete folt foglal helyet; röphártyája fehéres, közepén egy hosszudad folt ereztével együtt feketés; második esájpizüléke, lábszárai és kocsaának tő-izüléke, töveik és csücsaik kivételével, szenyves-sárgák; mellső czombjai egy nagy tövisen kívül néhány enyészetes dudoresával felszereltek.

Néhány esájpajának első izüléke esücsán, harmadik izüléke pedig közepén sárga.

Tenyészési térköre Finlandtól délre Algirig, Andaluziától keletre a Volga mellett fekvő Sareptáig és Palesztináig terjed, sőt még Madeira szigetén is előfordul. Hazánkban egész éven keresztül található; egy ízben még december utolsó napján is gyűjtöttem. Budapest vidékén gyakori; észleltetett azonkívül Pécs, Nagyvárad és Kassa mellett, valamint a paltyi fürdőnél Bács megyében.

5. P. PHOENICEUS ROSSI.

Oblongus, niger, thoracis parte posteriore, hemelytris, limbo postico angustissimo prostethii et metastethii maculisque pectoris ad coxas griseo-flavescentibus; thorace posterius hemelytrisque nigro-punctatis, clavo seriebus tribus punctorum, duabus exterioribus medio distantibus, instructo, margine scutellari nigro-limbato, corio intus pone medium macula rhombea nigra; membrana nigro-fusca, obsolete albido-limbata; femoribus anticis subtus spina distincta armatis, praeterea obsolete subtuberculatis. ♂. ♀. Long. $7\frac{1}{2}$ –8. Lat. $2\frac{1}{2}$ – $2\frac{3}{4}$ $\frac{m}{m}$.

Variat thorace posterius hemelytris sordide rubicis.

Cimex phoeniceus ROSSI Mant. ins. p. 54. 508. (1792).

Pachymerus phoeniceus H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 118. tab. 15; Nom. ent. I. p. 44. (1835); FLOR Rhynch. Livl. I. p. 272. (1860).

Rhyparochromus phoeniceus FIEB. Eur. Hem. p. 195. 7. (1861).

*

Hosszudad, fekete; torjának utófele, röptyűi és mellén az elő- és utócell igen keskeny utószéle s a esipők mellett levő foltok sárgás-szürkék; torjának utófele röptyűivel együtt feketén pontozottak; a pajzs-szélén fekete szegélyű clavus három pontsort visel, melyek közül a két külső sor közepe táján egymástól eláll; a corium közepe mögött belső szögleténél egy dülényded fekete folt van jelölve; barnás-fekete röphártyája alig észrevehető fehéres szegélyzettel; mellső czombjai alól egy nagyobb tövisvel fegyverezettek s azonkívül enyészetes dudorkások.

Torjának utófele néha röptyűivel együtt vörhenyes színezetű.

Európa mérsékelt és déli tájainak sajátja. A magyar faunaterület dombos és hegyes vidékein április elejétől szeptember végeig nem ritka. Lelhelyei: a budai Gellért-hegy és Farkasvölgy, valamint Kis-Szent-Miklós (Pest vm.); Balaton-Füred; Torna, Szádellő, Komjáti és Borzova (Torna vm.); Mező-Záh (Torda vm.); a mehádiai Herkulesfürdő mellett felmagasló Domoglet esücsa és a horvátországi Josefthal.

6. P. PINI LIN.

Oblongus, niger; marginibus lateralibus, plerumque etiam antico, angustissimis parteque posteriore thoracis, hemelytris, limbo postico metastethii et prostethii, hujus etiam limbo antico, maculis pectoris ad coxas basique tibiaram anticarum griseo-flavescentibus; thorace posteriori hemelytris que nigro-punctatis, elavo seriebus tribus punctorum, duabus exterioribus versus medium distantibus, instructo, margine scutellari nigro-limbato, corio pone medium prope angulum internum macula rhombea nigra; membrana fusca, margine obsolete albido-maculata; femoribus anticis subtus spina unica armatis. ♂. ♀. Long. 7—8. Lat. $2\frac{1}{3}$ — $2\frac{2}{3}$ $\frac{mm}{m}$.

Cimex Pini LIN. Faun. suec. Ed. 2. p. 255. 956. (1761); Poda Ins. Mus. Graec. p. 59. 23. (1761); LIN. Syst. nat. Ed. 12. 1. 2. p. 729. 96. (1767); DE GEER Mém. III. p. 278. 22. tab. 14. fig. 22. (1773); FABR. Syst. Ent. p. 722. 124. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 218. 96. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 367. 173. (1781); Mant. ins. II. p. 302. 227. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2177. 96. (1788); Rossi Faun. ctr. H. p. 243. 1328. (1790).

Cimex collinus SCHRANK Ent. ins. Austr. p. 287. 553. (1781).

Ligaeus Pini FABR. Ent. syst. IV. p. 163. 97. (1794); SCHELLENBERG Helv. Wanz. tab. 2. fig. 2. (1800); WOLFF Ic. cim. II. p. 74. fig. 71. (1801); FABR. Syst. Rhyng. p. 229. 125. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 216. 13. (1804); FALL. Mon. cim. Suec. p. 64. 5. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 470. 5. (1828); FALL. Hem. Suec. Cim. p. 51. 6. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 263. 6. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 196. 40. (1870).

Ligaeus pini WALCK. Faun. Paris. II. p. 346. 4. (1802).

Pachymerus pini SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 64. 1. tab. 5. fig. 3. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 38. fig. 25. (1831); BURM. Handb. II. 1. p. 269. 9. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); KOLEN. Mel. ent. II. p. 78. 44. (1845); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 282. 15. tab. 11. fig. 1. (1870).

Aphanus pini COSTA Cim. Neap. cent. 1. p. 43. 3. (1838).

Rhyparochromus pini AM. et SERV. Hist. des Hémi. p. 254. 2. (1843); SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 55. 1. (1848); FIEB. Eur. Hem. p. 195. 8. (1861); STRÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 221. 2.

Pachymerus (Pachymerus) Pini FLOR Rhyng. Lév. I. p. 269. 23. (1860).

Calyptomotus Pini DOUGL. et SCOTT Brit. Mem. I. p. 173. 2. tab. 6. fig. 6. (1865).

Hosszudak, fekete; torjának igen keskeny oldalszélei, többnyire egyszersmind előszéle, valamint egész utófele. továbbá röptyűi és mellén az előnelli elő- és utószéle, az utómell utószéle s a esipők mellett levő foltok mellső lábszárainak tövével együtt sárgás-szürkék; torja utófelén, röptyűi pedig mindenütt feketén pontozottak; a pajzs-szélén fekete szegélyű elavus három pontsorról, melyek közül a két külső sor közepe táján egymástól eláll; a corium belső szögleténél egy dülényded fekete folt van elhelyezve; sötétbarna röplhártyája szélén alig észrevehetőleg felér pettyes; mellső ezombjai alól csak egy tövissel fegyverezettek.

Egész Európában honos faj, mely keletre Szibériában Irkueskig, a Kaukazon túl pedig egészen Perzsia határáig van elterjedve, sőt még Madeira szigetéről is ismeretes. — Nálunk a telet tökéletesen kifejtett állapotban töltvén, egész éven keresztül található és hegyen-völgyön mindenfelé igen gyakori. Mint a mehádiai Herkulesfürdő felett emelkedő Domoglet hegyen tapasztaltam, az előbbi faj társaságában még 1500 méternyi magasságban is tenyészik.

Lelhelyei: Budapest és a pilisi hegység (Pest vm.), Besztercebánya, Tátrafüred, Rozsnyó, Jólész (Gömör vm.), Torna, Áj és Komjáti (Torna vm.), Kassa, Csány, Forró és Rásony (Abauj vm.); Miskolcz, Nagy-Mihály (Zemplén vm.), Kőrösmező (Máramaros vm.), Nagyvárad, Valkó vár romjai (Kraszna vm.), Szükerék (Belső-Szolnok vm.), Kend (Doboka vm.), Kolozsvár, Felgyógy (Alsó-Fehér vm.), Kerczesóra üvegyár (Fogaraszvidék), Nagy-Csűr és Szász-Ujfalu (Szebenszék), Mehádia, Oravicza, Franzdorf (Krassó vm.), Baziás, Ulma (Temes vm.), Zágráb és az ogulini végezed területén fekvő Josefthal.

7. P. VULGARIS SCHILL.

Oblongus, niger; thoracis parte posteriore, hemelytris, limbo postico prostethii et metastethii maculisque pectoris ad coxas dilute griseo-flavescentibus; thorace posteriori hemelytris que nigro-punctatis, elavo seriebus tribus punctorum, duabus exterioribus versus medium distantibus, instructo, margine scutellari nigro-limbato, corio intus pone medium macula nigra, pone hanc macula subapicali albida; membrana fusca, apice albido-maculata; basi articuli antemarum secundi, fuleris posteriori-

ribus, geniculis imis, tibiis anterioribus, apice excepto, et basi articuli primi tarsorum anteriorum flavo-testaceis; femoribus anticis subtus tuberculo dentiformi instructis. ♂. ♀. Long. $6\frac{1}{2}$ —8. Lat. 2 — $2\frac{1}{2}$ $m'm$.

Pachymerus vulgaris SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 65. 2. tab. 5. fig. 8. (1829); HAIN Wauz. Ins. I. p. 41. fig. 26. (1831); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); KOLEX. Mel. ent. II. p. 81. 49. (1845); FLOR Rhyneh. Livl. I. p. 272. (1860).

Rhyparochromus vulgaris FIEB. Eur. Hem. p. 195. 10. (1861).

Lygaeus vulgaris THOMS. Opusc. ent. II. p. 196. 41. (1870).

*

Hosszudad, fekete; torjának utófele, röptyüi és mellén az elő- és utómell utószéle s a esipók mellett levő foltok sárgás-szürkék; torjának utófele röptyüivel együtt feketén pontozott; a pajzs-szélén fekete szegélyű clavus három pontsora közül a két külső sor közepe táján egymástól eláll; a corium belső szögleténél egy fekete folttal és e mögött még egy kisebb fehères pettytel van jelölve; sötétbarna röphártyájának esüésán egy fehér folt látható; második csápizülső tövén, valamint hátsó temporai, ezombjainak végső esüés s mellső és középső lábszárjai (esüésukat kivéve), nem különben mellső és középső kocsáinak első izülső tövén sárgák; mellső lábszárjai alól egy fogidomu dudorral felszereltek.

Földrésziünkön esaknem ép aanyira van elterjedve, mint az előbbi; Európán kívül pedig még Kis-Ázsiában is él. — Hazánkban szintén gyakori, és tökéletesen kifejlett állapotban teel át. Lelhelyei: a budai hegyek, Felső-Lő (Vas vm.); Komjáti (Torna vm.); Kassa, Felső-Gagy, Forró és Felső-Dobsza (Abauj vm.), Homonna-Bresztó (Zemplén vm.), Ungvár, Miskolez; Szeged, Szentés, Debreczen, Nagyvárad, Bél (Bihar vm.), Szilágy-Nagyfalu (Kraszna, vm.); Kolozsvár, Apahida (Kolozs vm.), a tordai hasadék, Nagy-Szeben, Nagy-Csűr (Szebenszék), Franzdorf (Krassó vm.), Ulma (Temes vm.), és Pétervárad Szlavonországban.

8. P. PINETI H.-SCH.

Oblongus, niger; thoracis parte posteriore, angulis posticis exceptis, hemelytris, limbo postico segmentorum pectoris maculisque ad coxas dilute griseo-flavescens; thorace posterius hemelytrisque minutissime nigro-punctatis, clavo seriebus tribus punctorum, duobus exterioribus medio distantibus, instructo, margine scutellari nigro-limbato, corio pone medium prope angulum inter-

num macula nigra; membrana nigro-fusea, apice albonotata; antennarum articulo quarto basi albido-annulato, harum articulis secundo et tertio, apice excepto, fuleris, geniculis imis, tibiis et basi articuli primi tarsorum sordide flavo-testaceis, tibiis anticis apice, posterioribus etiam basi nigris; femoribus anticis subtus spina distinctissima et praeterea spinulis pluribus distinctis armatis, posterioribus subtus postice spinulis praeditis. ♂. ♀. Long. $6\frac{1}{2}$ —8. Lat. 2 — $2\frac{1}{2}$ $m'm$.

Pachymerus pineti H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); Wauz. Ins. IV. p. 95. fig. 438. (1839).

Rhyparochromus pineti FIEB. Eur. Hem. p. 195. 9. (1861).

*

Hosszudad, fekete; torjának utófele (az utószögletek kivételével) és röptyüi, valamint mellén az egyes szelvények utószéle s a esipók mellett levő foltok szürkés-sárgák; torjának utófele és röptyüi igen finom fekete pontozással; a pajzs-szélén fekete szegélyű clavus három pontsorrall, melyek közül a két külső sor közepe táján egymástól eláll; a corium belső szögleténél egy fekete folt, barnásfekete röphártyájának esüésán pedig egy fehér petty foglal helyet; esájpainak negyedik izülső tövén fehères, második és harmadik izülső pedig (esüésát kivéve), valamint temporai, ezombjainak végső esüés s lábszárjai első kocsá-izülső tövénél együtt szennyes sárgák, mellső lábszárainak esüés s a hátsóknak egyszersmind töve fekete; mellső ezombjai alól egy nagyobb tövisen kívül még több kisebb töviskével fegyverezvék, középső és hátsó ezombjai pedig hátul apró töviskével felszereltek.

Dél-Európát jellemző faj, mely azonban déli Németországban, a Svájczban és Algirban is előfordul. — Faunaterületünkön nem gyakori és itt is a melegebb tájakat kedveli; az északi felföldön egészen hiányzik. A telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti. Lelhelyei: a rákos-palotai erdő, a budai kinestári erdő és Farkasvölgy; Pécs, Üszög (Baranya vm.), Debreczen, Nagy-Csűr (Szebenszék), a mehádiai Herkulesfürdő, Baziás és a horvátországi Josefthal. *

9. P. CAFFER THUNB.

Oblongus, niger; antennarum articulo primo apice secundoque toto, thorace posterius, hemelytris pedibusque flavescens-testaceis; annulo lato subapicali femorum, interdum femoribus anticis fere totis, apice tibiaram, arti-

* A nagy, nemz. muzeum gyűjteményében levő baranyai példányok között van egy nőtény, melynek középső bal lábszára felényire meg van rövidítve s a kocsákból csak egy izülsődurványt hordoz.

culis tarsorum duobus apicalibus, angulis posticis thoracis, lineola ante medium maculaque pone medium corii nigris; macula corii subapicali pone maculam nigram, macula apicali membranae nigro-fuscae, nec non limbo postico segmentorum pectoris maculisque ad coxas albidis; femoribus anticis subtus spinis pluribus, una maxima, armatis, posterioribus subtus postice spinulis, posticis prope apicem spina curvata praeditis. ♂. ♀. Long. 5—6. Lat. $1\frac{1}{2}$ — $1\frac{3}{5}$ mm.

Cimex caffer THUNB. Nov. ins. spec. III. p. 59. tab. 3. fig. 70. (1784); Gmel. Syst. nat. I. 4. p. 2179. 439. (1788).

Lygaeus pedestris PANZ. Faun. Germ. 92. tab. 14; THOMS. Opusc. ent. II. p. 191. 26. (1870).

Algdus caffer THUNB. Hem. rostr. cap. III. p. 3. (1822).

Pachymerus pedestris SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 70. 10. tab. 6. fig. 7. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 62. fig. 38. (1831); BURM. Handb. II. 1. p. 296. 7. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); RAMB. Faun. And. II. p. 150. 7. (1842); KOLEN. Mel. ent. II. p. 80. 47. (1845).

Aphanus pedestris BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 133. 7. (1840).

Pachymerus insignis BOH. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 53. 5.

Pachymerus (Pachymerus) pedestris FLOR. Rhynch. Livl. I. p. 275. 25. (1860).

Rhyparochromus mundulus DOHRN Ent. Zeit. XXI. p. 160. 17. (1860).

Rhyparochromus pedestris FIEB. Eur. Hem. p. 195. 11. (1861); STÅL Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 221. 5.

Calyptonotus pedestris DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 174. 3. (1865).

Hosszudad, fekete; esájpajának első izüldéke esúésán, második izüldéke pedig egészen, nem különben torjának utófele röptyüivel és lábaival együtt sárgák; ezombjainak esúésa felé egy-egy széles gyűrű, mellső ezombjai néha csaknem egészen, valamint lábszárainak esúésa és koesáinak két utolsó izüldéke, továbbá torjának utószögletei és röptyüinek előfelén egy vékony esik, közepe mögött pedig egy belső szögletétől távol álló folt feketék; ezen folttól hátrafelé a corium utószéléhez közel, valamint a barnás-fekete röphártya esúésán egy-egy fehér petty foglal helyet; mellén az egyes szelvények utószéle s a esipők mellett levő foltok szintén fehéresek; mellső ezombjai alól több apró tüskén kívül egy nagyobb tövissel fegyverezvék, középső és hátsó ezombjai pedig hátúl több töviskével, ez utóbbiak azonkívül esúésukhoz közel még egy görbült tövissel felszereltek.

Európa legtöbb tartományában, sőt még Algírban is honos. — Hazánkban tökéletesen kifejlett állapotban telelvén át, egész éven keresztül mindenfelé gyakran található. Tavasszal április első felében párosodik. Lelhelyei: Budapest és a pilisi hegység (Pest vm.), Nyék és Alsó-Göböljárás (Székes-Fehér vm.), Balaton-Füred; Miskolcz; Torna, Komjáti (Torna vm.), Kassa, Csécs, Litka és Forró (Abauj vm.); Parnó (Zemplén vm.); Debreczen, Nagyvárad, Szeged, Új-Szeged (Torontál vm.); Szilágy-Nagyfalu (Kraszna vm.), Szükerék (Belső-Szolnok vm.), Kolozsvár, Segesvár, Szent-Erzsébet (Szében-szék), Mehádia és Bazsás.

BEOSUS AM. ET SERV.

Hist. des Héms. p. 254. (1843).

DIEUCHES DOHRN *Ent. Zeit. XXI. p. 159. (1860).*

ISCHNOTARSUS FIEB. *Eur. Hem. p. 50 et 191. (1861).*

Corpus oblongum vel elongatum. Caput triangulare, aequilaterum vel longius quam latius, thoracis antico latius; tuberculis antenniferis a latere visis antrorsum oblique declivibus. Rostrum coxas intermedias attingens, articulo secundo tertio longiore. Antennae nudaе vel fere nudaе, articulo primo capitis apicem parte plus quam dimidia superante. Thorax trapezoideus, margine antico subrecto, marginibus lateralibus totis laminatis, haud vel levissime sinuatis, apice leviter rotundatis. Scutellum

A test hosszudad vagy hosszukás. A fej háromszögű, egyenoldalu vagy hosszabb mint szélesebb, a torj előszélénél mindig szélesebb; a esájpadorok, oldalvást nézve, előfelé rézsút lehajlók. A szípesőr a középső esipőkhig ér, második izüldéke hosszabb a harmadiknál. A esipők egészen vagy csaknem egészen esúésaszok, első izüldékük több mint félénnyel nyúlik a fej esúésán túl. A torj ferdényded, előszélén egyenes; oldalszélei egész kiterjedésükben lemezesek, épen nem vagy csak igen gyöngén öblösek.

longius quam latius. Hemelytra completa, clavo disco plus minus distincte et regulariter seriatim punctato; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrosum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis leviter incrassatis, subtus spinis pluribus, una majore, armatis; tarsis posticis articulo primo articulis duobus apicalibus simul sumtis fere triplo longiore.

elől kissé kerekítették. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők; a clavus többekévébbé szabályos pontsorokkal; röphártya külső erei nincsenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a kissé vastagodott mellső ezombok alól több kisebb, s egy nagyobb tövissel fegyverezvők; a hátsó kocsák első izüldke csaknem háromszor oly hosszú, mint a második és harmadik izüldke együtt véve.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A torj utófele s a röptyűk vörhenyeselek, az alap-szímmel megegyező világos pontozással; a corium nagy fekete foltja gömbölyüded s annak belső szögletét nem érinti. — *B. erythropterus*. BRULL.

2 (1). A torj utófele s a röptyűk szürkésék, fekete pontozással; a corium nagy fekete foltja szögletes és a belső szögletet is csaknem egészen kitölti. — *B. luscus*. FABR.

* * *

I. B. ERYTHROPTERUS BRULL.

Elongatus, niger; antennarum articulis tribus basalibus, thoracis parte postica, scutelli apice imo vittulisque duobus mediis, hemelytris et pedibus rufo-vel flavo-ferrugineis; annulo apicali lato femorum posteriorum, basi apiceque tibiaram posteriorum, apice articuli antennarum tertii, angulis posticis thoracis, macula magna subrotundata, angulum internum haud attingente, pone medium anguloque apicali corii nigris; macula corii subapicali pone maculam nigram margineque costali, annulo basali articuli antennarum ultimi, limbo laterali prostethii posterioris, margine angusto postico prostethii et metastethii maculisque pectoris ad coxas albidis; thorace posterioris hemelytris que ferrugineo-punctatis; membrana nigro-fusca, apice albido-maculata. ♂. ♀. Long. 6—7. Lat. $1\frac{3}{4}$ —2 $\frac{m}{m}$.

♂. Rostro flavescente, articulo apicali nigro; femoribus anticis pone medium macula nigra notatis.

♀. Rostro nigro, articulo secundo flavescente; femoribus anticis, interdum etiam mediis, annulo subapicali lato nigro.

Aphanus erythropterus. BRULLÉ Exp. scient. Mor. III. p. 75. 30. tab. 31. fig. 4. (1832).

Pachymerus pulcher H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); Wanz. Ins. IV. p. 13. fig. 358. (1839).

Pachymerus ibericus KOLEN. Mel. ent. II. p. 79. 46. tab. 9. fig. 15. (1845).

Ischnotarsus pulcher FIEB. Eur. Hem. pag. 192. 2. (1861).

*

Hosszukás, fekete; esájpainak első három izüldke, torjának utófele, pajzskájának csúcsa és közepén két ékidomú pettyeske, azonkívül röptyűi és lábai vörhenyes rozsdasárgák; hátsó ezombjainak csúcsa felé egy széles gyűrű, hátsó lábcsárainak töve és csúcsa, harmadik esájpizüldkének csúcsa, torjának utószögletei, továbbá a corium csúcs-szöglete, és közepe mögött egy belső szögletét nem érintő, gömbölyüded nagy folt feketék; a corium oldalszéle és utószélén a nagy fekete folt mögött egy petty, valamint utolsó esájpizüldkének töve és mellén az előmell oldalszélei hátrafelé, az elő- és utómell keskeny utószélei s a esájpok mellett levő foltok fehéresek; torjának utófele és röptyűi rozsdasárga vagy rozsdavörös pontozással; barnás-fekete röphártyája csúcsán egy fehér pettyet visel.

A him szívesőre sárga, csak utolsó izüldke fekete; mellső ezombjai pedig közepük mögött egy fekete folttal jelölvők. — A nőstény szívesőre ellenben fekete és csak második izüldke sárga; mellső, néha egyszersmind középső ezombjai csúcsuk felé egy-egy széles fekete gyűrűvel tarkázvók.

E szép faj, melynek tenyésztési térköre Dél- és Kelet-Európán kívül egészen Palesztináig és Algirig terjed, hazánk melegebb részein is él s eddig április végétől szeptember elejéig a következő helyeken észleltetett, de

mindenütt csak egyenként: Buda, Villány (Baranya vm.), Szeged, Hódmező-Vásárhely, Nagyvárad, Bél (Bihar vm.), Mehádia és Orsova; Baziás és Ulma (Temes vm.); Horvátországban Josefthal. Álezájával augusztus elején találkoztam.

2. B. LUSCUS FABR.

Valde oblongus, niger; antennarum articulis secundo et tertio, apice excepto, thoracis marginibus lateralibus parteque fere dimidia postica, plerumque margine angustissimo antico, scutelli vittis duabus apiceque imo, hemelytris, limbo laterali prostethii posterioris, margine angusto postico prostethii et metastethii pedibusque griseo-flavescentibus; annulo apicali lato femorum posteriorum, basi apiceque tibiarum posteriorum, angulis posticis thoracis, lineola ante medium maculaque angulata magna pone medium nec non margine apicali corii nigris; macula corii subapicali pone maculam nigram, annulo basali articuli quarti antennarum maculisque pectoris ad coxas flavo-albidis; thorace posterioris hemelytrisque nigro-punctatis; membrana fusca, angulo basali externo et apice albido-maculata, venis pallidis. ♂. ♀. Long. $6\frac{2}{3}$ —7. Lat. $1\frac{1}{2}$ —2 $\frac{mf}{m}$.

♂. Antennarum articulo primo articulisque tribus basalibus rostri flavescens; femoribus anterioribus pone medium macula nigricante notatis.

♀. Basi apiceque imo articuli primi antennarum, nec non articulo secundo rostri flavescens; pedibus anterioribus posticis concoloribus.

Variat antennarum, femorum membranaeque colore nigro magis extenso. (*Sphragadimum* FABR. nce AM.)

Lygacus luscus FABR. Ent. syst. IV. p. 165. 103. (1794); Syst. Rhyng. p. 231. 133. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 217. 16. (1804); WOLFF Ic. cim. IV. p. 145. fig. 139. (1804).

Lygacus quadratus PANZ. Faun. Germ. 92. tab. 11.

Pachymeris luscus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 67. 6. tab. 6. fig. 4. (1829); HANN Wanz. Ins. I. p. 48. fig. 30. (1831); BERG. Handb. II. I. p. 295. 6. (1835); II. Sch. Nom. ent. I. p. 45. (1835); RAMB. Faun. And. II. p. 150. 6. (1842).

Aphanis luscus COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 44. 4. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 132. 3. (1840).

Beosus quadratus AM. et SERV. Hist. des Hémi. p. 254. 1. (1843).

Ischnotarsus sphragadimum FIEB. Eur. Hem. p. 192. 3. (1861).

Ischnotarsus luscus FIEB. Eur. Hem. p. 192. 4. (1861).

Dienehes luscus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 180. 1. tab. 6. fig. 8. (1865).

Igen hosszadal, fekete; csápjainak második és harmadik izülete (esücsukat kivéve), torjának oldalszélei és utófele, többnyire egyszersmind igen keskeny előszéle, pajzskájának esücsa és két ékídomu foltcskája, továbbá röptyü és mellén az előmell oldalszélei hátrafelé s az elő- és utómell keskeny utószéle lábaival együtt szürkés-sárgák; hátsó ezombjainak esücsán egy széles gyűrű, hátsó lábszárainak töve és esücsa, torjának utószögletei, valamint a corium közepe előtt egy esik, közepe mögött egy belső szögletét is érintő, szögletes nagy folt annak utószélével együtt feketék; a corium nagy fekete foltja mögött egy kis petty, a negyedik csápizületék tövéen egy gyűrű s a csápok mellett levő foltok mind fehéresek; torjának utófele röptyüvel együtt feketén pontozott; barna röphártyája világosabb erezzel, külső alapszögletén és esücsán fehér pettyekkel.

A him csápjainak első, és szívesőrének három tőizülete sárga; mellső és középső ezombjai közepük mögött egy feketés foltal jelölve. — A nőstény első csápizületke tövéen és esücsán szívesőrének egész második izületkével együtt sárga; mellső és középső ezombjainak színezete a hátsó ezombokéhoz hasonló.

A fekete szín néha csápjain, ezombjain és röphártyáján még nagyobb mértékben van elterjedve, természetesen a többi szín rovására.

Angolországtól délre Algír, Andaluziától keletre a Kaukázusig van elterjedve, sőt még Madeirán és a kanári szigeteken is előfordul; földrészünk éjszakibb tájain azonban hiányzik. — Nálunk egész éven keresztül mindenütt igen gyakori; párzási ideje június elejére esik, álezái pedig két hónap múlva jelennek meg. Lelhelyei: Budapest és Kis-Szt-Miklós (Pest vm.), Miskolcz, Rozsnyó, Komjáti (Torna vm.), Kassa, Szobráncz és Sztrajnyán (Ung vm.), Nagyvárad, Szentés, Hódmező-Vásárhely, Algyó (Csongrád vm.), Szeged, Baziás és Grebenácz (Temes vm.); Mehádia, Nagy-Csűr (Szobenzék).

EMBLETHIS FIEB.

Eur. Hem. p. 51 et 197. (1861).

PLATYCHILUS JAKOWL. *Bull. de la Soc. imp. des Nat. de Moscou. XLVIII. p. 256. (1874).*

Corpus ovale. Caput triangulare, subaequilaterum, thoracis antico angustius; tuberculis antenniferis apice extus obtusis. Rostrum apicem mesostethii attingens, articulo secundo tertio longiore. Antennae articulis tribus basalibus rigide setosis, articulo primo apicem capituli superante. Thorax trapezoides, apice distinctissime sinuatus, marginibus lateralibus laminato-explanatis, haud sinuatis, anterioribus distincte rotundatis. Scutellum thorace haud brevius. Hemelytra completa vel raro incompleta; clavo irregulariter punctato; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, subtus per totam fere longitudinem spinulis armatis; tarsis posticis articulo primo articulis duobus apicalibus simul suntis duplo longiore.

A test tojásdad. A fej háromszögű, csaknem egyenoldalu, a torj előszélénél keskenyebb; a csápudorok külvégyszöglete tompa. A szípesőr a középmell végéig ér, második izülete hosszabb a harmadiknál. A csápok első három izülete mereven felálló sertéket visel, tő-izületek a fej esésán túl nyúlik. A torj ferdényded, előszéle szembetünőleg öblös, oldalszélei lemezidomulag szélesedvők, nem öblösek, de elől észrevehetőleg kerekítettek. A pajzska nem rövidebb mint a torj. A röptyúk tökéletesen kifejlődtek vagy csak ritkán durványosak; a clavus rendetlenül pontozott; a röphártya külső crei ninesenek haránt futó creeske által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső czombok alól csaknem egész hosszúságukban tövisekkel felszereltek; a hátsó kocsák első izülete kétszer oly hosszú, mint a két utolsó izület együttlévé.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (1). A torj lemezidomu oldalszélei igen szélesek s korongjával egy síkban fekszenek.
2 (3). A torj oldalszélei minden szőrözet nélkül; a czombok rendetlenül pontozottak. — *E. Verbasci* FABR.
3 (2). A torj lemezes oldalszéleinek párkányán apró

merev serték állanak; a barnás czombok sötétebb pontozás nélkül. — *E. ciliatus* n. sp.

- 4 (1). A torj lemezidomu oldalszélei keskenyek és kissé felhajlottak; a czombok szabályos pontsorokkal. — *E. arenarius* L.

* * *

I. *E. VERBASCI* FABR.

Ovalis, flavescens-griseus, nigro-punctulatus; marginibus lateralibus thoracis margineque costali hemelytrorum late dilatatis, nudis, punctis line illis acervatis et maculas parvas formantibus notatis; pectore nigro, maculis ad coxas, segmentorum limbo postico, prostethii etiam limbo laterali flavo-albidis; femoribus irregulariter observo-punctatis; ventre ferrugineo, limbo abdominis nigro alboque variegato; membrana fuscescens, minute albido-maculata. ♂. ♀. Long. 6—7. Lat. $2\frac{1}{3}$ — $2\frac{2}{3}$ $\frac{m}{m}$.

♂. Segmentis genitalibus unicoloribus.

♀. Segmento ventrali quinto postice angulatum emarginato, emarginatura basin segmenti in linea mediana attingente.

Lygaeus Verbasci FABR. Syst. Rhynch. p. 235. 161. (1803).

Lygaeus pilifrons ZETT. Vet.-Ak. Handl. 1819. p. 71. 21.; FALL. Suppl. cím. Suec. p. 8. (1826); Hem. Suec. Cím. p. 52. 8. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 195. 37. (1870).

Pachymerus marginipunctatus H.-SCH., PANZ. Fam. Germ. 118. tab. 7.

Emblethis platychilus FIEB. Eur. Mem. p. 197. 1. (1861).

Goniatotus pilifrons STÅL. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 222. 1.

Emblethis verbasci DOUGL. Ent. monthl. Mag. IX. p. 4. 1. (1872).

Tojásdad, sárgás-szürke, feketén pontozott; torjának és röptyűinek tetemesen szélesedett oldalszélei csupaszok, az azokon initt-amott csoportosan álló pontok apró pettyeket képeznek; fekete mellén az egyes szelvények utószéle az előmell előszélével s a esipők mellett levő foltokkal együtt sárgás-fehér; ezombjai rendetlen sötétbarna pontozással; hasa rozsdabarna, szélein fehéren és feketén tarkázva; barnás röphártyája apró fehérres pettyekkel borított.

A hím ivarszelvényei egyszínűek. — A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén szögletesen kinetszett, ezen kinetszés az illető szelvény tövét csak a középvonalban érinti.

Európa nagyobb részét lakja s azonkívül Kis-Ázsiából és Algírból ismeretes. — Hazánk több vidékén nem ritka és tökéletesen kifejlett állapotban tel el. Lelhelyei: Budapest, Losonez, Miskolcz, Forró (Abauj vm.), Komjáti (Torna vm.), Parnó (Zemplén vm.); Kozosvár, Baziás és Grebenác (Temes vm.), Oravicza (Krassó vm.) s a horvátországi Josefthal.

2. *E. CILLIATUS* N. SP.

(Fig. 14 et 14a.)

Ovalis, sordide flavescens-griseus, nigro-punctatus, punctis supra plus minus confluentibus et maculis parvas formantibus; capite utrinque ad oculos plerumque vittula pallida notata; marginibus lateralibus thoracis serie setarum instructis, cum margine costali hemelytrorum late dilatatis; pectore nigro, maculis ad coxas, limbo postico segmentorum limbisque antico et lateralibus prostethii flavo-albidis; femoribus infuscatis, haud obscure-punctatis; ventre nigricante vel obscure-ferrugineo, abdominalis limbo nigro alboque variegato; membrana grisea, fusco-venosa, interstitiis venarum imprimis medianum fusco-vittatis et minute albido-guttatis. ♂. ♀. Long. 5—6. Lat. $1\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{4}$ mm.

♂. Segmento genitáli primo postice albo-limbato.

♀. Segmento ventrali quinto postice angulatim emarginato, emarginatura basin segmenti paullo latius attingente.

Præcedenti valde affinis, minor, marginibus lateralibus thoracis setosis, femoribus impunctatis et longius pilosis, corporis hemelytrorumque colore nec non feminarum segmento ventrali quinto magis emarginato divergit. A *Platychilo dilaticolli* JAKOWL. Bull. de la Soc. imp. des Nat. de Moscou. XLVIII. p. 259. tab. 10. fig. 4. (1874), qui etiam ad hoc genus referendus est, magnitudine minore, corpore superne distinctissime glabro, hemelytris completis, femoribus haud nigro-punctatis dif-
ferre videtur.

Tojásdad, szennyes-sárgás szürke, feketén pontozott, e pontok felül több-kevésbbé összefolynak és apró pettyeket képeznek; fejtetőjén szemek mellett többnyire egy-egy fehérres esik látható; torjának tetemesen szélesedett oldalszélein merev serték állanak, röptyűinek oldalszéle szintén igen szélesedett; fekete mellén az egyes szelvények utószéle, valamint az előmell elő és oldalszélei s a esipők mellett levő foltok sárgás-fehérek; sárgás-barna ezombjai sötétebb pontozás nélkül; feketés vagy sötét rozsdabarna hasa szélein fehérrrel és feketével tarkázott; szürke röphártyája a barna erek közötti téreséken főleg közepe táján barna sávokkal, melyek ismét apró fehérres pettyekkel vannak behitve.

A hím első ivarszelvénye utószélén fehér szegélyzettel. — A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén szögletesen kinetszett, e kinetszés az illető szelvény tövét valamivel szélesebben érinti.

Eddig bizonyára az előbbivel zavartatott össze; attól azonban a felsorolt jellegek által határozottan különbözik és önálló új fajt képez, mely kizárólag hazánkban tenyészik s itt a telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti. Első példányát 1869. augusztus 26-án Oroson találtam Szabolesmegyében. Azóta homoktalajú románoknak még két pontján sikerült felfedeznem, u. m. a pesti Rákoson és Usongrádmegyében Horgos mellett. Ujabbán pedig SAJÓ KÁROLY pestmegyei földbirtokos hozott egy nőstényt Kis-Szent-Miklósról Pestmegyében.

3. *E. ARENARIUS* LIN.

Subovalis, flavescens-griseus, nigro-punctulatus, punctis marginum lateralium thoracis marginisque costalis hemelytrorum in maculas parvas accurvatis; thorace antrosum sensim angustato, marginibus lateralibus anguste dilatatis, setulosis; pectore nigro, limbo postico segmentorum, prostethii etiam limbis lateralibus, maculisque ad coxas flavo-albidis; femoribus seriatis obscure-

punctatis; ventre nigricante vel ferrugineo, abdominis limbo nigro alboque variegato; membrana fuscescente, minute albido-maculata. ♂. ♀. Long. 5—6½. Lat. 1¼—2½^{mf}/_{fm}.

♂. Segmento genitali primo varicolore.

♀. Segmento ventrali quinto postice angulatim emarginato, emarginatura basin segmenti subattingente.

Cimex arenarius LIN. Fam. succ. Ed. 2. p. 255. 955. (1761); Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 729. 95. (1767); FABR. Syst. Ent. p. 723. 132. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 218. 95. (1778); SCHRANK Ent. ins. Austr. p. 286. 552. (1781); FABR. Spec. ins. II. p. 369. 184. (1781); Mant. ins. II. p. 303. 240. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2177. 95. (1788).

Lygaeus arenarius FABR. Ent. syst. IV. p. 170. 119. (1794); Syst. Rhyn. p. 233. 146. (1803).

Lygaeus griseus WOLFF Ic. cim. III. p. 113. fig. 107. (1802).

Emblethis arenarius FIEB. Eur. Hem. p. 198. 2. (1861).

*

Tojásdad, sárgás szürke, feketén pontozott, a torj s a röptyűk oldalszélein álló pontok apró pettyeket képeznek; torja előfelé egyenletesen szűkült, oldalszélein kes-

kenyen szélesedett és sertékkal megrakott; fekete mellén az egyes szelvények utószéle, az előmell oldalszélei s a csápok mellett levő foltok sárgás fehérek; ezombjai sötétbarna soros pontozással; feketés vagy rozsdabarna hasa szélein fehérrel és feketével tarkázott; sötétes röphártyája apró fehér pettyes.

A hím első ivarszelvénye különböző színű.— A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén szögletesen kimetszett, e kimetszés az illető szelvény tövét nem éri el egészen.

Ezen igénytelen kinézésű fajról még néhány év előtt is általánosan azt tartották, hogy egész Európában mindenütt előfordul. Ujabb pontos észleletekből azonban világosan kitűnt, hogy elterjedése nem oly általános, a memyiben Német-, Olasz- és Spanyolországokon kívül földrészünkön eddig még csak a Svájcban és Dél-Oroszországban találtatott. Különben Kis-Ázsiában és Algírban is tenyészik.

Hazánkban korlátozott elterjedésű ugyan, de a hol előfordul, ott meglehetősen gyakori. A telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti; álezájára június elején akadtam. Lelhelyei: Budapest, Szeged, Szatymaz (Üsongrad vm.), Miskolcz, Forró (Abauj vm.), Torna és Komjáti (Torna vm.); Grebenácz (Temes vm.)

GONIANOTUS FIEB.

Eur. Hem. p. 51 et 196. (1861).

Corpus subovale. Caput triangulare, aequilaterum, thoracis antice angustius; tuberculis antenniferis apice extus distincte angulatis. Rostrum mesostethii medium attingens, articulis secundo et tertio subaequalibus. Antennae articulis tribus basalibus rigide setosis, articulo primo apicem capitis vix superante. Thorax trapezoidens, margine antico subrecto, vix sinuato, marginibus lateralibus laminatis, fere totis rectis, antice leviter rotundatis, angulis anticis parum prominulis. Scutellum thorace haud brevius. Hemelytra completa; clavo irregulariter punctato; venis exterioribus membranae vena transversa haud conjunctis. Venter sutura tertia utrinque distincte antrosum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a macula anteriore longissime remota, ad marginem posticum segmenti appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus per totam fere longitudinem spinulis armatis; tarsiis posticis articulo basali apicalibus duobus ad unum duplo longiore.

A test csaknem tojásdad. A fej háromszögű, egyenoldalu s a torj előszélénél keskenyebb; a csápudorok külvégyszöglete hegyesen kiálló. A szípesőr a középmell közepéig ér, második és harmadik izülete körülbelül egyenlő hosszú. A csápok első három izülete mereven felálló sertéket visel, tő-izületük a fej esésén alig nyúlik túl. A torj ferdényded, előszéle csaknem egészen egyenes, oldalszélei lemezesek és szintén csaknem egészen egyenesek, előszögletei pedig kissé kiálló. A pajzska nem rövidebb, mint a torj. A röptyűk tökéletesen kifejlődvők; a clavus rendetlenül pontozott; a röphártya külső erei ninesenek haránt futó ér által összekötve. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll az elsőtől s az illető szelvény utószéléhez közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alól csaknem egész hosszúságukban tövisekkel fegyverzetek; a hátsó koesák első izülete kétszer oly hosszú, mint a második és harmadik izületek együtt véve.

I G MARGINEPUNCTATUS WOLFF

Flavescenti-griseus, crebre fusco-punctatus, subtus nigricans, exceptis maculis pectoris ad coxas, limbo postico pro-, meso- et metastethii, illius etiam limbis lateralibus dilatatis; punctis limbi hemelytrorum costalis, interdum etiam marginum lateralium thoracis in maculas parvas acervatis; ventre pone medium plus minus in ferruginem vergente; femoribus nigricantibus, haud obscure punctatis; membrana pallida, interstitiis venarum fuscescentibus et minute pallido-guttatis. ♂. ♀. Long. 5—5½ Lat. 1¼—2 $\frac{m}{m}$.

Lygaeus marginepunctatus WOLFF Ic. cim. IV. p. 150. fig. 144. (1804); THOMS. Opusc. ent. II. p. 195. 38. (1870).

Lygaeus litoralis ZETT. Vet.-Ak. Handl. 1819. p. 72. 22; FALL. Suppl. cim. Succ. p. 9. (1826); Hem. Succ. Cim. p. 53. 9. (1829).

Pachymerus marginepunctatus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 71. 11. tab. 6. fig. 8. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 52. fig. 32. (1831); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); RAMB. Faun. And. II. p. 147. 1. (1842); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 275. 8. tab. 11. fig. 4. (1870).

Aphanus marginepunctatus COSTA Cim. Neap. cent. I.

p. 44. 5. (1838); BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 132. 4. (1840).

Rhyparochromus marginatus DAILL. Vet.-Ak. Handl. 1850. p. 218.

Gonionotus marginepunctatus FIEB. Eur. Hem. p. 197. 1. (1861).

Gonionotus marginipunctatus STRÄL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 222. 2.

Sárgás-szürke, felül sűrű barna pontozással, alól feketés, kivéve mellén az egyes szelvények utószélét, az előmell szélesedett oldalszéleit s a esípők mellett levő foltokat; a röptyűinek és néha egyszersmind torjának oldalszélein álló pontok apró pettyeket képeznek; hasa közepe mögött többé-kevésbbé rozsdabarnás; feketés ezombjai sötétebb pontozás nélkül; szemyes színű röphártyája az erek közötti téreséken barnás, világosabb pettyezéssel.

Az európai szárazföld legnagyobb részén, valamint Algírban és Tunisban, sőt Madeira szigetén is él. Nálunk május közepétől szeptember végeig a pesti Rákoson, a budai Gellérthegyen, továbbá Visegrád, Balaton-Füred és Debreczen körül észleltetett, de mindenütt csak egyes példányokban.

ISCHNOCORIS FIEB.

Eur. Hem. p. 47 et 179. (1861).

Corpus oblongum vel elongatum, glabrum. Caput triangulare, subaequilaterum, parte intraoculari oculis magnis circiter duplo vel vix duplo latiore; tuberculis antenniferis brevissimis. Rostrum pone coxas intermedias productum, articulo basali articulo secundo multo brevior. Antennae articulo primo apicem capitis parum superante. Thorax subquadratus vel leviter transversus, collari destitutus, marginibus lateralibus haud vel vix sinuatis, apice distincte rotundatis. Scutellum aequilaterum. Hemelytra completa vel incompleta, membrana destituta; clavo serialim punctato. Venter sutura tertiana utrinque antrorsum curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota, ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis subnerviibus.

A test hosszudak vagy hosszukás, csupasz. A fej háromszögű és csaknem egyenoldalú; a szemek között fekvő része körülbelül kétszer szélesebb, mint a nagy szemek; a esápdudorok igen rövidek. A szípesőr a középső esípők mögé nyúlik, tőizülke a második izülknél sokkal rövidebb. A esápok első izülke csak kevéssel nyúlik a fej esúcsán túl. A torj csaknem négyszögű vagy kissé harántos, elől minden nyakörv nélkül; oldalszélei épen nem vagy csak alig észrevehetőleg öblösek, elől szembenőleg kerekítettek. A pajzska egyenoldalú. A röptyűik tökéletesen kifejlődve vagy durványosak; a clavus soros pontozással. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folt közelében fekszik. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok csaknem egészen fegyverzetlenek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A test felülete igen finom, alig észrevehető pontozással; a csaknem négyszögű torj utórésze s a röptyűk rozsdasárgák, enyészetes barnás pontozással. — *I. hemipterus* SCHILL.

2 (1). A test felülete szembetűnően és erősen pontozott; a harántos torj utófele s a röptyűk szürkések, szembetűnő fekete pontozással. — *I. punctulatus* FIEB.

1. I. HEMIPTERUS SCHILL.

Elongatus, niger, vix punctatus; thorace subquadrato; antemmarum articulo primo apice, secundo toto, basi apiceque femorum, tibiis et tarsi flavescens; lateribus partis posterioris thoracis, angulis posticis prostethii et metastethii maculisque pectoris ad coxas albidis; thoracis parte posteriore, apice scutelli hemelytrisque dilute rufescenti-ferrugineis, obsolete fuscopunctatis, his incompletis, abdomine dimidio brevioribus, membrana subdeficiente, vel rarissime completis, angulo apicali corii enim angulis posticis thoracis nigro, membrana sordide hyalina, abdomine paulo brevioribus. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{2}$ — $2\frac{3}{4}$. Lat. $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ m/m .

Variat tibiis posterioribus basin versus infuscatis.

Pachymerus hemipterus SCHILL Beitr. zur Ent. I. p. 77. 20. tab. 6. fig. 11. (1829); KOLEN. Mel. ent. II. p. 81. 48. (1845).

Pachymerus staphyliniformis HAHN Wanz. Ins. I. p. 64. fig. 37. (1831).

Pachymerus angustulus BON. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1852. p. 56. 40.

Pachymerus pallidipennis H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 240. (1853).

Pterotmetus hemipterus KUSCHAK. in MÖTSCH. Études ent. II. p. 24. 3. (1853); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 215. 2.

Pachymerus (Pachymerus) oculatus FLOR Rhynch. távl. I. p. 257. 16. (1860).

Ichnocoris pallidipennis FIEB. Eur. Hem. p. 180. 2. (1861).

Hypnophilus hemipterus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 209. 2. (1865).

Lygaeus pallidipennis THOMS. Opusc. ent. II. p. 202. 57. (1870).

Hosszukás, fekete, alig észrevehetőleg pontozott; torja csaknem négyszögű; esápjainak első izüldéke esúésán, második izüldéke egészen, valamint ezombjainak töve és

esúésa lábszárai- és kocsúival együtt sárgák; torja utórészének oldalszélei és mellén az elő- és utómell utószögletei s a esípák mellett levő foltok felérek; torjának utórésze, pajzskájának esúésa és röptyűi rozsdasárgák, igen enyészetes barnás pontozással; ez utóbbiak vagy durványosak, a potrohnál felényivel rövidebbek s röphártyájuk csaknem teljesen hiányzik, vagy igen ritkán tökéletesen kifejlödvék, mely esetben a corium esúés-szöglete, a torj utószögleteihez hasonlóan, fekete, röphártyájuk pedig szennyesen áttetsző s a potrohnál csak valamivel rövidebb.

Középső és hátsó lábszárai néha tövükön sötétbarnásak.

Csinos kis faj, mely csaknem egész Európát lakja, és mely többnyire durványos röpszervekkel fordul elő. Az általam megvizsgált magyarországi példányok között csak egyetlen egy nőstény volt a budai Svábhegyről, mely tökéletesen kifejlett röphártyákkal díesekedhetett.

Faunaterületünkön száraz gyepes helyeken leginkább kakukkfű (*Thymus*) tövében tanyázik és tökéletesen kifejlett állapotban telet át. A budai hegyeken kívül eddig még csak Tornamegyében a komjátói szőlőkben, továbbá a szegedi Makkos-erdőben és Krassómegeében Krassova mellett gyűjtetett egyes példányokban.

2. I. PUNCTULATUS FIEB.

Oblongo-elongatus, niger, supra distinctissime punctatus; thorace leviter transverso; antemmarum articulis duobus basalibus apice imo, thoracis parte postica, apice scutelli, hemelytris, angulis posticis prostethii et metastethii, maculis pectoris ad coxas, basi et apice femorum, tibiis tarsisque griseo-flavescens; thorace posterius hemelytrisque distinctissime nigro-punctatis, his completis, angulo apicali corii nigro, membrana hyalina, abdominis apicem aequante. ♂. ♀. Long. $2\frac{1}{2}$ — $2\frac{3}{4}$. Lat. $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ m/m .

Ichnocoris punctulatus FIEB. Eur. Hem. p. 180. 1. (1861).

Hosszukás, fekete, felül erősen és szembetűnően pontozott; torja kissé harántos; első és második esápipüzlékének esüese, torjának utófele, pajzskájának esüese, továbbá röptyűi és mellén az elő- és utómell utószögletei s a esípők mellett levő foltok, valamint ezombjainak töve és esüese lábszáraival és kocsáival együtt szürkés-sárgák; torja utófelén, röptyűi pedig egészen erős és szembetűnő pontozással borítottak; ez utóbbiak tökéletesen kifejlődvők s a corium esüese-szögletén feketék, áttetsző röphártyájuk egészen a potroh esüeséig ér.

Német- és Olaszországban s a Svájcban tenyésző ritka faj. Hazánkban PÁVEI JÁNOS m. n. múzeumi gyűjtő fedezte fel 1875. május 5-én a budai Sashegyen három példányban. *

Obs. *Ichnocoris flavipes* SIG. Ann. Soc. ent. Sér. 4. t. p. 123. (1862), e Gallia meridionali, major, obsoletius punctulatus, minus parallelus, thorace postico latiore, lobo antico minus convexo, marginibus lateralibus fortius acute carinatis nec non pedibus totis flavo-testaceis bene distinctus.

SCOLOPOSTETHUS FIEB.

Europ. Hem. p. 49 et 188. (1861).

Corpus oblongum vel oblongo-ovatum, superne subtilissime punctulatum. Caput triangulare, aequilaterum, usque ad oculos immersum, parte intraoculari oculis parvis fere quadruplo latiore; spatium inter oculos et antennis oculis brevius. Rostrum coxas intermedias haud superans, articulo basali capiti aequilongum. Antennae articulo primo apicem capitis parte dimidia vel vix dimidia superante. Thorax trapezoides, collari angusto depresso instructus, lobo antico longitrorsum haud impresso, marginibus lateralibus pone medium obtuse sinuatis vel subsinuatis, apice distincte rotundatis. Scutellum planiusculum, posterius haud carinato-elevatum. Hemelytra completa vel incompleta, membrana rudimentaria: clavo seriata punctata. Prosternum ante coxas foveola destitutum. Venter sutura tertia utrinque antrorsum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota, ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis incrassatis, subtus spina magna acuta et praeterea denticulis compluribus armatis; tibiis anticis curvatis.

A test hosszudak vagy hossztojásdad, felül igen finoman pontozott. A fej háromszögű, egyenoldalu s egészen a szemekig a torjba sülyesztett; a szemek között fekvő része csaknem négyszer oly széles, mint az apró szemek; a szemek és esípök közötti távolság a szemek átmérőjénél rövidebb. A szipesőr a középső esípökon túl nem nyúlik, tőizüldke a fejfel egyenld hosszu. A esípök első izüldke legfölebb felényivel nyúlik a fej esüesán túl. A torj ferdenyded, előszélén keskeny lenyomott nyakörvvel, előfelén hosszirányu benyomás nélkül; oldalszélei közepük mögött tompán vagy csak enyészetenes öblösek, elől szembetűnőleg kerekítettek. A pajzska laposdad, utófelén hosszornó nélkül. A röptyűk tökéletesen kifejlödvök vagy durványosak; a clavus soros pontozással. Az előmell a esípök előtt észrevehető gödröcskék nélkül. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közöl a hátsó igen távol áll a szelvény utószélétöl s az első folttoz közeledett. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alöl egy nagy hegyes tövissel és ezenkivül még több apró fogaeskával felszereltek; a mellső lábszárak görbültek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (8). A test felülete nem szörözött.
- 2 (3). A esípök karesnak, a föltestnél hosszabbak és egészen világos színezetűek. — *S. pictus* SEMML.
- 3 (2). A esípök vastagabbak, rövidebbek és legalább két utolsó izüldkük fekete.
- 4 (7). Az első és második esápipüldk csaknem egészen rótsárga; a lábak hasonszínűek, legfölebb a

- hátsó ezombok végük felé néha sötétes gyűrűvel.
- 5 (6). A középmedl a esípök előtt két dudorkát visel; a röptyűk durványosak. — *S. affinis* SEMML.
- 6 (5). A középmedl dudorkák nélkül; a röphártya mindig jól és tökéletesen kifejlett. — *S. adjunctus* DORR. et SCOTT.

7 (4). A csápok feketék, csak a második izülek töve keskenyen sárga; a középső és hátsó ezombok végük felé széles feketék. *S. decoratus* HAHN.

1. *S. PICTUS* SCHILL.

Niger, glaber; antennis gracilibus, corpore plus quam dimidio longioribus, totis flavo-testaceis; thoracis marginibus lateralibus angustis et parte postica hemelytrisque flavo-albidis vel griseo-flavescentibus, nigro-maculatis; membrana albida, fusco-venosa; limbis antico et postico prostethii, limbo postico metastethii, maculis pectoris ad coxas nec non pedibus et rostro flavo-testaceis; femoribus anticis medio infuscatis, posticis apicem versus fusco-annulatis; mesostethio simplice. ♂. Long. $4\frac{1}{2}$, Lat. $\frac{3}{5}$ $\frac{m}{m}$.

Lygacus podagricus FALL. Mon. cim. Succ. p. 70. 16. (1807); Hem. Succ. Cim. p. 63. 24. (1829) partim.

Pachymerus pictus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 79. 22. tab. 7. fig. 1. (1829); HAHN Wauz. Ins. I. p. 64. fig. 39. (1831); KOLEN. Mel. ent. II. p. 83. 52. (1845); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 279. 12. tab. 11. fig. 5. (1870).

Ithyparochromus pictus SAHLB. Monogr. Geoc. Fenn. p. 63. 13. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) podagricus var. *pictus* FLOR Rhynch. Livl. I. p. 279. (1860).

Scolopostethus pictus FIEB. Eur. Hem. p. 189. 5. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 182. 1. (1865); LETHIERRY Cat. des Hém. du Nord. Ed. I. p. 24. (1869); Ed. 2. p. 19. (1874); REUT. Ann. Soc. ent. Sér. 5. IV. p. 561. 6. (1874).

Lygacus pictus THOMS. Opusc. ent. II. p. 201. 53. (1870).

*

Fekete, esupas; karesu csápjai a féltestnél hosszabbak és egészen sárgák; torjának keskeny oldalszélei és utófele röptyűvel együtt sárgás-fehérek vagy szürkés-sárgák, fekete foltosak; fehéres röphártyáján barna erek huzódnak végig; mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csápok mellett levő foltok, nem különben lábai és szívesőre sárgák; mellső ezombjai középkön sötétbarnasak, hátsó ezombjai pedig esücsuk felé sötétbarna gyűrűvel jegyzettek; középmedle egyszerű.

Egész Európában keletre a Volgáig és a Kaukázusig van elterjedve. A magy. nemz. muzeum Kis-Ázsiából is bírja; ugyanitt van két magyarországi példány a lelhely

S(1). A test felülete felálló sárgás szőresékekkel borított; a csápok két utolsó izülete fekete. — *S. pilosus* REUT.

közelebbi megjelölése nélkül. Egyedüli biztos lelhelye hazánkban a pesti Rákos, hol 1873. november 8-án a Rákos-patak táján lemulott száraz lomb alatt egy himnpéldányban fedeztem fel.

2. *S. AFFINIS* SCHILL.

Niger, glaber; antennis crassiusculis; thoracis marginibus lateralibus angustis et parte postica hemelytrisque flavo-albidis vel griseo-flavescentibus, nigro-maculatis; membrana albida, fusco-maculata, rudimentaria; antennarum articulis duobus basalibus, limbis antico et postico prostethii, limbo postico metastethii, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis; femoribus anticis fere totis annuloque subapicali femorum posticorum nigris; mesostethio ante coxas bituberculato. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ —4. Lat. 1 — $1\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

Variat antennarum articulo primo basi nigricante.

Pachymerus affinis SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 80. 25. (1829).

Lygacus podagricus FALL. Hem. Succ. Cim. p. 63. 24. var. β . (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 201. 55. (1870).

Pachymerus (Pachymerus) podagricus FLOR Rhynch. Livl. I. p. 277. 26. (1860) partim.

Scolopostethus affinis STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förl. 1862. p. 219. 1. var. *b*; REUT. Ann. Soc. ent. Sér. 5. IV. p. 561. 8. (1874).

Scolopostethus podagricus LETHIERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 2. p. 20. (1874).

*

Fekete, esupas; csápjai kissé zömökek; torjának keskeny oldalszélei és utófele, valamint röptyűi sárgás-fehérek vagy szürkés-sárgák, fekete foltosak; durványos röphártyája fehéres, sötétbarna foltokkal tarkázott; csápjainak két fő-izülete, továbbá mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csápok mellett levő foltok lábaival együtt sárgák; mellső ezombjai csaknem egészen, hátsó ezombjai pedig esücsuk felé feketék; a középmedle a csápok előtt két dudorkát visel.

Első csápiizülete néha tövén feketés.

Ez és a következő fajok a legtöbb szerző által össze-zavartattak s egy és ugyanazon fajnak tartattak. Csak

az éles tekintetű Thomson újabb keletű munkásságának sikerült ez irányban a esemót szerencsésen megolanni s az egyes fajok megkülönböztető jellegeit biztosan és határozottan megállapítani.

A jelen faj ugyilátszik egész Európában előfordul és déli irányban egészen Algírig terjed. Nálunk gyakori; a telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti és április első felében párosodik. Lelhelyei: Budapest, Szeged, Hódmező-Vásárhely, Szentés, Nagyvárad; Forró és Csécs (Abauj vm.), Komjáti (Torna vm.), Kőrösmező (Máramaros vm.); Franzdorf (Krassó vm.) és Melhádia.

3. S. *ADJUNCTUS* DOUGL. et SCOTT.

Niger, glaber; antennis crassiusculis; thoracis marginibus lateralibus angustis et parte posteriore hemelytris que flavo-albidis vel griseo-flavescentibus, nigro-maculatis; membrana albida, fusco-venosa; antenarum articulis duobus basalibus, limbo postico metastethii et prostethii, hujus etiam limbo antico, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis; femoribus anticis, basi apiceque exceptis, nigris; mesostethio mutico. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ —4, Lat. $1-1\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Variat antenarum articulo primo basi, interdum etiam articulo secundo apice, nec non annulo subapicali femorum posteriorum nigricantibus.

Pachymerus pictus H.-SCHL., FANZ. Faun. Germ. 120. tab. 5; Nom. ent. I. p. 45. (1835).

Pachymerus (Pachymerus) podagricus FLOR Rhyneh. Livl. I. p. 277. 26. (1860) partim.

Scelopostethus adjunctus DOUGL. et SCOTT Brit. Mem. I. p. 183. 2. tab. 6. fig. 9. (1865); DOUGL. Ent. monthl. Mag. XI. p. 264. (1875).

Lygaeus decoratus THOMS. Opusc. ent. II. p. 201. 54. (1870).

Scelopostethus decoratus LETHERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 2. p. 20. (1874).

Scelopostethus Thomsoni REUT. Ann. Soc. ent. Sér. 5. IV. p. 562. 9. (1874).

*

Fekete, csupasz; csápjai kissé zömökek; torjának keskeny oldalszélei és utófele röptyűivel együtt sárgás-fhérek vagy szürkés-sárgák, fekete foltosak; fehéres rőphártyájának erezte barna; csápjainak első és második izüldkén kívül mellén az előnelli elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipók mellett levő foltok és lábai sárgák; mellső ezombjai, tövük és esücsuk kivételével, feketék; közép-melle dudorkák nélkül.

Csápjainak első izüldke néha tövén, sőt olykor egyszersimind második izüldke esücsán, nem különben hátsó ezombjainak esücsa felé egy-egy gyűrű feketés.

Nem lehetetlen, hogy e faj nem önálló, hanem csak az előbbinek kifejlett röptyűs alakja. Ha ezen nézetet, melyet legújabbau DOUGLAS (Ent. monthl. Mag. XI. p. 265) fejezett ki, elfogadjuk s mindkét alakot egy fajban foglaljuk össze, azt kell feltetnünk, miszerint e rovaroknál egyfelől a rőphártya, másfelől a közép-mellen levő két dudorka között correlatio létezik; azaz: ha a rőphártya durványos, akkor a közép-mell dudorkái kifejlettek, ha ellenben a rőphártya tökéletesen kifejlett, akkor a közép-mell két dudorkája elenyészik.

Egész Európában keletre a Volgáig s a Kaukazuig és Algírban tenyészik. — Faunaterületünkön nem ritka; eddig április közepétől júliusig a következő helyeken gyűjtöttük: Budapest, Pécs, Szeged, Nagyvárad, Szádellő (Torna vm.), Homonna-Bresztó (Zemplén vm.) és Franzdorf (Krassó vm.).

4. S. *DECORATUS* HAHN.

Niger, glaber; antennis crassiusculis; thoracis marginibus lateralibus angustis et parte postica hemelytris que flavo-albidis vel griseo-flavescentibus, nigro-maculatis; membrana albida, fusco-venosa, interdum rudimentaria; antenarum articulo secundo extrema basi, metastethii et prostethii limbo postico, hujus etiam limbo antico, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis; femoribus anticis fere totis annuloque subapicali latissimo femorum posteriorum nigris; mesostethio simplice. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ —4, Lat. $1-1\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

Lygaeus podagricus FALD. Mon. cim. Succ. p. 70. 16. (1807); Mem. Succ. Cim. p. 63. 24. (1829) partim.

Pachymerus decoratus HAHN Wanz. Ins. I. p. 139. fig. 71. (1831).

Rhyparochromis decoratus SAHLB. Mon. Geoc. Fem. p. 63. 14. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) podagricus FLOR Rhyneh. Livl. I. p. 277. 26. (1860) partim.

Scelopostethus affinis STRA. Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 219. 1. var. a; DOUGL. et SCOTT Brit. Mem. I. p. 185. 3. (1865).

Scelopostethus cricetorum LETHERRY Cat. des Hém. du Nord. Éd. 1. p. 25. (1869); Éd. 2. p. 19. (1874); DOUGL. Ent. monthl. Mag. XI. p. 264. (1875).

Lygaeus melanocerus THOMS. Opusc. ent. II. p. 202. 56. (1870).

Scolopostethus decoratus REUT. Ann. Soc. ent. Sér. 5. IV. p. 561. 7. (1874).

Præcedenti maxime affinis, antennis brevioribus, fere totis nigris femoribusque posterioribus late nigris differt.

*

Fekete, csupasz; esápjai kissé zömökek; torjának keskeny oldalszélei és utófele, valamint röptyűi sárgás-fehérek vagy szürkés-sárgák, fekete foltosak; fehéres röphártyája barna crezettel van ellátva és néha durványos; második esápipizülsége csak tövén keskeny sárga, hasonló színezetűek mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok, nem különben lábai; mellső czombjai azonban csaknem egészen feketék, míg középső és látsó czombjai esésük felé egy-egy igen széles fekete gyűrűvel jelölve; középmelle egyszerű.

Mint a két előbbi faj, ugy ez is bizonyára földrészünk egy tartományában sem hiányzik; Dr. PUTON Algírban is észlelte. — Fannaterületünkön meglehetősen el van terjedve, jóllehet eddig mindenütt rendszeren csak egyenként találtatott — április első felétől október közepéig. Hazai példányaink többnyire tökéletesen kifejlett röphártyákkal bírnak. Lelhelyei: a pesti Rákos, továbbá Pécs, Szeged, Nagyvárad, Komjáti (Torna vm.), Oravieza és Franzdorf (Krassó vm.).

5. 8. PILOSUS REUT.

Niger, supra pilosus; antennis crassiusculis; thoracis marginibus lateralibus angustis et parte posteriore hemelytrisique flavo-albidis vel griseo-flavescentibus, nigromaculatis; membrana albida, fusco-venosa, rudimen-

taria; antennarum articulis duobus basalibus, limbis antico et postico prostethii, limbo postico metastethii, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-testaceis; femoribus anticis fere totis nigris; mesostethio mutico. ♂. ♀. Long. 3 $\frac{3}{4}$ —4 $\frac{1}{4}$. Lat. 1—1 $\frac{1}{4}$ ^{mf.}mm.

Variat antennarum articulo secundo apicem versus leviter infuscato.

Scolopostethus affinis FIEB. Eur. Hem. p. 189. 6. (1861); LETHÉRY Cat. des Hémi. du Nord. Éd. 1. p. 25. (1869); Éd. 2. p. 20. (1874); DOUGL. Ent. monthl. Mag. XI. p. 263. (1875).

Lygacus affinis THOMS. Opusc. ent. II. p. 201. 52. (1870).

Scolopostethus pilosus REUT. Ann. Soc. ent. Sér. 5. IV. p. 562. 10. (1874).

*

Fekete, felül felálló sárgás szőresékekkel borított; esápjai kissé zömökek; torjának keskeny oldalszélei és utófele röptyűivel együtt sárgás-fehérek vagy szürkés-sárgák, fekete foltosak; röphártyája fehéres, barna-eres és durványos; esápjainak két fő-izülsége és mellén az előmell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok lábaival együtt sárgák; mellső czombjai csaknem egészen feketék; középmelle dudorkák nélkül.

Második esápipizülsége néha esésán kissé barnás.

Ezen ritkább faj aranysárga szőrzete által valamennyi többtől feltűnőleg különbözik s eddig egész bizonyossággal még csak Német-, Francia-, Angol- és Svédországban találtatott. Hazánkból pedig csak azon négy példány ismeretes, melyeket 1873. november 8-án a pesti Rákoson a Rákos patak körül fűzfák tövében száraz levelek és gaz között gyűjtöttem.

†

EREMOCORIS FIEB.

Eur. Hem. p. 49 et 187. (1861).

Corpus oblongo-ovatum, superne obsolete punctulatum. Caput triangulare, usque ad oculos immersum, longius quam latius, parte intraoculari oculis parvis fere quadruplo latiore; spatio inter oculos et antennas oculis longitudine subaequali. Rostrum pone coxas intermediis productum, articulo basali capite longiore. Antennae articulo primo capituli apicem parte plus quam dimidia superante. Thorax trapezoidens, collari angusto subdepresso instructus, lobo antico haud vel obsolete longitrorsum impresso, marginibus

A testhossztojásdad, felül igen enyészetesen pontozott. A fej háromszögű, hosszabb mint szélesebb s egészen a szemekig a torjba illesztett; a szemek között fekvő része csaknem négyszer oly széles, mint a kis szemek; a szemek és csápok közötti távolság körülbelül oly hosszú, mint a szemek átmérője. A szívesór a középső csipők mögé nyúlik, első izülsége a fejnél hosszabb. A csápok első izülsége több mint felényivel nyúlik a fej esésán túl. A torj terdényded, előszélén keskeny kissé lenyomott nyakörvvel, előfelén legfőlebb alig észrevehető hosszirányu benyomással;

lateralibus pone medium obtuse sinuatis, apice distincte rotundatis. Scutellum planiusculum, posterius haud carinato-elevatum. Hemelytra completa; clavo seriatis punctato. Prostethium ante coxas foveola destitutum. Venter sutura tertia utrinque antrosum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota, ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis incrassatis, subtus spinis duabus magnis et praeterea denticulis compluribus armatis; tibiis anticis marium curvatis, denticulatis.

oldalszélei közepük mögött tompán öblösek, elől szembe-tünőleg kerekítettek. A pajzska laposdad, utófelén hossz-ormó nélkül. A röptyűk tökéletesen kifejlődtek; a clavus soros pontozással. Az előmell a csipők előtt észrevehető gödröeskék nélkül. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folt közelében fekszik. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alól több apró fogacska kivül még két nagy tövissel fegyvereztek; a mellső lábszárak a hímeknél görbültek és fogacsoltak.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (4). A test felülete szőrözött, fénytelen; a lábak hosszú szőrözettel.
2 (3). A torj és röptyűk sötét színezetűek, legfőlebb a corium töve kissé világosabb; a röphártya sötét erezettel. — *E. plebejus* FALL.

- 3 (2). A röptyűk s a torj utórése sárgabarnás, ez utóbbi négy fekete folttal; a röphártya erezete fehér.
E. icunensis POPUL.
4 (1). A test felülete eszupasz, fénylő; a lábak enyészetes rövid szőrözettel. — *E. podagricus* FABR.

1. *E. PLEBEJUS* FALL.

Niger, opacus, pilosus; basi limboque costali hemelytrorum, maculis pectoris ad coxas, tibiis tarsisque fusco-cinnamomeis; pedibus molliter pilosis, tibiis posticis muticis; membrana fusca, albido-bimaculata. ♂. ♀. Long. 6½, Lat. 2^m/_m.

Variat thorace posterius sordide fusco-cinnamomeo.

Lygaeus sylvestris PANZ. Faun. Germ. 92. tab. 10.

Lygaeus plebejus FALL. Mon. cim. Succ. p. 67. 11. (1807); Hem. Succ. Cim. p. 59. 18. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 200. 50. (1870).

Pachymerus sylvestris SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 73. 14. tab. 6. fig. 1. (1829); BURM. Handb. II. 1. p. 296. 8. (1835).

Pachymerus sylvestris HAUX Wanz. Ins. I. p. 54. (1831).

Pachymerus sylvaticus HAUX Wanz. Ins. I. fig. 33. (1831).

Pachymerus plebejus H.-SCH. Nom. ent. I. p. 44. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 287. 21. tab. 10. fig. 7. (1870).

Aphanus sylvestris BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 133. 6. (1840).

Rhyparochromus plebejus SAHLB. Monogr. Geoc. Fenn. p. 61. 11. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) plebejus FLOR Rhynch. Livl. I. 249. 11. (1860).

Eremorus plebejus FIEB. Eur. Hem. p. 188. 2. (1861); STÄL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 219. 2; DOUGL. et SCOTT Ent. monthl. Mag. IV. p. 242. 2. (1868).

Fekete, fénytelen, szőrözött; röptyűinek töve és oldalszélei, valamint mellén a csipők mellett levő foltok lábszárai- és kocsáival együtt barnák; lábai hosszú szőrözettel borítvák, hátsó lábszárai nem tuskések; sötétbarna röphártyáján két fehér petty látható.

Torjának utófele néha sötétbarnás.

Egész Európában elterjedt faj, mely azonkívül Kiszáiban is él. Míg azonban földrészünk legnagyobb részén főleg az éjszakai tartományokban gyakori, nálunk a legnagyobb ritkaságok közé tartozik és eddig még csak két példányban találtott. Az első példányt GEYER GYULA barátom fedezte fel 1874. április 25-én a Szepes-Iglőlől éjszakra fekvő erdős Blaunond hegyen. A másodikat, egy nőtényt, ugyanazon év nyarán FRIVALDSZKY JÁNOS hozta Bazán mellett.

2. *E. ICUNENSIS* POPUL.

(Fig. 15.)

Niger, opacus, pilosus; thoracis marginibus antico et lateralibus angustis parteque postica, hemelytris, rostro, limbo postico metastethii et prostethii, hujus etiam limbo

antico, maculis pectoris ad coxas, basi et apice femorum, tibiis tarsisque rufo-ferrugineis; pedibus molliter pilosis, tibiis posticis muticis; marginibus lateraliibus thoracis medio nec non corio basi flavo-albidis; thorace posterius nigro-quadrinaculato, hemelytris plus minus nigro- vel fusco-variegatis, membrana fusca, albido-venosa et albido-bimaculata. ♂. ♀. Long. 7—7½. Lat. 2—2¼ ^{mm}.

Variat femoribus omnibus vel saltem posterioribus ferrugineis.

Eremocoris icamensis POPULUS Cat. des Hém. de l'Yonne. p. 28. (1874).

*

Fekete, fénytelen, szőrözött; torjának keskeny elő- és oldalszélei s utófele, röptyűi, szívesőre, mellén az elő-mell elő- és utószéle, az utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok, továbbá ezombjainak töve és esücsalábszárai- és koesáival együtt sárgabarnásak; lábait hosszú szőrözet borítja, hátsó lábcszárai nem tüskések; torja oldalszéleinek közepe fáján, valamint a corium tövén sárgás-fehér; torjának utófele négy fekete folttal, röptyűi szintén többé-kevésbé feketén vagy barnán tarkázvák; sötétbarna röphártyója fehér ereszettel s azonkívül két fehér petytyel van ellátva.

Néha valamennyi vagy legalább hátsó ezombjai rozsdabarnák.

E szép fajt Franciaország Yonne-megyéjéből legújabbán Dr. POPULUS írta le. Meghatározása semmi kétséget nem szenved, minthogy tisztelt barátom Dr. PUTON ÁGOST, ki a leíró szerzőtől egy tipikus példány birtokába jutott, és kinek egy magyarországi példányt elküldtem, szíves volt azokat összehasonlítani s azonosságukat megállapítani.

Hazánkban e faj ugylátszik az éjszaki és délnyugati dombvidékeken tenyészik; de eddig mindamellét igen gyéren észleltetett. Az első példányt 1866. április 19-én találtam a kassai vaspályandvar mellett vizenyős helyen hullott lomb alatt. A másodikat négy évvel később GEYER GYULA gyűjtötte ugyanesak kora tavasszal, április 10-én Rozsnyón egy a Sajó mentében fekvő réten. Legtöbb pedig 1873. május 20-án PÁVEL JÁNOS fogott egy himet a budai Zugligetben. — A magy. nemz. muzeum gyűjteményében van még ezenkívül néhány magyarországi példány a lelhely közelebbi megjelölése nélkül.

3. E. PODAGRICUS FABR.

Niger, glaber, nitidulus; thorace posterius, hemelytris, rostro, limbo postico prostethii et metastethii, maculis

pectoris ad coxas pedibusque testaceis, his laud molliter pilosis, tibiis posticis subspinulosis; marginibus lateraliibus thoracis hemelytrisquae antérie flavo-griseis, corio macula parva subrotundata media nigra notato; membrana fusca, albido-bimaculata. ♂. ♀. Long. 6½. Lat. 2 ^{mm}.

Cince podagricus FABR. Syst. Ent. p. 723. 130. (1775); Spec. ins. H. p. 369. 182. (1781); Mant. ins. H. p. 303. 238. (1787).

Lygacus erraticus FABR. Ent. syst. IV. p. 167. 109. (1794); Syst. Rhyng. p. 232. 139. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 218. 20. (1804); FALL. Mon. cim. Succ. p. 68. 12. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 472. 9. (1828); FALL. Hem. Succ. Cim. p. 60. 19. (1829); ZETT. Ins. lapp. I. p. 264. 1. (1840); THOM. Opusc. ent. II. p. 200. 51. (1870),

Lygacus podagricus FABR. Ent. syst. IV. p. 167. 111. (1794); Syst. Rhyng. p. 232. 142. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 218. 22. (1804).

Pachymerus erraticus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 74. 15. (1829); GERM. Faun. ins. Eur. 16. tab. 14; H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 121. tab. 3; Nom. ent. I. p. 44. (1835).

Pachymerus fenestratus H.-SCH. Wamz. Ins. IV. p. 95. fig. 437. (1839).

Rhyparochromus erraticus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 62. 12. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) erraticus FLOR Rhyng. Livl. I. p. 279. 27. (1860).

Eremocoris erraticus FIEB. Eur. Hem. p. 188. 1. (1861); STÅL Öf. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 219. 1; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 177. 1. tab. 6. fig. 7. (1865).

*

Fekete, esupas, fénylő; torjának utófele, röptyűi, szívesőre, mellén az elő- és utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok, valamint lábai sárgák, ez utóbbiak csak igen enyészetes rövid szőrözettel, hátsó lábcszárai tüskések; torja oldalszélein, röptyűi pedig előrészükön sárgás-szürkék, a corium közepén egy kis fekete folt, barnás röphártyóján két fehér petty foglalnak helyet.

Tenyészési térköre Angol- és Franciaországtól keletre a Volgáig, Laponniától délre Algíríg terjed.

FRIVALDSZKY IMRE e fajról tévesen azt állítja, miszerint az Budapest vidékén kövek és növényhulladék alatt nem ritka. Én soha sem találhattam, más gyűjtők sem igen észleltették még eddig a főváros körül. Pest mellől csak egy lümpéldányt ismerek, melylyel FRIVALDSZKY JÁNOS

1859-ben a magy. nemz. muzeum gyűjteményét gyarapította. Ugyanaz 1874. nyarán egy nőstényt hozott Temesmegyéből Grebenáz homokos rónáiról. A harmadik

magyarországi példány Szepesmegyébe való, a hol arra Geyer Gyula barátom 1874. április 28-án az Igló mellett emelkedő Blaumont nevű hegyen akadt.

DRYMUS FIEB.

Eur. Hem. p. 46 et 178. (1861).

Corpus ovatum, superne dense distincteque punctatum. Caput triangulare, subaequilaterum, usque ad oculos immersum, parte intraoculari oculis parvis plus quadruplo latiore; tuberculis antenniferis minutis. Rostrum coxas intermedias attingens, articulo secundo tertio longiore. Antennae articulo primo apicem capitis dimidio superante. Thorax trapezoides, collaris angusto obsolete instructus, lobo antico haud vel obsolete longitrorsum impresso, marginibus lateralibus medio vel pone medium obtuse sinuatis, apice distincte rotundatis. Scutellum panisculum, posterius haud carinato-elevatum. Hemelytra completa; clavo seriatis punctato. Prosternum utrinque ante coxas foveola instructum. Venter sutura tertia utrinque antrosum sinuato-curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota, ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes medioeres; femoribus anticis parum incrassatis, subtus apicem versus spinula distincta armatis.

A test tojásidomu, felül sűrűn és szembetűnően pontozott. A fej háromszögű, csaknem egyenoldalu s egészen a szemekig a torjba süllyesztett; a szemek között fekvő része négyzernél szélesebb, mint az apró szemek; a csápudorok aprók. A szívesőr a középső csipőkhöz ér, második izüleke hosszabb a harmadiknál. A csápok első izüleke felényivel nyúlik a fej esücsán túl. A torj ferdényded, előszélén igen keskeny enyészetes nyakörvvel, előfelén legfőlebb alig észrevehető hosszirányú benyomással; oldal-szélei közepükön vagy közepük mögött tompán öblösek, elől szembetűnőleg kerekítettek. A pajzska laposdad, utófelén hosszormó nélkül. A röptyűk tökéletesen kifejlődtek; a clavus soros pontozással. Az előmellen minden csipő előtt egy-egy gödröcske foglal helyet. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon öblösen előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a hátsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folthoz közeledett. A lábak középszerűek; a esak kissé vastagodott mellső ezombok alól egy szembetűnő tövissel felszereltek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). A torj s a lábak egyszínű feketék; a röptyűk közepükön túl nem szélesednek. — *D. sylvaticus* FABR.

2 (1). A torj utófele barnás; a lábszárak és kocsák sárgi-sak; a röptyűk közepük mögött szélesednek. — *D. brunneus* SAHLB.

1. *D. SYLVATICUS* FABR.

Niger, subopacus; thorace transverso; hemelytris obscure fusco-cinnamomeis, margine laterali ultra medium reflexo, dilutiore, venis margineque apicali corii plus minus nigricantibus; membrana infuscata, medioeri. ♂. ♀. Long. $3\frac{1}{2}$ —5. Lat. $\frac{1}{3}$ — $2\frac{1}{10}$.

Cinex sylvaticus FABR. Syst. Ent. p. 722. 125. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 258. 24. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 367. 174. (1781); Mant. ins. II. p. 302. 228. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2177. 422. (1788).

Lygacus sylvaticus FABR. Ent. syst. IV. p. 163. 98. (1794); Syst. Rhynch. p. 229. 126. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 216. 14. (1804); FALL. Mon. cim. Succ. p. 67. 10. (1807); Hem. Succ. Cim. p. 59. 17. (1829); Tuoms. Opusc. ent. II. p. 199. 47. (1870).

Pachycerus sylvaticus SEMML. Beitr. zur Ent. I. p. 80. 34. tab. 7. fig. 4. (1829); HANS WENZ. Ins. I. p. 221. fig. 115. (1831); H.-SCHL. Pflanz. Faun. Germ. 120. tab. 6; Nom. ent. I. p. 45. (1835); KOLEN. Mel. ent. II. p. 81. 50. (1845); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 286. 19. tab. 10. fig. 5. (1870).

Rhyparochromus sylvaticus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 57. 5. (1848).

Pachymerus (Pachymerus) sylvaticus FLOR Rhyneh. Livl. I. p. 247. 10. b. (1860).

Dryinus sylvaticus FIEB. Eur. Hem. pag. 179. 2. (1861).

Dryinus sylvaticus STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förl. 1862. p. 217. 1; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 196. 1. (1865).

*

Fekete, esaknem fénytelen; torja harántos; röptyűi sötétbarnák s világosabb oldalszélükön felhajlottak, a corium erci és utószéle többé-kevésbbé feketések; röphártyája barnás és középszerű.

Egész Európában tenyészik, sőt ezenkívül a Kaukaszuson túl Perzsia határáig van elterjedve; Algírban is honos. — Hazánkban nem gyakori és április elejétől szeptember elejéig egyenként találtatott a következő helyeken: Pest (egy belvárosi bolt kirakatán), a budai Farkasvölgy, a szádellői völgy (Torna vm.), Apahida (Kolozs vm.), Nagy-Csűr (Széchenyiek), Mehádia, Oravieza és Baziás.

2. D. BRUNNEUS SAHLB.

Niger, sulmitidus; thorace vix transverso posterioris hemelytrisque fusco-ferrugineis, fortiter punctatis, his pone medium ampliatatis; marginibus lateralibus angustissimis thoracis, margine costali guttulaque discoidali hemelytrorum, rostro, tibiis tarsisque flavescens; mem-

brana parviuscula, infusca, macula ad apicem corii pallida. ♀. Long. 5½. Lat. 1¾ ^{mf}/_m.

Rhyparochromus brunneus SAHLB. Mon. Geoc. Fenn. p. 57. 6. (1848).

Pachymerus brunneus BOH. Vet.-Ak. Handl. (1849). p. 248.

Pachymerus pallidulus H.-SCH. Wanz. Ins. IX. p. 211. (1853).

Pachymerus (Pachymerus) sylvaticus FLOR Rhyneh. Livl. I. p. 247. 10. a. (1860).

Dryinus notatus FIEB. Eur. Hem. p. 179. 3. (1861).

Dryinus brunneus STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förl. 1862. p. 217. 2; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 198. 2. tab. 7. fig. 4. (1865).

Lygacus brunneus THOMS. Opusc. ent. II. p. 199. 48. (1870).

*

Fekete, kissé fénylő; torja alig harántos s utófelén röptyűivel együtt rozsdabarna és erősen pontozott, ez utóbbiak közepük mögött szélesedvők; a torj és röptyűik igen keskeny oldalpárkányai s a corium közepén egy kis petty, nem különben szívesőre, lábszárai és kocsái sárgásak; meglehetősen kiesiny röphártyája barnás, csak esésén visel egy világosabb foltocskát.

Éjszak- és Közép-Európa sajátja, mely főleg az északibb tartományokban gyakori. Nálunk ellenben igen ritka. Az egyetlen példány, mely eddig faunaterületünkön észleltetett. MOCSÁRY SÁNDORTÓL származik, ki azt Nagyvárád mellett találta és gyűjteményem számára átengedni sziveskedett.

TAPHROPELTUS STÅL.

Öfv. Vet.-Ak. Förl. 1872. p. 61.

Corpus oblongo-ovatum. Caput triangulare, exsertum, pone oculos subsubito coarctatum, parte intraoculari oculis fere quadruplo latiore; oculis a basi capitis remotis, thoracem haud tangentibus. Antennae articulo primo apicem capitis parte circumter dimidia apicali superante. Thorax distincte transversus, antrorsum angustatus, collaris angusto depresso instructus, lobo antico distincte longitrorsum impresso, marginibus lateralibus medio obtuse sinuatis vel subsinuatis, apice distincte rotundatis. Scutellum anterius disco subtriangulariter impressum, posterius distincte longitrorsum carinatum. Hemelytra completa; clavo seriatiim punctato. Prostethium

A test hossztojásdad. A fej háromszögű, a torjból kinyúló s a szemek mögött hirtelen szűkült; a szemek között fekvő része esaknem négyszer oly széles, mint a torj előszélét nem érintő szemek. A esápok első izüळे körülbelül felényivel nyúlik a fej esésén túl. A torj észrevehetőleg harántos, előfelé szűkült, előszélén lenyomott keskeny nyakörvvel, előfelén szembetünő hosszirányu benyomással; oldalszélei közepükön tompán vagy esak alig észrevehetőleg öblösek, elől szembetünően kerekítették. A pajzska közepén erős háromszögű benyomással, utófelén szembetünő hosszormóval. A röptyűk tökéletesen kifejldvők; a clavus soros pontozással. Az előmellen

utrinque ante coxas foveola instructum. Venter sutura tertia utrinque antrosum curvata; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota, ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis valde incrassatis, subtus spinis duabus magnis et praeterea spinulis pluribus armatis; tibiis curvatis.

minden esípő előtt egy-egy gödröcske látható. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon előre hajlik; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a látszó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folt közelében fekszik. A lábak középszerűek; a tetemesen vastagodott mellső ezombok alól több kisebb és két nagyobb tövissel fegyverezettek; a mellső lábszárak görbültek.

* * *

I. T. CONTRACTUS H.-SCH.

Niger, subopacus; thoracis marginibus lateralibus medio obtuse sinuatis, anguste albidis; hemelytris griseo-flavescentibus, posterius fusco-maculatis, membrana albida, fusco-venosa; maculis pectoris ad coxas, fuleris, geniculis imis, tibiis tarsisque flavo-ferrugineis, tibiis anticis dimidio apicali piccis. ♀. Long. 3½. Lat. 1½ $\frac{m}{m}$.

Pachymerus contractus H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); Wanz. Ins. IV. p. 97. fig. 440. (1839); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 285. 18. tab. 11. fig. 8. (1870).

Scolopostethus contractus FIEB. Eur. Hem. p. 188. 1. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 186. 4. (1865); LETIMERRY Cat. des Hémi. du Nord. Éd. I. p. 24. (1869); Éd. 2. p. 18. (1874).

Lygaeus hamulatus THOMS. Opusc. ent. II. p. 200. 49. (1870).

Fekete, csaknem fénytelen; torjának tompán öblös oldalszélei keskeny fehérék; röptyűi szürkés-sárgák, utófelükön sötétbarna foltosak; röphártyája fehéres, barna erezettel; mellén a esípők mellett levő foltok, valamint temporai és ezombjainak végső esüese lábszárjai- és kocsáival együtt rozsdasárgák; mellső lábszárjai esües-felükön feketés-barnák.

E fajt, mely Európa nyugati tartományaiiban száraz levelek és növényhulladékok alatt egész éven keresztül elég gyakran található, sőt mely még Algirban is előfordul, nálunk eddig csak FUSZ KÁROLYNAK sikerült a vöröstoronyi szorosban bükkfahéj alatt felfedezni. Magammak még schol sem levén alkalmam gyűjteni, leírását is csak franciaországi példányok után készítettem.

PLATYGASTER SCHILL.

Beitr. zur Ent. I. p. 37. (1829).

GASTRODES WESTW. *Introd. Mod. Classif. II. p. 122. (1810).*

HOMALODEMA FIEB. *Eur. Hem. p. 49 et 187. (1861).*

Corpus valde depressum, subovatum, anterius sensim acuminatum. Caput triangulare, longius quam latius, parte intraoculari ocnlis thoracem haud tangentibus fere quadruplo latiore. Rostrum pone coxas intermedias productum, articulo tertio quarto duplo vel plus duplo longiore. Antennae articulo primo apicem capitis plus minus longe superante. Thorax trapezoidens, antrosum fortiter angustatus, apice distinctissime sinuatus et collari angustissimo instructus. Scutellum subaequilaterum. Hemelytra completa; clavo seriatim punctato. Venter sutura tertia utrinque recta; macula opaca posteriore laterum segmenti quarti a margine postico longe remota,

A test igen lapított, tojásidomu, előfelé egyenletesen szűkült. A fej háromszögű és hosszabb mint szélesebb; a szemek között fekvő része csaknem négyszer oly széles, mint a torj előszélét nem érintő szemek. A szívesőr a középső esípők mögé nyúlik, harmadik izülszéle kétszer vagy több mint kétszer oly hosszú, mint a negyedik izülszéle. A esípők első izülszéle a fej esüesin többé-kevésbé túl nyúlik. A torj ferdényded, előfelé tetemesen szűkült; igen keskeny nyakörvvel ellátott előszélén szembetünőleg öblös. A pajzska csaknem egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejldővék; a clavus soros pontozással. A harmadik hasi varrány mindkét oldalon egyenes; a negyedik hasi szelvény oldalain levő két homályos folt közül a

ad maculam opacam anticam appropinquata. Pedes mediocres; femoribus anticis valde incrassatis, subtus denticulatis et praeterea spina magna vel spinis duabus magnis armatis.

lútsó igen távol áll a szelvény utószélétől s az első folt-hoz közeledett. A lábak középszerűek; a tetemesen vastagodott mellső czombok alól fogacsoltak s azonkívül egy vagy két nagy tövissel fegyverzetek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). Az első csápizülék csak kevéssel nyúlik a fej csúcsán túl; a torj előfelén enyészetenes pontozott, sima. — *P. Abietis* L.

2 (1). Az első csápizülék felényivel nyúlik a fej esúcsán túl; a torj előfele szemebetünő egyenletes pontozással. — *P. ferrugineus* L.

* * *

1. *P. ABIETIS* LIN.

Niger; lobo antico thoracis sublaevi; antennarum articulo primo apicem capitis paullo superante; illarum articulis duobus basalibus, apice articuli secundi excepto, thoracis marginibus lateralibus angustis et parte posteriore, hemelytris, abdomine, limbo postico prostethii et metastethii, maculis pectoris ad coxas pedibusque flavo-ferrugineis ♂. ♀. Long. $6\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{2}$. Lat. 2 — $2\frac{1}{3}$ $\frac{mm}{m}$.

♂. Femoribus anticis subtus spinis duabus validis armatis.

♀. Segmento ventrali quinto postice angulatum emarginato, emarginatura basin segmenti subattingente.

Cimex Abietis LIN. Faun. succ. Ed. 2. p. 257. 969. (1761); Scop. Ent. carn. p. 125. 364. (1763); LIN. Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 732. 115. (1767); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 224. 115. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 375. 222. (1781); Mant. ins. II. p. 307. 290. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2189. 115. (1788).

Cimex grossipes DE GEER Mém. III. p. 308. 37. tab. 15. fig. 20 et 22. (1773).

Miris Abietis FAER. Ent. syst. IV. p. 187. 15. (1794); Syst. Rhyn. p. 256. 16. (1803); PANZ. Faun. Germ. 92. tab. 22.

Lygaeus abietis LATR. Hist. nat. XII. p. 218. 24. (1804); FALL. Mon. cim. Succ. p. 68. 14. var. β. (1807); Hem. Succ. Cim. p. 61. 21. var. 3. (1829); THOMS. Opusc. ent. II. p. 198. 45. (1870).

Platygaster abietis SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 83. 2. (1829); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); KOLEN. Mel. ent. II. p. 86. 57. (1845); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 62.

Pachymerus Abietis BURM Handb. II. I. p. 295. 4. (1835); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 270. 1. tab. 10. fig. 1. (1870).

Pachymerus (Aucylopus) Abietis FLOR Rhynch. Livl. I. p. 233. 4. (1860).

Homalodema abietis FRIE. Eur. Hem. p. 187. I. (1861); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 218. I.

Gastrolodes Abietis DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 167. I. (1865).

*

Fekete; torjának előfele csaknem egészen sima; csápjainak első izüldke csak kevéssel nyúlik a fej esúcsán túl, azoknak két tö-izüldke (a másodiknak esúcsát kivéve), továbbá szípesőre, torjának keskeny oldalszélei és utófele, röptyűi, potroha, mellén az elő- és utómell utószéle s a csápók mellett levő foltok lábaival együtt rozsdasárgák. — A him mellső czombjai alól két nagy tövissel fegyverezvék. A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén szögletesen kimetszett, e kimetszés oly mély, hogy csaknem az illető szelvény tövéig ér.

Földrészüinknek majdnem valamennyi tartományában, főleg hegyes vidékeken gyakori. — Hazánkban csak az éjszaki és keleti hegyes tájakon tanyázik; de itt is ritka. Április elejétől augusztusig fűz- és fenýőfahó alatt észleltetett Szepes-Igló, Rozsnyó, Kolozsvár és Alsó-Sebes (Szebenszék) mellett, valamint a Vervu-Petru lábánál a Szász-Sebesi hegységben és a dúsi hágonál Fogaras-vidéken.

2. *P. FERRUGINEUS* LIN.

Ferrugineus; antennarum articulo primo apicem capitis parte dimidia superante; capite, thoracis lobo antico punctatissimo pectoreque nigris; limbo postico prostethii et metastethii nec non maculis pectoris ad coxas ferrugineis. ♂. ♀. Long. $6\frac{3}{4}$ — $7\frac{1}{2}$. Lat. 2 — $2\frac{1}{3}$ $\frac{mm}{m}$.

♂. Femoribus anticis subtus apicem versus spina magna armatis.

♀. Segmento ventrali quinto postice latissime obtusissimeque sinuato.

Cimex ferrugineus LIN. Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p.

730. 99. (1767); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2178. 99. (1788).

Lygacus abietis FALL. Mon. cim. Succ. p. 68. 14. (1807); Hem. Succ. Cim. p. 61. 21. (1829); ZETT. Ins. lapp. 1. p. 264. 13. (1840).

Platygaster ferrugineus SCHILL Beitr. zur Ent. I. p. 82. 1. tab. 7. fig. 7. (1829); HAIN Wanz. Ins. III. p. 34. fig. 254. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 45. (1835); KOLEN. Mel. ent. II. p. 85. 55. (1845); STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1872. p. 62.

Rhyparochromus ferrugineus SAHLB. Mon. Geoc. Fem. p. 64. 17. (1848).

Pachymerus (Ancylopus) ferrugineus FLOR Rhytel. Livl. I. p. 235. 5. (1860).

Homalodema ferrugineus FIEB. Eur. Hem. p. 187. 2. (1861).

Homalodema ferrugineum STÅL Öfv. Vet.-Ak. Förh. 1862. p. 219. 2.

Gastrodes ferrugineus DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. 1. p. 168. 2. tab. 6. fig. 4. (1865).

Pachymerus ferrugineus VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 271. 2. tab. 10. fig. 2. (1870).

Lygacus ferrugineus THOMS. Opusc. ent. II. p. 199. 46. (1870).

*

Rozsdabarna; első esápizüléke felényivel nyúlik a fej esúésán túl; feje és torjának előfele szembetűnően pontozottak s mellével együtt feketék, ez utóbbin csak az elő- és utómell utószéle s a csipők mellett levő foltok rozsdabarnák. — A hím mellső czombjai alól egy nagy tövissel felszerelték. A nőstény ötödik hasi szelvénye utószélén igen tompán öblös.

Tenyészési térköre az előbbiével körülbelül összeesik. — Nálunk azonban még az előbbinél is gyérebben fordul elő és egyedüli biztos lelhelye csak Erdélyből ismeretes, a hol FUSS KÁROLY gyűjtötte májusban a Szepenszék területén fekvő Tahnaesél mellett régi erdei fenyő-tobozokban. A magy. nemz. muzeum gyűjteményében van két magyarországi példány a lelhely közelebbi megjelölése nélkül.

KILENCZEDIK ALCSALÁD.

PYRRHOCORINA STÅL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli nulli. Thorax antierius sulcis duobus transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Membrana areolis duabus vel tribus basalibus, venas plures longitudinales, interdum anastomosantes emittentibus instructa. Hamus alarum e vena subtensa emissus vel deficiens. Abdomen spiraculis segmentorum omnium vel saltem trium apicalium in ventre positis; suturis nonnullis ventralibus plerumque utrinque sinuato-curvatis.

A fej háromszögű, nem feltűnően széles; a járomlemezek a fejbütyöknél szembetűnően rövidebbek. A szemecsek hiányzanak. A torj előfelén két harántfekvő barázda nélkül, utószélén nem domboruan lejtős. A röphártya tövén két vagy három sejtrel, melyekből több, néha egymás közt összefolyó hossz-ér veszi eredetét. A szárnyhorog az alsó főérből ered vagy hiányzik. Valamennyi vagy legalább a három utolsó potrohszelvény léglíkai a hason vannak elhelyezve; néhány hasi varrány többnyire mindkét oldalon öblösen előre hajlik.

Ezen alesalád, mely a többiektől főleg a szemecsek teljes hiánya által tér el, és melyet e miatt, mint femebb említém, több szerző külön családnak tart, leginkább a forró földövi tájakon van elterjedve. Az európai faunate-

riület keretén belül csak két neme fordul elő, melyek közül az egyik hazánkban is tenyészik és 2 faj által van képviselve.

PYRRHOCORIS FALL.

Nor. meth. Hem. disp. p. 9. (1811).

PLATYNOTUS SCHILL. *Beitr. zur Ent. I. p. 37. (1829).*

MEGANOTUS LAP. *Ess. Hém. p. 38. (1832).*

Corpus oblongo-ovatum. Caput triangulare, subaequilaterum, usque ad oculos sessiles immersum. Rostrum coxas posticas attingens, articulo basali longitudine subaequali. Antennae crassiusculae, articulo primo apicem capitis parte plus quam dimidia superante. Thorax trapezoideus, marginibus lateralibus aentis, leviter explanatis. Scutellum triangulare, aequilaterum. Hemelytra corio margine apicali rotundato instructa, saepissime abbreviata, membrana destituta, apice membranaceo-limbata et leviter valvantis, vel completa, membrana areolis duabus basalibus instructa. Incisurae ventris omnes subparallelae, subrectae. Pedes medioeres, femoribus anticis incrassatis et subtus spinulis nonnullis armatis.

A test hossztojásdad. A fej háromszögű, csaknem egyenoldalu és egészen az ülő szemekig a torjba süllyesztett. A szípesőr a hátsó esípókig ér, fő-izülete a fejjel körülbelől egyenlő hosszú. A kissé zömök esápok első izülete több mint felénnyel nyúlik a fej esésén túl. A torj ferdényded; oldalszélei élesek és kissé szélesedettek. A pajzska egyenoldalu háromszögű. A röptyűk a corium utószélén kerekítettek és vagy többnyire rövidültek, mely esetben a röphártya hiányzik s csak keskeny szegély alakjában van jelen, vagy pedig tökéletesen kifejlődve, a midőn is röphártyájuk erezete két alapsejtet képez. Valamennyi hasi varrány párhuzamos és egyenes. A lábak középszerűek; a vastagodott mellső ezombok alól néhány töviskével felszereltek.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

1 (2). Színezete vörös és fekete; a vörös corium közepén egy nagy gömbölyű fekete foltal. — *P. apterus* L.

2 (1). Színezete feketés; a sötétbarna corium oldalszéle keskeny szalmasárga szegélyzettel. — *P. marginatus* KOLEN.

* * *

I. P. APTERUS LIN.

Niger, supra punctulatus; limbo omni thoracis, corio, maculis ad coxas limboque postico segmentorum pectoris omnium et segmenti ventralis sexti, limbis antico et lateralibus prostethii nec non abdominis limbo rubris; maculis corii duabus, una magna rotunda media, altera parviuscula oblonga prope basin, anguloque apicali nigris; membrana rudimentaria vel raro completa, nigro-fusca. ♂. ♀. Long. $8\frac{1}{2}$ — $11\frac{1}{2}$. Lat. $2\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ $\frac{m}{m}$.

♂. Segmento genitali primo rubro.

♀. Segmentis genitalibus concoloribus, nigris.

Cince apterus LIN. Syst. nat. Ed. 10. I. p. 447. 55. (1758); Poda Ins. Mus. Graec. p. 58. 18. (1761); Scop. Ent. carn. p. 127. 370. (1763); LIN. Syst. nat. Ed. 12. I. 2. p. 727. 78. (1767); DE GEER Mém. Hl. p. 276. 20. (1773); FABR. Syst. ent. p. 721. 121. (1775); SULZER

Gesch. der Ins. p. 97. tab. 10. fig. 14. (1776); GOEZE Ent. Beytr. H. p. 213. 78. (1778); SCHRANK Ent. ins. Austr. p. 281. 541. (1781); FABR. Spec. ins. H. p. 366. 169. (1781); Mant. ins. H. p. 301. 222. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2172. 78. (1788); ROSSI Faun. etr. H. p. 241. 1322. (1790).

Lygacus apterus FABR. Ent. syst. IV. p. 161. 90. (1794); HAUSM. in LILLG. Mag. für Ins. I. p. 229. (1801); WOLF Ic. cim. Hl. p. 102. fig. 102. (1802); FABR. Syst. Rhyng. p. 227. 116. (1803); LATR. Hist. nat. XH. p. 215. 10. (1804); Règne an. Ins. p. 390. (1817).

Lygacus apterus WALCK. Faun. Paris. H. p. 346. 3. (1802).

Pyrrhocoris calvariensis FALL. Suppl. cim. Succ. p. 6. (1826); Hem. Succ. Cim. p. 45. 1. (1829).

Platynotus apterus SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 57.

(1829); HAHN WAND. INS. I. p. 19. fig. 11. (1831); KOLEN. Mel. ent. II. p. 69. 32. (1845).

Astenma apterum SPIN. ESS. HÉM. p. 178. 1. (1837); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 48. 1. (1838).

Astenma aptera BLANCH. Hist. des Ins. III. p. 129. tab. 5. fig. 1. (1840).

Pyrrhocoris apterus BURM. Handb. II. I. p. 286. 12. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 43. (1835); AM. et SERV. Hist. des Hém. p. 269. 1. (1843); FLOR Rhynch. Livl. I. p. 212. 1. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 163. 3. (1861); DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 164. 1. tab. 6. fig. 3. (1865).

Fekete, felül pontozott; torján valamennyi szegély, röptyűin a corium, mellén az egyes szelvények utószéle, az előmell elő- és oldalszélei s a esípók mellett levő foltok, valamint hasán az oldalszélek s a hatodik szelvény utószéle vörösek; a corium közepén egy gömbölyű nagy fekete folttal, mely előtt töve felé még egy hasonló színű hosszukás kis petty fekszik; a corium azonkívül még csúcs-szögletén is fekete; röphártyája rendszeren durványos vagy csak ritkán tökéletesen kifejlett és feketés-barna. — A hím első ivarszelvénye vörös; a nőstény ivarszelvényei ellenben mind egyszínű feketék.

Mindenfelé közönséges faj, mely a tágabb értelemben vett európai fauna-bírodalomnak mind a hat területén előfordul. Tenyészési térkörének déli határait Afrikában a Sahara-sivatag, Ázsiában Jeruzsálem és Bagdad jelölik. Hogy Szibériában mily messzire terjed délre és keletre, még bizonyosan nem tudjuk; e határvonal megállapítása azonban a közép-ázsiai orosz expedícióktól bizvást várható.

Mint mindenütt, ugy nálunk is igen közönséges. Erről tamskodik már azon körülmény, hogy ez az egyetlen Lygacida-faj, melyet köznépiünk is ismer, és melynek nálunk népies elnevezései vannak. E magyar tájnevek, melyeket a »Természettudományi Közlöny« VI. kötetének márcziusi füzetében vidékenként összeállítottam, a következők: *bodobáncs, bodobáncs, boda, boda bácsi, bodc bácsi, bodcske; suszter-bogár, vörös-bogár, ordínáncz-bogár; verő-költő, verőköltő; papbogár, micsmondobogár, micsbogár; haláljő; Isten bogárkája.*

A telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti, és mihelyt az első melegebb napsugár kisüt, előhivik téli rejtekeiből. Falak és fák tövében s más védett helyeken nagy csapatokban sütkérezve tölti aztán napjait. Párzási ideje április közepe táján kezdődik és eltart körülbelül két hónapig. Álezáival június elejétől október köze-

pég találkozhatni. A tökéletesen kifejlett rovar rendszeren durványos röpszervekkel fordul elő; de néha tökéletesen kifejlett röphártyákkal bíró példányokra is akad az ember. — Legmagasabban eddig a meliádiai Herkulesfürdő felett emelkedő Domoglet lejtőin észleltem.

A magyar fauna-területen eddig a következő megyékben észleltetett: Pest, Székes-Fehér, Tolna, Somogy, Zala, Veszprém, Komárom, Győr, Pozsony, Zólyom, Nógrád, Gömör, Szepes, Torna, Abauj, Zemplén, Borsod, Szabolcs, Bihar, Békés, Csongrád, Temes, Szorény, Kraszna, Belső-Szolnok, Kolozs, Torda és Alsó-Fehér; továbbá Segesvárszéken, valamint az egész szász földön; Horvátországban Zágráb, Szlavoniában Pétervárad mellett.

2. P. MARGINATUS KOLEN.

Niger, supra punctulatus; thoracis parte posteriore hemelytrisque castaneis vel nigro-fuscis; margine laterali thoracis et corii, plerumque etiam abdominalis, limbo postico segmentorum pectoris omnium, limbis antico et lateraliibus prostethii, maculis ad coxas, fulcris, geniculis imis, tibiis nec non articulo basali tarsorum stramineis; membrana rudimentaria vel rarissime completa, nigricante. ♂. ♀. Long. 6½—7½. Lat. 2—2½ ^{mm}/_{lin}.

♂. Tibiis anticis snbtus denticulatis.

Platygaster marginatus KOLEN. Mel. ent. II. p. 86. 56. tab. 10. fig. 22. (1845).

Pyrrhocoris fusco-punctatus STRÁL Ent. Zeit. XIX. p. 182. 33. (1858).

Pyrrhocoris marginatus FIEB. Eur. Hem. p. 162. 1. (1861).

Pyrrhocoris sibiricus KUSCHAK. Horae S. E. Ross. IV. p. 98. (1867).

Fekete, felül pontozott; torjának utófele röptyűivel együtt gesztenyebarna vagy barnás-fekete; a torj és corium, sőt többnyire egyszersmind a potroh oldalpárkányai, továbbá mellén az egyes szelvények utószéle, az előmell elő- és oldalszélei s a esípók mellett levő foltok, temporái, ezombjainak végső csúcsa, lábszárai, nem különben kocsának tő-izüldéke szalmasárgák; röphártyája rendszeren durványos, csak a legritkább esetekben tökéletesen kifejlett és feketés. — A hím mellső lábszárai alól fogacsoltak.

Ezen kelet-európai faj, melyet legelőször KOLENATI ismertetett meg a Kaukazusból, Német- és Olaszországtól kezdve eddig keletre Szibériában egészen Irkueskig észleltetett. — Hazánkban április elejétől július végéig

eddig meglehetősen gyéren találtatott; csak egy ízben 1872. július 7-én gyűjtöttem a budai Gellérthegy déli lábánál egy parlag szőlőben a somkórón (*Melilotus officinalis*) igen nagy mennyiségben. Lelhelyei ezenkívül a

budai Farkasvölgy, a pesti Rákos, Simontornya (Tolna vm.), Nagyvárad, s Nagy-Csűr és Szent-Erzsébet (Szécsény). A kifejlett röphártyás példányok igen ritkák; nekem eddig csak egyet sikerült kézrekerítenem.

TIZEDIK ALCSALÁD.

HETEROGASTRINA STÁL.

Caput triangulare, minus latum; jugis tylo distincte brevioribus. Ocelli distincti. Thorax anterioris sulculis duobus transversis destitutus, postice haud convexo-declivis. Membrana venis duabus interioribus anterioris vena transversa conjunctis, venis reliquis e vena transversa vel ex arcolis duabus basilibus emissis instructa. Hamus alarum e vena connectente emissus. Abdomen spiraculis omnibus in ventre distinguendis et a margine remotis; suturis ventralibus margines attingentibus, utrinque rectis.

A fej háromszögű, nem feltűnőleg széles; a járomlemezek a fejbutyoknál szembetűnőleg rövidebbek. A szemecsek tisztán kivethetők. A torj előfelen két haránt fekvő barázda nélkül, utószélén nem domborúan lejtős. A röphártya két belső ere elől egy haránt futó ér által van összekötve, a többi er egy haránt futó érből vagy két alapsejtből ered. A szárnyhorog az átfogó érből ered. A potroh valamennyi léglika a hason látható s az oldalszélektől kissé távolabb áll; a hasi varányok az oldalszélekig érnek és mindket oldalon egyenesek.

* * *

A röphártya sajátos érzete és az átfogó érből eredő szárnyhorog képezik azon főjellegeket, melyek e esekély terjedelmű alesuládót a többiektől elválasztják. Az Európában tenyésző két nem faunaterületünkön összesen öt faj által képviseltetik.

1 (2). A test idoma hosszudag; a torj oldalszélei tompák;

a mellső ezombok alól tövissel fegyverezvők.

Heterogaster SCHILL.

2 (1). A test tojásdad idomú; a harántos torj oldalszélei lemezidomulag szélesedvők; a mellső ezombok tövis nélkül. — *Platyptar* FIEB.

HETEROGASTER SCHILL.

Beitr. zur Ent. I. p. 37. (1829).

PHYGAS FIEB. in WEITENW. *Beitr. I. p. 317. (1836).*

PHYGADICUS FIEB. *Rhynchotogr. p. 37. (1851); Eur. Hem. p. 52 et 201. (1861).*

Corpus valde oblongum. Caput triangulare, aequilaterum; oculis ultra latera apicis thoracis prominulis; bucculis minutis. Rostrum medium mesostethii attingens, articulo basali capite brevior. Antennae articulo primo apicem capituli paullo superante. Thorax trapezoides,

A test hosszudag. A fej háromszögű, egyenoldalu; a szemek a torj előszögletén túl kiállók; az ajaklemezek kiesnyek. A szipesőr a közép mell közepéig ér, első izürléke a fejnél rövidebb. A csápok első izürléke csak kevésnyúl a fej csücsán túl. A torj ferdényded, oldalszélei

lateribus obtuse submarginatis, medio subsinuatis. Scutellum longius quam latius. Hemelytra completa; clavo serialim punctato; venis membranae quatuor ex areolis tribus basalibus emissis. Pedes medioeres; femoribus anticis leviter incrassatis, subtus apicem versus spinula armatis; articulo basali tarsorum posteriorum apicalibus duobus ad unum aequilongo vel longiore.

tompák, közepükön kissé öblösek. A pajzska hosszabb mint szélesebb. A röptyúk tökéletesen kifejlődvők; a clavus soros pontozással; a röphártya négy hossz-ere három alapsejtéből veszi eredetét. A lábak középszerűek; a kissé vastagodott mellső ezombok alól egy tövissel fegyverzetek; a hátsó kocsák első izüldke oly hosszú vagy pedig hosszabb, mint a második és harmadik izüldke együtt véve.

A FAJOK ÁTNÉZETE.

- 1 (6). A test felülete nem szőrözött, legfölebb csak gyöngén pelyhedz.
- 2 (5). Valamennyi ezomb fekete, egyedül csak azok esücsa igen keskeny világos színezettel.
- 3 (4). A corium egyszínű; a lábszárak két sötét gyűrűvel. — *H. rufescens* H.-SCH.

- 4 (3). A corium utószéle feketés; a lábszárak három sötét gyűrűvel. — *H. affinis* H.-SCH.
- 5 (2). A középső és hátsó ezombok töve világos színezetű; a lábszárak két sötétes gyűrűvel. — *H. Artemisiae* SCHILL.
- 6 (1). A test felülete hosszú szőrözettel; a lábszárak három fekete gyűrűvel. — *H. Urticae* FABR.

*

*

1. *H. RUFESCENS* H.-SCH.

Niger, nitidulus, parce pubescens; antennarum articulis duobus apicalibus basi, verticis macula basali parviuscula, thoracis parte posteriore, apice scutelli, hemelytris, maculis connexivi nec non geniculis, tibiis tarsisque flavescenti-griseis vel fusco-testaceis; tibiis basi apiceque, articulo tarsorum basali apice, articulo tertio toto nigris; membrana hyalina. ♂. ♀. Long. $6\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{3}$. Lat. 2 — $2\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

♀. Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti attingente, segmento quarto postice vix sinuato.

Heterogaster rufescens H.-SCH., PANZ. Faun. Germ. 135. tab. 17; Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Phygadeuon Nepetae FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 348. 28. tab. 2. fig. 24. (1836).

Heterogaster bicolor KOLEX. Mel. ent. II. p. 88. 58. tab. 9. fig. 16. (1845).

Phygadeuon Nepetae FIEB. Eur. Hem. p. 201. 1. (1861).

Fekete, fénylő, csak gyöngén pelyhedz; esüpjainak harmadik és negyedik izüldke tövén, fejtetőjének tövén pedig egy kis petty, valamint torjának utófele, pajzskájának esücsa, röptyűi, a connexivum foltnai és ezombjainak végső esücsa, lábszárak- és kocsáival együtt sárgás-szürkék vagy rótsárgák; lábszárak tövükön és esücsukon, kocsáinak első izüldke esücsán, harmadik izüldke pedig egészen feketék; röphártyája áttetsző. — A nőstény hasán az ötödik szelvény utószélén mélyen kimetszett,

oly mélyen, hogy a kimetszés az illető szelvény tövéig ér; a negyedik szelvény utószélén csak alig észrevehetőleg öblös.

Déli faj, mely keletre Dél-Oroszországban Sareptaig és a Kaukaszusig van elterjedve. — Nálunk ritka; eddig csak Debreczen, Bihar-Mező-Keresztes, Oravieza és az ogulini végezed területén fekvő Josefthal mellett gyűjtött egyes példányokban.

2. *H. AFFINIS* H.-SCH.

Niger, subnitidus, parce pubescens; antennarum articulo secundo parte plusquam dimidia apicali, articulis tertio et quarto basi apiceque fusco-testaceis; thoracis parte posteriore, apice scutelli hemelytrisque flavo-testaceis; corio apice nigro-limbato; membrana decolora, disco nigro-biguttata; maculis connexivi, geniculis imis, tibiis tarsisque flavo albidis; illarum annulis tribus, horum articulo basali apice, articulo ultimo toto nigris. ♂. ♀. Long. $6\frac{1}{2}$ — $7\frac{1}{3}$. Lat. 2 — $2\frac{1}{3}$ $\frac{m}{m}$.

♀. Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti attingente, segmento quarto postice leviter sinuato.

Heterogaster affinis H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835); Wanz. Ins. IV. p. 76. fig. 404. (1839).

Phygadeuon scuticolon FIEB. in WEITENW. Beitr. I. p. 349. 29. tab. 2. fig. 25. (1836).

Phygadeuon semicolon FIEB. Eur. Hem. p. 202. 2. (1861).

Fekete, kissé fénylő és csak gyöngén pelyhedző; esájpainak második izüldke esúcsától kezdve több mint felén, harmadik és negyedik izüldkei pedig tövükön és esúcsukon barnássárgák; torjának utófelén és pajzskájának esúcsán kívül még röptyüi is halvány sárgásak; a corium utószélén fekete szegélyzettel; röphártyája színtelen, csak közepén van két fekete petytyel jelölve; a connexivum foltjai, nem különben ezombjainak végső esúcsa, lábszárjai és kocsái sárgás-fehérek; lábszárjai három fekete gyűrűvel tarkázvaik, kocsáinak első izüldke esúcsán, utolsó izüldke pedig egészen fekete. — A nőstény hasán az ötödik szelvény utószélén oly mélyen kimetszett, hogy a kimetszés egészen a szelvény tövéig ér; a negyedik szelvény utószélén gyöngén öblös.

Tenyészési térköre Német-, Francia- és Olaszországra s a Svájcra szorítkozik. — Hazánkban Dr. GYERGÁY ÁRPÁD kedves barátom fedezte fel 1874. szeptember 8-án Belső-Szolnokmegyében Szükerék mellett két példányban. Azóta már PÁVEL JÁNOS m. n. múzeumi gyűjtő is talált 1875. június 8-án a budai Sashegyen három példányt.

3. II. ARTEMISIAE SCHILL.

Niger, subnitidus, parce pubescens: parte posteriore thoracis, apice scutelli, hemelytris, maculis connexivi, basi, femorum omnium, posteriorum etiam geniculis imis, tibiis tarsisque fusco-testaceis; antennis rufo-testaceis, articulo primo, apice excepto, articulis tribus apicalibus basi, duobus ultimis etiam apice, nec non basi et apice tibiaram articuloque tarsorum basali apice, articulo ultimo toto nigris; corio margine apicali macula nigra, membrana hyalina. ♂. ♀. Long. 5—5½. Lat. 1½—1¾ ^{m/m}.

♀. Segmento ventrali quinto postice profunde emarginato, emarginatura basin segmenti subattingente, segmento quarto postice leviter emarginato.

Heterogaster artemisiae SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 88. tab. 8. fig. 3. (1829); II.-SCHILL. PANZ. Faun. Germ. 124. tab. 6; Nom. ent. I. p. 46. (1835).

Heterogaster Coronillae KOLEN. Mel. ent. II. p. 88. 59. tab. 9. fig. 17. (1845).

Phygadeuon Artemisiae FIEB. Eur. Hem. p. 202. 3. (1861); DORGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 224. 2. (1865).

Fekete, kissé fénylő és csak gyöngén pelyhedző; torjának utófele, pajzskájának esúcsa, röptyüi és a connexivum foltjai, továbbá ezombjainak töve, lábszárjai és kocsái barna-sárgásak; esájpai rótsárgák, izüldkeik közül az első csaknem egészen (csak esúcsát kivéve), a három utolsó tövén, a harmadik és negyedik azonkívül még esúcsán is fekete; hasonló színezetet mutatnak lábszárainak töve és esúcsa s kocsáinak első izüldke esúcsán, utolsó izüldke pedig egészen; a corium utószélén egy fekete petytyeske foglal helyet; röphártyája áttetsző. — A nőstény hasán az ötödik szelvény utószéle oly mélyen kimetszett, hogy a kimetszés csaknem az illető szelvény tövéig ér; a negyedik szelvény utószéle gyöngén kimetszett.

Európa központi, déli és délkeleti tájait lakja; sőt egy példányban már Angolországban is reá akadtak. — Faunaterületünkön meglehetősen el van terjedve és május végétől augusztus végéig gyérnövényzetű száraz helyeken tanyázik. Lelhelyei: Budapest és Kis-Szent-Miklós (Pest vm.), Nagyvárad, Oravieza, Baziás és Grebenácz (Temes vm.); a felvidéken Komjáti (Torna vm.), Homonna (Zemplén vm.) és Szobráncz (Ung vm.).

4. H. URTICAE FABR.

(Fig. 5. Ala.)

Subacnescens-niger, nitidulus, pilosus; antennarum articulis tribus apicalibus, macula transversa basali thoracis, apice scutelli hemelytrisque flavescens-griseis, his fusco-punctatis; membrana decolora, disco parce fusco-maculata; maculis connexivi pedibusque stramineis, femoribus anticis fere totis, posterioribus apicem versus maculis magnis confluentibus, tibiis annulis tribus nigris notatis; tarsis articulo primo apice, articulo tertio toto nigris. ♂. ♀. Long. 6½—7. Lat. 2—2¼ ^{m/m}.

♀. Ventris disco rufo-testaceo; segmentis ventralibus quarto et quinto postice profundissime emarginatis, segmento sexto marginem posticum segmenti tertii attingente.

Cince Urticae FABR. Syst. Ent. p. 723. 129. (1775); GOEZE Ent. Beytr. II. p. 258. 27. (1778); FABR. Spec. ins. II. p. 368. 180. (1784); Mant. ins. II. p. 302. 234. (1787); GMEL. Syst. nat. I. 4. p. 2178. 427. (1788); ROSSI Faun. ctr. II. p. 244. 1329. (1790).

Lygacus Urticae FABR. Ent. syst. IV. p. 166. 106. (1794); Syst. Rhyng. p. 231. 136. (1803); LATR. Hist. nat. XII. p. 217. 17. (1804); FALL. Mon. civi. Suec. p. 63. 2. (1807); ZETT. Faun. lapp. I. p. 469. 1. (1828);

FALL. Hem. Succ. Cim. p. 49. 2. (1829); ZETT. Ins. Japp. I. p. 262. 1. (1840); THOMS. Opusc. ent. II. p. 185. 10. (1870).

Heterogaster urticae SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 84. 1. tab. 7. fig. 8. (1829); HAHN Wanz. Ins. I. p. 73. fig. 43. (1831); BURM. Handb. II. I. p. 293. 1. (1835); H.-SCH. Nom. ent. I. p. 46. (1835); CURT. Brit. Ent. XIII. p. 597. 3. (1836); COSTA Cim. Neap. cent. I. p. 40. 1. (1838); BLASCH. Hist. des Ins. III. p. 132. (1840); SAHLB. Mon. Geoc. Femm. p. 52. 1. (1848); VOLL. Tijdsch. voor Ent. Ser. 2. V. p. 290. tab. 12. fig. 2. (1870).

Aphanus urticae BRULL. Exp. scient. Mor. III. p. 75. 28. (1832).

Pachynerus Urticae RAMB. Faun. And. II. p. 151. 9. (1842).

Phygadeus Urticae FLOR Rhynch. Livl. I. p. 302. 1. (1860); FIEB. Eur. Hem. p. 202. 4. (1861); STÁL Öfv. Vet.-Ak. Förl. 1862. p. 223. 1.; DOUGL. et SCOTT Brit. Hem. I. p. 222. 1. tab. 8. fig. 3. (1865).

Érezesen fénylő fekete és mindenütt szőrös; csápjai-

nak három utolsó izülete, torjának utófele és pajzskájának esüese röptyűivel együtt sárgás-szürkék, ez utóbbiak barnán pontozottak; röphártyája színtelen, csak közepén gyér barna pettyes; a connexivum foltjai és lábai száruasárgák, mellső ezombjai csaknem egészen feketék, míg középső és hátsó ezombjai összefolyó nagy fekete foltokkal. Lábszárai pedig három fekete gyűrűvel jelölve; kocsának első izülete esüésán, harmadik izülete pedig egészen fekete. — A nőstény hasa közepén rótsárga; negyedik és ötödik hasi szelvénye pedig utószélén igen mélyen kimetszett, oly mélyen, hogy a hatodik hasi szelvény a harmadik szelvény utószélét érinti.

E szőrös faj, mely a többitől még a női ivarszerveknek különböző alkotása által is feltünőleg eltér, egész Európában, sőt még Kis-Ázsiában és Algírban is tenyészik.

Nálunk sem ritka, s különféle növényeken, nevezetesen a csalánon élőködik. A telet tökéletesen kifejlett állapotban tölti. Lelhelyei: Budapest, Kis-Szent-Miklós és Puszta-Peszér (Pest várm.), Pality (Bács várm.), Pellérd (Baranya vm.); Tátrafüred, Parnó (Zemplén vm.), Bél (Bihar vm.), Kolozsvár, Nagy-Csűr (Szben-szék) és az erdélyi Mezőség.

PLATYPLAX FIEB.

Eur. Hem. p. 52 et 202. (1861).

Corpus angustiuscule ovale. Caput triangulare, transversum; oculis ultra latera apicis thoracis haud prominulis; bucculis distinctissime semicirculariter elevatis, antrorsum ultra apicem tyli, retrorsum usque ad dimidium capitis extensis. Rostrum coxas intermedias haud attingens, articulo basali capiti acquilongo. Antennae breviusculae, articulo primo apicem capitis dimidio superante. Thorax trapezoidicus, transversus, marginibus lateralibus laminatis, medio levissime subsinatis. Scutellum subaequilaterum. Hemelytra completa; clavo serialim punctato; venis membranae quatuor ex arcolis tribus basalibus emissis. Pedes crassiusculi; femoribus anticis inermibus; articulo basali tarsorum posticorum apicalibus duobus simul sumtis sublongiore.

L. P. SALVIAE SCHILL.

Pallide griseo-testaceis; antennis, capite, thoracis parte anteriore, scutello et pectore nigris; antenarum

A test tojásdad. A fej háromszögű, harántos; a szemek a torj előszögletén túl ki nem állanak; az ajaklemezek félkörídomulag emelkedettek s elöl a fejbütyök esüésán túl, hátrafelé pedig a fej félhosszáig nyúlnak. A szípesőr a középső csípőket nem éri el, tő-izülete a fejfel egyenlő hosszú. A csápok meglehetősen rövidek, első izületük felényivel nyúlik a fej esüésán túl. A torj ferdényded, harántos; oldalszélei lemezesek, közepükön alig észrevehetőleg öblösek. A pajzska csaknem egyenoldalu. A röptyűk tökéletesen kifejlődve; a clavus soros pontozással; a röphártya négy hossz-ere három alapsejtből ered. A lábak meglehetősen zömökek; a mellső ezombok fegyverzetlenek; a hátsó kocsák első izülete csak valamivel hosszabb, mint a két utolsó izület együtt véve.

articulo primo apice, articulo secundo, basi excepta, lateribusque capitis rufo-testaceis; verticis basali macula parva, apice scutelli, limbis omnibus thoracis segmentorumque

pectoris nec non maculis ad coxas et orificiis flavo-
albidis; connexivo pedibusque nigro-maculatis; heme-
lytris interdum parce fusco-guttatis, membrana deco-
lore. ♂. ♀. Long. 6—7, Lat. 2—2½ *m/m*.

♂. Ventre nigro, rufescenti-limbato.

♀. Ventre griseo-flavescente, basi vittisque duabus
lateralibus nigris; segmentis ventralibus quarto et quinto
postice profunde emarginatis, emarginaturis bases seg-
mentorum fere attingentibus.

Heterogaster salviae SCHILL. Beitr. zur Ent. I. p. 85. 2.
tab. 3. fig. 3. (1829); II. SCH., PANZ. Faun. Germ. 135.
tab. 16; NOM. ent. I. p. 46. (1835); BURM. Handb. II. 1.
p. 293. 2. (1835); COSTA Cim. Neap. cent. II. p. 30. 2.
(1843).

Pachymerus incrimis RAMB. Faun. And. II. p. 152. 10.
(1842).

Heterogaster Wallii KOLEN. Mel. ent. II. p. 89. 60.
tab. 9. fig. 18. (1845).

Platypus Salviae FIEB. Eur. Hem. p. 203. (1861).

*

Halvány szürkés-sárga; esápjai, feje, torjának elő-
fele, pajzskája és melle feketék; esápjainak első izülsége
esúcsán, második izülsége csaknem egészen (csak tövét
kivéve), valamint fejének oldalai rótsárgák; fejtetőjének

tövén egy kis petty, nem különben pajzskájának esúcsa,
torjának s mellén az egyes szelvényeknek valamennyi
széle a csipők mellett levő foltokkal és a bűzmirigy nyí-
lásaival együtt sárgás-fehérek; connexivuma és lábai
fekete foltosak; röptyűi néha néhány barna pettytel tar-
kázvák, röphártyója azonban mindig színtelen. — A hím
hasa fekete, csak szélein kissé vörhenyes. A nőstény
hasa szürkés-sárga, csak töve és két oldalvást húzó
sáv fekete; negyedik és ötödik hasi szelvénye utószélén
oly mélyen kimetszett, hogy a kimetszések csaknem az
illető szelvényeknek tövéig érnek.

A Volga és a Kaukasz vidékeitől egészen Spanyol-
országig és Algírig van elterjedve. Ez utóbbi helyen
Batna környékén egy ízben oly nagy mennyiségben lépett
fel, hogy a levegőbe emelkedve egy hosszú keskeny fekete
felhő alakjában közeledett a város felé s ott aztán le-
ereszkedvén valami 15 napig a szó teljes értelmében
mindent ellepett. (V. ö. »Revue et Mag. de Zool.« 1870.)

Hazánkban az északi felföldön egészen hiányzik; a
déli tájakon pedig május végétől szeptember elejéig,
leginkább zsályán (*Salvia pratensis*) elég gyéren talál-
ható. Lelhelyei: a budai hegyek s a rákos-palotai erdő,
továbbá Szükerék (Belső-Szolnok vm.), Nagy-Csűr (Sze-
benszék) és Krassova (Krassó vm.).

FÜGGELÉK.

A MAGYAR-DALMÁT TENGERPARTON ÉSZLELT LYGAEIDA-FAJOK NÉVJEGYZÉKE.

E jegyzék adatait részben azon példányok szolgáltatták, melyeket MANN JÓZSEF 1853-ban Fiume, 1862- és 1868-ban Spalato és Ragusa környékén gyűjtött, és melyek jelenleg a bécsi cs. és k. udvari terménytárban vannak felállítva. A * -gal jegyzett fajok a magyar faunaterületen eddig még nem észleltettek.

Melanospilus venustus H.-SCH.

Lygaeus saxatilis Scop. *Fiume, Zara, Spalato.*

» militaris FABR. *Spalato.*

» equestris L. *Ragusa.*

» apuanus ROSSI.

» punctatoguttatus FABR.

Lygaeosoma maculicollis GERM.

Cymus melanocephalus FIEB.

*Kleidocerus geminatus FIEB.

Piocoris erythrocephalus ST. FARG. et SERV. *Cattaro.*

Geocoris distinctus FIEB.

Macroplox fasciatus H.-SCH.

Tropistethus sabuleti HAHN.

Rhyparochromus chiragra FABR.

Lamprodema nigrum FABR.

Lamprodema brevicolle FIEB.

Styguocoris arenarius HAHN.

Peritrechus nubilus FALL.

*Hyalochilus ovatulus COSTA. (=cordiger FIEB.)

Microtoma carbonaria ROSSI. *Spalato.*

Pachymerus Rolandi L. *Spalato.*

» lynceus FABR.

» quadratus FABR.

» saturnius ROSSI. *Spalato, Ragusa.*

» phoeniceus ROSSI. *Fiume.*

» pineti H.-SCH. *Fiume.*

» caffer THUNB.

Beosus erythropterus BRULL. *Spalato.*

» luscus FABR.

†Ischnopeza hirticornis H.-SCH.

Emblethis Verbasci FABR.

Scelopostethus pictus SCHILL.

*Taphropeltus nervosus FIEB.

Pyrrhocoris apterus L. *Fiume.*

†Scantius aegyptius L. *Ragusa.*

Heterogaster Urticae FABR.

INDEX.

	Pag.		Pag.		Pag.
ACANTHA		<i>nubilus</i>	66	<i>punctatoguttatus</i>	19
<i>grylloides</i>	35	<i>quadratus</i>	74	<i>Rolandri</i>	72
<i>sylvestris</i>	50	<i>quadratus</i>	79	<i>saraticus</i>	17
		<i>rusticus</i>	64	<i>speciosus</i>	18
ACOMPUS				<i>sylvaticus</i>	91
<i>eufipes</i>	62	BLISSUS		<i>sylvestris</i>	50
		<i>Doriae</i>	31	<i>Urticae</i>	100
ALYDUS					
<i>caffer</i>	77	CALYPTONOTUS		COREUS	
		<i>lynceus</i>	73	<i>equestris</i>	18
APHANUS		<i>pedestris</i>	77		
<i>chiragra</i>	54	<i>Pini</i>	75	CORIZUS	
<i>echii</i>	71	<i>quadratus</i>	74	<i>Ericae</i>	23
<i>eucrevis</i>	61	<i>Rolandri</i>	72		
<i>erythropterus</i>	77			CYMUS	
<i>insignis</i>	46	CAMPTOTELUS		<i>aridellus</i>	27
<i>luscus</i>	79	<i>costalis</i>	40	<i>clavicornis</i>	26
<i>marginipunctatus</i>	83	<i>lincolatus</i>	40	<i>Ericae</i>	23
<i>pallipes</i>	62			<i>glandicolor</i>	26
<i>pedestris</i>	77	CHILACIS		<i>halophilus</i>	32
<i>pini</i>	75	<i>Typhae</i>	38	<i>helicticus</i>	24
<i>Rolandri</i>	72			<i>Jacobaeae</i>	22
<i>rusticus</i>	64	CIMEX		<i>laticeps</i>	32
<i>sabulosus</i>	64	<i>Abietis</i>	94	<i>melanocephalus</i>	26
<i>sylvestris</i>	89	<i>apterus</i>	96	<i>Origanii</i>	42
<i>urticae</i>	101	<i>apaans</i>	19	<i>Resedae</i>	28
		<i>arcuarius</i>	82	<i>reticulatus</i>	20
APTEROLA	19	<i>caffer</i>	77		
		<i>carbonarius</i>	70	DILUCHES	
AROCATUS		<i>collinus</i>	74	<i>luscus</i>	79
<i>melanocephalus</i>	21	<i>equestris</i>	18		
		<i>familiaris</i>	46	DIMORPHOPTERUS	
ARTHEMIS		<i>ferrugineus</i>	94	<i>Spinolae</i>	30
<i>cymoides</i>	23	<i>fulvomaculatus</i>	72		
		<i>grossipes</i>	94	DIPLONOTUS	
ASTEMMA		<i>grylloides</i>	35	<i>fracticollis</i>	49
<i>apterum</i>	97	<i>lynceus</i>	73		
		<i>phoeniceus</i>	74	DRYMUS	
BEOSUS		<i>Pini</i>	75	<i>brunneus</i>	92
<i>clavatus</i>	62	<i>podagricus</i>	90	<i>notatus</i>	92
<i>erythropterus</i>	78				
<i>luscus</i>	79				

<i>silvaticus</i>	Pag. 92	<i>guttula</i>	Pag. 46	LAMPRODEMA	
<i>sylvaticus</i>	91	<i>jacobaeae</i>	22	<i>maurum</i>	58
EMBLETHUS		<i>laticeps</i>	32	LASIOSOMUS	
<i>arenarius</i>	81	<i>lincolatus</i>	40	<i>enervis</i>	61
<i>ciliatus</i>	81	<i>lincolatus</i>	41	LIGEUS	
<i>platycheilus</i>	81	<i>punctipennis</i>	24	<i>apterus</i>	96
<i>Verbasci</i>	80	<i>resedae</i>	28	<i>equestris</i>	18
EREMOCORIS		<i>reticulatus</i>	20	<i>pini</i>	75
<i>erraticus</i>	90	<i>rufescens</i>	99	<i>rolandri</i>	72
<i>icannensis</i>	89	<i>salviae</i>	102	LIGYROCORIS	
<i>plebejus</i>	89	<i>Schillingii</i>	44	<i>sylvestris</i>	50
<i>podagriscus</i>	90	<i>senecionis</i>	23	LYGAEOSOMA	
GASTRODES		<i>Thymi</i>	23	<i>punctatoguttata</i>	19
<i>abietis</i>	94	<i>thymi</i>	24	<i>reticulatum</i>	20
<i>ferrugineus</i>	95	<i>thymi</i>	24	<i>sardea</i>	20
GEOCORIS		<i>typhae</i>	38	LYGAEUS	
<i>albipennis</i>	36	Urticae	100	<i>abietis</i>	94
<i>angularis</i>	36	Waltlii	102	<i>abietis</i>	95
<i>dispar</i>	35	HOMALODEMA		<i>affinis</i>	88
<i>frontalis</i>	34	<i>abietis</i>	94	<i>agrestis</i>	68
<i>grylloides</i>	35	<i>ferrugineus</i>	95	<i>albipennis</i>	36
<i>lonicerac</i>	62	HYPNOPHILUS		<i>antennatus</i>	53
<i>siculus</i>	36	<i>hemipterus</i>	84	<i>apterus</i>	96
GONIANOTUS		ICUS		<i>apuanus</i>	18
<i>marginipunctatus</i>	83	<i>angularis</i>	52	<i>arenarius</i>	65
<i>pilifrons</i>	81	ISCHNOCORIS		<i>arenarius</i>	82
HENESTARIS		<i>hemipterus</i>	84	<i>aler</i>	70
<i>Genei</i>	32	<i>palladipennis</i>	84	<i>aterrimus</i>	70
<i>halophilus</i>	32	<i>punctulatus</i>	84	<i>bidentulus</i>	60
<i>hispanus</i>	32	ISCHNODEMUS		<i>bimaculatus</i>	57
<i>laticeps</i>	32	<i>quadratus</i>	29	<i>brunneus</i>	92
<i>Spinolae</i>	32	<i>sabuleti</i>	29	<i>Caricis</i>	26
HETEROGASTER		<i>Spinolae</i>	30	<i>chiragra</i>	54
<i>affinis</i>	99	ISCHNOTARSUS		<i>claviculus</i>	26
<i>Artemisiae</i>	100	<i>luscus</i>	79	<i>decoratus</i>	87
<i>basalis</i>	43	<i>pulcher</i>	79	<i>didymus</i>	27
<i>bicolor</i>	99	<i>sphragadimium</i>	79	<i>Echii</i>	70
<i>claviculus</i>	26	KLEIDGERUS		<i>equestris</i>	18
<i>Coronillae</i>	100	<i>didymus</i>	28	<i>erraticus</i>	90
<i>costatus</i>	40	<i>Resedae</i>	28	<i>familiaris</i>	16
<i>ericac</i>	23	ISCHNORHYNCHUS		<i>ferrugineus</i>	95
<i>Ericac</i>	24	<i>didymus</i>	28	<i>fracticollis</i>	49
<i>fasciatus</i>	46	<i>Resedae</i>	27	<i>glandicolor</i>	26
<i>glandicolor</i>	26			<i>griscus</i>	82
				<i>grylloides</i>	35
				<i>guttatus</i>	19

	Pag.		Pag.		Pag.
<i>decoratus</i>	87	Rolandri	72	<i>ferrugineus</i>	94
<i>decurtatus</i>	29	<i>rufipes</i>	62	<i>marginatus</i>	97
<i>dilatatus</i>	54	<i>rusticus</i>	64		
<i>ditomooides</i>	42	<i>sabuleti</i>	51	PLATYNOTUS	
<i>dubius</i>	62	<i>sabulosus</i>	64	<i>apterus</i>	96
<i>echii</i>	71	<i>silvaticus</i>	92		
<i>enervis</i>	62	<i>silvaticus</i>	92	PLATYPLAX	
<i>erraticus</i>	90	<i>silvestris</i>	89	Salviae	101
<i>femorialis</i>	55	<i>spinigrevellus</i>	51		
<i>fenestratus</i>	90	<i>staphyliniformis</i>	56	PLINTHISUS	
<i>ferrugineus</i>	95	<i>staphyliniformis</i>	84	<i>bidentulus</i>	60
<i>fracticollis</i>	49	<i>staphylinoides</i>	56	<i>hungariens</i>	60
<i>Fragariae</i>	22	<i>sylvaticus</i>	89	<i>longipennis</i>	60
<i>geniculatus</i>	66	<i>sylvaticus</i>	91	<i>pusillus</i>	59
<i>hemipterus</i>	84	<i>sylvestris</i>	50		
<i>holosericeus</i>	51	<i>sylvestris</i>	89	PLOCIMERA	
<i>ibericus</i>	78	<i>tibialis</i>	54	<i>fracticollis</i>	49
<i>incrimis</i>	102	<i>Ullrichi</i>	69	<i>sylvestris</i>	50
<i>insectus</i>	49	<i>Urticae</i>	101		
<i>insignis</i>	77	<i>validus</i>	72	PLOCIMEPUS	
<i>luscus</i>	79	<i>variabilis</i>	20	<i>brachypterus</i>	56
<i>lynceus</i>	73	<i>varius</i>	57	<i>fracticollis</i>	49
<i>marginipunctatus</i>	80	<i>vulgaris</i>	75	<i>Luchsii</i>	50
<i>marginipunctatus</i>	83			<i>silvestris</i>	50
<i>nubulosus</i>	68	PERITRECHUS			
<i>nitidulus</i>	58	<i>geniculatus</i>	66	POLYACANTHUS	
<i>nitidus</i>	58	<i>nubilus</i>	66	<i>echii</i>	71
<i>nubilus</i>	66	<i>rufipes</i>	64		
<i>obscurus</i>	54			PTEROMETUS	
<i>oculatus</i>	84	PHYGADICUS		<i>hemipterus</i>	84
<i>pallidipennis</i>	84	<i>Artemisiac</i>	100	<i>staphyliniformis</i>	56
<i>pallidulus</i>	92	<i>Nepetae</i>	99	<i>staphylinoides</i>	56
<i>pallipes</i>	62	<i>semicolou</i>	100	<i>varius</i>	57
<i>parallelus</i>	29	<i>Urticae</i>	101		
<i>pedestris</i>	77			PYREHORIS	
<i>phoeniceus</i>	74	PHYGAS		<i>apterus</i>	96
<i>pictus</i>	86	<i>Nepetae</i>	99	<i>calmaricensis</i>	96
<i>pictus</i>	87	<i>semicolou</i>	99	<i>fusco-punctatus</i>	97
<i>pilicornis</i>	54			<i>marginatus</i>	97
<i>pineti</i>	76	PHYTOCORIS		<i>sibiricus</i>	97
<i>Pini</i>	75	<i>puncticollis</i>	28		
<i>plebcjus</i>	80			RHYPAROCHROMUS	
<i>podagricus</i>	86	PIOCORIS		<i>agrestis</i>	68
<i>podagricus</i>	86	<i>erythrocephalus</i>	34	<i>antennatus</i>	53
<i>podagricus</i>	87			<i>arcuarius</i>	65
<i>podagricus</i>	87	PIGONOMUS		<i>brunnus</i>	92
<i>practertatus</i>	55	<i>varius</i>	57	<i>chiragra</i>	54
<i>pulcher</i>	78			<i>colcoptratus</i>	59
<i>pusillus</i>	59	PLATYHILUS	80	<i>decoratus</i>	87
<i>quadratus</i>	73	PLATYGASTER		<i>dilatatus</i>	54
<i>quinque-maculatus</i>	44	<i>Abietis</i>	94	<i>erraticus</i>	90

AZ ÁBRÁK MAGYARÁZATA.

Fig. 1. *Lygacis equestris* L. ♂. Fölről, négyszeres nagyítással.

T=fejbütyök (*tylus*).
J=járomlemez (*jugum*).
O=szem (*oculus*).
Oc=szemecs (*ocellus*).
Th=torj (*thorax*).
Sc=pajzska (*scutellum*).
Cl=clavus.
Cr=corium.
Mb=röphártya (*membrana*).

Fig. 2. Ugyanaz alulról, négyszeres nagyítással.

T=fejbütyök (*tylus*).
TA=esápdudor (*tuberculum antenniferum*).
G=pofalemez (*gena*).
Bc=ajaklemez (*buccula*).
R=szípesőr (*rostrum*).
P=előmell (*prostethium*).
M=középmell (*mesostethium*).
MT=utómell (*metastethium*).
Ac=izvápa (*acetabulum*).
OD=bűzmirigy nyílása (*orificium odoriferum*).
I—IV=hasi szelvények (*segmenta ventralia*).
Is=első ivarszelvény (*segmentum genitale primum*).
L=második ivarszelvény (*segmentum genitale secundum*).

Fig. 3. Ugyanannak feje és torja oldalról, ötszörös nagyítással.

I—4=esápok izüldkei (*articuli antennarum*).
G=pofalemez (*gena*).
Bc=ajaklemez (*buccula*).
P=előmell (*prostethium*).
N=fölsajk (*labium superius*).
R=szípesőr (*rostrum*).

Fig. 4. Ugyanannak roptyúje és szárnya, négyszeres nagyítással.

E=roptyú (*hemelytron*).
Cl=clavus.
Cr=corium.
Mb=röphártya (*membrana*).
A=szárny (*ala*).
VS=alsó főér (*vena subtensa*).
V=átfogó ér (*vena connectens*).
Ar=szárnysejt (*areola alae*).
H=szárnyhorog (*hamus*).

Fig. 5. *Heterogaster Urticae* FABR. szárnya, nyolekszoros nagyítással.

VS=alsó főér (*vena subtensa*).
V=átfogó ér (*vena connectens*).
Ar=szárnysejt (*areola alae*).
H=szárnyhorog (*hamus*).

Fig. 6. *Lygacis equestris* L. mellső lába, tízszeres nagyítással.

Cr=esápfő (*coxa*).
F=tompor (*fulcrum*).
Fc=ezomb (*femur*).
Th=lábcsár (*tibia*).
Tr=kocsa (*tarsus*).
S=tapacs (*arolium*).
U=karmaes (*unguicula*).

Fig. 7. Ugyanannak nőstény (♀) ivarszelvényei, hatszoros nagyítással.

Fig. 8. *Dimorphopterus Spinolae* SIGR.

- » 9. *Blissus Doriae* FERR.
- » 10. *Icus angularis* FIEB. var. *hungaricus* HORV.
- » 11. *Plinthisus longipennis* FERR.
- » 12. » *hungaricus* n. sp.
- » 13. *Pachymerus validus* n. sp.
- » 14. *Emblethis ciliatus* n. sp.
- » 14. a) Ugyanannak nőstény (♀) ivarszelvényei.
- » 15. *Fremocoris icuensis* POPUL.

